

PROVINCIE ZEELAND.

Walcheren

Bron: [dl www.atlas1868.nl/ze/provzeeland.html](http://dl.www.atlas1868.nl/ze/provzeeland.html)

MAP-Walcheren - zonder Coöperatie

Middelburg
Oost-Souburg
Vlissingen

Inhoud MAP Zuivelindustrie Walcheren (zonder Coöperatie)

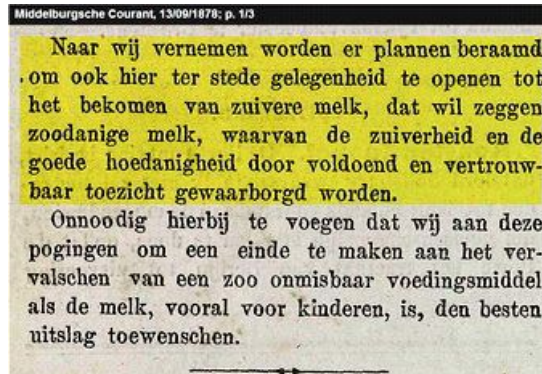
	Snelkeuze: Middelburg / Vlissingen / xxxxx	
	Onderwerp Reijnierse / Dekker / 1e Coop / Samenwerking / Gegevens / xx	blz.
Walcheren	Algemeen	
1878-09-13	Vroege Melkinrichtingen elders in ons land	
1878-09-19	Lezing voor melkinrichting op Walcheren	6
1878-10-01	Over mislukken van dit plan	8
1879-03-31	Oprichting Margarinefabriek	10
1879-12-30	Adv / en meer voor melk van onbekende Melkinrichting	11
1880-07-29	Lezing Wouter Sluis	12
1888-08-14	Verslag Commissie ZML. bezoek fabrieken in friesland	13
1888-10-30	Uitreiking gedrukt rapport ZML.....en dat was het	14
1890-05-14	Adv Melkinrichting L. J. van Paté (Melksalon ?)	
1891-12-01	individuele of gemeenschappelijke centrifuge aanschaf	
▲		
Reijnierse A.		
1892-12-15	Eerste initiatief A. Reijnierse & A. de Wolf melk naar Londen	
1893-03-01	Zuivelfabriek <i>Hol. Melkmij.</i> Amsterdam - dir. A. Reijnierse	
1894-03-15	Productieproblemen - Opheffing deze zuivelfabriek <i>Hol. Melkmij</i>	
1894-03-16	Korte toelichting van <i>Hol. Melkmij.</i> op beëindiging	
1894-05-02	Voortzetting fabriek door <i>De Mij. van Nederl. zuivelf. Concordia.</i>	
1897-05-31	Einde <i>Mij. Ned. Zuivelf.</i> / verder door A. Reijnierse <u>Dwarskade</u>	
1900	1899/'1900 naar nieuw pand <u>Loskade</u>	
1908-03-31	Ingezonden stuk van A. Reijnierse over Melk en Boeren....	
1909-07-22	Over hinderwetvergunning nw stoomm. A. Reijnierse & Co.	
1913-05-24	Beschrijving nw NV. <i>Zeeland</i> exportfirma voor melkproducten naar België	
1913-12-31	Adv. N.V. Fabr. v. Melkprod. <i>Zeelandia</i> – eigenaar A. Reijnierse	
1925-01-19	Nw. naam <i>Anglo-Zeelandia</i> Milk Products Factory, Loskade	
1925-01-19	Zelfde blz. Adv. <i>Anglo-Zeelandia</i> gaat weer melk gaan venten	
1927-07-02	A. Reijnierse stapt er uit	
▲		
Dekker		50
1902-06-05	Aanvraag Vergunning voor stoommachine Baljeu & Dekker	
Middelburg-4	Zuivelfabriek Dekker/ vergunning aanvraag	
1911-08-28	Ingezonden stuk in MC. door Fabrikant L. Dekker	
Middelburg-4-†	Overname Melkinrichting Dekker door Coöp. <i>Walcheren</i>	

Middelburg-6	Melkinrichting <i>Walcheren</i> in Staats Courant / ledenlijst	
Meinen		
xxxx	2e Directeur van de coöp vertekt in 1928 bij de coöp en beging voor zich zelf	
▲		
1e Poging Coöp 1908	Lezingen Zuivelconsulent voor eigen Coöperatie in Walcheren	77
1908-12-08	Initiatieven 1908-1912 door Zwagerman Zuivelf. op Walcheren	
1908-09-29	Lezing Zwagerman ZLM vergadering Zuivelfabriek op Walcheren	
1908-12-05	Berekeningen Zwagerman-I Voordeel Zuivelfabriek op Walcheren	
1908-12-12	Berekeningen Zwagerman-II Voordeel Zuivelfabriek op Walcheren	
1908-12-16	Koudekerke Lezing Zwagerman over plan Zuivelfabriek op Walcheren	
1908-12-22	Middelburg Lezing Zwagerman over plan Zuivelfabriek op Walcheren	
1908-12-23	Aanvulling op lezing Middelburg uit <i>De Zeeuw</i>	
1903-03-02	Verslag Zwagerman op vergadering ZLM over Lezingen	
1909-08-27	Excursie landbouwers Brabant en Limburg	
1910-02-15	Ingezonden - over aflopen contract vd. Berg Rotterd. en voordeel eigen Coöp.	
1910-03-09	Verslag verg. ZML. Nogmaals nut eigen Coöp. En stand van zaken	
1910-06-14	Verslag commissie van voorbereiding	
1910-08-11	Bericht van melding statuten in St. Courant nr. 185 dd. ?? aug. 1910	
1910-09-27	Verslag Vergadering. <u>NV. Stoomzuivelfabriek Walcheren</u>	
1911-02-23	Mislukken plannen zuivelfabriek op Walcheren	97
	Zie ook bij Vlissingen 1912	
▲		
Samenwerking	Staat ook stukje verder	54
1908-02-28	Lezing Zwagerman - Oprichting <u>De Samenwerking</u>	
1908-03-13	Deel verslag vergadering	
1908-12-14	Kort verslag vergadering	
1909-02-10	Verslag vergadering 17 nw leden - De Lange was afgewezen	
1911-08-12	Verslag vergadering o.a. Melkprijsverhoging	
1911-08-16	Ingezonden stuk door XXX ivm melkprijsverhoging - tegenstander	
1911-08-18	Ingezonden stuk door Y ivm melkprijsverhoging – tegenstander Coöp.	
1911-08-19	Ingezonden stuk door De Lange ivm melkprijsverhoging – tegenstander Coöp.	
1911-08-25	Ingezonden stuk in MC. door Melkslijter Bakker	
1912-12-11	Nieuwe dubieuze plannen - tijdelijk moet naar elders	
1913-10-24	Ingezonden door Onderlinge Samenw. over verhoging melkprijs	
1916-01-26	Kort verslag vergadering – voorz Dekker	
▲		
Melk oorlog		124

1916-01-10	Commentaar Courant - <i>Melk oorlog op Walcheren ?</i>	
1916-01-11	Vervolg op bovenstaande bericht	
1916-01-16	Ingezonden over melk oorlog – Een vriend van Samenwerking	
1916-01-19	Ingezonden over prijsverhoging melk – De Lange	
1916-01-29	Verslag van vergadering Bond v. Melkveehouders	
1916-02-09	Ingezonden <i>De Melkkwestie-1</i> – Vitiras (blijkt de Lange te zijn)	
1916-02-12	Ingezonden <i>De Melkkwestie-2</i> – abrahamse (voorz B. v. M.)	
1916-02-14	Ingezonden <i>De Melkkwestie-3</i> – Vitiras	
1916-02-15	Ingezonden <i>De Melkkwestie-4</i> – Abrahamse	
1916-02-15	Verslag van vergadering Bond v. Melkveehouders	
2e Poging Coöp 1916	In MAP 2 Walcheren / Middelburg Coöperatie	
▲		
De samenwerking		
1908-03-25	Oprichtingsvergadering met Zwagerman	
1913	Opsplitsing in van De Samenwerking	
1925	Slijtersvereniging komt met eigen Stoomz. Fabriek Dir Polderman	
▲		
Jac. L. A. de Lange	Iets over de persoon Jac. L. De Lange	83
1916-03-08	Eerste melding De Lange over melkprijs	
1916-08-07	Adv Melkinrichting <i>De Nw. Landbouw</i> De Lange Hofplein D76	
1925-01-17	Verkoop Melkinr. De Lange aangehouden / Naar Samenwerking	
▲		
Vlissingen	Intro pagina	
1903-11-03	Hörstman koopt grond voor <i>Vlissingse Melkinrichting</i> (V.M.I.)	
1911-04-03	Melkinrichting vd Linde	
1912-09-12	Plannen voor Coöp. Zuivelfabriek – komt geen fabriek	
1915-06-01	V.M.I. Eerste adv. met andere eigenaar J. A. Visser	
1920-07-17	V.M.I. Eerste maal <i>Koena</i> in Adv.	
1953-03-07	Uit bericht na ‘Ramp’ blijkt <i>Koena</i> is onderdeel van <i>Hollandia</i> Oud-Gastel	
1957-09-11	Sluiting <i>Hollandia</i> / <i>Koena</i> Vlissingen	
Bond v. Melkveeh.	In MAP Zeeland div BvM	
Melkfederatie’s	In MAP Zeeland div MF	
▲		
Gegevens		

1878 Middelburg vroege berichten *Zuivere melk*

Eerste bericht, over plannen van een voorziening voor verkoop van *Zuivere melk* in Middelburg. Uit de Middelburgsche Courant van 13-09-1878

1878-09-13 Middelburgsche Courant

1878 Walcheren Algemeen / Vroege initiatieven / lezingen

Middelburg. Er waren dus plannen voor een Melkinrichting die *zuivere melk* ging verspreiding.

Zierikzeesche Nieuwsbode, 1878-09-19; p. 1 /2

ook MAP Beginperiode

Middelburg, 15 Sept. Ook op het gebied van melkinrichtingen wordt de spreekwijs bewaardheid: „*Goed voorgaan doet goed volgen.*” In verschillende plaatsen van ons land werden in de laatsten tijd achtereenvolgens gelegenheden geopend waar men goede, onvervalste melk tegen billijken prijs verkrijgen kan, ook hier wil men zodanig eene in het leven roepen. De onderneming gaat uit van de heren Willems en van der Burght, zoutzieders en handelaars in steenkolen, alhier. In een gedrukten, aan de ingezetenen toegezonden brief stellen zij de onomstotelijke waarheid voorop, dat melk, in gezonden, zuiveren en natuurlijke staat, alles in zich bevat wat voor de voeding en het onderhoud van het menselijk lichaam nodig is.

Maar al te dikwerf wordt hier echter ondervonden, dat aan de genoemde eisen van zuiverheid enz. zeer veel ontbreekt, dat melk, voornamelijk in de winter, des avonds en gedurende de Zondag in het geheel niet te bekomen is. Om deze redenen willen de ondernemers een „*Middelburgsche melkinrigting*” trachten tot stand te brengen, waartoe zij door lokaliteit en personeel dat met de melkerij volkomen bekend is, meer dan iemand in staat worden gesteld.

Alvorens daartoe evenwel definitief over te gaan, wensen zij te weten of hun plan genoegzame medewerking ondervindt, waarom zij een inschrijvingsbiljet bij de circulaire gevoegd hebben, waarin de ingezetenen van hun ingenomenheid kunnen doen blijken.

De levering der melk zal geschieden onder toezicht van daartoe uit te nodigen bevoegde deskundigen.

Voor kinderen en zieken, en voor hen die een melkkuur wensen te ondergaan zal gelegenheid bestaan melk van één koe te verkrijgen, terwijl desgevraagd ook geiten- ezelnemelk zal bekomen zijn.

Tot bestrijding der kosten van aankoop van melkkoeien, gereedschappen en verdere exploitatiekosten wordt een flink kapitaal vereist. Tot gedeeltelijke dekking daarvan achten de ondernemers het nodig, dat ieder die van de inrichting gebruik wenst te maken een inkomgeld van f6 in eens en voorts een jaarlijkse contributie van f2,50 betale. Voor dat bedrag ontvangt men, tot wederopzeggens, twee malen daags aan huis de voor zijn gezin benodigde hoeveelheid melk tegen de prijs van 10 cent per liter; voor hen die melk van één koe verlangen wordt de prijs op 11 cent gesteld.

De onderneming heeft ongetwijfeld zeer veel aantrekkelijks. Alleen achten wij de maatregel van inkomgeld en contributie minder gewenst. Daardoor verkrijgt de inrichting een te exclusief karakter en valt het nut en het genot der instelling alleen de meer gegoeden ten deel. Voor de armen blijft het verkrijgen van de bedoelde onvervalste melk een onbevredigd verlangen, tenzij de beter door de fortuin begunstigden, - wat aan redelijke twijfel onderhevig is, - als tussenpersonen willen optreden. Waarom niet liever de prijs der melk wat hoger gesteld? Dat zal niemand afschrikken, en als koopwaar goed is vindt zij altijd en overal gereden aftrek. Zoals de zaak nu op het getouw wordt gezet, is zij eigenlijk een vennootschap, treedt zij te veel op het gebied der coöperatie, maar o.i. in niet gezonden zin.

Tussen bovenstaande toelichting over de *Melkinrichting* plannen in Middelburg en het hierna volgende bericht uit de Middelburgsche Courant van 1 september, waarin stond dat de *zuivere melkversprijding* in Middelburg, wegens gebrek aan voldoende deelname niet door ging.

Geen ingezonden stukken over deze initiatieven, wel een paar knipsels waar uit blijkt dat niet iedereen op deze ontwikkeling zat te wachten.

Middelburgsche Courant, 23/07/1878; p. 2/4

Landbouw.

— De heer Löhnis bestrijdt in de *Landbouwcourant* het denkbeeld om de fabrikatie van boter van de boerderijen over te brengen naar fabrieken. De eigenaardige positie, die de vrouw in het boerenbedrijf bekleedt, als productieve werkkraft, zou daardoor verloren gaan. De heer L. vreest, dat het karakter van onzen boerenstand daardoor verandering zou ondergaan, en nog meer dan nu het streven bij de boerinnen op den voorgrond zou treden om dames te worden. Omdat schrijver daarin geene verbetering van sociale toestanden ziet, acht hij uit een maatschappelijk oogpunt de oprichting van boterfabrieken af te keuren, hoezeer hij de mogelijkheid erkent, dat ze uit een geldelijk oogpunt wenschelijk zouden kunnen zijn.

Middelburgsche Courant, 05/09/1878; p. 2/4

— Bij de opening van de Amsterdamsche melkinrichting hebben de melkboeren wraak genomen over de wijze, waarop men hun een eerlijke concurrentie aandoet. Zij wierpen nl. vuil naar binnen en maakten het den bedienden zoo lastig, dat de inrichting dadelijk weer moest gesloten worden. Wel een bewijs dat de melk goed moet zijn! (Vad.)

Middelburgsche Courant, 23/03/1880

— Donderdag avond had te Groningen eene openbare verhuring plaats van landerijen, ten overstaan van een notaris daar ter stede. Hoewel vele liefhebbers tegenwoordig waren, ging niemand aan het bieden. Daar in dezen toestand geen verandering kwam en allen bleven zwijgen, werd naar de reden van dit vreemde verschijnsel gevraagd, en kwam men tot antwoord: dat men niet wilde huren van personen... die melk kregen van de melkinrichting!

Over mislukken van plannen voor een melkinrichting.

Wij verzuimden in ons vorig nummer melding te maken van een ons toegezonden bericht, behelzende, dat het plan tot het openen eener gelegenheid om alhier zuivere melk verkrijgbaar te stellen, door gebrek aan genoegzame deelneming was afgesprongen.

Moesten wij dezen ongunstige uitslag als onherstelbaar beschouwen, wij zouden het betreuren. Dit is echter niet het geval. Veeleer houden wij het er voor dat het ontworpen plan is afgesprongen, dewijl het niet op grondslagen gevestigd was; die aan het publiek voldoende voorkwamen.

De eerste grondslag, welke het publiek van een zodanige inrichting eist, is de volkomen vertrouwbare waarborg dat de geleverd wordende melk niet slechts onvervalst, maar ook in alle opzichten van de beste hoedanigheid zijn zal.

In hoeverre het thans afgesprongen plan in dit opzicht voldeed of te kort schoot, behoeft nu niet meer onderzocht te worden. Van meer belang komt het ons voor, met het oog op mogelijke latere ontwerpen, over deze twee vereisten, waarborg tegen vervalsing en zekerheid van goede hoedanigheid der melk, eenige opmerkingen te maken.

Onder melkvervalsing verstaat het Nederlands publiek in de regel, zo niet uitsluitend, verdunning der melk met water. Bijvoeging van andere bestanddelen, om ze lijviger of vetter te doen schijnen, zoals glycerine, stijfselpap, af kooksel van zemelen enz., of van krijt of koolzure soda om enigszins zuur geworden melk aan de man te kunnen brengen, schijnt bij ons te lande weinig voor te komen; niettegenstaande het vermelding verdient dat te Amsterdam een poging ontdekt is om melk, welke sterk verdund was, door bijvoeging van orleans (een kleurstof uit de zaden van *bixa orellana*) een betere kleur te geven.

De waarheid is echter, dat het kwaad minstens evenzeer gelegen is in het verkopen van melk, welke niet vervalst is, doch de eigenschappen mist welke goede, voor de gezondheid van kinderen en volwassenen heilzame melk bezitten moet.

Om hiervan slechts enige voorbeelden te noemen; Melk van koeien, die kort geleden gekalfd hebben, is veel beter dan die van dieren, waarvan het kalven geruime tijd geleden is. Voeding der koe met groenvoer heeft dunner melk ten gevolge dan die met raapvoer; voeding met z.g.n. grondsop, raap- en beetwortelbladeren, spoeling enz. maakt de melk veel waterachtiger. Een koe kan ongesteld zijn, of een ziekte onder de leden hebben; zij kan ook geneesmiddelen innemen, welke aan koemelk schadelijke bestanddelen toevoegen.

Al deze oorzaken kunnen de melk als voedingsmiddel in waarde doen verminderen, ja het gebruik daarvan gevaarlijk maken, zonder dat er nog vervalsing of verdunning sprake is. Deze laatste is echter, vooral omdat men geen waarborg heeft voor de zuiverheid, van het ter verdunning gebezigde water, niet minder zorgwekkend.

Afdoende middelen om deze nadelige eigenschappen der melk, of haar vervalsing, dadelijk op eenvoudige en praktische wijze te ontdekken bestaan niet. De in de wandeling voorkomende melkweggers, roommeters, of huismiddeltjes, hebben óf geen waarde, óf ze zijn door de vervalsers gemakkelijk waardeloos te maken. Het microscopisch of scheikundig onderzoek verdient te veel tijd en moeite voor het praktisch gebruik, en zou bovendien nog te kort schieten voor het ontdekken van schadelijke eigenschappen der melk, voortspruitende uit den gezond-

heidstoestand van het dier. Al ware dus het openbaar toezicht op de voedingsmiddelen zo goed ingericht als het nu bij ons te lande bijna geheel ontbreekt, dan nog zou onze gerustheid ten opzichte der melk, die wij gebruiken, niet volkomen kunnen zijn.

Het valt in 't oog dat alleen melkerijen, welke ander onafhankelijk en deskundig toezicht staan en waar het eigenbelang van de bezitter niet in strijd kan komen met de behoeften der verbruikers, de voorwaarden bezitten voor het zo nabij mogelijk verwezenlijken van hetgeen het algemeen welzijn in dit opzicht eist. Van dien aard is de sedert i Mei jl. geopende Utrechtsche melk-inrichting, welke onder het toezicht van twee hoogleraren en de directeur der rijks-veeartsenijschool staat en die, de melk afleverende tegen 9 cent de kan bij afhaling en 10 cent bij thuisbezorging, goede zaken maakt en minstens 5 pct. rente zal afwerpen. Deze inrichting bezit geen eigen stallen, koeien enz. maar heeft eenvoudig met grote veehouders gecontracteerd, zodat voor de zaak weinig kapitaal benodigd is. Van dien aard is ook, zo wij niet verkeerd zijn ingelicht, de Arnhemsche melk-inrichting, welker kapitaal evenmin meer dan *f* 5000 bedraagt. Niet alleen dat deze inrichtingen zelve goede melk verschaffen, maar door haar mededinging noodzaken zij ook de andere leveranciers om betere waar te leveren.

Deze opgaven, waarbij twee zaakkundige opstellen in de, N. Rott. Ct. van 28 en 29 Juni jl. ons voorgelicht hebben, kunnen misschien tot leiddraad dienen bij latere Middelburgsche plannen.

1879 Wat er wel kwam was een kunst-boterfabriek – margarinefabriek – in de voormalige rijstpellerij in de Seisstraat. Niet verder uitgezocht!

Middelburgsche Courant, 31/03/1879; p. 1/4

Oprichting Boter-Fabriek.

De burgemeester en wethouders van Middelburg, gezien de artikelen 6 en 7 der wet van den 2^{en} Juni 1875 (Staatsblad n°. 95), tot regeling van het toezicht bij het oprichten van inrichtingen welke gevaar, schade of hinder kunnen veroorzaken; maken bekend:

dat ter gemeente-secretarie ter visie is gelegd een verzoek met bijlagen van den heer G. Alberts Lz. om achter perceel Q n°. 10/11, op het erf der voormalige rijstpellerij in de Seisstraat, een margarine boter-fabriek met stoomvermogen op te richten;

dat op Vrijdag den 18^{en} April a. ten raadhuize dezer gemeente des namiddags te half 2 uur gelegenheid zal worden gegeven om tegen het maken dezer inrichting bezwaren in te brengen en deze mondeling of schriftelijk toe te lichten.

Middelburg, den 28^{en} Maart 1879.

De burgemeester en wethouders voornoemd,
SCHORER.
De secretaris,
G. N. DE STOPPELAAR.

Middelburgsche Courant, 04/09/1879; p. 4/4

Heeren Landbouwers!

genegen dagelijks **zuivere MELK** te leveren aan de Boterfabriek alhier, gelieven zich aan te melden aan het kantoor der fabriek, **Seisstraat Q 10 & 11.**

Middelburgsche Courant, 02/10/1879; p. 4/4

Beste vette KARNEMELK, zeer geschikt voor

Varkensvoer,

te bekomen aan de **MIDDELBURGSCH KUNST-BOTERFABRIEK.**

Middelburgsche Courant, 17/07/1905; p. 6/6

BEKENDMAKINGEN.

HINDERWET.

Burgemeester en Wethouders van Middelburg, maken bekend: dat bij hun besluit van heden aan M. P. A. PROOS te Middelburg en zijne rechtverkriggenden voorwaardelijk vergunning is verleend tot het in werking stellen van een tweede stoommachine in zijne margarinefabriek, kadastraal bekend onder sectie D no. 2154, gelegen Seisstraat D no. 107a.

Middelburg, den 14 Juli 1905.

Burgemeester en wethouders voornoemd,
SCHORER, Voorzitter.
G. J. SPRENGER, Secretaris.

Onbekende Melkinrichting

Middelburgsche Courant, 30/12/1879; p. 4/4

GEVRAAGD:
beste MELKKOEIEN, Melk-Inrichting,
Seisdam Q 28.

Middelburgsche Courant, 15/05/1880; p. 2/4

— Sedert eenige dagen is op het bolwerk tusschen de voormalige Seis- en Langevielebarrières alhier eene inrichting geopend, die de sympathie van het publiek verdient en eene wandeling door het schoone plantsoen nog aantrekkelijker dan vroeger maken zal. Wij bedoelen de *Melkinrichting* van den heer Pagé. Voor weinige centen vindt men daar gelegenheid om in een eenvoudig, maar uiterst zindelijk vertrek een glas uitstekende melk te gebruiken of zijne kinderen daarop te onthalen, en tevens van de wandeling uit te rusten. Het lijdt geen twijfel of de bescheiden inrichting zal spoedig uitgebreid moeten worden. Vele onzer melkboeren zouden wij wel in overweging willen geven om er ook eens een glas melk te drinken. Misschien dat zij dan nuttige vergelijkingen zouden gaan maken, en ertoe komen hunne melk minder te wasschen.

Laatste en telegraphische berichten.

Lezing Wouter Sluis¹

MIDDELBURG, 28 Juli. 't Was een goed denkbeeld van de afdeling Walcherender *Zeeuw-eche Maatschappij* tot bevordering van landbouw en veeteelt, om de heer W. Sluis uit de Beemster in de gelegenheid te stellen gisteren en heden in de grote zaal van het *Schuttershof* alhier *Schwartz* methode over zuivelbereiding theoretisch en praktisch te verklaren. Er is omtrent zuivelbereiding in Zeeland waarlijk nog genoeg te leren en toe te passen.

Verblijvend was het daarom, dat beide dagen een vrij talrijk en oplettend luisterend en toekijkend publiek, waaronder ook enige landbouwsters, kennis maakte met wat de heer *Sluis* theoretisch en praktisch onderrichtte omtrent boter- en kaasbereiding. Zowel de door hem vervaardigde boter als kaas was zeer goed, deels zeker ook te danken aan de in het opebaar als uitstekend geroemde melk, geleverd door de landbouwers *J. Besuijen*, te Koudekerke en *W. Reijnierse*, Cz. alhier.

De spreker acht Zeeland uitstekend geschikt voor boter- en kaasbereiding en wekte krachtig op tot het inrichten voor gezamenlijke rekening van werkplaatsen ter bearbeiding van melk tot boter en kaas, waartoe wellicht de ledigstaande meekrapfabrieken zeer dienstig zouden zijn.

't Is te hopen dat de vasthoudendheid aan het oude de toepassing van het als deugdelijk aan-geprezen nieuwe niet in de weg zal staan, en dat voldaan zal worden aan den wens van de spreker en van de voorzitter der afdeling, dat vooral de vrouwen haar krachtige medewerking zullen verlenen.

1 Er was in 1879-11-25 al een lezing geweest door Wouter Sluis te Heinkenszand - Zie *MAP Beginperiode*

Kort verslag *Commissie onderzoek Zuivelfabriek op Walcheren*

Commissie was ingesteld 1888-05-17 op de vergadering van ZLM afd Walcheren

.....
Vervolgens werd door de commissie, aan welke in eene vorige bijeenkomst werd opgedragen een onderzoek in loco in te stellen naar de coöperatieve zuivelfabrieken in het Noorden van ons land rapport uitgebracht.

De heer Van Waarde deed zijne hoorders daarbij een kijkje nemen in de stoom-zuivelfabriek te **Tjummarum**, gemeente Barradeel, zette in het breede de inrichting ervan uiteen en deelde het een en ander mede omtrent de uitgaven, de inkomsten en de wijze hoe daar wordt gewerkt.

Ook deelde de heer Van Waarde mede dat te St. Anna parochie nog eene fabriek was bezocht, die echter op aandeelen was gesticht.

Een ander commissielid, de heer A. Meeuwse, beantwoordde daarop een drietal vragen, die hij zich had gesteld:

1o hoe zijn de landbouwers te Tjummarum tot de stichting der fabriek gekomen?

2o wat is de uitkomst?

3o is ook in onze omgeving verwezenlijking van hetgeen in het Noorden is tot stand gebracht mogelijk?

De bewoners van Tjummarum, even als van onze omgeving hoofdzakelijk landbouwers, houden gemiddeld ongeveer evenveel koeien als hier in Walcheren gedaan wordt en evenals hier trok het daar de aandacht dat er een groot verschil in kleur en in smaak bestond tusschen de boter van den een en die van den ander. Maar erger dan hier was de schade die sommigen daardoor liepen. In het Noorden wordt de boter gesorteerd in eerste, tweede en derde soort en naar evenredigheid van de kwaliteit betaald. Op een vaatje van 40 kilo kan dat eene mindere opbrengst van f 8 tot f 12 geven.

Ook hielden de landbouwers er rekening mede dat een kan melk in boter omgezet eerder minder oplevert dan 3½ cent dan meer en bedachten dat door samenwerking verbetering der kwaliteit en verlaging der productiekosten te bereiken was.

Zeventien boeren hadden den moed om, na een som van f 9500 bijeengebracht te hebben, zich te verbinden om gedurende 15 jaren van hun koeien de melk te leveren aan de op te richten fabriek; zij stelden statuten vast, maakten een reglement en bouwden eindelijk de stoomfabriek die thans nog werkt.

Wat is de uitkomst geweest? Een zeer verblijdende. De onkosten zijn laag, slechts $\frac{2}{3}$ cent per kan melk, dat is 10 cent per pond boter, en onder die onkosten is nog aflossing van kapitaal begrepen.

En wat ontvingen zij op 1 Januari 1888 per kan melk? Vijf cent! Van dit bedrag gaat wel 1 cent af voor terugkoop van de afgeroomde melk, die gebruikt wordt voor den aanfok van jonge kalveren, maar dan blijft toch nog 4 cent over, zoodat de deelhebbers 15 cent per pond boter winnen buiten vroeger, zonder nog te rekenen wat uitgewonnen wordt door dat niet

meer behoeft gekarnd te worden, de gereedschappen niet slijten en de vrouw des huizes meer tijd vindt voor het verrichten van andere bezigheden.

Eindelijk behandelde deze rapporteur de derde vraag; en zijn antwoord daarop luidde zeer gunstig omdat de omstandigheden waaronder de landbouwers hier verkeerden, wat betreft het voedsel en drinken der dieren, zoo niet beter dan toch minstens gelijk zijn aan die te Tjummarum.

Door de commissie werden verder nog aan de vergadering overgelegd de statuten der vereeniging te Tjummarum, het huishoudelijk reglement, benevens een overzicht van de wijze, waarop de administratie aldaar met de melkleverende landbouwers geregeld is.

De mededeelingen der commissieleden gaven aanleiding tot eene levendige gedachtenwisseling. Verschillende vragen, die van werkelijke belangstelling getuigden, werden door de leden der commissie, de heeren A. van Waarde, A. Meeuwse en S. van Straten, breedvoerig beantwoord.

Vooraf werd omtrent de opbrengst geïnformeerd en door de commissie er op gewezen dat bij oprichting van zuivelfabrieken in Walcheren de botermarkt belangrijk zou stijgen, wijl het buiten kijf is dat de kwaliteit beter moet zijn. Ook zou het verschil tusschen kunstboter en natuurboter meer in het oog springen.

Een der leden, met deze redeneering instemmende, vestigde er de aandacht op dat zelfs hier te Middelburg voor betere kwaliteit - van buiten ingevoerd - vrij wat hooger prijs wordt betaald dan op de botermarkt, waar voor goede en minder goede kwaliteit een zelfde prijs wordt verkregen.

Nadat der commissie dank was gezegd voor de genomen moeite stelde de voorzitter voor de statuten eener coöperatieve zuivelfabriek te doen drukken en onder de leden te doen verspreiden.

Ook hierover werd gediscussieerd, waarop een voorstel werd gedaan om het bestuur te machtigen het rapport met de statuten in wijdere kring te verspreiden met uitnoodiging later eene openbare voor ieder toegankelijke vergadering uit te schrijven om deze belangrijke zaak te bespreken. Aldus besloten.

Goessche Courant, 06/10/1888; p. 1/4

— Uit Zeeland wordt o. m. aan het *Utrechtsch Dagblad* geschreven:

Er broeit een plannetje om op Walcheren eene zuivelfabriek op te richten, teneinde den uitvoer van boter naar het buitenland mogelijk te maken. De groote vraag, die nog niet voldoende is beantwoord, is: of de veehouders genegen zullen zijn, de melk hunner koeien tegen een betrekkelijk lagen prijs aan de fabriek geregeld te leveren. De moeilijkheid zal zijn, dat op Walcheren het geld, dat van de melk, boter en eieren komt, onmiddellijk door de vrouw wordt ontvangen, en zij daarvan het huishouden drijft en de kinderen van kleederen en sieraden voorziet, zoodat zij deze bron van inkomsten niet gemakkelijk aan haar man zal afstaan, ook al belooft deze haar daarvoor schadevergoeding.

Kan er echter boter van betere kwaliteit worden geproduceerd, dan zou zulks zeker veel voordeel kunnen aanbrengen, en daarom is het te hopen, dat men den moed zal hebben, eene proef te wagen. Het benodigd kapitaal, geraamd op p. m. twaalf duizend gulden, zou zeker wel met rentelooze voorschotten te vinden zijn.

Middelburgsche Courant, 30/10/1888; p. 1/6**Landbouw.**

Heden morgen vergaderden in het gewone lokaal de leden der afdeeling *Walcheren* van de *Maatsch. t. bev. van landbouw en veeteelt in Zeeland*, onder voorzitterschap van den heer J. Riemens.

Slechts een klein aantal leden was tegenwoordig, terwijl de voorzitter der afdeeling Heinkens-

.....
Hierna werd overgelegd en aan de leden aangeboden een gedrukt rapport van de commissie, den 14en Mei 1888 benoemd tot het doen van onderzoek betreffende de bereiding van boter in zuivelfabrieken, benevens de statuten der vereeniging *de coöperatieve stoomzuivelfabriek te Tjummarrum*, uit welk rapport wij in een vorig verslag het een en ander mededeelden.

Het bestuur was van oordeel dat het met het doen drukken van dit verslag gedaan had wat op zijn weg lag en dat thans de zaak aan het particulier initiatief dient te worden overgelaten.

Een der leden verklaarde zich door dit voorstel teleurgesteld. Hij achtte het jammer dat de subsidie voor verbetering van het paardenras ook niet voor een deel kan ten goede komen voor verbetering in de zuivelbereiding.

Wanneer de zaak met het doen drukken van het rapport enz. moet afloopen dan veronderstelde deze spreker dat niets bereikt worden zal en de bedoeling van hen, die de zaak der zuivelbereiding hebben gereleveerd, volstrekt niet zal worden verwezenlijkt.

Een ander lid merkte op dat aan de subsidie ter bevordering van de paardenfokkerij niet kan geraakt worden. Hij achtte het echter eveneens wenschelijk dat aan de zuivelbereiding iets werde gedaan en opperde het denkbeeld of uit de batige saldo's der rekening van de maatschappij niet een bedrag kon worden bestemd voor het uit-

loven van een flinke premie aan hen, die een fabriek mochten wenschen op te richten.

Dat lid gaf in overweging het bestuur uit te noodigen eenige exemplaren te zenden aan het hoofdbestuur en de afgevaardigden ter vergadering van het hoofdbestuur op te dragen daar de zaak ter sprake te brengen.

Nog een ander lid meende dat door het bekendmaken van het rapport gedaan is, wat vooreerst te doen valt. Z.i. moeten thans de landbouwers de zaak bespreken en moet door hen het initiatief genomen worden tot de stichting eener coöperatieve vereeniging. Blijkt dan voorlichting of steun nodig, dan kan men zich wenden tot het hoofdbestuur.

Door den voorzitter werd die laatste meening gedeeld. Hij wees erop dat in onze streek landbouw de eerste factor is in het boerenbedrijf, terwijl de zuivelbereiding slechts in de tweede plaats komt en achtte het vooreerst den tijd nog niet om vanwege de afdeeling op te treden.

Van andere zijde werd aangetoond dat de toestand hier en in Friesland gelijk is. Daar vindt men evenals hier landbouwers die acht tot tien koeien houden. Van denzelfden kant werd in het breede gewezen op de groote nuttigheid van de oprichting eener zuivelfabriek, die zeer in het belang en voordeel van de Walchersche boeren werd geacht. Men was van oordeel dat, wanneer slechts een fabriek tot stand kon gebracht worden, weldra meer dergelijke inrichtingen zouden verrijzen.

Na deze gedachtenwisseling deed een der leden het voorstel om de zaak aan te houden en op eene volgende vergadering daarop nader terug te komen. Hiermede vereenigden de aanwezigen zich.

Melkinrichting „Even Buiten” in Middelburg van Hr. L. J. van Paté

Middelburgsche Courant, 14/05/1890; p. 4/4

De Melkinrichting „EVEN BUITEN”

geeft haren geëerden afnemers hiermede kennis, dat HUGO TIMMERMANS van heden af niet meer met de bezorging der Melk belast is. De bediening zal door een Opvolger als gewoon geschieden, en in geval van voorloopig verzuimde of ongeregelde bezorging, wordt men beleefdelyk verzocht daarvan onverwijld aan bovenstaand adres kennis te willen geven.

Middelburgsche Courant, 14/05/1890; p. 4/4

De Melkinrichting „EVEN BUITEN”, vraagt terstond als vaste **KNECHT** een net en geschikt persoon voor de rondbezorging der Melk.

Middelburgsche Courant, 19/08/1890; p. 4/4

Melkinrichting.

GEWAARBORGDE MELK.

De ondergeteekende maakt aan zijn geachte begunstigers bekend, dat de door hem verkocht wordende Melk van heden af gesteld is onder de contrôle van het Scheikundig Laboratorium der Gemeente-Apotheek te Middelburg.

15 Augustus 1890.

L. J. VAN PAGÉ.

Middelburgsche Courant, 01/12/1891; p. 1/4

LANDBOUW.

Onder voorzitterschap van den heer W. H. de Bruijn van Melis- en Mariekerke vergaderden heden, in het gewone lokaal, de leden van de afdeeling »Walcheren» van de *Maatschappij tot bevordering van landbouw en veeteelt in Zeeland*.

De opkomst was en door het regenachtig weder en omdat thans de werkzaamheden op het land zijn afgeloopen, vrij wat beter dan bij vorige bijeenkomsten; wij telden bij de opening der vergadering ruim vijftig leden. Dit aantal steeg later tot zestig.

Verder werd goedgevonden voor de bibliotheek een crediet van f 25 toe te staan.

Uit eene mededeeling van den bibliothecaris bleek dat van de boekery, evenals vorige jaren, slechts weinig gebruik werd gemaakt.

Door den heer A. Meeuwse werd, na de behandeling van de punten der agenda, nog de aandacht der vergadering gevestigd op een opstel over Boterfabrieken, voorkomende in het nummer van 31. Augustus van het *Weekbl. voor Zeeuwsch Vlaanderens Westelijk deel*, waarin de vraag: „Wat is verkieslijker, de melk met de centrifuge zelf te verwerken of

wel gemeenschappelijk?” in het voordeel van coöperatie werd beantwoord.

In dat opstel, aan een Duitsch landbouwblad ontleend, wordt met cijfers aangetoond dat bij eene kleine onderneming in den loop van een jaar aan de deelnemers, na aftrek van alle kosten en schulddelging, werd uitbetaald f 6.13 per 100 liter melk, terwijl, hadden de deelnemers op den ouden voet gewerkt, zij nooit meer dan f 4.20 zouden gemaakt hebben.

De heer Meeuwse lichte een en ander, in vergelijking met in deze streek gemaakte prijzen, toe, om tot de conclusie te komen dat oprichting van eene zuivelfabriek gewenscht, nuttig en voordeelig zijn zou.

De voorzitter achtte het, na het te dezer zake vroeger voorgevallene en besprokene, thans niet gewenscht een voorstel, dat de heer Meeuwse wilde doen, tot oprichting eener zoodanige fabriek, in overweging te nemen.

Daarop werd de vergadering gesloten, nadat de voorzitter, aangezien dit jaar geen bijeenkomst meer zal gehouden worden, den aanwezigen een gezegend uiteinde had toegewenscht.

Na afloop van de vergadering werd nog eene verloting van landbouwwerktuigen gehouden.

A. Reijnierse & A. de Wolf - melk naar Londen

UIT STAD EN PROVINCIE.

Door de heren A. Reijnierse Wz. en A de Wolf Jz. alhier is, nadat in de maand November door hen een proef was genomen met het verzenden van verse melk naar Londen, sedert 1 December een definitieve dagelijkse melkverzending van Zeeland uit naar Engeland georganiseerd.

De ondernemers maken daarvoor gebruik van de mailboten der maatschappij *Zeeland* te Vlissingen en benuttigen zowel de middag als de avondboten.

De melk wordt hoofdzakelijk geleverd door landbouwers te Nieuwland, Middelburg, Abeele, Souburg en Vlissingen aan gene zijde van 't kanaal en door de ondernemers op het dorp Nieuw- en St. Joosland en verder langs de weg naar Vlissingen afgehaald.

Deze week werd voor het eerst ook melk uit Zuid-Beveland voor dit doel naar Middelburg gevoerd en aan het station aldaar in ontvangst genomen; het vooruitzicht bestaat dat deze zending weldra belangrijk zal toenemen.

De verzending geschiedt in tinnen kannen van 50 liters inhoud, die te Londen aan één koper worden afgeleverd.

Dank zij de medewerking der stoomvaartmaatschappij *Zeeland* is deze onderneming mogelijk geworden, die, hoewel op 't ogenblik van betrekkelijk kleine omvang, levensvatbaarheid toont te bezitten niet alleen, maar ook uitzicht geeft op sterke toename.

De melk wordt bij de landbouwers gekocht op soortelijk gewicht en betaald met 6½ cent per kilogram, wat, wanneer men nagaat dat 100 liters melk 103 kilogram gewicht vertegenwoordigen, een goede prijs te achten is.

Met die prijs is voor de veehouder uit zijn veestapel meer voordeel te maken dan door het fabriceren van boter en velen denken er dan ook over om zich meer dan tot dusver op het aanhouden van melkvee toe te leggen.

Waar natuurlijk de ondernemers in eerste plaats hun eigen belang in het oog hebben, kan toch de melkverzending naar Engeland, thans reeds 800 á 900 liters per dag, voor de veehouders in Zeeland van groot belang worden, wijl zij hierdoor gelegenheid verkrijgen dit product, zonder daaraan tijd te moeten wijden, tot goede prijs van de hand te zetten.

Daarom vestigen wij de aandacht der veehouders in Walcheren en van degenen uit Zuid-Beveland, die gemakkelijk een spoorwegstation bereiken kunnen, op deze onderneming; welke op touw gezet is door jeugdige personen, die der zake volkomen kundig en in het bezit van voldoende kapitaal zijn, en die de zaak gaarne zult voortzetten, indien hun door het beschikbaar stellen van een grotere hoeveelheid melk dan tot dusver daartoe de gelegenheid wordt geboden.

Dat dit zal geschieden is wel af te leiden uit de toezeggingen, die zij reeds ontvingen, terwijl het ook voor de hand ligt dat in de zomer vanzelf reeds een grotere hoeveelheid melk kan geleverd worden.

Middelburg eerste zuivelfabriek *Concordia* – dir. Reijnierse

Zierikzeesche Nieuwsbode, 02/03/1893; p. 1/2

— Te Middelburg bestaat het voornemen, eene boterfabriek op groote schaal te bouwen. Het kapitaal daarvoor is voorhanden. De heer Reijnierse reist nu de provincie door en geeft op tal van plaatsen inlichtingen, hoe het met de zaak gaan zal, en beproeft zooveel mogelijk landbouwers over te halen, hunne melk aan de fabriek te leveren. Er zal een gemiddeld percentage gesteld worden, waaraan de te leveren melk moet voldoen. Al wat daarboven geleverd wordt, zal den inbrengers na elk halfjaar boven den vastgestelden prijs (5 cent per liter) bijbetaald worden. Men denkt elken dag 20,000 liter melk te zullen kunnen verwerken; is er toezegging van pl. m. 10,000 liter, dan heeft de zaak voortgang.

— De heer Reijnierse was Zaterdag te Wolfaartsdijk om de landbouwers te bewegen hunne melk te leveren aan de boterfabriek, die hij te Middelburg stichten wil. Erg groot was de liefhebberij niet; velen willen liever wachten met de toezegging tot de fabriek er eenmaal is.

Vlissingse Courant, 03/03/1893; p. 1/4

Te Middelburg bestaat het voornemen eene boterfabriek op groote schaal te bouwen. Het kapitaal daarvoor is voorhanden. De heer Reijnierse reist nu de provincie door en geeft op tal van plaatsen inlichtingen, hoe het met de zaak gaan zal, en beproeft zooveel mogelijk landbouwers over te halen, hunne melk aan de fabriek te leveren. Er zal een gemiddeld percentage gesteld worden waaraan de te leveren melk moet voldoen. Al wat daarboven geleverd wordt, zal den inbrenger na elk half jaar boven den vastgestelden prijs (5 cent per liter) bijbetaald worden. Men denkt elken dag 20.000 liter melk te zullen kunnen verwerken; is er toezegging van pl. m. 10.000 liter, dan heeft de zaak voortgang.

Op Walcheren hebben zich reeds velen verbonden.

— Te Middelburg bestaat het voornemen, eene boterfabriek op groote schaal te bouwen. Het kapitaal daarvoor is voorhanden. De heer Reijnierse reist nu de provincie door en geeft op tal van plaatsen inlichtingen, hoe het met de zaak gaan zal, en beproeft zooveel mogelijk landbouwers over te halen, hunne melk aan de fabriek te leveren. Er zal een gemiddeld percentage gesteld worden, waarvan de te leveren melk moet voldoen. Al wat daarboven geleverd wordt, zal den inbrengers na elk halfjaar boven den vastgestelden prijs (5 cent per liter) bijbetaald worden. Men denkt elken dag 20,000 liter melk te zullen kunnen verwerken; is er toezegging van pl.m. 10,000 liter, dan heeft de zaak voortgang.

Op Wacheren hebben zich reeds velen verbonden.

Ook te Oostburg is jl. Woensdag genoem-

de heer met dat doel geweest. De opkomst was zeer gering. We zijn zoo vrij dit toe te schrijven, aan de weinige ruchtbaarheid, die aan zijne komst was gegeven. De pers, die reeds in talrijke zaken van algemeen belang, het hare er toe heeft bijgedragen tot het welslagen van daartoe aangewende pogingen, zou, dunkt ons, ook in dezen wel weder bereid zijn gevonden om belanghebbers met het beoogde doel in kennis te stellen. Bij ons althans had men vrijelijk kunnen aankloppen om onzen lezers er op voor te bereiden en op te wekken.

Jammer is het echter, dat nieuwe bladen in vele gevallen bij hare oudere zusters achterstaan om eene zekere protectie van het publiek te mogen erlangen. Hunne belangen worden er geenzins door geschaad, integendeel, hoe meer publiciteit des te meer succes men kan verwachten.

Melk-Veehouders, haast u!

DE DIRECTIE der Nederlandsche Maatschappij van Zuivelfabrieken te Amsterdam, brengt ter kennis van **Veehouders** dat door hun gemachtigde **A. REIJNIERSE** alleen tot en met uiterst **Zaterdag 2 September** geregelde contracten zullen worden gesloten en uitgegeven voor de levering van Melk. **Donderdag a. s.** bestaat daartoe gelegenheid in het *Nederlandsch Koffiehuis*, Markt, van af **10 uur**.

DE DIRECTIE.

Landbouwers.

De Directie der Nederlandsche Mij. van Zuivelfabrieken »Concordia» vraagt **melk te koop**. Donderdag a. s. worden contracten uitgegeven te *Middelburg* door **A. REIJNIERSE**, in het Nederl. Koffiehuis. Franco te leveren Middelburg.

DE DIRECTIE.

**PLAATSSEN STOOMKETEL MET STOOM-
MACHINE ENZ.**

Burgemeester en wethouders der gemeente
Middelburg,

gelet op de artt. 6 en 7 der wet van 2 Juni
1875 (*Staatsblad* no 95);

brengen ter openbare kennis dat van 10
Nov. 1893 af op de gemeente-secretarie ter
visie is gelegd een verzoek met bijlagen van
FRANCOIS JAS, bestuurslid der Hollandsche
Melkmaatschappij te Amsterdam, tijdelijk te
Middelburg, om vergunning tot het plaatsen
van een stoomketel met stoommachine en
schoorsteen, twee dynamo's, een gasmotor en
een toestel tot vervaardiging van het gas voor
dien motor, alsmede tot het bergen van
gazoline in perceel no 130 van wijk P;

dat op Vrijdag den 24 Novb. a. s., des na-
middags te 1½ uur, op het raadhuis gelegen-
heid zal zijn, tegen het verzoek bezwaren in
te brengen en deze mondeling of schriftelijk
toe te lichten en dat zoowel de verzoeker als
zij, die bezwaren hebben in te brengen, gedu-
rende drie dagen vóór evengenoemd tijdstip
op de gemeente-secretarie van de ter zake
ingekomen schrifturen kennis kunnen nemen.

Middelburg, 10 Novb. 1893.

Burgemeester en wethouders vernoemd,
W. J. SPRENGER

lo.-voorzitter.

A DE VULDER VAN NOORDEN.
secretaris.

BEKENDMAKINGEN.

**PLAATSSEN STOOMKETEL MET STOOM-
MACHINE ENZ.**

De burgemeester en wethouders van Mid-
delburg maken bekend:

dat bij hun besluit van heden aan FRAN-
ÇOIS JAS, tijdelijk wonende te Middelburg, en
zijne rechtverkrijgenden voorwaardelijk ver-
gunning is verleend om in perceel no 130
wijk P dezer gemeente te plaatsen een stoom-
ketel met stoommachine en schoorsteen, twee
dynamo's, een gasmotor en een toestel tot
vervaardiging van het gas voor dien motor
alsmede tot het daarin bergen van gazoline.

Middelburg, den 28 November 1893.

De burgemeester en wethouders voornoemd,
S C H O R E R.

De secretaris,

A. DE VULDER VAN NOORDEN.

PLAATSING GAS-OF PETROLEUM-MOTOR.

Burgemeester en wethouders der gemeente Middelburg, gelet op artt. 6 en 7 der wet van 2 Juni 1875 (*Staatsblad* no. 95);

brengen ter openbare kennis dat van 15 Dec. 1893 af op de gemeente-secretarie ter visie is gelegd een verzoek met bijlagen van ADR. REIJNIERSE, gemachtigde der Maatschappij van Nederl. Zuivelfabrieken *Concordia* te Middelburg, om vergunning tot het plaatsen van eene gas- of petroleum-motor in een pakhuis achter perceel no 100 van wijk G;

dat op Vrijdag den 29 December a. s., des namiddags te 1½ uur, op het raadhuis gelegenheid zal zijn, tegen het verzoek bezwaren in te brengen en deze mondeling of schriftelijk toe te lichten en dat zoowel de verzoeker als zij, die bezwaren hebben in te brengen, gedurende drie dagen vóór evengenoemd tijdstip op de gemeente-secretarie van de ter zake ingekomen schrifturen kennis kunnen nemen. Middelburg, 15 December 1893.

Burgemeester en wethouders voornoemd,
S C H O R E R, voorzitter.
A. DE VULDER VAN NOORDEN,
secretaris.

Middelburg *Concordia* productieproblemen

Dinsdag namiddag werd op de bovenzaal der sociëteit *de Vergenoeging* op de Grote Markt alhier een vergadering gehouden van melkleveranciers aan de filiaal te Middelburg van de *Hollandsche melkmaatschappij* en een vertegenwoordiger dier maatschappij. De oproeping tot de bijeenkomst ging uit van laatstgenoemde. Omtrent het daar behandelde meldt men ons het volgende :

De vertegenwoordiger der maatschappij, de, inspecteur M. Torchiana, schetste in 't kort de toestand, waaruit bleek dat in de korten tijd van het bestaan der fabriek grote geldelijke verliezen zijn geleden. Als oorzaken van de achteruitgang noemde hij o.a. dat het steriliseren van melk, dat bij proefneming goed bleek te zijn, op grote schaal toegepast, niet die uitkomsten heeft gegeven, welke men er van verwachtte, en dat de melklevering naar Londen wegens de grote kosten en verminderde aanvraag niet het gewenste resultaat gaf.

De inspecteur achtte de toestand onhoudbaar en zou daarom de zaak willen liquideren, liefst op vriendschappelijke wijze door minnelijke schikking met de aandeelhouders. Hij stelde daarom voor de contracten, die lopen tot November 1894, te doen eindigen en verklaarde zich namens de maatschappij bereid dan als schadevergoeding te betalen $\frac{1}{2}$ cent per liter van de melk die nu reeds geleverd is.

Van verschillende zijden werd in het licht gesteld dat dit aanbod onaannemelijk is in verband met de grote kosten, die gemaakt zijn, zo door 't aanknopen van melkkoeien als door de aanleg van kunstweiden enz. Waar er sprake kan zijn van schadevergoeding was men van oordeel dat er betaald zou moeten worden voor de melk, die nog behoort te worden geleverd tot november 1894, waarvan de hoeveelheid kan bepaald worden naar het getal liters, dat nu reeds geleverd is.

Een der aanwezigen vroeg of het niet mogelijk was om van de bestaande fabriek een boterfabriek te maken; hij deed dit omdat hem uit de mededelingen van de inspecteur gebleken was dat van de Walchersche melk uitstekende boter en kaas kan worden bereid. De inspecteur achtte die verandering, wegens de grote kosten die zij eisen zou, niet mogelijk.

Na discussie, waaruit bleek dat de raad van bestuur de zaak het liefst zou liquideren, deed een ander leverancier het voorstel om de contracten binnen enkele weken te doen eindigen, mits door de maatschappij als schadevergoeding werd betaald *f*25 per koe, waarvan de melk werd ontvangen (van 450 koeien wordt melk geleverd.)

Hij grondde zijn eis op het feit dat tengevolge van het liquideren der maatschappij door de landbouwers *f*65 per koe werd verloren, zodat hij van oordeel was dat door de aanneming van zijn voorstel de billijkheid zou worden betracht.

Een ander vond het jammer dat een nieuwe industrie zo spoedig verdwijnen moest en zou het beter vinden dat de landbouwers voortdurend hun melk konden blijven leveren dan een som in eens als schadevergoeding te ontvangen. Hij stelde daarom voor de melk tot november 1894 te leveren voor 5 cent in plaats van voor 6 cent.

Dit denkbeeld werd bestreden en ten slotte met 60 van de 65 stemmen het eerste voorstel, strekkende tot betaling ener schadevergoeding van *f*25 per koe, goedgekeurd.

Dit besluit zal aan de vennoten worden medegedeeld. Intussen kan voorlopig met de melklevering worden voortgegaan.

Middelburgsche Courant, 1894-03-16; p.3/4

Een opheldering

Middelburg 15 Maart 1894.

Mijnheer de Redacteur!

Ten eerste zoudt u mij verplichten onderstaande regelen in uw blad op te nemen. In het verslag der door mij opgeroepen vergadering van dinsdag jl. komen enige onnauwkeurigheden voor, waarop ik even wil terugkomen, teneinde misverstand te voorkomen. Ten eerste is er geen sprake van dat de Hollandsche Melkmaatschappij zou liquideren of zelfs dit willen doen, alléén wil zij haar fabriek te Middelburg voorlopig sluiten en, met 't oog op de algehele reorganisatie, met de leveranciers aan die fabriek een regeling treffen.

Ook ontkent de *Holl. Melkmij* ten sterkste dat zij tot enige schadevergoeding verplicht is; - alleen wil zij, erkennende dat de sluiting voor de leveranciers aan de Middelburgsche fabriek een teleurstelling is, hen hierin tegemoet komen; van daar haar vrijwillig aanbod ½ cent per liter over de geleverde melk.

De minder gunstige toestand der Maatschappij is, zoals de bestuurders hopen, slechts van tijdelijke aard en 't is daarom dus volstrekt niet zeker dat de fabriek te Middelburg niet meer in werking zou treden; de sterilisatie toch is technisch volkomen als geslaagd te beschouwen; verschillende ongunstige factoren hebben meegewerkt dat hiermee geen gunstige financiële resultaten zijn verkregen - factoren echter die niet onoverkomelijk zijn; integendeel.

Wel kan ik u als mijn persoonlijke overtuiging mededelen dat inderdaad van de Walchersche melk goede kaas en boter is te maken; deze zienswijze berust op 't feit dat ik gedurende een maand in mijn fabriek te Heer Hugowaard² (Noord-Holland) dagelijks 3 à 4000 liter van deze melk liet verwerken tot Edammer kaas en boter en dat, niettegenstaande de melk door 't transport had geleden, de resultaten goed waren.

U intussen voor de plaatsruimte mijn, dank betuigende, hoogachtend

Uw dienstw. dr M. TORCHIANA.

Toelichting ZHN;

Mogelijk werd de bovenbeschreven condensfabriek omgezet in een boterfabriek! Alleen dat woord *Filiaal* is mij dan niet duidelijk?

2 In Heerhugowaard waren in die tijd meerdere fabriekjes, *De Volharding*, *De Kroon* en in 1896 een N.V. *Vita Nova*, welke van schrijver is, is mij onbekend!

Voortzetting van fabriek door *De Maatschappij van Nederlandsche zuivelfabrieken Concordia*, directeur A. Reijnierse.....

Middelburgsche Courant, 02/05/1894; p. 4/4

**Nederl. Zuivelfabriek
„CONCORDIA”.**

Dagelijks verkrijgbaar: **ZOETE ROOM**,
per liter, en prima kwaliteit **GRAS-ROOM-
BOTER** in het filiaal **Dwarskade**.
BILLIJKE PRIJZEN.

Middelburgsche Courant, 19/05/1894; p. 2/4

Middelburg in 1893.

I.

In het verslag van de kamer van koophandel en fabrieken over 1893 lezen wij in het hoofdstuk algemeene beschouwingen.

Al bestaat er geen reden tot klagen, zoo is er toch ook weinig grond om over grooten vooruitgang zich te verblijden.

De Maatschappij van Nederlandsche zuivelfabrieken *Concordia* vestigde een filiaal hier ter stede; zij heeft ten doel het bereiden en verwerken van zuivelproducten en het handel drijven daarin.

Middelburgsche Courant, 20/09/1894; p. 4/4

H.H. LANDBOUWERS,

die hun **MELK** willen verkoopen, kunnen hun aanbieding doen **uitsluitend Don-
derdag middag** van af 12 tot 2 uur, in
het Café der Wed. BOS, Dwarskade te Mid-
delburg, naast de poort.

Namens de Directie der Nederl. Zuivel-
fabrieken „Concordia,”
A. REIJNIERSE.

NB. Uitsluitend gelegenheid **Donderdag
middag.**

Middelburgsche Courant, 24/07/1894; p. 4/4

Te huur aangeboden

voor de a.s. Koninginnenfeesten:
een flink, onder het zadel bereden,

PAARD.

Adres ADR. REIJNIERSE, Ned. Zuivel-
fabriek.

Middelburgsche Courant, 08/10/1894; p. 3/4

Gedurende de volgende week

Uit de hand te koop:

keur uit 14, **Noord-Holl. GRASKALVE-
REN.** Adres Nederlandsche Zuivelfabrieken
"CONCORDIA," Middelburg.

Middelburgsche Courant, 04/04/1895; p. 4/4

Een ROOMBOTERFABRIEK in de **Lang-
straat** vraagt in de provincie Zeeland,
spec. voor **Middelburg** en **Viissingen**,
soliede AFNEMERS voor den verkoop
hunner prima kwaliteit **CRÈME-BOTER.**

Fr. brieven, onder letter **Z M T**, aan het
Bureau van dit blad.

Middelburgsche Courant, 07/05/1895; p. 4/4

KENNISGEVING!

Het publiek wordt ter kennis gebracht dat,
ter voorkoming van **slechte** behandeling
onzer afgeroomde melk door de **verkoopers**,
alle, op hun wagens staande bussen door **ons**
met lood zullen verzegeld worden.

Eischt verzegeling.

Zuivelfabriek "CONCORDIA."

In de inrichting hier ter stede der Maatschappij van Nederlandsche zuivelfabrieken *Concordia* werd het geheele jaar door gewerkt; tot 1 April werd melk verzonden naar Engeland; na dien tijd tot 15 Nov. werd de melk hier tot boter en kaas verwerkt; met de taptemelk, voor zoover zij niet werd uitgeleurd, werd vee gekweekt. Dooreen werd 3200 liter per dag verwerkt.

De *Middelburgsche kunstboterfabriek* had gedurende het geheele jaar geregeld werk voor hetzelfde aantal werklieden als het vorig jaar; de handel blijft gedrukt door dalende prijzen.

De pianofabriek van den heer Ant. Mes zag de aflevering van haar fabrikaat weder toemen. Zij bracht het aantal harer werklieden van 16 op 20, en verving een gasmotor van 4 door een stoommachine van 10 paardkracht.

Ziektekiemvrije en Bacteriënvrije Melkinrichting.

Bij deze neem ik de vrijheid, het geacht publiek bekend te maken, dat ik van af **Maandag 11 November a.s.** zal beginnen met den verkoop en het aan huis bezorgen van:
Met gegarandeerd roomgehalte (Onvervalschte Ziektekiemvrije Melk à 10 cent per liter flesch.
(Onvervalschte Bacteriënvrije Melk à 10 cent per liter flesch.)
In het bijzonder maak ik opmerksaam op de BACTERIËNVRIJE MELK (Gesondheidsmelk) in fleschen.

Dese Melk wordt door eene speciale bewerking geheel gesuiverd en daarna, zonder bijvoeging van eenig conserveerend middel, doch alleen door verwarming, met circuleerende stoom van alle Bacteriën berijdt. Zij kan niet alleen als de beste plaatsvervangster der MOEDERMELK beschouwd worden, doch is tevens zeer aan te bevelen, om met voordeel gebruikt te worden, zoowel door zieke als gezonde personen.

Alle producten staan onder voortdurende Chemische- en Bacteriologische controle van de heeren **Dr P. F. van Hamel Roos en A. Harmens**, Scheikundigen te Amsterdam.

De aanvragen worden ingewacht aan Huisal der Nederlandsche Zuivelfabrieken „Concordia,” Dwarskade te Middelburg.

Bovenstaande Melksoorten worden in het dagelijksch gebruik aanbevolen door alle Heeren Geneeskundigen hier ter stede.

De geëerde orders van het geacht publiek tegemoet ziende
Aanbevelend,

UED. dn.,

ADR. REIJNIERSE.

Een nog weinig gebruikte

GASMOTOR

TE KOOP AANGEBODEN.

Middelburg, Zuivelfabriek „Concordia.”

EEN ZOO GOED ALS NIEUWE

SCHUUR,

lang 24.80 M., breed 6.20 M. en er op gemaakt zijnde, dat iedereen haar zonder timmeren kan verplaatsen.

Adres: Nederlandsche Zuivelfabrieken
»Concordia», Middelburg.

Middelburg in 1895.

(Slot).

In de inrichting hier ter stede der Maatschappij van Nederlandsche zuivelfabrieken *Concordia* werd met hetzelfde personeel als het voorgaande jaar gewerkt.

Een steriliseer- en pasteuriseer-inrichting voor melk is aldaar ingericht en werkt goed.

De *Middelbursche kunstboterfabriek* is in 't begin van 1896 in andere handen overgegaan.

Burgemeester en wethouders der gemeente Middelburg

brengen ter openbare kennis dat van 1 September 1896 af op de gemeente-secretarie ter visie is gelegd:

a een verzoek met bijlagen van A. REIJNIERSE te Vreeland om vergunning tot het plaatsen van een stoomketel en stoommachine van twee paardenkrachten in een pakhuis achter perceel wijk G no. 100 aan de Dwarskade;

Kennisgeving ingevolge de wet tot regeling van het toezicht bij het oprichten van inrichtingen, welke gevaar, schade of hinder kunnen veroorzaken.

Burgemeester en wethouders van Middelburg maken bekend:

dat bij hun besluit van heden aan A. REIJNIERSE en zijne rechtverkrijgenden voorwaardelijk en voor een proeftijd, eindigende den 1 September 1897, vergunning is verleend om in een pakhuis, behoorende bij perceel wijk G no 100 op de Dwarskaai, een stoomketel en stoommachine van twee paardenkrachten ten dienste van de aldaar gevestigde inrichting voor het Pasteuriseeren en steriliseeren van melk enz., te plaatsen.

Middelburg, den 18 September 1896.

Burgemeester en wethouders voornoemd,
SCHORER, Voorzitter.

A. DE VULDER VAN NOORDEN, Secretaris.

1897 Middelburg *Concordia* opheffing / voorzetting door A. Reijnierse

Middelburgsche Courant, 31/05/1897; p. 5/6

MIDDELBURG IN 1896.

(Vervolg).

Wat aangaat fabrieken en trafieken in deze gemeente, ontleenen wij aan het verslag der kamer van koophandel het volgende:

De filiaal hier ter stede der maatschappij van Nederlandsche zuivelfabrieken *Concordia* is opgeheven; de werkzaamheden werden door een particulier voortgezet en met hetzelfde personeel als het voorgaande jaar gedreven. Van de gesteriliseerde en gepasteuriseerde melk wordt veel gebruik gemaakt.

Middelburgsche Courant, 12/08/1897; p. 3/4

**KENNISGEVING INGEVOLGE DE
HINDERWET.**

Burgemeester en wethouders der gemeente Middelburg

brengen ter openbare kennis dat van 10 Augustus 1897 af op de gemeente-secretarie ter visie is gelegd een verzoek met bijlagen van: **A. A. REIJNIERSE** te Koudekerke, om de vergunning tot het plaatsen van een stoomketel en stoommachine van twee paardenkrachten in een pakhuis achter perceel wijk G no 100 aan de Dwarskade, hem bij besluit van 18 September 1896 no 15 voor een proeftijd, eindigende den 1sten September 1897, verleend, thans in eene definitieve vergunning te veranderen;

Middelburgsche Courant, 31/03/1899; p. 2/4

In de fabriek van A. Reijnierse (vroeger een filiaal van de maatschappij van Nederlandsche zuivelfabrieken *Concordia*) aan de Dwarskaai werd voortgegaan met het pasteuriseeren en steriliseeren van melk en het maken van roomboter.

Vlissingse Courant, 23/06/1899; p. 2/4

— Door A. Reijnierse is verzocht een terrein aan de Westzijde van het ongebouwde gedeelte van de Loskade in recht van erfpacht of koop te mogen verkrijgen, teneinde daarop te stichten eene fabriek van gepasteuriseerde en gesteriliseerde melk.

Middelburgsche Courant, 10/04/1901; p. 4/4

De Notaris J. W. VERHULST zal op **Donderdag 18 April 1901**, des avonds te **acht uren**, op de bovenzaal van de Sociëteit »De Vergenoeging», op de Groote Markt te **MIDDELBURG**, publiek presenteeren te

verkoopen:

4°. Een **PAKHUIS** en **ERF**, bij de Zuidzijde van den Dam aldaar, (vroeger Zuivelfabriek van den Heer **REINIERSE**).

Middelburgsche Courant, 11/01/1902; p. 4/4

Dagelijksche levering aan huis van:

ZIEKTEKIEMVRIJE, GEPASTEURISEERDE Melk.

BACTERIËNVRIJE, GESTERILISEERDE Melk.

GEWONE VOLLE, GEFILTEREERDE Melk.

FOSCOMELK.

ROOMKARNEMELK.

Gewone en **SLAGROOM.**

Prima **ROOMBOTER**, uit **GEPASTEURISEERDE** room bereid.

Een en ander onder **Bacteriologische** controle van den Heer G. K. A. **NONHEBEL**, te Middelburg.

Stoom-Zuivelfabriek en Melkinrichting,
Loskade. **A. REIJNIERSE.**

Vlissingse Courant, 13/01/1902; p.

Dagelijksche levering aan huis van:

Ziektekiemvrije, Gepasteuriseerde Melk.

**BACTERIËNVRIJE,
GESTERILISEERDE MELK.**

Gewone volle, Gefiltereerde Melk.

FOSGOMELK.

ROOMKARNEMELK.

Gewone en Slagroom.

PRIMA ROOMBOTER,

uit Gepasteuriseerde Room bereid.

Een en ander onder **Bacteriologische** Controle van den Heer G. K. A. **NONHEBEL**, te Middelburg.

Stoom-Zuivelfabriek en Melkinrichting.

A. REIJNIERSE, Loskade.

Knipsels van de verkoop van een geliquideerde Zuivelfabriek . ??????

Vlissingse Courant, 09/02/1903; p. 2/6

Notarishuis Middelburg.

Wegens faillissement zal worden verkocht, Woensdag 11 Februari a.s., des namiddags ten één uur: Schoenen, Laarzen, Schoenmakersfournituren, Winkeletalage, Tabak, Sigaren, enz. wegens liquidatie eener zuivelfabriek, 180 Melkbusse, Roomvaten, 2 Centrifuges, (Fram) met toebeh., Afkoelers, Karnmelkton, Butgrometer, Zeeften, enz., te zien één dag voor den verkoop.

De Vendumeesters,
DE GROOT & HONDIUS.

Vlissingse Courant, 21/03/1905; p. 4/4

BELANGRIJK BERICHT.

Gepasteuriseerde, Ziektekiemvrije Melk.

GESTERILISEERDE, BACTERIENVRIJE MELK in flesschen, der Zuivelfabriek en Melkinrichting van **A. REIJNIERSE**, te Middelburg, wordt thans dagelijks versche geleverd met garantie van $3-3\frac{3}{10}\%$ vet à 10 cent per flesch. Bij vooruitbestelling kan melk worden geleverd van $3\frac{1}{2}$ tot 5 % vet tegen op te geven prijs. In alle opzichten wordt de meest mogelijke zindelijkheid betracht bij de bewerking en behandeling der producten. Alle eventuele, gewenschte inlichtingen geeft de Heer G. K. A. NONHEBEL, Scheikundige en Bacterioloog te Middelburg.

AANBEVELEND,
A. REIJNIERSE.

FILIAAL Kerkstraat, F 31, Vlissingen.

Middelburgsche Courant, 03/07/1905; p. 3/8

De langst goedblijvende en Vetrijkste Melk

in flesschen wordt dagelijks versche aan huis geleverd uit de Inrichting voor Ziektekiemvrije Melkproducten van **A. REIJNIERSE, Loskade, Middelburg.**

Prima ROOMBOTER.
ROOMKARNEMELK etc. etc.

Middelburgsche Courant, 13/01/1906; p. 4/4

*Overtuig U van de zindelijkheid bij de bezorging aan huis van rauwe Melk uit de Melkinrichting van **A. REIJNIERSE, Loskade.***

Neemt proef.

PRIMA VOLVETTE KAAS!

van af heden verkrijgbaar à **30 CENT PER POND** aan de *Melkinrichting*
A. REIJNIERSE, Loskade alhier.

Neemt proef en U blijft bestellen!

Het door Melkboeren gevreesde art. 3 der Melkverordening practisch beschouwd.

Mijnheer de Redacteur.

Den boeren slaat in het algemeen overal, wanneer er sprake is van invoering eener melkverordening, de schrik om het hart.

Van waar die vrees ? Waarom die agitatie?

Is de oorzaak misschien dat de boeren het zoo betreuren als enkele melkslijters in de stad eenige kosten zullen moeten maken, of dat zij zelf doelmatiger melkgereedschappen zullen hebben aan te schaffen

Of is voor hen het grootste spook art. 3, regelende het gehalte der melk ?

Ik vermoed het laatste, omdat daarbij wellicht voor menigeen financieele belangen op het spel staan.

Daarom wensch ik dat artikel eens van den practischen kant te beschouwen.

Artikel 3 geeft mij een viertal vragen in de pen, te weten:

1. Hoe is men er toegekomen in dat art. van de ontworpen melkverordening voor Middelburg een vetgehalte te bepalen van 2,7 % ?
2. Waarom is een gehalte van 2,7% vet een onbillijk aangenomen cijfer tegenover do ± 19.000 inwoners van Middelburg, te wier behoefte een melkverordening zal worden ingevoerd.
3. Kan een hoogere eisch een algemeen belang voor alle boeren op Walcheren zijn?
4. Hoeveel praktisch nut heeft het publiek van een artikel, waarin een minimum vetgehalte, hetzij hoog of laag, wordt bepaald, indien daarop niet volgt een aanwijzing hoe de melkverkoopers moeten handelen om de uitgemeten melk een gemiddeld goede samenstelling te geven?

De eerste vraag is: hoe zijn de ontwerpers aan 2,7 % vet gekomen?

Waarschijnlijk, en zeer terecht, zullen bestaande melkverordeningen in ons land tot leiddraad gediend hebben en zal daaruit het cijfer van 2.7 % vet zijn overgenomen.

Is dit zoo, dan hebben de ontwerpers m.i. over het hoofd gezien dat Haarlem, Leiden, Den Haag en andere plaatsen in heel andere condities verkeerden dan Middelburg.

In verband met de meerdere bevolking hebben die plaatsen veel meer melk noodig dan onze stad. (tijdelijk³)

Wijl het voor de boeren zeer moeilijk is voortdurend van hetzelfde koppel vee eenzelfde belangrijke hoeveelheid melk te leveren, zijn de meeste veehouders rondom genoemde plaatsen, als 't ware handelaars in melkvee geworden en verwisselen zij telkens hun veestapel. Zij koopen en verkoopen vee, om maar steeds een gecontracteerde hoeveelheid melk naar de stad te kunnen leveren.

Zij fokken dus niet hun eigen melkvee, afstammende van goede kwaliteit melkgeefsters, maar zien op de markten slechts uit naar zulk vee, waarvan zij eenigen tijd een groote hoeveelheid melk kunnen verwachten.

3*) In sommige deelen van Zeeland heet *roet* uit den schoorsteen *bitter*, terwijl men daar het *vet* van rundvee en schapen *roet* noemt. Moet elders in de tekst staan!

De grondgesteldheid rondom genoemde steden is van zeer lichten aard, zoodat, ten opzichte van de kwaliteit der melk, ook uit den bodum niet veel goeds is te verwachten.

Beide factoren, samengenomen, kunnen voldoende reden zijn dat daar een vetgehalte van 2.7% alleszins billijk is te achten

In andere doelen van ons land zijn de toestanden heel anders.

In Friesland, Groningen en andere streken b.v. graast het vee, op enkele uitzonderingen na, op een vetten kleibodem en worden de koppels vee niet zoo dikwijls verwisseld, maar wordt uit goede familiën voortgefokt.

Daar lacht men in 't algemeen om een vetgehalte van 27 %, en in een melkverordening daar zou men zeker belangrijk hooger percentage eischen.

Waar nu ook Zeeland, en in 't bijzonder Walcheren, zich op een vetten kleibodem beroemen mag, en de boeren hier ook als 't ware een blijvenden veestapel houden, had men dan wel 2,7 % moeten aannemen?

Maar misschien heeft de bepaling van 2,7 % een anderen oorsprong.

De ontwerpers der melkverordening hebben als adviseerend lid in hun midden gehad den heer Zwagerman, den geachten zuivelconsulent in Zeeland.

Misschien zijn diens adviezen overwegend genoeg geweest om slechts 2.7 % vet te eischen. Wellicht waren er twee redenen waarom bij daartoe adviseerde.

Eerstens kan hij dat gedaan hebben op grond van de door hem gevonden cijfers bij zijn onderzoek van monsters melk, door boeren uit Walcheren aangeboden; en aan de juistheid dier cijfers mogen wij volstrekt niet twijfelen.

Maar de waarde ervan acht ik niet betrouwbaar genoeg om daardoor een eisch te stellen voor een melkverordening.

In de meeste gevallen toch zullen de boeren uit onze omgeving eerst dan met monsters melk bij den zuivelconsulent gekomen zijn, als er stoornissen in het bedrijf vermoed werden. En heeft de heer Zwagerman op grond van deze cijfers geadviseerd, dan zijn zij niet betrouwbaar. Ik laat hier buiten bospreeking dat het nemen van goede melkmonsters voor de boeren geen alledaagsch werk is.

Mogelijk ook heeft de heer Zwagerman tot 2,7% geadviseerd in de meening dat door een hooger eisch te stellen de kleine boeren in het gedrang zouden komen.

Indien de ontwerpers der verordening op een der genoemde gronden 2.7 % hebben voorgesteld, dan ben ik zoo vrij als mijn overtuiging uit te spreken, dat zij daardoor de belangen schaden der inwoners van Middelburg in het algemeen, waaronder ook wij, eigenaren van, zuivelinrichtingen, behooren.

En nu mijn tweede vraag: Waarom in 2.7 % vet niet een billijk cijfer?

Op grond van mijn ervaring kan ik daarop antwoorden omdat aan een hooger eisch, bv. van 2.9 % vet, bijna alle boeren, zonder uitzondering, des zomers en des winters, nog gemakkelijk zouden kunnen voldoen.

De gronden daarvoor wil ik even ontvouwen.

Ik betrek van 69 boerderijen op dit oogenblik nog dagelijks de melk. Deze boerderijen liggen verdeeld over 15 verschillende gemeenten.

Uit al de partijen welk, welke dagelijks door die boerderijen worden geleverd, worden wekelijks zoo betrouwbaar mogelijk monsters genomen. De gevonden cijfers worden in een

daarvoor bestemd register genoteerd en geven een duidelijk overzicht van het vetgehalte in het algemeen.

Daarom kan ik beslist verzekeren dat onder normale omstandigheden slechts zeer weinige partijen melk onder de 3% vet blijven. En zij die tijdelijk melk leverden met minder dan 3% vet, konden, indien zij van goeden wil waren, ten allen tijde aan en boven dat cijfer komen.

Volgens den heer Zwagerman kunnen de boeren met hun voer aan de koeien zeer weinig aan de kwaliteit der melk veranderen, d.w.z. verbeteren.

Mijn ervaring daarentegen is dat de boeren met hun voer zeer veel kunnen verbeteren, indien zij tegen een rationeele voeding hebben gezondigd.

Deze mijn overtuiging is nog versterkt door de ervaring, in den laatsten winter opgedaan.

Nadat gedurende zeer langen tijd het vetgehalte slechts bij uitzondering noemenswaard beneden 3% was geconstateerd, kwam in den loop van December 1907 bij 32 boerderijen een steeds dalend vetgehalte der melk voor; ten slotte varieerde het van 1,2- 2,0%.

Herhaald vragen gaf geen opheldering omtrent de oorzaak.

Buiten de enkele gevallen van bedrog, meende ik die oorzaak te moeten zoeken in de voeding der koeien.

Aan 32 boeren melkleveranciers word verzocht dat zij door meer of ander voeder trachten zouden de te leveren melk te verbeteren. Het gevolg hiervan was dat binnen zeer weinige dagen 12 partijen melk normaal konden genoemd worden en vele iets, verbeterd waren.

Dit versterkte mij in mijn meening dat minder goede of niet genoegzame voeding de oorzaak was van slechte melk.

Ik liet toen nogmaals aan 20 boeren aanzeggen dat zij anders of meer moesten voederen, wijl anders hun melk niet zou worden geaccepteerd dan tegen betaling van het vetgehalte.

De goede gevolgen bleven niet uit, want na ± 14 dagen behoeften slechts weinig boeren in den melkprijs gekort te worden en was bijna alle melk normaal.

Gaarne geef ik toe dat de kwaliteit der melk in veel opzichten afhankelijk is van den individueelen aanleg der koeien en dat door de voeding geen grenzen kunnen worden overschreden.

Maar ik vermoed, na al mijne ervaringen, dat het getal individueel slecht aangelegde koeien zeer klein is, maar het getal boeren, dat niet goed handelt, zeer groot.

Wanneer men het vee niet genoeg voedert of niet rationeel, komt dit ten nadeele van de beurs der eigenaars.

M.i. hadden de ontwerpers der melkvorordering in billijkheid een hooger cijfer, b.v. 2,9%, kunnen en mogen eischen om te voorkomen dat eerst op de boerderij een deel boter wordt gemaakt alvorens de molk in de stad ten verkoop wordt aangeboden.

Groote boeren kunnen gemakkelijk met stikstofrijke, rationeele voeding boven de 2.9% vet in hun melk blijven.

Kleinen boeren, die niet altijd zoo gemakkelijk hun beurs kunnen ontsluiten om overvloed van krachtvoeder te koopen, staan andere middelen ten dienste en zij hebben ook in het algemeen niet de slechtste melk.

De behandeling en verzorging der koeien zijn bij de groote en kleine boeren dikwijls zeer verschillend. De groote boeren zullen meestal de zorg voor het vee aan anderen overlaten; zij bepalen het rantsoen voor een heel koppel en moeten vertrouwen dat hun orders behoorlijk zullen worden uitgevoerd.

De kleine boer daarentegen verzorgt zijn vee persoonlijk, waarbij dikwijls nog de vrouw haar deel draagt. De koeien, voor die menschen een groote schat, worden als 't ware als kinderen behandeld en opgepast.

Ieder stuk vee krijgt daar op tijd het juist gemeten deel der voeding, terwijl daaraan gepaard gaan een zorgvuldige huidverpleging en eene zachtzinnige behandeling.

Wat men door zorgvuldige verpleging en behandeling kan verkrijgen, wil ik bewijzen uit door mij genomen proeven, hoewel die over slechts korten tijd liepen.

Op een boerderij, waar de koeien behoorlijk rantsoen ontvangen, werden vier koeien genummerd resp. 1, 2, 3 en 4. Deze worden van 1 tot 8 Maart niet meer gekamd, geborsteld of gereinigd. De melk werd 1 Maart zuiver gemeten en het gehalte ervan bepaald. Op 8 Maart gaven de koeien minder melk en daarbij een verminderd vetgehalte van 0.5% . Den 8en Maart heb ik de vier koeien, onder behoorlijk toezicht, degelijk laten kammen, borstelen en reinigen. Na drie dagen van goede verpleging vermeerderde de melkopbrongst met 3,235 liter en steeg het vetgehalte met 0,6 %, werd dus hooger dan voor de proefneming.

Verder zijn door mij op een andere boerderij proeven genomen met vier andere kooien, wat betreft het melken.

Van deze koeien word de melk 1 Maart gemeten en onderzocht. Toen werd tot 8 Maart kruiselings gemolken. De hoeveelheid melk bleek vermeerderd met 2,17 L, en het vetgehalte verhoogd met 0.4 %.

Daarna werd gewoon gemolken en op 12 Maart was de hoeveelheid melk weer verminderd met 1,24 L en het vetgehalte met 0.5%.

Zouden dit ook geen middelen kunnen zijn om het een kleinen boer mogelijk te maken, bij middelmatige voeding en zonder te groote offers evengoed als een groote boer, aan den eisch van 2,9% vetgehalte te voldoen.

Thans mijn derde vraag: Zou een hoogere eisch dan 2.7% vet van algemeen belang kunnen zijn voor de boeren op Walcheren?

M.i. moet het antwoord hierop bevestigend luiden.

Blijkens onze ervaring, dezen winter opgedaan, werd er door 45% der boeren, die ons melk leverden, onvoldoende gevoederd.

Aangenomen dat dit ook onder al de ons niet melk leverende boeren zoo geweest is, dan hebben ± 2340 koeien op Walcheren gedurende dezen winter minder en slechter melk gegeven dan ze bij rationeele voeding zouden hebben gedaan.

Bij benadering zou dat een mindere hoeveelheid boter hebben opgebracht van ± 21.340 Kg. Stellen wij daarvan den prijs op f 1.20 per Kg., dan heeft die onvoldoende voeding der koeien voor de Walchersche boeren een mindere opbrengst ten gevolge gehad van f 25.608, buiten bespreking nog gelaten het kapitaal dat door niet rationeele voeding verloren ging.

Bij aanneming van een standaardcijfer in de verordening van 2,9% zullen waarschijnlijk meerdere adviezen worden gevraagd aan den zuivelconsulent door hen die onder de contróle der verordening komen en aan den eisch van 2,9% soms niet kunnen voldoen en zal de heer Zwagerman mogelijk aanleiding vinden om ook acht te laten geven op rationeel voederen.

En nu ten slotte de vierde vraag: Hoeveel practisch nut heeft het publiek van art. 3, waarin een minimum vetgehalte, hetzij hoog of laag, wordt bepaald, indien daarop niet volgt een aanwij-

zing hoe de melkverkopers moeten handelen om de uitgemeten melk een gemiddeld goede samenstelling te geven?

Verwijzende naar mijn ingezonden stuk in de Midd. Crt. van 29 Febr. j.l., kan het antwoord hierop kort zijn, n.l. nihil.

Want onder alle omstandigheden, hetzij een hooge of een lage eisch gesteld wordt, zullen zonder die aanwijzing er steeds mensen zijn die zeer goede en andere die zeer slechte melk ontvangen, want iedere melkverkooper heeft zijn kringloop.

Indien in de verordening geen afdoende maatregelen worden aangegeven, zal het m.i. wenschelijk zijn om in art. 3 een vetgehalte te eischen van 2.9% of het artikel geheel weg te laten en geen vetgehalte te eischen.

Door een van deze middelen kan een vreemde verhouding voorkomen, handhaving der verordening gemakkelijker en het nut ervan verhoogd worden.

Indien in de verordening een te laag vetgehalte (2.7 %) wordt geeischt en men dan haar vergelijkt bij de wet van 7 April 1869, betreffende maten en gewichten, zal men een vreemde verhouding ontmoeten.

Eenerzijds wordt het publiek beschermd dat wegens een kleine deuk of ander gebrek in de maat vooral niet te weinig wordt toegemeten. Anderzijds geeft men aan alle melkverkopers kosteloos een verlofpas om zonder blikken of blozen te nemen (om geen ander woord te gebruiken) wat den koopers van melk in billijkheid toekomt.

De handhaving der verordening zal gemakkelijker en zekerder zijn, indien alleen nakoming van hygienische eischen wordt beoogd, zonder een bepaald vetgehalte te eischen. Dan wordt ook de lastige kwestie voorkomen om geroutineerd persoon te vinden voor het nemen van monsters.

Het nut der verordening voor het publiek kan verhoogd worden door weglating van art. 3, indien, naast handhaving der hygiënische eischen, op ongeregelde tijden van iederen melkverkooper een door hem verkochte hoeveelheid melk wordt onderzocht en het gevonden vetcijfer wordt vermeld met naam en woonplaats van den melkverkooper.

De melkslijters kunnen den leveranciers der melk betreffende de kwaliteit hun eischen stellen en iedere melkverkoopster of verkooper zal op haar of zijn manier zulke maatregelen nemen dat eventueel achter hun naam verschijnende cijfers haar of hem niet behoeven te beschamen.

Ziehier, mijnheer de redacteur, mijn praktische beschouwing over art. 3 der ontworpen melkverordening en, terwijl ik u dank zeg voor de verleende plaatsruimte, geef ik gaarne mijne meening voor beter.

Met de meeste hoogachting

A. REIJNIERSE,

Melkinrichting Loskade.

Midde1burg, 28 Maart 1908.

Art. 3 der Melkverordening te Middelburg.

Mijnheer de redacteur,

Waar de heer Reijnierse in zijne beschouwingen over art. 3 der ontwerp melkverordening le veronderstellingen uitspreekt omtrent den mogelijken invloed van mijn advies op de in dit ontwerp gestelde minimumcijfers voor het gehalte der melk, die onjuist zijn,

2e m. i. zeer onduidelijk weergeeft mijne meening omtrent den invloed van het voeder op het gehalte der melk,

3e naar het mij toeschijnt in zijn „practische beschouwingen”, en daaruit getrokken conclusies, blijk geeft onvoldoende met de praktijk rekening te hebben gehouden, zou opnemng van het onderstaande in uw geacht blad mij zeer aangenaam zijn.

De belangrijke rol, die de melk, vooral ook bij de voeding van het jonge kind en van zieken en zwakken speelt, is een der eerste redenen waarom aan dit voedingsmiddel bijzondere eischen gesteld moeten worden. Vooral voor deze personen is het van het grootste belang dat zuivere, onverknoeiide melk van gezond vee ontvangen. Het vraagstuk van de melkverzorging is in dat verband zeker ten volle waard om door de overheid nader onder de oogen te worden gezien.

Daarbij krijgt men te maken met twee groepen van belanghebbenden, n.l. de melkgebruikers te wier behoefte de melkverordening wordt gemaakt en zij die de melk voortbrengen en slijten en die door de verordening gebracht zullen moeten worden tot het leveren van melk die aan de hoogst mogelijke eischen van gehalte en zuiverheid voldoet.

Practisch komt m.i. het vraagstuk voor Middelburg hierop neer, dat gestreefd moet worden naar eene verordening met zoodanige bepalingen en zoodanige uitvoering daarvan, dat daarmede op de minst kostbare wijze zoo spoedig mogelijk praktische resultaten bereikt worden.

De eischen, aan melk inde ontwerpverordening gesteld, zijn tweeerlei.

1e. Worden eischen gesteld met betrekking tot het gehalte aan voedende bestanddeelen.

2e. Eischen die verband houden met de hygiënische zijde van het vraagstuk.

Wat betreft het eerste punt stelt het ontwerp voor volle melk o.a, de eischen :

a. dat er niets aan mag zijn toegevoegd of onttrokken ;

b. dat het gehalte aan vet tenminste 2.7%, dat aan vaste stof tenminste 11% bedrage.

Oppervlakkig schijnen de eischen, onder b gesteld, overbodig, wijl melk, die voldoet aan het onder a gevraagde, zeker onverknoeid is. En dat werkelijk reeds met behulp van den eisch onder a alleen veel bereikt kan worden, bewijzen de resultaten, door de keuringsdiensten te Rotterdam en Amsterdam bereikt, waar tot nog toe geen minimum eischen aan het gehalte gesteld worden.

Dat men in melk-verordeningen veelal naast den eisch onder a ook nog Minimum-cijfers voor het gehalte opneemt, vindt zijn oorzaak in het dikwijls moeilijk te leveren bewijs van toevoeging van water of ondermelk of onttrekken van room.

Vrij algemeen heerscht echter onder de deskundigen tegenwoordig de meening, dat óf de nadere eischen, onder b aan het gehalte gesteld, moeten vervallen óf wel zeer laag gesteld moeten worden.

Deze meening wordt door mij gedeeld en word vroeger als adviseerend lid van de Gezondheids-Commissie op de volgende gronden door wij verdedigd:
 Het gemiddeld gehalte der melk over een geheel jaar van alle koeien op Walcheren zal ongeveer bedragen 3 % vet
 8,7 % vetvrije vaste stof
 11.7 % vaste stof.

Van die gemiddelde cijfers komen bij onrervalschte melk zeer vele belangrijke afwijkingen naar boven zoowel als naar beneden voor, afhankelijk van :

1e. Het jaargetijde (Maart-April-Juni- Juli en Augustus vooral dunne melk).

2e. Van de voeding (voedsel dat tot groote melkopbrengsten voert geeft dunne melk). .

Werkelijk wordt in de wintermaanden in dit opzicht dikwijls gezondigd, doordien men te veel krachteloos, maar melkdrijvend voeder geeft.

3e Van den innerlijken aanleg der koeien.

De eene koe geeft belangrijk dikkere melk dan de andere. Onderstaand hoeveelheid melk en gemiddeld gehalte over het geheele jaar van 4 koeien van ééne boerderij op lichten veengrond.

No.	KG. melk.	Gemidd. % vet.
1	4168	2.36
2	4134	2.71
3	4116	3.38
4	4121	3.69

Voeding en behandeling van deze dieren : was geheel gelijk.

4e. Van de omstandigheid of men met avond- of met morgenmelk te doen heeft.

Deze worden afzonderlijk in de stad gebracht, de morgenmelk is meestal dunner dan de avondmelk. Mengen van beide is het grootste gedeelte van het jaar buitengesloten, omdat dan te spoedig bederf intreedt. Onderstaand 3 hierover enkele cijfers

N°.landbouwer	en datum.	avondmelk		morgenmelk	
		% vet	% vaste stof.	% vet	% vaste stof.
1	23 Maart 1908,	3.--	11.57	2.65	10.96
2.	4 „ 2.80	10.78		3.-	11.09
3.	4 „ 3.30	12.12		2.55	11.22
	1907.				
4.	2 Sept. 2.70	]		2.30	
4.	3 „ 3,25	]		2.35	
4.	4 „ 2.90	]		2.20	
4.	5 „ 3.50	]	Klei boer	2.45	
4.	6 „ 2.70	]		2.20	
4.	7 „ --	]		3.75	
4.	12 „ 2.70	]		2 40	
4.	14 .. 2.95	]		2.65	
5.	8 Nov, 3.60	]		2.50	
5.	13 „ 3.50	]	Veenboer	2.40	
5.	19 „ 3.55	]		2.25	
5.	27 „ 3.40	]		2.30	

5e. Weersomstandigheden, meer of minder goede melksters, e. d. Bij abnormaal warm weer, vóór onweer, op koude regenachtige dagen, op dagen dat door vreemden gemolken wordt, vertoonen zich dikwijls abnormale gehaltecijfers.

Een en ander is oorzaak dat het gehalte van de onverknoeide melk aan sterke schommelingen onderhevig is, veelal als gevolg van natuurlijke oorzaken. Daarmede en *niet* me de gemiddelde cijfers, zooals blijkbaar de heer Reijnierse wil, moet bij de bepaling van de minimumcijfers gerekend worden.

In het algemeen bewegen zich de gehalte cijfers (zeer abnormale gevallen buiten bechouwing gelaten) tusschen de volgende grenzen:

laagste grenzen ± 2.40 % vet en 10.2% vaste stof;

hoogste „ $\pm 4,00$ % vet en 13.3% vaste stof;

Die lage cijfers komen zoowel in den winter als in den zomer bij de onverknoeide melk, die in Middelburg geleverd wordt, zeer dikwijls voor.

Uit de gegevens van het onderzoek van 186 monsters mengmelk, door melkleveranciers in Middelburg geleverd, over 3 jaren genomen kon, de gevallen waarin van vervalsching sprake kon zijn buiten beschouwing gelaten, opgemaakt worden, dat ongeveer 15% van alle monsters een vetgehalte van 2.70 % of daar beneden aanwezen, terwijl ongeveer 20% van alle monsters beneden 11 % vaste stof bleven. Die lage gehalte-cijfers zouden minder voorkomen indien de veebedrijven op Walcheren grooter waren, indien morgen- en avondmelk gemengd konden worden en in de wintermaanden bij velen ook indien beter, d.w.z. krachtiger en minder eenzijdige voeding werd toegepast.

De vermindering van het aantal gevallen, waarin dergelijke lage cijfers voorkomen, schijnt, mij veel minder gemakkelijk toe als door den heer Reijnierse gemeend, wordt. De omstandigheid, dat melk in een natuurproduct waarvan het gehalte tusschen zeer ruime grenzen zich beweegt, maakt noodzakelijk dat men naast den eisch van het onverknoeid zijn óf geen eischen aan het gehalte stelt óf wel deze zeer laag neemt, bijv. 2.50 % vet en 10.3 % vaste stof.

Om boven omschreven redenen kan ik ook niet meegaan met het voorstel van den heer Reijnierse om de resultaten van het melkonderzoek te publiceeren met de namen van de leveranciers. Die publicaties zullen het publiek geheel en al op een dwaalspoor brengen. Ze kunnen slechts beoordeeld worden door ter zake kundigen.

Dat de ondervinding, bij het toezicht op den melkhandel in andere steden opgedaan, meer en meer naar voren omschreven richting heenleidt, bewijst de sedert 1 Jan. j.l. in Leiden in werking getreden gewijzigde melkverordening, die de volgende eischen stelt:

a. aan de volle melk mag niets zijn toegevoegd of onttrokken.

b. het gehalte aan vet moet ten minste 2,60% bedragen, dat aan *vetvrije* vaste stof ten minste 8% (vaste stof = vet + *vetvrije* vaste stof; waar men voor vet een afzonderlijken eisch stelt, is het logischer daarnaast een cijfer te noemen voor *vetvrije* vaste stof en niet voor vaste stof).

Leiden heeft sedert Juni 1901 een keuringsdienst van eet- en drinkwaren en kan wijzen op uitstekende resultaten. (Zie hiervoor: *De gemeentelijke keuringsdienst van eet- en drinkwaren te Leiden en zijn invloed op de samenstelling der melk in de stad*, door Dr. J. J. v. Eck.)

Waar beiden op grond van veel ondervinding 2.60 % vet en 8.- % *vetvrije* vaste stof eischen, schijnen wij voor Middelburg, in afwijking met de meening van den heer Reijnierse, die cij-

fers nog iets lager te moeten zijn, bijv. 2,50 en 7,5 %. Waar bewezen is door speciale proeven dat op kleigrond niet melk met hooger gehalte wordt voort gebracht dan op lichte grond (de veronderstelling van den heer Reijnierse ten deze is dus onjuist) maken en het feit dat de veebedrijven op Walcheren gemiddeld kleiner zijn dan om Leiden en de omstandigheid dat veel koeien op Walcheren 's zomers over slecht drinkwater beschikken, dat ongetwijfeld melk met lage gehalte cijfers hier meermalen zal voorkomen dan om de grote steden in Holland.

Dat niet alle Directeuren van melkinrichtingen dergelijke hoge minimumcijfers wenschen, bewijst o.a. het feit dat bij de bespreking van een ontwerp melkverordening voor Den Haag de Directeur van een der grootste coöperatieve melkinrichtingen aldaar, die dus zeer veel invloed op de voeding der koeien van de leden kon uitoefenen en die zeker ook belang had dat het publiek een goede verwachting had omtrent de door zijne inrichting geleverde melk, 2.7% vet beslist te hoog achtte. (Zie Weekblad voor „Melkhygiëne van 13 Sept. 1906).

Dat men in Friesland, Groningen en andere Provincies lacht met een vetgehalte van 2.70 % in de betekenis die wij daaraan hier moeten hechten, zullen de deskundigen daar zeker met den heer Reijnierse niet eens zijn. Ik zelf constateerde bijv. in Noord- en Zuidholland bij de mengmelk van groote veestapels (en vooral in Juni en Juli) meermalen een vetgehalte belangrijk beneden 2.70 %.

Interessante gegevens over het voorkomen van afwijkingen van de normale samenstelling der melk worden o.a. aangetroffen in een artikel van de hand van den heer O. R. IJ. Croesen, die een speciale studie van deze kwestie maakte, voorkomende in het Weekblad voor Melkhygiëne van 30 Oct. 1906.

Waar de vaststelling van de cijfers 2.7 en 11 in de melkverordening geheel onafhankelijk van mijn advies is geschied, meen ik de beschouwingen, daarover door den heer Reijnierse gebonden, buiten bespreking te kunnen laten.

Dat slechts weinig melkmonsters, door den heer Reijnierse genomen „onder normale omstandigheden”, beneden de 3% blijven (ik vind het jammer dat de heer Reijnierse den eisch van 11% vaste stof niet bespreekt) zal zeker in nauw verband staan met het begrip „normale omstandigheden”. Dat het de praktijk mogelijk is met eenigen goeden wil ten aller tijde boven 3 % vet te komen, ben ik zoo vrij te betwijfelen. Alle deskundigen, die veel studie van deze zaak maakten, zullen deze meening onderschrijven. Vooral in de zomermaanden en bij de morgenmelk zou ik gaarne van den heer Reijnierse vernemen welke middelen daartoe moeten worden aangewend.

Met den heer Reijnierse ben ik het eens, dat wanneer tegen eene rationeele voeding gezondigd wordt, men door verbetering hierin te brengen het gehalte der melk belangrijk kan verbeteren. Dat middel helpt echter niet bij koeien die krachtens den aanleg dunne melk geven, niet tegen 't verschil in gehalte tusschen avond- en morgenmelk, niet tegen lage gehalten in den zomer, heft niet den invloed van slecht drinkwater, ongewoon weer e.d. op.

De verschillende middelen, door den heer Reijnierse aangegeven voor groote en kleine boeren, met resp. ruime en minder ruime beurs, om het gehalte der melk voortdurend voldoende hoog te doen zijn, schijnen mij niet afdoend om mijne bezwaren tegen hooge minimumcijfers te ondervangen. Dat groote boeren door ruime doelmatige voeding steeds boven 2.9% vet zouden blijven, terwijl de kleine boer hetzelfde zou bereiken, door 't voer nauwkeurig af te meten, waaraan vooral eene vrouw te pas schijnt te moeten komen, zorgvuldige verpleging en

zachte behandeling en vooral door overkruis melken, schijnt mij meerdere en sterkere bewijzen te behoeven dan de heer Reijnierse geeft.

Aan één proef omtrent den invloed van de huidverpleging en het overkruis melken op hoeveelheid en gehalte der melk hecht ik weinig waarde; slechts uit lang voortgezette proeven met veel koeien mag men conclusies trekken. Ten deze kan ik mededeelen dat op vele Noord-hollandsche en Friesche stallen, waar de huidverpleging en zindelijkheid zeer weinig te wenschen overlaten, het vetgehalte gemiddeld niet hooger is dan op vele dikwijls zeer vuile potstallen. De invloed van goede verzorging, zindelijkheid en goed melken (al geschiedt dat juist niet overkruis) op hoeveelheid en gehalte der melk, echter vooral op de hoeveelheid, bestaat. Zo mag echter niet overdreven en m.i. niet genoemd worden als afdoend middel tegen abnormale melksamenstelling.

Dat het stellen van eischen, waaraan de praktijk in zeer vele gevallen nu en ook in de toekomst niet zal kunnen voldoen, een algemeen belang is, betwijfel ik zeer. Ik gevoel meer, vooral met het oog op het verkrijgen van practische resultaten door de verordening, voor eischen die lager en in overeenstemming met de praktijk zijn. De resultaten, in beiden verkregen, bewijzen dat zachte dwang op en overleg met de melkverkoopers de verbetering brengt.

Wat betreft het uitroomen der melk gedurende het rondbrengen, komt het mij voor dat de melkverkooper hiervoor geheel verantwoordelijk is en dat deze dient te zorgen dat de eerste en de laatste afnemer even goede melk ontvangen, Een roertoestel in bus of emmer op de wijze als een karnpols kan met dat bezwaar zeer wel ondervangen.

Het schijnt mij verder toe dat een politieagent, die eenige aanwijzigingen daaromtrent kreeg, zeer wel goede monsters kan nemen. Wanneer men verder ongeveer in den volgenden geest te werk gaat, zullen zeker spoedig die verbeteringen in het gehalte der melk bereikt worden die mogelijk zijn.

a. Het vetgehalte is beneden 2,50 % of het gehalte aan vetvrije vaste stof beneden 7,80 % De betrokken melkverkooper ontvangt eene waarschuwing, terwijl spoedig daarop meerdere monsters van hem worden genomen. Proces verbaal volgt indien binnen één maand bijv. , weer dergelijke lage cijfers worden aangetroffen.

b. Het vetgehalte ligt tusschen 2.5% en 2.8% of het gehalte aan vetvrije vaste stof tusschen 7.80 en 8.20%. De melkverkooper wordt herhaaldelijk bemonsterd. Komen dergelijke cijfers in tijdsverloop van bijv. 10 dagen 2 maal voor, dan volgt eene waarschuwing en wordt een nader onderzoek ingesteld, zoo noodig door het nemen van stalmonsters, enz. Van deze monsters worden, behalve vetgehalte en gehalte aan vetvrije vaste stof, ook het S.G. van de wei, het vriespunt, enz. bepaald. In de meeste gevallen zal dan op grond van die cijfers zijn uit te maken of voldaan is aan den eisch dat aan de melk niets is toegevoegd of daaraan niets is onttrokken. Blijkt dit het geval te zijn, dan volgt procesverbaal. In gevallen, waarin geknoeid werd, zal echter bijna altijd de waarschuwing de gewenschte uitwerking hebben.

U, mijnheer de redacteur, beleefd dankzeggend voor de verleende plaatsruimte.

Hoogachtend
C. ZWAGERMAN.
Middelburg, 1 April 1908.

Toevoeging Redactie

Waar nu èn de heer Reijnierse èn de heer Zwagerman beiden hun gevoelens over deze, voor velen belangrijke, kwestie zeer breedvoerig hebben uiteengezet, moeten wij herhalen dat bij het schrijven van in te zenden stukken groote beknoptheid moet worden in acht genomen.

De beschouwing van eerstgenoemde hebben wij vóór de plaatsing reeds zeer bekort, maar toch nam zij nog veel meer plaats in dan wij gewoonlijk voor ingezonden stukken kunnen afstaan.

Daarom wijzen wij er uitdrukkelijk op dat de vrijgevigheid, in dezen door ons betracht, door anderen niet als een antecedent maar wel als een uitzondering moet worden beschouwd.

R e d.

Toevoeging ZHN.

Hier na werd er zowel van de heer Reijnierse als van de heer Zwagerman nog een inzending geplaatst.....deze zijn niet overgenomen

Merk op dat Zuivelconsulent de heer Zwagerman nog maar 2 jaar in Zeeland werkzaam was. Hij was daar in 1906, 22 jaar oud aangesteld.....dwz in de ogen van de heer Reijnders nog maar een broekje! (ZHN.)

1909-07-22

Kom ik tegen Melkinrichting Reijnierse en Co.

Indien dit dezelfde is, dan is A. Reijnierse

In 1911 is er een gezamenlijke adv van L. Dekker (*De Landbouw*) en A Reijnierse (*Loskade*) welke suggereerd dat er samenwerking was

In een van zijn ingezonden brieven beweerd J. de Lange dit ook – zie xxxxxx

Bij de hinderwetaanvraag voor uitbreiding in 1913 – de fabriek heet dan *Zeeland* - komt de naam dekker echter niet voor.

Middelburgsche Courant, 22/07/1909; p. 3/4

Hinderwet.

Burgemeester en wethouders der gemeente Middelburg brengen ter openbare kennis:

dat van 20 Juli 1909 af op de gemeentesecretarie ter visie is gelegd een verzoek met bijlagen van de firma REIJNIERSE en Co., te Middelburg, om vergunning tot het plaatsen van een gasmotor van 16 P. K. in perceel wijk P nr 147 aan de Loskade;

.....
Middelburg, den 20 Juli 1909.

Burgemeester en Wethouders voornoemd,
M. VAN DEN BRANDELER, Voorzitter.
G. J. SPRENGER, Secretaris.

Middelburgsche Courant, 16/08/1909; p. 1/6

Hinderwet.

Burgemeester en Wethouders van Middelburg maken bekend:

dat bij hun besluit van heden aan de firma REIJNIERSE en Co., te Middelburg en hare rechtverkrijgenden voorwaardelijk vergunning is verleend tot het plaatsen van een gasmotor van 16 P. K. in perceel wijk P nr 147 aan de Loskade;

Middelburg, 13 Augustus 1909.

Burgemeester en Wethouders voornoemd,
W. J. SPRENGER, Voorzitter.
G. J. SPRENGER, Secretaris.

Eerste maal gezamenlijke adv.
van A. Reijnierse en Co. *Loskade*
met *De Landbouw* van L. Dekker
en Co.

Middelburgsche Courant, 14/08/1911; p. 3/6

VERHOOGING MELKPRIJS.

Aan onze geachte clientèle wordt bekend gemaakt, dat wij noodgedwongen verplicht zijn, onze prijzen voor **Melk** en **Zuivelproducten** eenigszins te verhoogen, en vanaf **Maandag 14 Augustus** die te stellen als volgt:

Flesschenmelk op **Elf centen** per literflesch.
> > > **Zes centen** p. halve flesch.
Gewone melk per maat op **Negen centen** per liter.

Slagroom op f 1.40 per liter.
Melkinrichting *»Loskade»* REIJNIERSE & Co.
> *»De Landbouw»* L. DEKKER
& Co.

Middelburgsche Courant, 08/04/1913; p. 4/6

Je Je Roomboter!!

ZEER FIJNE ROOMBOTER, per $\frac{1}{2}$ KG., wordt dagelijks versch aan huis geleverd, en bevat, hoewel niet voorzien van Rijkmerk, toch gemiddeld 84 pCt. Botervet.

Melkinrichting, *Loskade* Middelburg.
REIJNIERSE EN Co.

Fabriek van melkprodukten „Zeeland”.

We wisten dat, er plannen bestonden tot uitbreiding van de melkfabriek van den heer A. Reinierse alhier, doch op verzoek wachtten wij nog om bijzondere redenen met de publicatie. Thans echter deelt een medewerker te Brussel van de N. R. Ct. een en ander mee uit de hem toegezonden prospectus betreffende de oprichting van de N. V. Fabriek van melkprodukten „Zeeland”.

Er is nu voor ons geen reden meer om de volgende, door hem aangehaalde bijzonderheden uit de prospectus niet over te nemen:

De onderneming, welke feitelijk een uitbreiding zal zijn van de reeds bestaande fabriek van den heer A. Reijnierse te Middelburg, zal zich vooral ten doel stellen op groote schaal den uitvoer naar België ter hand te nemen. Betoogd wordt dat in dit land toch de vraag naar zuivere melk het aanbod verre overtreft. Het is de bedoeling, naast andere melkprodukten, gesteriliseerde, melk in flesschen, kannen of vaten uit Zeeland in België in te voeren, hetgeen zal geschieden door een of meer eigen booten, varende van Middelburg naar Brussel Door een nieuw procédé, waarvan de heer Reijnierse de uitvinder is, zal de melk worden gesteriliseerd op een wijze, waardoor zij haar natuurlijke kleur niet verliest en geen verandering van smaak meer ondergaat dan bij melk, gepasteuriseerd op 70° C., het geval is.

Bovendien zal het mogelijk zijn die melk lang en bij de meest uiteenlopende temperaturen te bewaren. Deze nieuwe vinding, waarvoor patent is aangevraagd, wordt het eigendom der maatschappij.

Reeds voor twee jaar voerde de heer Reijnierse bij wijze van proef zijn Hollandsche melk in België in en bracht hij zijn gesteriliseerde melk in flesschen geleidelijk te Antwerpen, Brussel en Charleroi in den handel

Het maatschappelijk kapitaal zal bedragen f 300.000, in 12 seriën van f 25.000 elk, waarvan voorloopig 7 seriën in aandeelen van f 1000 worden uitgegeven.

Het prospectus is ondertekend door de heeren A. Reijnierse en mr. J. A. Fokker te Middelburg, benevens door de heeren jhr. E. J. de Stuers en H. van Wijk te Brussel

Middelburgsche Courant, 31/12/1913; p. 2/10

BEKENDMAKINGEN.

HINDERWET.

Burgemeester en Wethouders van Middelburg maken bekend:

dat bij hun besluit van heden aan A. REIJNIERSE, directeur der N. V. Fabrieken van Melkproducten „Zeeland” te Middelburg en zijn rechtverkrijgenden voorwaardelijk vergunning is verleend tot het uitbreiden zijner fabriek van melkproducten, en het daarin plaatsen van een stoomketel van hoogstens 100 M². verwarmd oppervlak en een stoommachine van hoogstens 25 PK in perceel wijk P no. 147 aan de Loskade.

Middelburg, den 30 December 1913.
Burgemeester en Wethouders voornoemd:
M. VAN DEN BRANDELER, Voorz.
W. A. J. SNOUCK HURGRONJE,
Secretaris.

—o—

Middelburgsche Courant, 19/05/1914; p. 2/4

Kamer van Koophandel te Middelburg.

Bij het overzicht over de verschillende bedrijven wordt nog herinnerd aan de uitbreiding van de boterfabriek van A. Reijnierse, die in een N. V. werd omgezet. *****

Middelburgsche Courant, 12/10/1914; p. 5/6

Ten einde enig denkbeeld te geven van hetgeen er hier ter stede is gedaan om den vloed van vluchtelingen op te nemen, laten we hier een opsomming volgen van de groote gebouwen, die gisteren nacht in gebruik waren:

Manege, Militair Tehuis, Doopsgezinde kerk, pakhuis Kamermans, pakhuis Pieterse, Leger des Heils, IJkkantoor, stallen van Lorier, Schouwburg, pakhuis Hackenberg, hooischuur Loskade, gebouw Reijnierse, oude school Lange Delft, Schuttershof, kazerne, Bogardzaai, pakhuis Meertens, pakhuis »De Hoop” (Nieuwepoort), politiebureau, Concertzaal, stal van den heer Sprenger, loods in den Theetuin enz, enz.

WARMWATERVOORZIENING.

Met ingang van Maandag a.s., 29 Oct., zal voor de ingezetenen de gelegenheid bestaan, om warm water af te halen tegen den prijs van 2 cent per emmer bij:

1e. De Gasfabriek, van zonsopgang tot zonsondergang.

2e. De Melkinrichting van den heer Dekker aan den wal.

3e. De Melkinrichting van den heer de Lange aan het Hofplein.

4. De Melkinrichting van den heer Reijnierse aan de Loskade.

Aan de drie laatstgenoemde inrichtingen voorloopig des v.m. van 9—12 uur.

Middelburg, den 27 October 1917.

De Burgemeester van Middelburg,
P. DUMON TAK.

Ontsmetting van zaaigranen.

Door den heer Dommissie werd namens de desbetreffende commissie verslag uitgebracht over de mogelijkheid tot ont-smetting van zaaigranen op Walcheren.

De commissie heeft zich verstaan met de fabriek van den heer Reijnierse, die medewerking toezegde, terwijl de gemeente terrein aan de Loskade wil afstaan voor droogterrein.

De kosten der oprichting worden op f 600 geschat.

Het bestuur der afdeeling zal nu met het bestuur der coöperatieve landbouw-vereeniging verder onderhandelen in tegenwoordigheid der commissie.

De bedoeling is de toepassing der warmwaterbehandeling.

HEEREN VEEHOUDERS!!

Hiermede wordt bekend gemaakt, dat de heer **A. P. DE WIT, Bode van Middelburg op Goes**, op 5 Februari a.s. twee Auto-diensten zal beginnen van *Goes—'s Heer Arendskerke—Ovezand—Driewegen—'s Heerenhoek—Heinkenszand—Nieuwdorp* naar Middelburg voor het dagelijksche vervoer van Melk ten dienste der N.V. Fabrieken tot bereiding van Melkproducten „Zeeland“ Loskade te Middelburg. Veehouders welke hunne melk dagelijks willen leveren fegen 12 cent per lifer, afgehaald, gelieven zich aan te melden ten Kantore der fabriek te Middelburg, of bij Bode DE WIT.

Melkfabriek - „Zeeland“ - Middelburg

Heeren Veehouders

Hiermede wordt U bekend gemaakt, dat Bode DE WIT door **grove nalatigheid en moedwil**, het ophalen der Melk op Zuid-Beveland deed misloopen, hem dat melkvervoer door ons is ontnomen, en Bode DE WIT voor ons **geen onderhandelingen** met Veehouders meer mag voeren. Het ophalen der Melk wordt vervolgens door eigen exploitatie uitgevoerd.

Melkfabriek „Zeeland“

LOSKADE - MIDDELBURG

A. REYNIERSE

Weer andere naam *Anglo-Zeelandia* Milk Products Factory, Loskade A. Reijnierse

Goessche Courant, 19/01/1925; p. 4/4

AUTO-HOUDERS!

De Melkfabriek „ANGLO-ZEELANDIA“, Loskade te Middelburg wenst
aan te besteden:

Het dagelijks ophalen der melk bij de boeren
te Ellewoutsdijk, Orliewegen, Oudelande, 's Heerenhoek en Nieuwdorp en deze melk
te vervoeren naar Middelburg. Inlichtingen te bekomen ten kantore en fabriek der
Anglo-Zeelandia Milk Products Factory, Loskade, Middelburg.

Middelburgsche Courant, 27/11/1925; p. 3/8

Melkinrichting Loskade ANGLO ZEELANDIA.

Wegens den slechten gang van zaken met Melkproducten in het Buitenland, wenschen wij eerlang weder het gewone Melkinrichtings-Bedrijf te hervatten. Eertijds had men het genoeg, vanuit deze zaak ruim 700 gezinnen van Melk en Melkproducten te mogen voorzien.

Wij hopen, dat de bekende goede kwaliteit van onze producten, billijke prijzen en solide bediening aanleiding zullen geven, dat men in vele Huishoudingen weder de benoodigde Melk en Melkproducten van deze Inrichting zal willen betrekken.

Zij, die van deze Fabriek hunne Melk, Boter etc. wenschen te ontvangen, worden beleefd verzocht, hunne adressen op te geven, teneinde een goede Wijkverdeling te kunnen samenstellen.

Aanbevelend,
MELKINRICHTING — LOSKADE
ANGLO-ZEELANDIA.

1926

Middelburgsche Courant, 01/05/1926; p. 8

Anglo Zeelandia - Melkinrichting Loskade

gebruikt geen **vleze** beugelsluitingen met **gummiringen** op hare melkflesschen, doch levert hare **gepasteuriseerde, ziekteklem-vrije** melk uitsluitend in flesschen met **Aluminium sluiting**, welke slechts **éénmaal** gebruikt wordt.

Gepasteuriseerde Melk **14** cent per Literflesch.
Gewone verse Melk **10** cent per Liter.
Karnemelk met Gort **9** cent per Flesch.
Slagroom **1.70** per Liter, 17 cent per tiende Liter.
Koffieroom **1.10** per Liter, 11 cent per tiende Liter.

Melkinrichting Loskade - Anglo-Zeelandia.

Goessche Courant, 08/09/1926; p. 3/4

Melkleveranciers.

Aanbieding gevraagd van **MELK**.
Indien voldoende hoeveelheid wordt aangeboden, kunnen wij **9 cent** per Liter betalen. Spoedige aanbieding wordt dringend verzocht.

Anglo-Zeelandia Melkfabriek - Loskade, Middelburg.
A. REIJNIERSE.

Veehouders van Walcheren en Zuid-Beveland
levert uwe **MELK** dagelijks aan de
Melkfabriek Anglo-Zeelandia,
Loskade te Middelburg,
en U kunt zonder risico, den hoogsten prijs
voor uwe Melk bekomen.

Vlissingse Courant, 1927-07-02

Beheerder A. Reijnierse uitgetreden bij Anglo-Zeelandia Milk Products Factory Werfstraat ????

Vlissingse Courant, 02/07/1927; p. 6/8

Kamer van Koophandel voor de Zeeuwsche Eilanden te Middelburg.

Wijzigingen tot 27 Juni :
Anglo-Zeelandia Milk Products Factory,
Werfstraat P 146 te Middelburg. Uitgetre-
den beheerder : A. Reijnierse.

1902 Middelburg Melkinrichting L. Dekker

Middelburgsche Courant 1902-06-05

Aanvraag voor hinderwetvergunning, door J. Balleu qq. L. Dekker te Middelburg, om vergunning tot het plaatsen van een *stoommachine* van 5 pk., tot het pasteuriseren en steriliseren van melk en het bereiden van boter

Goedkeuring nu wel met een kleine toevoeging wat betreft de namen van de aanvrager. Deze waren nu: J. Balleu qq. L. Dekker en Co. J. Baljeu was - mogelijk - een melkslijter uit de Oranjestraat (nr. 9) Co. is W. Reijnierse, Zoals uit knipsel 1903-01-29 blijkt wel een naamgenoot, maar heeft geen relatie met melkfabriek A. Reijnierse, van de Loskade

Middelburgsche Courant, 05/06/1902; p. 3/4

HINDERWET.

Burgemeester en wethouders der gemeente Middelburg brengen ter openbare kennis dat van 3 Juni 1902 af op de gemeente-secretarie ter visie is gelegd een verzoek met bijlagen van J. BALJEU qq. L. DEKKER te Middelburg om vergunning tot het plaatsen van eene stoommachine van 5 pk., tot het pasteuriseeren en steriliseeren van melk en het bereiden van boter in de perceelen wijk B no 37/38 aan de Wal;

dat op Dinsdag den 17 Juni a. s., des namiddags te 1½ uur, ten raadhuse gelegenheid zal zijn tegen de verzoeken bezwaren in te brengen en deze mondeling of schriftelijk toe te lichten, alsmede dat zoowel de verzoeker als zij, die bezwaren hebben in te brengen, gedurende drie dagen vóór genoemd tijdstip op de gemeente-secretarie van de ter zake ingekomen schrifturen kennis kunnen nemen.

Middelburg, 3 Juni 1902.
Burgemeester en Wethouders voornoemd,
SCHORER, burgemeester.
A. DE VULDER VAN NOORDEN,
secretaris.

Middelburgsche Courant, 26/06/1902; p. 3/4

HINDERWET.

Burgemeester en wethouders van Middelburg maken bekend, dat bij hun besluit van heden aan J. BALJEU qq. L. DEKKER en Co. te Middelburg en zijne rechtverkrigenden voorwaardelijk vergunning is verleend tot het plaatsen van eene stoommachine van 5 pk., tot het pasteuriseeren en steriliseeren van melk en het bereiden van boter in de perceelen wijk B no 37/38 aan den Wal.

Middelburg, den 24 Juni 1902.
Burgemeester en Wethouders voornoemd,
SCHORER, voorzitter.
A. DE VULDER VAN NOORDEN,
secretaris.

Middelburgsche Courant 1905-07-17

Bericht van goedkeuring - Hinderwet aanvraag - voor het plaatsen van een nieuwe stoomketel en machine.

Middelburgsche Courant 1910-02-17

Verder nog gevonden nog een Hinderwet goedkeuring, nu voor een 2e Stoomketel

Middelburgsche Courant, 20/07/1905; p. 3/4

BEKENDMAKINGEN.

HINDERWET.

Burgemeester en Wethouders van Middelburg, maken bekend: dat bij hun besluit van heden aan J. BALJEU, q. q. L. DEKKER & Co te Middelburg en zijne rechtverkrigenden vergunning is verleend tot het plaatsen van eene nieuwe stoomketel met machine ter vervanging van de reeds bestaande in de perceelen wijk B no 87/88 aan de Wal.

Middelburg, den 18 Juli 1905.
Burgemeester en wethouders voornoemd,
SCHORER, Voorzitter.
G. J. SPRENGER,
Secretaris.

Middelburgsche Courant, 17/02/1910; p. 2/6

Bekendmakingen.

Hinderwet.

Burgemeester en Wethouders van Middelburg maken bekend:

dat bij hun besluit van heden aan J. BALJEU qq firma L. DEKKER & Co. te Middelburg en zijne rechtverkrigenden voorwaardelijk vergunning is verleend tot het plaatsen van een tweeden stoomketel van 22 M³ verwarmingsoppervlakte in de perceelen wijk B no. 37/38 aan de Wal.

Middelburg, den 15en Februari 1910.
Burgemeester en Wethouders voornoemd,
M. VAN DEN BRANDELER, Voorzitter.
G. J. SPRENGER, Secretaris.

Middelburgsche Courant, 29/01/1903; p. 4/4

KENNISGEVING.

Ter voorkoming van misverstand of eventueele abuizen, wordt het *geacht publiek* ter kennis gebracht dat ondergeteekende *niet* is het lid der firma DEKKER & Co, doch die REIJNIERSE der firma DEKKER & Co slechts mijn naamgenoot is. Alzoo staat de zaak der firma DEKKER & Co. in *geenerlei verband* met mijne STOOM-ZUIVELFABRIEK en MELKINRICHTING aan de *Loskade* te Middelburg.

Hoogachtend,

Aanbevelend,

A. REIJNIERSE,

Loskade.

Viissingse Courant, 18/09/1905; p. 3/4

Middelburgsche Melkinrichting „DE LANDBOUW”.

Ziektekiem vrije **Gepasteuriseerde Melk**, Bacteriën vrije **Gestereliseerde Melk** en eigen bereide **Roomboter**, onder controle van den WelEd. Heer J. C. VAN DER HARST, wordt dagelijks aan huis bezorgd en ook dagelijks versch te bekomen bij de heeren H. VAN DEN HEUVEL, Noordstraat en P. VAN DER MEULEN, Eiland. Het melkvee staat onder controle van den heer J. KRAAMER, Rijksveearts.

Aanbevelend,

L. DEKKER & Co.

Middelburgsche Courant, 05/10/1907; p. 4/4

KENNISGEVING.

Hiermede maken wij onze geachte Cliëntèle bekend, dat van af Maandag 7 October de prijs der Melk in **HALVE** flesschen met één cent zal worden verhoogd, (alzoo tot 6 cent per halve flesch) terwijl de prijs der heele flesschen (10 cent) blijft gehandhaafd.

Melkinrichting REIJNIERSE & Co.
Melkinrichting L. DEKKER & Co.

In 1910 is de heer L. Dekker voorzitter van *Samenwerking* - Melk-vereniging in Walcheren van Slijters, Leveranciers, Slijters-leveranciers en fabrikanten. (Zie meer bij *De samenwerking*.)

DE MELKPRIJZEN.

Geachte redacteur,

Ofschoon het niet in mijn bedoeling lag mij te mengen in het debat over de kwestie prijsverhooging der melk, mag ik echter na het fanatieke stukje van dhr. Bakker niet nalaten een kleine plaatsruimte in uw geacht blad te vragen. Bij voorbaat mijn dank.

Dat dhr. Bakker boos is dat de Melkvereeniging op een eenmaal genomen besluit is terug gekomen kan ik begrijpen. Reeds meermalen zijn er onmogelijke voorstellen aangenomen die eenvoudig niet te handhaven bleken, Dit komt m.i. hier vandaan dat die vereeniging is saamgesteld uit c.a. drie categorieën, wies belangen eenigszins tegenover elkander staan.

Had het bestuur over deze zaak bij de fabrikanten hun gevoelens ingewonnen, zooals vroeger meermalen is gebeurd, dan zouden ze hebben kunnen vernemen dat deze het op dit oogenblik nog niet de tijd achten om de melk met 2 cent per liter te verhoogen. Kost de huishouding al niet genoeg? En is melk geen artikel waarvan iedereen zooveel mogelijk moet kunnen profiteren? Daarom, prijsverhooging is billijk in deze omstandigheden, maar dan ook een prijsverhooging die gehandhaafd kan worden en iedereen is overtuigd dat 10 cent per liter geen stand kan houden. Dit werd mij bovendien door verschillende melkslijters toegestemd.

Het deed mij daarom genoegen dat de vereeniging, ten spijte van dhr. Bakker, de melk op 9 cent heeft teruggebracht, want ofschoon dhr. Bakker overtuigd is dat zijn clientèle een prijsverhooging van 2 cent per liter noodzakelijk vindt en 10 cent gaarne wil betalen, zoo miste hij toch den moed dezen prijs vol te houden en was hij een van de eersten die den prijs weer met 1 cent verlaagde; dit pleit niet voor zijn vertrouwen in zijn clientèle. Daarom heeft dhr. Bakker m.i. niet het recht de fabrikanten zoo laag persoonlijk aan te vallen; ik zal daarom ook niet op al die onzinnige praatjes van hebzuchtige en hardvochtige boeren en slijters en het afpersen der burgerij ingaan.

Ik had van hem iets anders verwacht. Als men een ingezonden stuk met zulke taal moet reken, pleit zulks niet voor de degelijkheid des schrijvers. Alleen wil ik dhr. Bakker verzekeren dat het nooit in onze bedoeling heeft gelegen om de kleine melkslijters en de eigenmelkverkoopers uit de stad te bannen. Hiervan zijn overvloedige bewijzen. Hoeveel van deze slijten en eigenmelkverkoopers zijn er en worden er nog steeds door ons aan melk geholpen zelfs zij, die zich niet hebben ontzien om unfair tegen ons op te treden, hebben wij niet ledig weggezonden. Dat is toch wel iets anders dan iemand liet brood te ontnemen.

Dat die leveranciers naar verhooging opsnakken, och laat de kwestie van inkoopprijs maar gerust aan leveranciers en afnemers over, daar kan iemand die daar buiten staat moeilijk over oordeelen. Ja, kon het zoover komen dat ook dhr. Bakker hierin een woordje mee mocht spreken, dan zou hij zeker in zijn vuistje lachen, maar gelukkig is het zoover nog niet. Maar nu genoeg; ik zou ook nog zooveel kunnen zeggen en vragen, maar zal het ook hierbij laten.

Alleen doet het mij genoegen, dat dhr. Bakker erkent, dat er aan zijn uitstekende bediening wel eens iets gehaperd heeft. Ware de melkverordening 30 jaren eerder ingevoerd, mogelijk had er dan wel eens iets meer gehaperd.

Hoogachtend L. DEKKER.

ROOMBOTER.

ALLEEN DIE BOTER, WELKE VOORZIEN IS VAN HET RIJSMERK IS VOLLEDIG GEWAARBORGD TE ZIJN **ZUIVER EN ONVERVALSCHT** EN EEN WATERGEHALTE TE HEBBEN VAN MINDER DAN 16 %.

DE ONDERGETEEKENDEN, BESTUURSLEDEN VAN HET BOTERCONTROLESTATION IN ZEELAND VERKLAREN, DAT DE

MIDDELBURGSCHE MELKINRICHTING
„DE LANDBOUW”

VAN **L. DEKKER & Co.**

ONDER CONTROLE STAAT VAN HET STATION TE MIDDELBURG.

J. FOLDERDIJK, VOORZ.

P. F. FRUITIER.

DR. J. C. DE RUITER DE WILD.

R. HOMAN.

J. NOTERBOOM.

C. ZWAGERMAN SECRETARIS.

In het Schuttershof alhier is gisteren een algemeene vergadering gehouden van de slijters, eigen melkverkoopers en fabrikanten, welke vergadering door de vereeniging „Onderlinge Samenwerking” was uitgeschreven. De vergadering was slecht bezocht. Het voorloopig bestuur deed eenige mededeelingen omtrent het splitsen der vereeniging. Na eenige discussie werd overgegaan tot de benoeming van een bestuur. Als zoodanig werden gekozen de heeren L. Barentsen, L. Dekker, B. Leijnse, D. Gideonse, J. Osté, J. Janse en A. van Oosten. De heer Dekker werd als voorzitter gekozen en nam die benoeming aan.

Besloten werd een reglement voor de nieuwe vereeniging samen te stellen.

In de na de algemeene vergadering gehouden bestuursvergadering werd de heer L. Barentsen benoemd tot secretaris-penningmeester en de heer B. Leijnse als vice-voorzitter.

Meer over fabrikant L. Dekker in de teksten bij de oprichting van Melkinrichting Zuivelfabriek *Walcheren* 1916
Hij deed zijn Melkinrichting over aan de nieuw opgerichte coöp. en werd de eerste directeur.

Middelburgsche Courant, 17/05/1916; p. 4/6

Bij acte den 2 Mei 1916 voor den ondergeteekende, HERMAN ROELOF STRUVE, Notaris ter standplaats Middelburg verleden, is tusschen de Heeren LEVINUS DEKKER, koopman, en WILLEM REYNIERSE, houder eener Melksalon, beiden wonende te Middelburg, met ingang van 1 Mei 1916 ontbonden de blijkens acte 23 Januari 1903 voor den destijds te Middelburg gevestigden Notaris DIRK WISBOOM VERSTEGEN verleden, tusschen hen aangegane vennootschap onder de firma L. DEKKER & Co. ten doel hebbende het maken en bereiden van boter, het pasteuriseeren en steriliseeren en op andere wijze bereiden van melk en den handel in voormelde en aanverwante artikelen, onder voorwaarde dat de likwidatie zal plaats hebben door genoemden Heer LEVINUS DEKKER.

Namens de partijen,

H. R. STRUVE, Notaris.

Middelburgsche Courant, 17/05/1916; p. 4/6

Onder referte aan bovenstaande advertentie heeft de ondergeteekende de eer bij deze te berichten dat de tot 1 Mei 1916 door hem en den Heer REYNIERSE gedreven zaak onder de firma L. DEKKER & Co. met ingang van dien datum is overgenomen en op denzelfden voet zal worden voortgezet door de Coöperatieve Melkinrichting en Stoomzuivelfabriek „Walcheren”, waarvan de ondergeteekende tot Directeur is benoemd.

Door het aanschaffen van de nieuwste soorten werktuigen en meerdere toestellen voor onderzoek zal steeds getracht worden aan alle eischen van hygiëne te voldoen, in de hoop het vertrouwen, wat de firma L. DEKKER & Co. zoo vele jaren heeft genoten, te mogen blijven behouden.

L. DEKKER,

Directeur der Coöperatieve Melkinrichting en Stoomzuivelfabriek „Walcheren”.

Vlissingse Courant, 20/05/1916; p. 8/8

FILIAAL

Coöperatieve Melkinrichting en Zuivelfabriek
„WALCHEREN”, v.h. „DE LANDBOUW”
MIDDELBURG.

Dagelijks verkrijgbaar

**Rauwe Melk, Karnemelk,
Karnemelk met Gort**

en fijne Volverte Kaas à 60 ct. p. pond

AANBEVELEND.

L. GOEDBLOED

KOUDENHOEK 26.

Oud-directeur R.S Meinen -1

„De heer Dekker heeft de Coöperatie slechts 5 jaren als directeur gediend. Hij werd in 1921 opgevolgd door den heer R. S. Meinen. Tijdens diens directeurschap werd in 1922 het vervaardigen van kaas stop gezet.” - uit 25 jr. Walcheren 1941

Na zijn ontslag begon deze heer R.S. Meinen met een eigen bedrijf. Begin 1929 kwamen de eerste advertenties voor boerenmelk, deze zouden regelmatig verschijnen.

Het werd geen fabriek, komt n.l. niet voor in de zuiveljaarboeken. Maar mogelijk een melk-ontvangst / distributiedepot van Verenigde Zuivelfabrieken uit Rotterdam, adres is eerst Gorststraat, midden 1931 Kanaalweg

Eind 1932 vond ik de laatste oproep voor melk. April 1933 kwam ik de naam nog één keer tegen in de rubriek ‘vertrokken uit Middelburg’ hij ging naar Rotterdam.

Aan het aantal personeelsadvertenties voor Vlissingen ging het hem daar wel goed. Hier één er van!

Middelburgsche Courant, 03/06/1931; p. 2/4

RECHTZAKEN.

Politierechter te Middelburg.

G. M., 34 j., melkslijter te Middelburg, wegens opzettelijk de eer en den goeden naam van R. R. Meinen, koopman en employé van de N.V. Fabriek van melkproducten der Vereeniging Zuivelbereiders te Rotterdam aantasten door in een Circulaire gericht aan de landbouwers en melkslijters op te nemen dat Meinen met groote leugens, lasterpraatjes en bedriegelijke beloften de dingen trachtte te verdoeselen en dat geen melk meer aan de N.V. zou worden geleverd.

Eisch en uitspraak: f 25 b. s. 25 d. h.

Vlissingse Courant, 06/06/1931; p. 8/10

FLESSCHENMELK

Ingaande heden leveren wij U de beste

Gesteriliseerde Melk in $\frac{1}{2}$ L. flesschen à 15 ct.

Deze melk komt van de ROTTERDAMSCH MELKINRICHTING, wordt gegarandeerd voor langen duur. Kwaliteit is niet te verbeteren.

WORDT THUIS BEZORGD.

Bestellingen: **N.V. Fabrik van Melkproducten M.V.Z.**

R. S. MEINEN — Middelburg — Kanaalweg.

Vlissingse Courant, 15/03/1932; p. 4/6

MELK

Wegens het meer uitbreiding geven aan onze afdeeling Melkverkoop, vragen wij voor Vlissingen 2 nette personen voor het bezorgen van MELK à 8 cent per Liter.

Vereenigde Zuivelbereiders,
R. S. MEINEN.
Middelburg, Kanaalweg.

Zeeuw, 19/03/1932; p. 3/10

H.H. MELKVEEHOUDERS.

Onderstaande twee advertenties werden geplaatst in de „Vlissingse Courant“ van 15 en 17 Maart 1932.

MELK.

Bij de tegenwoordige lage Boter- en Kaasprijzen is er wel moed voor nodig, om het publiek 10 cent voor één Liter Melk te laten betalen. De Vereenigde Zuivelbereiders, afd. M.V.Z., levert U melk van de beste boerderijen voor 8 cent per Liter.

Vereenigde Zuivelbereiders:
R. S. MEINEN.

MELK.

Niettegenstaande de lage Boter- en Kaasprijzen, zou de Melkhandel den prijs van de melk willen verhoogen tot 12 cent per Liter. De Vereenigde Zuivelbereiders Afd. M.V.Z., deelt het geachte publiek mede, dat opnieuw 3 personen zijn aangesteld voor het bezorgen van melk à 8 cent per Liter.

Wij vragen steun van de verbruikers.

M.V.Z.:

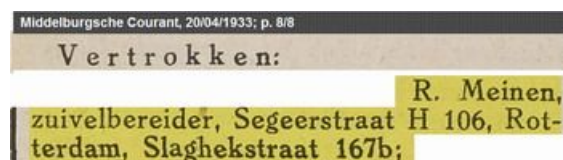
R. S. MEINEN.

Laat Uw geweten het toe, in dezen benarden tijd melk te leveren aan personen of inrichtingen, die door hun optreden de Melkveehouders benadeelen?

Oud directeur 'Walcheren' R.S. Meinen - 3

Als er midden 1932 moeilijkheden komen bij de pas opgerichte coöperatieve zuivelfabriek te Goes – 'Zuid-Beveland' – probeert Meinen daar nog boerenmelk weg te krijgen. In 1933 is het echter afgelopen in Middelburg.

Een mogelijke verklaring voor deze plotselinge stopzetting van de Middelbursche *melkhonger* is dat de *Verenigde Zuivelfabrieken* Rotterdam vanaf 1932 gingen samenwerken – participeren - in zuivelfabriek *De Duif* te Nieuwerkerk – Zie MAP Schouwen Duiveland!

1908-02-28

Melkvereniging *De Samenwerking*

Middelburgsche Courant, 28-02-1908; p. 2/6 /

ook in MAP Zuivelconsulent

MIDDELBURG. Een melkvereniging - Oprichtingsvergadering *De Samenwerking*.

Door ene commissie van negen personen, waarvan voorzitter is de heer C. Matthijsen Jr. en secretaris de heer P. Vader Hz. was tegen hedenmiddag in het Schuttershof alhier een openbare vergadering bijeengeroepen van melkleveranciers, melkslijters en eigen-melkverkoopers in of bij Middelburg.

De voorzitter der voorlopige commissie, de heer C. Matthijsse jr., opende de druk bezochte bijeenkomst en deelde mee dat de heer Zwagerman zich bereid heeft verklaard de vergadering te openen met de inleiding van de vraag: Kan een Melkvereniging te Middelburg nuttig werken?

De heer Zwagerman, zuivelconsulent voor Zeeland, die daarop het woord nam, begon met te wijzen op het grote belang van melk voor de menselijke voeding. Zij wordt in grote hoeveelheid gebruikt door gezonden, zieken, zuigelingen, in 't kort door iedereen.

Hij zette daarna de voedende bestanddelen der melk uiteen en toonde aan dat in vergelijking met andere voedingsmiddelen de melk een goedkoop voedsel is voor arm en rijk.

Een en ander is oorzaak dat aan de zuiverheid van de melk grote eisen gesteld worden.

Te Middelburg wordt per dag ongeveer 10 á 12.000 liter melk gebruikt, ter waarde van f 800 á f 900 en die geleverd werden door 1000 á 1200 koeien.

Velen hebben dus belang bij de melkhandel, zowel de leveranciers, van wie velen hun hoofd-bestaan erin vinden, als de gebruikers. Het is een noodzakelijke eis om aan de gevaren, die door het gebruik van minder goede melk kunnen ontstaan, paal en perk te stellen.

Daarom is het een goede gedachte geweest van de gezondheidscommissie om een melkverordening te ontwerpen die, mits goede bepalingen bevattende, voor de gebruikers zowel als voor de leveranciers nuttig kan zijn.

Er zijn in Middelburg een 30-tal melkslijters behalve de eigen-melkverkoopers. Die hebben verschillende belangen.

Middelburg dient voorzien te worden van goede melk, waardoor het verbruik zal toenemen; er moeten in de handel gezonde toestanden heersen en de bepalingen melkverordening dienen

aan de eisen der praktijk te voldoen. Een melkvereniging zou daarvoor zeer nuttig werkzaam kunnen zijn.

Zij zou kennis kunnen verspreiden omtrent de samenstelling, de behandeling en het gebruik van melk, door verspreiding van geschriften en door het houden van voordrachten. Spreker wees er verder op dat reeds bij de voortbrenging van de melk gezondigd wordt door het gehalte der melk door de voeding omlaag te brengen. Ook de zindelijkheid laat bij velen te wensen over; bij de melksters, bij de koeien, in de stal enz. kan meer zindelijkheid worden betracht.

Gezond vee is ook nodig om goede melk te krijgen.

De behandeling der melk na het melken is ook niet altijd in overeenstemming met de eisen die daaraan mogen gesteld worden. In die richting zou de melkvereniging nuttig kunnen werken. Ook zou zij dit kunnen doen door de huismoeders erop te wijzen hoe zij de melk moeten bewaren en gebruiken.

In de melkhandel komt vaak voor het verkopen van het product tot lager prijs dan anderen vragen; dat is oneerlijke concurrentie, waaraan de vereniging paal en perk zou kunnen stellen.

Zij zou ook kunnen optreden bij geschillen tussen melkleveranciers en slijters. Eigenlijk zou zij in staat zijn, waar dit nodig is, gemeenschappelijk voor de belangen der leden op te komen. De melk, die in Middelburg geleverd wordt, is in vele opzichten minderwaardig door verkeerde voeding van het vee, door toevoeging van water, door ontroming, door te veel vuil, doordat melk van zieke koeien is gemengd door die van gezonde enz.

Het publiek eist bescherming tegen de gevaren, aan het gebruik van minderwaardige melk verbonden; en die kan het vinden door een goede melkverordening.

Heeft het publiek dus daarbij belang, ook de leveranciers hebben dat, omdat zij onedele concurrentie weert. In de brede zette spreker nog uiteen hoe de melkvereniging zou kunnen werken ook ten opzichte van de samenstelling der verordening met het oog op de eisen der praktijk, der keuringsdienst op de melk enz.

Ook wees spreker er op dat het wenselijk wezen zou indien de leiding der vereniging kon opgedragen worden aan een onzijdig persoon.

Over de inleiding werd door verschillende personen met de heer Zwagerman van gedachten gewisseld. Daarbij erkende deze dat, waar door sommigen gezondigd wordt door het omlaag brengen van het gehalte der melk, er ook gevallen zijn waarin het minder gehalte van dat voedingsmiddel niet de schuld is van de veehouder. Daarna zette de heer Zwagerman nog eens uiteen waarom de oprichting van een melkvereniging gewenst is.

Hij deed dit vooral omdat, naar hem gebleken was, velen der aanwezigen meenden dat de bedoeling was, op deze bijeenkomst, bezwaren tegen de concept-verordening te bespreken. Dat was niet het idee; dat kan later geschieden, wanneer de vereniging tot stand gekomen is.

Hierop werd gelegenheid gegeven om zich aan te geven als lid ener eventuele melkvereniging van melkleveranciers, slijters en eigen-melkverkopers.

Daaraan voldeden 45 personen: 23 leveranciers, 7 eigen-melkverkopers en 13 melkslijters. Hierna werd overgegaan tot de behandeling van een door de voorlopige commissie ontworpen concept-reglement.

Daarin waren neergelegd de denkbeelden, door de heer Zwagerman bij de inleiding ontwikkeld.

Bij de artikelsgewijze behandeling werd de vereniging *Samenwerking* gedoopt; zij zal gevestigd zijn te Middelburg. Zij besloot uit leden, adviserende leden en donateurs.

De jaarlijkse contributie voor de leden, door de voorlopige commissie op f 2.50 voorgesteld, werd, na omvangrijke discussie, bepaald op f 2.- Daarvoor verklaarden 20 leden, terwijl 13 een contributie van f 1.- voldoende achtten. De donateurs zullen f 5 per jaar te betalen hebben.

De leden verbinden zich de melk niet beneden een minimumprijs van 8 cent per liter te verkopen, behalve aan instellingen, fabrieken, bakkers, enz.

De prijs kan niet verhoogd of verlaagd worden, tenzij bij besluit van 2 /3 der leden.

Nadat het reglement was aangenomen, was aan de keuze van bestuur.

Eerst van drie leden uit de leveranciers, waarvoor werden gekozen de heren J. Maas, C. Matthijsse Jr. en W. Reijnierse.

Middelburgsche Courant 1908-03-13; p. 2/4

Vereniging „Samenwerking.”

Hedenmiddag word in het *Schuitershof* alhier een vergadering van bovengenoemde Melkvereniging gehouden.

De voorzitter, de heer C. Matthijsse Jr., opende de niet zeer druk bezochte bijeenkomst en gaf daarna gelegenheid om alsnog als lid toe te treden. Een zestal personen maakte daarvan gebruik.

Mededeling werd gedaan dat in de jongste bestuursvergadering de heer Matthijsse benoemd is tot vice-voorzitter, de heer P. Vader Hz tot secretaris en de heer E. de Priester tot vice-secretaris.

(volgt een ingewikkelde verkiezing van bestuursleden)

Door het bestuur werd alsnu machtiging gevraagd om de ontworpen *melkverordening* te behandelen en het gemeentebestuur daaromtrent van advies te dienen.

De heer Vader wees op de onmogelijkheid om de concept-verordening in een algemene vergadering te bespreken.

Het bestuur wil dit doen in overleg met de heren Zwagerman en Nonhebel. (?)

Men is voornemens niet alleen het gehalte der melk te behandelen, maar ook de eisen, omtrent de lokaliteiten gesteld.

Van het op de bestuursvergadering beslotene zal aan de pers mededeling worden gedaan.

De heer Vader deed nog enige mededelingen omtrent gedane onderzoekingen naar het vetgehalte der melk, die zeer afwijkend waren en waaronder er ware, beneden het voorgestelde percentage van 2.7%.

Een der aanwezigen stelde in het licht dat de eis van 2.7 % niet te hoog is: hij meende dat wel 3 % kon worden geëist.

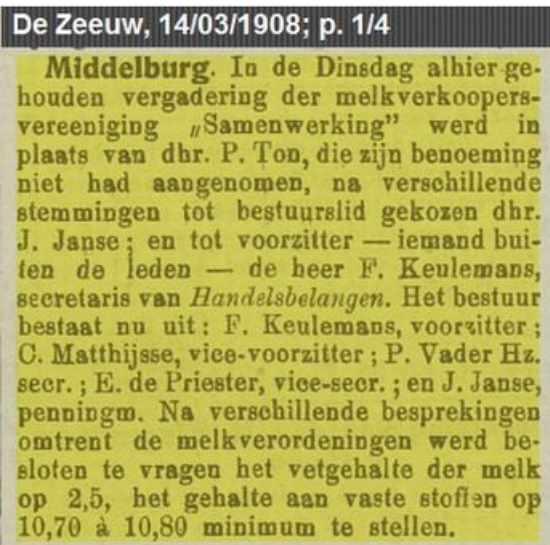
Van andere zijde werd een gehalte van 2.6 % billijk geacht, terwijl nog een ander 2.5% als minimum voldoende vond.

Gewezen werd op de moeilijkheid van zuivere monsterneming en aangetoond dat uit dezelfde emmer melk kan genomen worden van onderscheiden vet-gehalte.

Het vetgehalte meent het bestuur op 2.5 % te moeten voorstellen.

Het gehalte aan vaste stoffen, in de verordening op een minimum van 11 % bepaald, werd wel iets te hoog geacht: 10.70 á 10,80 % werd voldoende geacht.

Daarna werd aan het bestuur de gevraagde machtiging verleend en toen de vergadering gesloten.

In de Middelburgsche Courant van 31-03-1908 staat een lang ingezonden stuk van de heer A. Reijnierse — Melkinrichting Loskade Middelburg — waarin deze ingaat op de bovengenoemde minimum vet-percentages van melk. Zie bij Reijnierse 1908-03-31

In de Zeeuw van 1908-05-12 staat een uitvoerig verhaal z.g. *Concept-Melkverordening*, welke aan de gemeente — en ook! — naar de courant was gezonden. Niet opgenomen, het is naar ik vermoed een tekst van de heer Zwagerman!

Middelburgsche Courant, 1908-12-14; p. 1/8 /

ook in MAP Zuivelconsulent

Vergadering Samenwerking

MIDDELBURG: In een Vrijdagnamiddag in het Schuttershof alhier door de Melkvereniging *Samenwerking* gehouden algemene vergadering werd, in plaats van de heer P. Vader, die om gezondheidsredenen ontslag nam, tot eerste secretaris benoemd de heer Jac. Verhulst. Verder bracht de voorzitter, de heer F. Keulemans, dank aan de heer Zwagerman, zuivelconsulent, voor de vele werkzaamheden, die hij zich in het belang der Vereniging had getroost. Zonder hem was het voor de Vereniging en haar bestuur niet doenlijk geweest om de verschillende artikelen van de Melkverordening zo gewijzigd te krijgen dat ze voor de Vereniging aanneembaar waren, vooral wat betreft het vetgehalte en dat der vaste stoffen.

Ook aan het bestuur van de Vereniging Handelsbelang werd dank gebracht voor zijn eerste bemoeiingen in deze.

Voort, deelde de voorzitter, namens het bestuur, de leden mee dat elk lid een exemplaar van de Melkverordening met toelichting en enige wenken zal worden toegezonden dat en dat het bestuur zich in verbinding stellen zal met een paar heren hier ter stede, teneinde een collectief contract te sluiten tot het onderzoeken van monsters melk van de leden der Vereniging.

Melkvereniging „*Samenwerking*”.

Onder voorzitterschap van den heer F Keulemans word heden middag in het *Schuttershof alhier* de algemene jaarvergadering gehouden van bovengenoemde Vereniging.

De voorzitter heette de aanwezigen welkom en bood hun zijn beste wensen aan voor het jaar 1909.

Ook riep hij de nieuwe secretaris, de heer J. Verhulst, het welkom toe en sprak de hoop uit dat deze ten nutte der Vereniging werkzaam zal zijn.

Daarna werden de notulen van het in de vorige bijeenkomst verhandelde goedgekeurd.

Door de voorzitter werd meegedeeld dat zich gedurende de laatste maand 18 personen als lid hebben aangemeld, waarvan er 17 zijn aangenomen en een is geweigerd.

Ook had zich als lid aangemeld De Lange.

Na breedvoerige gedachtenwisseling besloot het bestuur echter, met 5 tegen 2 stemmen, hem niet toe te laten, wijl men dit niet in het belang achtte der Vereniging.

Hoewel verschillende personen bedankten, steeg toch het ledental tot 74.

Naar aanleiding van de afwijzing van De Lange is van deze een schrijven ingekomen, waarin hij bij de leden in beroep komt,

Het bestuur geeft van dit schrijven kennis, maar is van mening dat van zijn afwijzing geen hoger beroep op de leden is.

Het wil echter gaarne aan de leden gelegenheid geven deze zaak te bespreken.

Een der leden wenste de redenen te vernemen waarom De Lange is geweigerd.

De voorzitter antwoordde dat de meerderheid van het bestuur van oordeel was dat diens toetreding niet bevorderlijk zou zijn aan de gezonde ontwikkeling van de Melkvereniging.

De heer Van de Putte kwam het voor dat het optreden van De Lange als vrij socialist, als partijgenoot, bij het besluit van het bestuur de doorslag heeft gegeven. Hij geloofde dat De Lange een nuttig lid der Vereniging zou kunnen zijn; de kwestie van het partijman zijn mag hier geen invloed uitoefenen; dat zou hij in de vereniging niet doorvoeren.

De voorzitter doelde mede dat dit ook niet het geval is geweest. De beginselen van De Lange hebben niet gewogen. Partijhaat heeft niet bestaan.

De voorzitter geloofde echter, in tegenstelling met de heer Van de Putte, dat de heer De Lange wel degelijk ook in deze Vereniging zijn beginsel zou doorvoeren.

Na nog enige discussie verzocht de voorzitter hun, die tegen het besluit van het bestuur waren, op te staan. Slechte een der leden sprak op die manier zijn afkeuring over dat besluit uit.

Een der leden titelde nog voor het reglement in dien zin te wijzigen, dat de leden beslissen over de al of niet toelating van nieuwe leden.

De voorzitter zegde toe dat in een volgende vergadering dienaangaande een voorstel tot reglementswijziging zal inkomen.

Nog deed de voorzitter mededeling dat de heer Zwagerman zich bereid heeft verklaard in de volgende maand voor de leden der Vereniging een voordracht te houden.

Na de vorige vergadering heeft het bestuur, in verband met de lezing van den heer dr Van Raalte, gemeend een adres aan de gemeenteraad te moeten richten over de toepassing en uitvoering der melkverordening, met verzoek die toepassing te doen zijn in den geest als te

Dordrecht het geval is; nl. niet door het opmaken van veel processen-verbaal, maar door waarschuwing en samenspreking.

Aan het jaarverslag, dat door de secretarispenningsmeester, den heer J. Verhaler, werd uitgebracht, ontlenen wij dat de Verenging op 't eind van 1908 telde 62 leden, waaronder 30 leveranciers, 20 slijters en 12 eigen melkverkopers.

Verder werd in dat verslag een overzicht gegeven van het ontstaan der Vereniging en wat door haar in het eerste jaar van haar bestaan is verricht.

Uit de rekening over 1908 bleek dat aan contributie geïnd is f 114 en de uitgaven f 75,98 hebben bedragen, zodat er een goed slot is van f 38,02.

Een commissie, bestaande uit de heren J. M. Marinisse, C. Roose en P. Ton, werd benoemd tot het nazien der administratie.

Aan de orde was nu de benoeming van een voorzitter, daar de heer F. Keulemans, die zich slechts voor één jaar als voorzitter beschikbaar gesteld had, nu die betrekking wenste neer te leggen.

Daarvoor worden voorgedragen de heren A. de Smidt, P. Vader Hz. en P. Uythoven. Ingeleverd werden 44 briefjes.

Uitgebracht werden 36 stemmen op de heer A. de Smidt, die alzo tot voorzitter gekozen is.

Op de heer Vader waren 6 stemmen uitgebracht en 2 briefjes waren blanco.

De voorzitter wenste de vergadering geluk met die keuze. Hij hoopte dat de heer De Smidt de benoeming zal aanvaarden en dat de vergadering hem het presidium zo gemakkelijk zal maken als zij 't hem heeft gedaan.

Hij meende reden te hebben te geloven dat de heer De Smidt de benoeming zal aannemen.

De heer Keulemans zei daarna dat hij het voorzitterschap slechts voor een jaar heeft aanvaard hij dankte de leden voor de steeds ondervonden waardering, ondersteuning en hulp; vooral deed hij dat het bestuur.

Hij wees op wat tot stand is gebracht en uitte de beste wensen voor de bloei van *Samenwerking*. Hij bond de leden vooral op het hart om rekening te houden met hetgeen de wetenschap leert, om zo de concurrentie met het groot melkbedrijf te kunnen volhouden.

Verder moesten gekozen worden drie bestuursleden, door de periodieke aftreding van de heren B. M. Bikker, B. Leijnse en C. Matthijsse Jr.

Zij werden alle drie herkozen, respectievelijk met 38, 38 en 36 van de 43 uitgebrachte stemmen. Allen namen de betrekking op nieuw aan.

De commissie tot het nazien der boeken bracht nu rapport uit en constateerde dat boeken en kas in volkomen orde waren bevonden.

Daarna kwam ter tafel een voorstel van het bestuur tot oprichting van een bureau tot maandelijks onderzoek der melk van de leden der Vereniging, waartoe in de vorige vergadering de wens werd geuit.

De voorzitter lichtte het voorstel toe. De bedoeling is dat maandelijks bij de leden een aantal monsters zullen genomen worden en deze door deskundigen zullen worden onderzocht. Men stelt zich voor elke maand 20 monsters te doen onderzoeken, zodat elk lid per jaar vier maal zijn melk zal zien onderzocht.

Met een drietal apothekers is een voorlopig akkoord aangegaan en deze hebben zich bereid verklaard voor zeer geringe prijs, immers voor f0.25 cent per monster, het onderzoek te doen.

Het bestuur wil ook elke maand aan de pers mededeling doen van de schommelingen in het gehalte, die het onderzoek der melk heeft aangetoond.

Zowel op het vetgehalte als dat der vaste vetvrije stoffen zal controle worden uitgeoefend. De vraag werd gedaan of niet meermalen monsters konden worden onderzocht, waarop de voorzitter antwoordde dat ook daartoe gelegenheid zal worden gegeven. Wanneer een melkhandelaar voorlichting te dezen opzichte nodig heeft, stelt de heer Zwagerman zich beschikbaar voor het gratie onderzoek der melk.

Wanneer een der leden door de politie wordt bemonsterd en deze wil ook van zijnentwege een monster laten onderzoeken, dan kunnen zij daarvoor terecht bij de apothekers Nonhebel, J. C. van der Harst en Van de Garde. Dan zullen zij echter f0.50 voor het onderzoek te betalen hebben.

Door sommige leden werd de wenselijkheid betoogd om elke maand bemonsterd te worden tegen betaling van f0.25 extra voor elk monster. Hiertegen bleek geen bezwaar te bestaan. Er zal door het bestuur hierover met de apothekers worden overlegd.

Daarna werd conform het voorstel van het bestuur, wat betreft het keurings-onderzoek, met algemene stemmen besloten.

Aan het slot der vergadering werd de heer Keulemans benoemd tot adviserend lid van het bestuur en hem namens dat bestuur een aandenken aangeboden, bestaande in een tafeltje met koperen rookstel.

Vlissingse Courant, 15/04/1910

Men schrijft ons uit Middelburg:
Onder vele blijken van belangstelling had heden op de algemeene begraafplaats alhier de teraardebestelling plaats van het stoffelijk overschot van wijlen den heer F. Keulemans, in leven lid van de Kamer van Koophandel en voorzitter van de vereeniging „Handelsbelang“ alhier.

Op de begraafplaats waren zeer vele belangstellenden aanwezig, o.a. leden van de Kamer van Koophandel, eene deputatie uit de melkvereeniging „Samenwerking“, waarvan de overledene oud-voorzitter was en

De heer L. Dekker, sprak namens de melkvereeniging „Samenwerking“, een woord van hulde aan den overledene als oprichter en eerelid van deze vereeniging. De nagedachtenis van den overledene zal ook bij deze vereeniging in eere blijven.

Vergadering „*Samenwerking*”, melkprijsverhoging

Donderdagavond hield de melkvereniging „*Samenwerking*” onder voorzitterschap van de heer P. Vader Hzn. een algemene vergadering in het „*Schuttershof*” ter bespreking van het bestuursvoorstel tot verhoging van de melkprijs en verder voorkomende zaken. Een dertigtal personen had aan de oproep tot bijwoning dezer vergadering gehoor gegeven.

De voorzitter legde uit waarom niet voldaan is aan de regel de leden acht dagen te voren per convocatie-biljet op te roepen en betuigde tevens zijn leedwezen aan niet leden tijdens de vergadering niet het woord te kunnen verlenen.

In een bestuursvergadering, dinsdagavond gehouden was besloten aan de leden in overweging te geven de melkprijs voor onbepaalde tijd te verhogen, niet met het oog op het mond- en klauwzeer, maar met het oog op de toestand der weilanden. Waar het gras daar zeer schaars is en water bijna geheel ontbreekt, is de melkaanvoer natuurlijk gering. Het bestuur stelt daarom voor de melkprijs van 8 op 10 cent per liter te brengen, te beginnen op 14 augustus a.s.

Op een vraag van de heer Roose merkte de voorzitter op, dat de leveranciers aan deze zaak niets zullen kunnen veranderen. Zij leveren de melk aan de venters, die de verhoogde prijs kunnen vragen. Daardoor wordt het ook mogelijk, dat zij zelf een hogere prijs voor hun melk kunnen krijgen.

De heer Rooze kon niet nalaten op te merken dat de leveranciers altijd in het hoekje geduwd worden.

De voorzitter lichtte toe hoe, ook doordat de venters hogere prijzen bedingen, de leveranciers voordeel kunnen hebben. Het belang van de ene categorie mag niet voorgaan, terwijl dat van anderen verwaarloosd wordt.

Op de vraag van den heer J. L. A. de Lange, of de fabrikanten en eigen melkverkopers gepolst zijn, antwoordde de voorzitter dat de eigen melkverkopers zich solidair zullen verklaren. Wat betreft de fabrikanten, deze zijn, hoewel niet ter vergadering aanwezig, allen persoonlijk uitgenodigd, en het bestuur vertrouwt dat ook deze personen hun melk zullen opslaan.

De heer De Lange merkte nog op dat in dezen van de leveranciers een grote steun zou kunnen uitgaan. Wanneer zij hun prijzen verhogen, moeten ook de fabrikanten dat doen. Een der aanwezigen bracht in het midden dat dit zeer moeilijk zou gaan met het oog op vroeger gemaakte contracten.

De heer Lijsen drong er op aan zo te handelen dat de burgerij zelf inziet dat het niet anders kan of de melkprijs moet verhoogd worden, en dat de billijkheid van dat besluit zo werd ingezien dat geen tegenstand van die zijde is te verwachten.

De heer De Lange zou het niet billijk vinden wanneer de fabrieken de kleine slijters zouden benadelen.

Daartegen zou z.i. met alle kracht gewaakt moeten worden.

De voorzitter merkte op dat al de belangen van iedere categorie behartigd moeten worden. Daarom heet de vereniging immers „*Samenwerking*”.

Na nog enige discussie, waarbij het door de leveranciers betwijfeld werd of de fabrikanten zullen meewerken, werd het bestuursvoorstel in stemming gebracht en met algemene stemmen aangenomen.

Opgemerkt werd nog dat, wanneer iemand voor een ander tijdelijk melk verkoopt, deze de nieuw aangeworven klanten niet meer mag bedienen, wanneer de betrokken slijter weer zelf in de gelegenheid is dat te doen.

De vergadering ging ten slotte in comitégeneraal over.

Middelburgsche Courant, 14/08/1911; p. 3/6

VERHOOGING MELKPRIJS.

Aan onze geachte clientele wordt bekend gemaakt, dat wij noodgedwongen verplicht zijn, onze prijzen voor **Melk en Zuivelproducten** eenigszins te verhoogen, en vanaf **Maandag 14 Augustus** die te stellen als volgt:

Flesschenmelk op **Elf centen** per literflesch.
> > > **Zes centen** p. halve flesch.

Gewone melk per maat op **Negen centen** per liter.

Slagroom op f 1.40 per liter.

Melkinrichting >Loskade" REIJNIERSE & Co.
> > > >De Landbouw" L. DEKKER & Co.

INGEZONDEN – door XXX

VERHOOGING MELKPRIJS.

Mijnheer de redacteur,

Het verwonderde mij dat op het bericht dat door het Bestuur der melkvereeniging „*Samenwerking*” de melkprijs van 8 op 10 cent per liter is gebracht, zich niet terstond stemmen daartegen hebben laten hooren uit den, grooten kring van melkverbruikers. Om een dergelijke verhooging van 25 pct. in prijs voor een algemeen gebruiksartikel te kunnen, bewerkstelligen daartoe behoort m.i. groote moed en dat de verhooging niet tijdelijk maar voor onbeperkten tijd geldt, bewijst m.i. dan ook de willekeur die hier in ‘t spel is.

Zou „*Samenwerking*” ook niet van oordeel zijn dat de tegenwoordige toestand der weilanden van zeer tijdelijken aard is of kan zijn en dat ieder bedrijf een zeker risico met zich brengt? En moet nu door een tijdelijk minder gunstigen toestand der weilanden, waardoor de opbrengst van melk wat minder is, een groep melkventers gaan trachten daarvan te profiteeren met een zijdelingsche belofte aan de leveranciers dat zij dan ook wat voordeel zullen kunnen krijgen?

Ik vrees dan ook dat de klanten der melkventers alles behalve zullen instemmen met deze prijsverhoging en zullen gaan inzien dat het op den langen duur voordeliger zal zijn hun melk te betrekken van de fabrieken. Zij bevorderen dan de onderlinge concurrentie daarvan, waardoor de melkprijs wel op een normaal peil zal worden gehouden ; berichtte niet onlangs een zuivelfabriek dat ze nog wekelijks een groote hoeveelheid van een harer producten kon afleveren?

Doch ook een ander middel staat den verbruikers ten dienste om zich te vrijwaren tegen het opdrijven der prijzen van samenwerkende melkventers, n.l. de coöperatie. Ik geloof dan ook sterk dat deze prijsverhoging bevordelijk zal zijn aan de bedachte tot oprichting van een coöperatieve melkfabriek. Voorloopig echter kan bij de verbruikers niet genoeg worden aangedrongen om niet meer melk te koopen dan strikt noodig is ; hoeveel overgebleven hoeveelheden melk zijn niet den volgenden dag in deze warmte bedorven en gaan teloor?

Wanneer ieder zulks betrachte, dan zou de betrekkelijke schaarschte van melk heel wat minder worden gevoeld.

Ten slotte wensch ik van harte dat deze voor onbepaalden tijd geproclameerde prijs verhoging van tijdelijken aard blijkt te moeten zijn

U, mijnheer de redacteur, mijn welgemeenden dank voor de plaatsing dezer regelen.

XXX

INGEZONDEN. - door Y

ZOU HET WAAR ZIJN?

Mijnheer de redacteur,

Het geschrevene door XXX over de verhoging van de melkprijs met 25 pCt. zal menig verbruiker tot nadenken hebben gebracht en de verzuchting doen slaken: zou het waar zijn, dat de langdurige droogte aanleiding zal geven de melkprijs te verhogen, niet zo lang als dit beslist nodig is, doch blijvend? Hiermee zou dan bereikt zijn wat circa een jaar geleden zo lelijk in het water viel, toen de melkslijters de prijs ook met 25 pCt. hadden verhoogd, doch gewaar werden dat zij het loodje zouden leggen, en stilzwijgend weer de oude prijzen invoerden.

Omdat wij betrekkelijk in kleine kring leven, moeten we niet zo dadelijk naar coöperatie overgaan. Leven en laten leven, zegt het zo ware Hollands spreekwoord.

Laat de melkslijtersvereniging „*Samenwerking*” eens een voorbeeld nemen aan de Zierikzeesche melkslijters, die aan de afnemers dezer dagen bekend hebben gemaakt, dat door de grote droogte de melkprijs tot 1 oktober a.s. wordt verhoogd en daarna de oude prijs weer zal worden gevraagd.

Mogelijk wil de vereniging van melkslijters „*Samenwerking*” in dien geest nog wel iets meedelen. Hoort men echter niets, dan kan een „*samenwerking*” van melkverbruikers ter hand worden genomen.

U dankende voor de plaatsing enz.

Middelburg, 16 aug. 1911.

Y

INGEZONDEN, - door Jac. L. A. De Lange⁴
VERHOOGING MELKPRIJZEN.

Mijnheer de redacteur,

Waar het bestuur van de melkvereniging „Samenwerking” tot nog toe in gebreke bleef te antwoorden op het ingezonden stuk van X X X betreffende bovenstaand onderwerp, ben ik zoo vrij u eenige plaatsruimte te verzoeken, vooral daar nu ook een Y zich in de zaak heeft gemengd.

Gelukkig is de Laatste iets billijker dan de eerste, en stelt hij geen kennis van zaken voorop, zooals de eerste doet, die intusschen gevoeglijk en beter passend had kunnen teekenen met drie nullen in plaats van drie X's.

Beiden neem ik intusschen kwalijk dat ze hunne epistels niet met hun naam teekenden. Waar de eerste inzender spreekt van „moed bezitten in den melk-prijs te verhoogen”, daar had hij zeker wel den moed mogen toonen met enen naam voor den dag te komen. Maar ter zake:

In beide epistels krijgen de melkslijters op hun armen kop.
De veronderstelling is niet gewaagd dat die kleine slijters op hun kop moeten hebben, ja zij vooral.

De melkvereniging „*Samenwerking*” die het besluit nam bestaat uit;
Boeren-leveranciers (aan fabrieken en slijters), boeren-eigenmelkverkoopers en slijters.
Die drie categoriën namen het besluit tot verhooging der melkprijzen
Niet dus de slijters of venters alleen. Nu is hier de groote vraag:
„Is die verhooging gemotiveerd?” Ik zeg volmondig : „Ja”.
De boeren trekken van hun vee zeer, zeer weinig tengevolge van de ontzettende droogte. Ze moeten de koeien met lijnkoeken voederen in de weide.

En toch moeten ze de volle pacht betalen.
De prijzen van de boter zijn enorm hoog, zoodat de boeren-leveranciers beter hun melk konden karnen dan ze aan ons tot den bestaanden prijs leveren.
Hebben nu de melkslijters belang bij de verhooging?
Zeer zeker! Waren de prijzen niet verhoogd, waardoor wij, slijters; instaat zijn meer te betalen, de boeren hadden doodgewoon ons niet langer meer melk geleverd.
En - mijnheer driemaal X kan het weten – wij moeten van onzen melkhandel bestaan, ons huisgezin onderhouden. Daarom is het zoo treffend dat steeds gehakt wordt op die melkventers, ja wordt aangeraden aan de burgerij om de fabrieken te steunen.
Hebben de fabrikanten de prijzen soms niet verhoogd?
Dat zij in staat zijn om 1 cent per Liter - de halve Liter staat gelijk met ons in prijs - goedkoop te leveren kan toch zeker voor mijnheer driemaal X, noch voor Y een raadsel zijn.

Laten ze gerust niet meenen dat die melkventers voordeel bij de verhooging hebben. Ze slaan de plank geheel mis.
Wat verder de tirade over coöperatie betreft, och, daarvoor ben ik het minste bevreesd.
Geen leverancier die de melk aan eenige coöperatie goedkoop kan leveren dan aan ons.
En mijnheer de redacteur, ik heb op het gebied van coöperatie al een en ander meegemaakt.

4 Zie speciale pagina's over de heer De Lange als melkfabrikant in deze MAP. Hier spreekt hij nog als slijter.

Het eenige voordeel zou kunnen zijn dat mijnheer driemaal X misschien bestuurder werd

Ik kan u verzekeren, M. de R., dat de verhooging van de melkprijzen **noodgedwongen** is geschied, en dat wij, slijters, er de **nadeelen** van plukken.

Dankend voor de plaatsruimte.

JAC L. A. DE LANGE.

Middelburg, 18 Aug. 1911.

INGEZONDEN

DE MELKPRIJZEN.

Mijnheer de Redacteur.

Dinsdagavond 22 dezer hield de melkvereniging „*Samenwerking*” eene vergadering tot bespreking van den melkprijs en heeft besloten den melkprijs met 1 cent te verlagen.*⁵) Dat is een zonderling besluit, omdat zij acht dagen te voren den prijs met 2 cent heeft verhoogd. De oorzaak is niet gelegen in verandering van toestand in de melkproductie, o neen! het gras in de weide is nog niet vermeerderd, de regen heeft nog geen groei aangebracht, het vee is, voor een groot gedeelte, nog door de heerschende ziekte aangetast; het voer, dat moet worden bijgevoerd, is nog peperduur. Dientengevolge groote schaarschte van melk. Maar als dit alles zoo is, waar komt dan het afslaan der melk vandaan? Gebruikt het publiek zooveel minder dat er overvloed komt? Of mort het zoo tegen die verhooging dat afslaan moet volgen? Of wordt er van buiten zooveel aangevoerd dat overvloed komt?

Neen, mijnheer de redacteur, dat alles niet; het publiek, het weldenkend publiek, dat van de noodzakelijkheid van verhooging overtuigd is, dat mort niet, neen, integendeel, dat keurt verhooging goed, want het zegt: wanneer suiker, brood en wat al niet opslaat, dan is daar wel eens speculatie in het spel, maar hier in dezen opslag, (althans bij eigen melkverkoopers en slijters niet), neen, daar zit de oorzaak niet. De oorzaak zit ‘m bij de fabrikanten, die zijn zoo goedwillig, zoo edel, zoo meedoogend; zij kunnen het niet over hun geweten krijgen, dat die hebzuchtige boeren en slijters het publiek uitstroopen. Zij zijn tevreden met 1 cent opslag. Zij kunnen met die vereniging niet meegaan; dat laat hun goed hart niet toe; dat is een concencieus geval. Mijnheer de redacteur, daar moet men zoo licht niet overheen stappen. Foei! die burgerij, die men zoo lang bedient, die mag men zoo niet afpersen; die hardvochtige boeren en slijters, zij moesten de stad uit en alleen de fabrikanten er in. Ja! dan was het ideaal bereikt. Ook voor het publiek? Zou het waar zijn?

X X X schrijft, dat hij niet begrijpt hoe de melkvereniging den moed heeft om... maar ik vraag: hoe de fabrikanten den treurigen moed hebben, om van tijden als deze te willen profiteren. Zij toch ontvangen van hun leveranciers de melk op „contract” voor 5½ cent of hoogstens 6 cent. Die leveranciers moeten leveren veel of weinig, terwijl zij niet meer krijgen en de fabrikant opslaat, dus verdient, terwijl zijn leveranciers snakken naar eenige verhooging. En passant concurreert de fabrikant tegen eigen melkverkoopers en -slijters en lacht in zijn vuistje het heele zaakje uit.

Zulke concurrentie is m.i. onedel en on-christelijk, in één woord slecht; en nu mag men zeggen. „Ja, maar als er een klant tot mij komt vaneen ander, dien neem ik niet aan” - zie, voor zoo’n praatje geef ik niets. Neen! daar zet ik niets voor. Ik zou liever willen vragen aan H.H. fabrikanten: Schaamt ge u niet, om zoo te handelen tegenover menschen, zooals de slijters, die ook voor hun brood moeten venten, om te trachten hun op die wijze hun brood te ontnemen?

Maar genoeg; ik zou nog veel meer kunnen vragen, o.a aan de leveranciers aan de fabrieken en aan de slijters, maar ik zal het hierbij maar laten. Slechts nog een enkel woord aan de burgerij en aan mijn geachte en zeer gewaardeerde chiëntèle.

5 *Van het verhandelde op deze vergadering hebben wij geen verslag kunnen geven, daar zij niet voor de pers toegankelijk was. Red.

Vele jaren, van kindsbeen af als het waar, (ongeveer 30 jaren) heb ik het genoeg gehad aan vele families te mogen leveren, Ouders en kinderen hebben gedronken en zijn gevoed geworden met melk, door mij en door anderen geleverd. Daar ben ik trotsch op. Als ik terug zie, dan zie ik families die over meer dan 30 jaren hier zich vestigden, en van wie ik al dien tijd hun gunst genoten heb.

Zijn ze ooit door mij met opzet bedrogen, of niet goed bediend? Zeker, een enkelen keer, heeft er wel eens iets aan gehaperd, maar meestal waren het oorzaken, niet van mijn wil afhankelijk. Steeds heb ik Zondag en in de week mijn clientèle goed bediend, naar mijn beste weten, Dus ik heb vertrouwen, en geloof dit vertrouwen niet te hebben misbruikt, en die leveranciers zullen er meer zijn.

Welnu, wij verwachten dat het publiek, onze clientèle, ons in deze moeilijke periode niet zal verlaten, maar steeds ook ons vertrouwen op prijs zal stellen; wij hopen dat zij zich van ons niet zal afscheiden, en dan, waneer wij daarop mogen rekenen, ja! dan gaan wij, in weerwil van allen tegenstand en ook van concurrentie en van wat ook, met vertrouwen de toekomst tegemoet.

Ziedaar, mijnheer de redacteur, een anderen kijk op de dingen aangaande de melkkwestie, dan de heer X X X en de heer Y hebben gegeven.

Mijn dank voor de plaatsing.

Hoogachtend,
B. M. BAKKER.
„Klare-Beek”, Middelburg.

1913 knipsel over opsplitsing van *Samenwerking* – een Slijters, eigen melkverkoopers en fabrikanten vereniging.

Er wordt hier de naam *Onderlinge Samenwerking* gebruikt. Uit de tekst is te lezen dat dit één van de nieuwe verenigingen is. De heer Dekker – eigenaar melkinrichting werd voorzitter.

De anderen is waarschijnlijk de *bond van Melkveehouders* – zie daar.

Middelburgsche Courant, 29/04/1913; p. 1/4

In het Schuttershof alhier is gisteren een algemeene vergadering gehouden van de slijters, eigen melkverkoopers en fabrikanten, welke vergadering door de vereeniging „Onderlinge Samenwerking” was uitgeschreven. De vergadering was slecht bezocht. Het voorloopig bestuur deed eenige mededeelingen omtrent het splitsen der vereeniging. Na eenige discussie werd overgegaan tot de benoeming van een bestuur. Als zoodanig werden gekozen de heeren L. Barentsen, L. Dekker, B. Leijnse, D. Gideonse, J. Osté, J. Janse en A. van Oosten. De heer Dekker werd als voorzitter gekozen en nam die benoeming aan.

Besloten werd een reglement voor de nieuwe vereeniging samen te stellen.

In de na de algemeene vergadering gehouden bestuursvergadering werd de heer L. Barentsen benoemd tot secretaris-penningmeester en de heer B. Leijnse als vice-voorzitter.

VERHOOGING MELKPRIJS.

Mijnheer de Redacteur,

Het zij ons vergund enig antwoord te geven op de ingezonden stukken in uw blad aangaande de verhoging van de melkprijs. De heren schrijvers van ingezonden stukken over dit onderwerp tekenen allen een pseudoniem

‘t Is of ze voor zich zelf voelen dat ze brut standpunt niet kunnen verdedigen of ze juist om het onverdedigbare van hun bewering, niet openlijk in ‘t krijt durven treden.

Immers in een zaak als deze behoeft niemand zijn naam te verzwijgen. Ze willen het toch doen voorkomen alsof ze schrijven in het algemeen belang en dit is toch slechts schijn en het wil ons voorkomen alsof ze daarvoor strijden met gesloten vizier.

De melkvereniging streed met open vizier, liet de pers toe op haar vergadering; ze was dus geenszins bevedesd om voor het voetlicht te treden. En waarom niet?

Omdat het Bestuur overtuigd is slechts noodgedwongen het voorstel aan de leden gedaan te hebben.

Omdat het bestuur overtuigd is, dat de verstandige mens zal billijken dat, genoodzaakt door de ontwikkelingsgang der Maatschappij, de slijters de prijs verhogen. Kan het wel anders, als men bedenkt dat *alle* artikelen in prijs gestegen zijn? Hangt dan de prijs van het ene artikel niet aan de prijs van het andere. Eilieve mijnheer de Redacteur hoe komt het toch dat de slager het vlees opslaat, de bakker het brood, ja hoe komt het toch dat tal van artikelen in prijs zijn verhoogd? En hoe komt het toch dat men *tegen* die prijsverhoging niet op komt in een stroom van ingezonden stukken en tegen de verhoging van de melkprijs wel?

Dat is toch zeer eigenaardig. Is dan het veevoeder niet in prijs gestegen? Is het vee dan niet meer dan het dubbele gestegen in prijs? Zijn de pachtsommen der weiden niet verhoogd? Zijn de lonen van het personeel voor de boer niet verdubbeld? Is het dan niet te begrijpen dat de melkslijters gedwongen worden iets meer voor hun melk te betalen, het een is toch een noodzakelijk gevolg van het andere. En indien de melkslijter meer aan zijn leverancier moet betalen is hij dan niet genoodzaakt den prijs te verhogen? Ja immers.

Blijkt niet uit alles dat het ene een noodzakelijk gevolg is van het andere Bovendien de melk wordt zeer schaats. Niet alleen in de winter maar over het gehele jaar genomen, de boeren verminderen hun melkkoeien om dat er te weinig aan verdiend wordt. Een bericht in uw blad de vorige week uit Tholen; gaf daarvan nog zeer juist blijk. En zo gaat het ook hier en overal!

De verhoging van de melkprijs, Mijnheer de Redacteur is gemotiveerd, Laat het publiek heus niet denken dat de slijters dit doen uit winstbejag zij moeten meer betalen aan hun leveranciers, dus krijgen van de verhoging al zeer weinig dan - de last en het gemopper van hun kanten.

Beschouwd in het licht van de maatschappelijke verhoudingen zal ieder moeten toegeven dat de verhoging slechts n o o d g e d w o n g e n heeft plaats gehad.

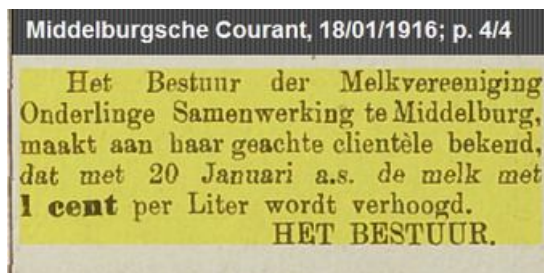
Ten slotte mijnheer de Redacteur is de prijs der boter zo hoog, dat; indien de boer niet iets meer van zijn melk maakt hij bijna even goed kan karnen dan melk leveren. En wie maken de boter zo duur? Zijn het niet juist de huismoeders die naar de botermarkt rennen en daar tegen

elkander opbieden ? Juist de huismoeders die zo steen en been klagen over de verhoging van den melkprijs zorgen dat de boter exorbitant hoog in prijs staat, waardoor de boeren niet behoeven verlegen te zitten met hun melk, indien al een slijter niet mocht willen betalen de verhoogden prijs. Deze toestand is toch zeker wel erg ongezond. Wij hopen dan ook dat de huismoeders dit zelf zullen inzien en alzo zullen willen meewerken dat wij deze zeer matige verhoging tot stand kunnen brengen:

U dankende M. de R. voor de afgestane plaatsruimte

Het Bestuur der Melkvereniging „*Onderlinge Samenwerking*.”

Middelburgsche Courant, 19/01/1916; p. 2-4

PRIJSVERHOOGING DER MELK.

Mijnheer de Redacteur!

Blijkens de advertentie van de melkverkopers vereniging „Onderlinge Samenwerking”, in uw blad van gisteravond, zal de prijs der melk, te beginnen op donderdag, op 10 cent per Liter worden gebracht!

‘t Is niet de wil van de verkopers, in casu de slijters, mijnheer de redacteur, maar zij worden gedwongen! Laat het publiek dit goed inzien: de slijters worden gedwongen.

.....

Zie de volledige tekst bij in deze MAP bij Melkoorlog 1906.

Samenwerking richt een eigen fabriek op

Middelburgsche Courant, 26-01-1916; p. 1/6

Uit Stad en -Provincie. - Middelburg

Gisteravond had in de sociëteit *St. Joris* alhier een vergadering plaats van leden en genodigden van de Melkvereniging „Onderlinge Samenwerking” waarop de heer G. K. A. Nonhebel een lezing hield over het onderzoek van melk en boter.

De vergadering werd geopend door, de heer L. Dekker, voorzitter der vereniging, die er op wees, dat de vereniging een moeilijke tijd achter zich heeft, inzonderheid door de verhoging der melkprijzen. Waar het publiek zich bij verhogingen van prijzen van andere levensmiddelen als brood enz gewoonlijk gemakkelijk neerlegt, is dit bij melk doorgaans niet het geval. Ditmaal echter past een woord van dank aan het Middelburgsche publiek voor de kalme wijze waarop het de verhoging heeft doen invoeren. Ook het Vlissingsch publiek heeft zich zonder tegenstand bij het verhogen neergelegd.

.....

Volgt kort verslag van de lezing van heer Nonhebel – niet overgenomen.

.....

Ook de voorzitter der Vlissingsche vereniging, die met meerdere leden aanwezig was, dankte de heer Nonhebel voor het gehoorde en de Middelburgsche vereniging voor de gastvrijheid.

LANDBOUW.

— De Melkvereniging „Samenwerking” vraagt ons plaatsing van het volgende:

Dezer dagen werd bij de melkslijters en eigenmelkverkoopers een circulaire bezorgd door bemiddeling van den burgemeester, waarin nauwkeurige invulling werd verzocht van de hoeveelheden verkochte melk en het aantal koeien.

In verband met te vreezen gebrek aan medewerking van de zijde der slijters, heeft de melkvereniging „Samenwerking” eenige inlichtingen ingewonnen en kan naar aanleiding daarvan mededeelen, dat en slijters en eigenmelkverkoopers ten spoedigste hun biljet dienen in te vullen, daar er anders groote kans bestaat, dat zij zichzelf groote schade berokkenen.

**1925 Eigen Stoomzuivelfabriek Slijtersver. *Samenwerking*,
Door overname Melkinrichting *De Nieuwe Landbouw* van Jac. x.x.x De Lange
Hofplein D76, dir H. A. Gutteling / eind 1925 C. J. Polderman**

Middelburgsche Courant, 30/01/1925; p. 2/4

AFLOOP VERKOOPINGEN.

— Door notaris W. Hooelen is Don-
derdag in het Veilinggebouw „Mercur-
rius” in het openbaar geveild de melk-
fabriek „De Nieuwe Landbouw”, aan het
Hofplein D 76 te M i d d e l b u r g be-
staande uit fabrieksgebouw met afzon-
derlijke bovenwoning, groot 346 c.A.
Opgehouden.

Middelburgsche Courant, 12/02/1925; p.

Onze prima ROOMBOTER

kost slechts f 1.15 per pond.

Slijters-Melkinrichting „SAMENWERKING”, Hofplein.

Wederverkoopers genieten reductie.

eerste van regelmatig geplaatste adv.

Middelburgsche Courant, 27/02/1925; p.

— K A A S. —

Vanaf heden is aan de Slijtersmelkinrichting „SAMENWERKING”,
Hofplein, verkrijgbaar:

Jonge en Oude Witte Kaas à f 0.18 en f 0.24 per ons.
Leidsche Kaas f 0.12 per ons.

Ook gesneden. Prima kwaliteit.

De Directeur,
H. A. GUTTELING.

volgens ZJB. '26 werd deze kaas in eigen
fabriek gemaakt

Middelburgsche Courant, 27/03/1926; p. 3/10

Uit Stad en Provincie.

Uit Middelburg.

— Met de Staatscrt. van 26 Maart zijn
verzonden afdrukken van de akten be-
treffende de N.V. Autobusdienst „De
Nieuwe Onderneming”, en de N.V. Slijters
Melkinrichting en Stoomzuivelfabriek
„Samenwerking”, beide alhier.

Middelburgsche Courant, 28/03/1925; p. 8

**DE VEREENIGDE MELKSLIJ-
TERS en de SLIJTERS MELK-
INRICHTING HOFPLEIN,**

maken het geachte publiek van Middelburg bekend, dat zij in gecombineerde vergadering hebben besloten, den melkprijs op Maandag 30 Maart as. met 2 ct. per Liter te verlagen.

De Bestuuren voornoemd.

Middelburgsche Courant, 31/12/1925; p. 7

Het BESTUUR der
**SLIJTERS-MELKINRICHTING en
STOOM-ZUIVELFABRIEK
„SAMENWERKING“**

Hofplein D 76, Telef. 466, M'burg,
wenscht met de intrede van 1926
hare geachte cliëntèle en begunstigers veel heil en zegen.

C. J. POLDERMAN,
Bedrijfsleider.

Middelburgsche Courant, 08/01/1926; p. 3

H.H. VEEHOUDERS

VEEVOEDER TE KOOP
voor elk aannemelijk bod.
Slijtersmelkinrichting en Stoom-
zuivelfabriek „Samenwerking”.
Hofplein D 76 — Telefoon 466
MIDDELBURG.

Middelburgsche Courant, 19/02/1926; p.

Huismoeders

doet Uw voordeel en vraagt Uw melkslijter om de
PRIMA Roomboier der Slijtersmelkinrichting en Stoom-
zuivelfabriek „Samenwerking”, Hofplein D 76. Tel. 466.
Ze kost slechts f 1.10 per pond en wordt ook gaarne
— zonder prijsverhoging aan huis bezorgd. —
Beleefd aanbevelend C. J. POLDERMAN, Bedrijfsleider.

Middelburgsche Courant, 16/07/1927; p. 6/8

BEKENDMAKINGEN.

HINDERWET.

Burg en Weth. van Middelburg maken bekend dat bij hun besluit van heden aan J. J. MULDERSS q.q. N. V., Melkinrichting en Zuivelfabriek „Samenwerking” te Middelburg en hare rechtverkrijgende voorwaardelijk vergunning is verleend tot het veranderen en uitbreiden der inrichting in perceel, kadastraal bekend gemeente Middelburg in Sectie A no. 1806, plaatselijk gemerkt wijk D no. 76, gelegen aan het Hofplein alhier;

N.V. Zuivelfabriek „Samenwerking“ te Middelburg.

In de Dinsdag gehouden derde algemeene vergadering van bovengenoemde N.V. bleek, dat de exploitatie zich sterk uitbreidt, waardoor aan bestuur, directie en personeel in 1927 hooge eischen werden gesteld. Het bleek, dat de technische leiding in goede handen berust. De uitbreiding had groote kosten van vernieuwing en verbetering der machines en inrichting tengevolge; alle maatregelen zijn getroffen voor een hechte financieele basis.

In plaats van den heer B. Leijnse, die bedankte, werd tot commissaris gekozen de heer C. Daniëlse, de overige bestuursleden werden herkozen.

De balans en de verlies- en winstrekening werden goedgekeurd en het dividend evenals verleden jaar bepaald op 5 pct.

De ontwikkeling der fabriek blijkt uit het stijgen van de aangevoerde melk van 1.423.592 L. in 1926 tot 2.086.819 Liter in 1927. Verkocht werd: 965.267 L. volle melk, 58.297 L. karnemelk, 890.663 Liter afgeroomde melk, 1065 L. room, 29.4483 Liter pap, 614 Liter chocola, 41.615 K.G. boter.

BELANGEN GEMEENSCHAP

Hiermede berichten wij onze geachte Cliëntèle, dat tusschen de Coöperatieve Melkinrichting en Zuivelfabriek „WALCHEREN“ en de N.V. Slijters Melkinrichting „SAMENWERKING“

EEN BELANGENGEMEENSCHAP IS AANGEGAAN.

Dientengevolge wordt vanaf Maandag 28 November a.s. het Filiaal op den Wal OPGEHEVEN en zijn vanaf dien datum de producten der Coöperatie „Walcheren“ ook verkrijgbaar bij de Slijtersmelkinrichting „Samenwerking“, Hofplein D 76, Telefoon 466.

Beleefd aanbevelend,

Het Bestuur van „Walcheren“ Coöp.

Middelburg, November 1932. Het Bestuur van „Samenwerking“ N.V.

Filiaal *De Wal* wordt opgeheven

**Het BESTUUR der N. V.
SLIJTERS-MELKINRICHTING en
STOOM-ZUIVELFABRIEK**

„SAMENWERKING“

Hofplein D 76, Telef. 466, M'burg,
wenscht met de intrede van 1933
hare geachte cliëntèle en begunsti-
gers veel heil en zegen.

C. J. POLDERMAN,
Directeur.

**HET BESTUUR DER N. V.
SLIJTERS-MELKINRICHTING
EN STOOMZUIVELFABRIEK
„SAMENWERKING“,**

Hofplein D 76, Tel. 466, M'burg,
wenscht haar geachte Melkleveran-
ciers in 1933 een gezegend jaar.

C. J. POLDERMAN,
Directeur.

**Noord-Bevelands Nieuws- en
advertentieblad, 11/11/1933; p. 2**

 DE BOTEROPKOOP
begint weer voor Zuid- en
Noord-Beveland en Walcheren
op **DINSDAG 14 NOVEMBER**
A.S. van 10—1 uur in het Veilingsgebouw der **FRUITveiling**
te Goes en **DONDERDAG 16**
NOVEMBER A.S. van 10—1
uur fabriek „Samenwerking”,
Hofplein, Middelburg.

Verder elke 14 dagen.

Vraagt tijdig vervoervergunning aan.

ZWAGERMAN.

Vlissingse Courant, 23/03/1935; p. 2/10

**Handelsregister Kamer van Koophandel
voor de Zeeuwsche Eilanden (Middelburg).**

W i j z i g i n g e n :

N.V. Slijtersmelkinrichting en Stoomzuivelfabriek „Samenwerking”, Hofplein D 76.
Uitgetr. comm. : K. Danielse, D. Janse en
A. Wielemaker, Nieuwe comm. : J. Joziassse
en A. de Plaa.

Vlissingse Courant, 04/04/1936; p. 2/10

W i j z i g i n g e n :

N.V. Slijtersmelkinrichting „Samenwerking”, Hofplein D 76, melkinrichting en stoomzuivelfabriek. Nieuwe commissaris :
D. Janse.
Handelsnaam gew. in : J. den Herder. Eigenaar : J. den Herder.

Vlissingse Courant, 19/04/1938

W i j z i g i n g e n :

N.V. Slijtersmelkinrichting en Stoomzuivelfabriek „Samenwerking”, Hofplein 22.
Uitgetr. comm. : A. de Plaa. Nieuwe comm. :
A. Wielemaker.

1913 Bond van Melkveehouders

In 1913 zijn twee zelfstandige vereniging ontstaan na opsplitsing van *De samenwerking*; *

- *Bond van Melkveehouders* – melkveehouders,
- *Onderlinge Samenwerking* - slijters / melkveehoudersslijters.

* Niet duidelijk of dit klopt van die opsplitsing, in volgende tekst staat Bond van Melkveehouders in Zeeland

Middelburgsche Courant, 06-05-1919; p. 5/6

DE MELKPRIJS.

Onder voorzitterschap van den heer D. de Buck had Zaterdagmiddag in het Militair Tehuis een vergadering plaat, van den *Bond van melkveehouders*, waartoe ook niet-leden waren uitgenodigd en welke belegd was met het doel de melkprijs te bespreken.

Een 70-tal melkveehouders waren ter vergadering opgekomen.

De voorzitter opende de vergadering en zag in de drukke opkomst een bewijs van het belangrijke der vergadering.

Spr. wees er op, dat, al zag men gaarne vele crisismaatregelen opheffen, dit niet zo het geval was met de maatregelen inzake den melkverkoop. Spr. geeft toe, dat de melk de laatste anderhalf jaar een goed product is geweest voor de melkveehouders.

In afwijking met de agenda van de ledenvergadering van de Bond, werd nu eerst de melkprijs besproken.

Op een vraag van een der leden werd gezegd, dat de voorzitter der slijtersvereniging, de heer Sanderse,⁶ toegang tot de vergadering heeft verzocht en verkregen.

De heer De Buck deelde mede, dat de slijters en de fabrikanten Dinsdag te Vlissingen de prijs voor het publiek op 15 cent brachten, doch slechts 11 cent aan de leveranciers willen geven; deze winstmarge acht spreker veel te groot; gewenst ware geweest 16 cent voor het publiek en 13 cent te betalen aan de leveranciers.

Spr. leest nu het verslag voor van een vergadering van de Bond, te Rotterdam gehouden, waarin een motie werd aangenomen, in welke een prijs van 14 cent wordt geëist, onder bedreiging met staking der leverantie, terwijl in Noord-Holland 14½ en 15½ cent zijn gehandhaafd. De Bond in Utrecht bepaalde 14 cent vanaf boerderij en 15 cent franco stad.

De heer Verlare meent, dat men niet te zoetsappig moet wezen en wil, dat de vergadering zich uitspreekt in den geest van bedoelde motie met een prijsbedinging van 14 cent.

De heer Sanderse geeft toe, dat het verkeerd is, dat de slijters de prijs bepalen. De directeur en de secretaris der coöperatie zijn de oorzaak van hetgeen gebeurd is, de slijters hadden zich bij 13 en 16 cent gaarne neergelegd, en namens alle slijters te Middelburg verklaart hij, dat men

6 Er waren op de vergadering twee Sanderse; hier bedoelde Voorzitter van de Slijtersvereniging en Sanderse melkleverancier.

tot gemeenschappelijk overleg bereid is, een eis van 14 cent zou echter tot moeilijkheden aanleiding geven.

De voorzitter zegt, dat hij juist de slijters van Vlissingen voornamelijk heeft bedoeld, hij geeft toe, dat het niet gemakkelijk gaat nu de verkoopprijs weer op 16 cent te brengen.

De heer Sanderse zegt niet zo zeer bedoeld te hebben dat de Coöperatie de schuldige is; Vlissingen heeft ook 12 cent willen geven en 15 cent verkoop, maar de heer De Lange was de man, die alleen voor 15 cent wilde verkopen, als hij 11 cent kon inkopen.

De heer De Nood wil 15 cent handhaven als de boeren 12 cent krijgen.

De voorzitter meent, dat men daarmee tevreden zal zijn, gezien de hoge prijzen van de vorige periodes.

De heer De Nood komt op voor de belangen der minder gegoede consumenten.

De heer Jansen, lid van het bestuur, kan met deze woorden niet meegaan, en waarschuwt dat men, gezien de hoge boterprijs, meer zal gaan karnen.

De voorzitter zegt, dat de melkslijters voorspeld hebben dat de boter donderdag jl, wel 75 cent zou zakken, naar dat is niet gebeurd.

De heer P. Koole zegt, dat de roomboter voor f 1.50 zal worden aangeboden; dit komt doordat de uitvoer voor deze maand zal worden stop gezet Spr. zou 12 cent af boerderij eisen willen, en dit met kracht doorzetten. Men zou dan over 14 dagen weer kunnen vergaderen en zien hoe de zaak dan gelopen is. Men had nu eerder moeten vergaderen en niet wachten op de slijters.

De voorzitter zegt, dat hij niet eerder kon vergaderen, daar de toekomst nog zo onzeker was en eerst kort officieel bekend is, dat de melk vrij kwam.

De heer A. de Feijter zegt, dat de boeren in Walcheren zich door één man laten ringeloren. De prijs van 12 cent vindt hij te laag nu, hij stelt 13 cent voor gedurende één maand, maar dan franco stad.

De heer Arendse acht het voorstel Koole in de praktijk onuitvoerbaar; de slijters zijn onttend de melk te halen van de boerderij. Hij meent, dat men moet rekening houden met de omstandigheden zo zij nu gelopen zijn, en voor 12 cent franco stad moet leveren. Spr. wil dan trachten met slijters en fabrikanten voor het vervolg voeling te krijgen; de belangen lopen toch parallel.

De heer De Reijter kan met de vorige spreker niet meegaan, omdat de slijters en fabrikanten de boeren niet gekend hebben. De fabrikanten moeten, naar de boeren komen.

De heer Jansen gelooft niet, dat er één boer zal komen op een vergadering waar De Lange aanwezig is.

De heer Arendse geeft toe, dat de slijters verkeerd hebben gehandeld, maar daarom wil hij liever overleg dan een eeuwigdurende strijd. Men zal elkaar, in de toekomst toch nodig hebben en men moet trachten elkaar te bereiken.

De heer Sanderse zegt, dat de slijters tot het uiterste hebben gewacht of er van de leveranciers een prijsopgave zou inkomen; dit is echter niet gebeurd, Hij gelooft zeker, dat 12 cent door de slijters zal worden geaccepteerd; met de heer De Lange zal men toch in ieder geval strijd krijgen. Ter wille van de goeden gang van zaken raadt hij aan. 12 cent franco stad te vragen.

De voorzitter zegt, dat de Minister in het geding is gehaald in de advertenties, maar dat dit onrechtvaardig is, want de Minister grijpt alleen in als de particuliere prijs hoger wordt dan 18 cent.

De heer De Feijter zegt, dat dit een handigheid van „minister” De Lange is. De boeren kunnen zo nodig zelf de melk doen uitventen.

De heer De Nood acht dit onmogelijk.

De heer De Buck acht dit wel mogelijk, gelijk, maar wellicht niet wenselijk.

De heer Koole is nu ook voor 12 cent franco stad: hij zelf zal daar niet van af gaan en zo nodig zal zijn melk toch onder de burgerij komen.

De heer Verlare wil de markt aan de boeren laten die toch eigenaars van het product zijn.

De voorzitter zegt, dat er een besluit genomen moet worden waar men aan vast houdt en dat niet uit angst voor de vrouwen de boeren weer laks moeten worden.

De heer Arendse zegt, dat de besluiten der melkvergaderingen, gewoonlijk toch niet worden gehandhaafd; hij wijst er op, dat het aantal aanwezigen maar een klein onderdeel is der producenten. Welk middel moet worden toegepast om het besluit door te zetten? Zou het niet gewenst zijn van den Landbouw, van de plaatselijke landbouwverenigingen steun te krijgen?

De heer Jansen gelooft niet, dat een besluit gehandhaafd zal worden, want toch zal men weer voor 11 cent gaan verkopen.

De heer Verlare meent ook, dat men bij de landbouwersorganisaties moet aankloppen om steun.

De heer De Buck zegt, dat bij de organisatie der Z.L.M. de oprichting van een afdeling melk in het zicht is gesteld; dit is echter nog niet gebeurd.

De heer Verlare zegt, dat men daarop nu moet aandringen.

De heer Sanderse, melkleverancier, zegt dat, als De Lange niet wil, men hem niet leveren moet.

De voorzitter waarschuwt, geen contracten af te sluiten.

De heer Sanderse, melkleverancier, wijst op de handelwijze van de heer De Lange en waarschuwt met deze man niet meer in connectie te treden, evenmin als met de heer Reijnierse.

Namens het bestuur der coöperatie wordt gezegd dat, als men van De Lange geen 12 cent kan krijgen, men de melk dan aan de coöperatie kan brengen.

De heer Sanderse, slijter, deelt mee, dat de heer De Lange zal gaan werken met melk van 13 cent en hij roept alle leveranciers op 12 cent met kracht te handhaven.

Het voorstel, 12 cent franco stad van 1 mei tot 1 juni wordt ten slotte aangenomen met algemene stemmen; slechts één lid stemde blanco.

Nog wordt gezegd, dat men bij de coöperatie lid kan worden of een jaar los leverancier.

De aanwezige niet-leden gaven zich voor een deel als lid op, waarna de vergadering overging in een huishoudelijke.

MELKOORLOG Middelburg

Verhoging van de melkprijs ?

Er is op Walcheren sinds enigen tijd een melkoorlog aan de gang. De *Bond van Melkveehouders* op Walcheren heeft den eis gesteld dat de consumptieprijs van de melk, welke 12 cent bedraagt, zou worden verhoogd tot 14 cent. Deze Bond heeft reeds weten door te zetten dat deze prijs voor Middelburg werd vastgesteld, waar de melk dan ook sedert de vorige week 14 cent per liter kost.

De melkleveranciers te dezer stede hebben in een vergadering besloten de prijs voorlopig niet te verhogen, omdat zij dit nog niet nodig achten.

Het gevolg hiervan is dat sedert donderdag jl. door de Walchersche Bond te *dezer stede* geen melk meer geleverd wordt.

Door deze maatregel zou hier ter stede spoedig een tekort aan consumptiemelk ontstaan, doch de melkhandelaren alhier wisten de benodigde melk van elders te betrekken, zodat er hier voldoende melk werd aangevoerd.

De *Bond van Melkveehouders* wist evenwel te bewerken dat de van elders aangevoerde melk niet meer naar onze gemeente zal worden gezonden.

Als de melkhandelaren te dezer stede er nu niet in slagen het tekort te kunnen aanvullen, dan zal het gevolg hiervan zijn dat de *Bond van Melkveehouders* op Walcheren zegevierend uit de strijd komt en ook hier binnenkort de prijs met 2 cent per liter zal moeten worden verhoogd.

Wij hebben van deze melkoorlog een meer uitvoerige uiteenzetting gegeven, opdat de ingezetenen weten waaraan deze verhoging is toe te schrijven.

De tegenwoordige prijs van 12 cent is absoluut niet te laag. Te Bergen op Zoom wordt de melk van maart af zelfs voor 10 cent per liter verkocht.

1908-1911 Over initiatieven Coöp. Zuivelfabriek Walcheren Zuivelconsulent C. Zwagerman

Vlissingse Courant, 18/12/1906; p

MIDDELBURG. De afdeeling Walcheren, van de Zeeuwsche Maatschappij van landbouw, hield heden alhier een vergadering. Tot bestuursleden werden

De nieuwbenoemde zuivelconsulent, de heer Zwagerman, die ter vergadering tegenwoordig was, werd door den voorzitter welkom geheeten, en hem de belangen van den landbouw aanbevolen.

De heer Zwagerman dankte voor de hartelijke ontvangst en gaf de verzekering dat hij de belangen van den landbouw zoo veel in zijn vermogen was, zou behartigen.

Meer over deze Vereniging
Samenwerking elders in
deze map!

Vlissingse Courant, 25/02/1908; p. 2/4

— In de heden gehouden vergadering van de afd. Walcheren van de Zeeuwsche Maatschappij van Landbouw werd medegedeeld dat de heer Zwagerman, zuivelconsulent, Donderdag in het Schuttershof zal spreken over de vraag of het wenschelijk is alhier een vereeniging van melkverkoopers op te richten.

Middelburgsche Courant, 28/09/1908; p. 1/6

RECHTSZAKEN.

Kantongerecht te Middelburg.

Heden Zaterdag zijn veroordeeld wegens: het

J. J. R., Middelburg, tot f 1 b. s. 1 week tuchtschool; het als volle melk rondventen van melk met een vetgehalte van minder dan 2.7 %; J. O., Vlissingen, tot f 1 b. s. 1 d. h.; het als volle melk rondventen van melk met een gehalte aan vaste stof minder dan 11 % en een vetgehalte minder dan 2.7 %:

Lezing Zwagerman: vóór zuivelfabriek op Walcheren

Onder voorzitterschap van de heer jhr P. J. Boogaert werd heden voormiddag op de boven-voorzaal van de sociëteit St Joris al hier een algemene vergadering gehouden van leden der afdeling „Middelburg” der *Maatschappij tot bevordering van landbouw en veeteelt in Zeeland*.

Zuivelfabrieken.

Alsnu werd het woord verleend aan de heer Zwagerman, zuivelconsulent der Maatschappij, tot het doen van enige mededelingen.

Hij wees er op dat de melkveehouderij voor de landbouwers op Walcheren een belangrijke tak van bestaan is.

Volgens de statistiek zijn er op Walcheren 5400 koeien, met een opbrengst aan melk tot een bedrag van f860.000.

Er zijn verschillende manieren van afzet: ze wordt door de landbouwers uitgeleurd; ze wordt aan melkslijters geleverd of ze wordt aan zuivelfabrieken verkocht.

Ook zijn er verschillende methoden van ontroming, wat spreker aantoonde.

Daarna stelde hij in het licht dat bij de botermakerij op de hofsteden niet uit de melk gehaald wordt wat er uit te halen is.

Onze boerinnen kunnen, door verschillende omstandigheden, niet steeds eerste kwaliteit boter maken.

De boterprijzen zijn hier lager dan elders, een gevolg ervan dat de kwaliteit niet goed is voor uitvoer.

Spreker stipte dit slechts kort aan, omdat hij zich voorstelt daarop later breedvoerig terug te komen.

De genoemde oorzaken maken dat de boerin te weinig uit de melk haalt, dat alleen voor Walcheren meerdere tienduizenden guldens bedraagt.

In andere streken had men voor jaren dezelfde toestand als hier. Daar is men begonnen met de oprichting van zuivelfabrieken en die zijn zeer in het belang geweest van de veehouders.

Spreker gelooft dat nu ook voor de Walchersche landbouwers de tijd gekomen is om te overwegen of het mogelijk is hier een coöperatieve Zuivelfabriek op te richten.

De zuivelconsulent stelt zich voor in de aanstaanden winter over deze zaak op verschillende plaatsen lezingen te houden.

Om dat met vlucht te kunnen doen, heeft hij verschillende inlichtingen nodig. Hij behoeft het aantal koeien, dat in de verschillende gemeenten gehouden wordt; hoeveel er gemiddeld per jaar worden gemolken; hoe de melk verkocht wordt: gevent, aan een fabriek verkocht of aan een melkslijter; verder of, indien van de melk op de boerderij boter wordt gemaakt, dit geschiedt met behulp van een ontromer of zonder deze.

Om tot die wetenschap te komen, zal spreker aan de verschillende burgemeesters vragenlijsten doen zenden, die hij hoopt dat zo juist mogelijk zullen beantwoord worden. Daarvoor riep hij de hulp in van de hoofden der gemeenten en verzocht hij ook de steun van de veehouders.

De voorzitter deelde mee dat het bestuur der afdeling de zaak zeer belangrijk vindt en besloten heeft bij de toezending der vragenlijsten het verzoek tot invulling ervan ten zeerste te ondersteunen.

De heer Marinissen, burgemeester van St.Laurens, vertrouwde dat zijn collega's de heer Zwagerman wel behulpzaam zullen zijn.

De heer Geschiere gaf in overweging het verzoek tot invulling der vragenlijsten aan de gemeentebesturen te richten.

De secretaris, de heer Klaamer, merkte op dat dan het stuk op zegel zou dienen gesteld te zijn. Hij achtte het voldoende het verzoek tot de burgemeesters te richten.

De voorzitter sprak de hoop uit dat de heer Zwagerman voldoende steun zal vinden in zijn pogen om tot de oprichting ener coöperatieve zuivelfabriek te geraken.

Nog een lid, de heer Leijnse, gaf in overweging tot beantwoording der vragen de hulp der landbouvenigingen, waar die bestaan, in te roepen.

Een ander lid, de heer Geschiere, deelde die mening en wees er op dat het hier zaak is juiste gegevens te ontvangen; de opgaven in sommige verslagen zijn niet altijd precies betrouwbaar.

De heer Zwagerman toonde aan dat de vragenlijsten zeer eenvoudig zijn ingericht en de daarin te vinden cijfers gemakkelijk te controleren.

Hij gelooft dat het de beste weg is de hulp der burgemeesters in te roepen, die, naar hij vertrouwt, haar met de meeste welwillendheid zullen verlenen.

Thans geschiedde mededeling van de ingekomen stukken.

Van de melkvereniging *Samenwerking* te Middelburg is een verzoek ingekomen om adhesie aan een door haar verzonden adres aan de gemeenteraad inzake de melkverordening.

De voorzitter deelde mee dat het bestuur besloten heeft daaraan te voldoen.

Kosten boterbereiding boerderin / fabriek II⁷

Middelburg. De Zuivelconsulent brengt U 't volgende onder de aandacht onzer boterboerinnen:

Hoeveel boter maakt gemiddeld eene goede zuivelfabriek uit 100 liter melk en hoeveel de boerinnen op Walcheren?

De hoeveelheid boter hangt vooral af van het vetgehalte der melk en van het boterverlies in tapte- en karnemelk.

Bij onderstaande gegevens is een gemiddeld vetgehalte van 3,10 pCt. aangenomen. Verder berusten ze op gegevens uit de verslagen van vele zuivelfabrieken, en nauwkeurige proeven en berekeningen over boteropbrengsten op Walchersche boerderijen.

- 1) Een goede zuivelfabriek maakt uit 100 liter melk 3,50 KG. of 35 ons boter.
- 2) Ontroomen in teelen uit 100 liter melk 2,90 K.G. of 29 ons boter.
Dat is 6 ons minder of per koe en per jaar (gerekend 3400 liter melk)
 $34 \times 6 \text{ ons} = \underline{20,4 \text{ K.G. minder.}}$
- 3) Accurate boerin met uitstekenden ontrooemer uit 100 liter melk 3,35 K.G. of 33½ ons boter.
Dat is 1½ ons minder of per koe en per jaar $34 \times 1\frac{1}{2} \text{ ons} = \underline{5,1 \text{ K.G. minder.}}$
- 4) Boerin met vrij goeden ontrooemer uit 100 liter melk 3,20 K.G. of 32 ons boter.
Dat is 3 ons minder of per koe en per jaar $34 \times 3 \text{ ons} = \underline{10,2 \text{ K.G. minder.}}$
- 5) Boerin met slechten ontrooemer uit 100 liter melk 2,90 K.G. of 29 ons boter.
Dat is 6 ons minder of per koe en per jaar $34 \times 6 \text{ ons} = \underline{20,4 \text{ K.G. minder.}}$

Van de 3190 koeien van de melk waarvan op Walcheren boter gemaakt, vallen onder 2e. 2038 koeien (ouderwetsch).

Op grond van verschillende gegevens omtrent het gebruik van ontrooemers op de boerderijen, meen ik de 1152 koeien van landbouwers met centrifuges als volgt te mogen verdeelen, onder :

- 3e. 230 koeien (uitstekende ontrooemer).
- 4e. 690 „ (vrij goede ontrooemer).
- 5e. 232 „ (slechte ontrooemer).

De Walcherensche landbouwers maken dus:

$$2038 \times 20,4 \text{ KG.} = 41.575,8 \text{ KG.}$$

$$230 \times 5,1 \text{ „} = 1.175, \text{ „}$$

$$699 \times 10,2 \text{ „} = 7.038, \text{ „}$$

$$232 \times 20,4 \text{ „} = \underline{4.732,8 \text{ „}}$$

is totaal . . . + 54.521,- KG. boter per jaar minder uit hunne melk als eene goede fabriek zou kunnen doen.

Eene dergelijke hoeveelheid goede fabrieksboter zou opbrengen $54.521 \times f 1,30 = f 70.877,30$.

7 Kop „Kosten boterbereiding.....” geplaatst door ZHN.

Deze boter is echter niet geheel verloren, omdat ze bij de kalveren of de varkens terecht komt in tapte melk en karnemelk. Voor deze dieren is echter, vooral als het kalf ouder als 6 weken is, boter een wel wat duur voer. Rekenen we de voedingswaarde van 1 K.G, boter in dit geval op 25 cent, dan moet het verlies van $f 70.877,30$ met $54.521 \times f 0,25 = f 13.630,25$ verminderd worden en blijft dus ruim $f 57.247,-$.

Voor geheel Walcheren dus per jaar een verlies van $f 57.247$, omdat de boter onvoldoende uit de melk wordt gehaald, of per koe van $f 17,94$.

Middelburgsche Courant, 08/12/1908; p. 4/4

LEZING KOUDEKERKE.

Maandag 14 December a.s., des namiddags 2 uur, hoopt de heer C. ZWAGERMAN, Zuivelconsulent voor Zeeland, eene

OPENBARE Lezing

te houden in Café Centraal te Koudekerke, over de Oprichting van een Zuivelfabriek op Walcheren,

Op verlangen van dhr. Zuivelconsulent worden ook vrouwen uitgenoodigd, deze lezing bij te wonen.

TERWOERT Jr.

Kosten boterbereiding boerderin / fabriek II

De zuivelconsulent voor Zeeland, de heer C. Zwagerman, verzond aan eenige Walchersche landbouwers weer eenige berekeningen, die wij hier overnemen.

Welke onkosten komen er op eene boerderij van 6 koeien gemiddeld op de verwerking van 100 liter melk ?

(De berekeningen zijn gebaseerd op de gegevens, daarover door 3 landbouwers verschaft, terwijl het oordeel van verschillende boerinnen daarover gevraagd werd).

1e. Ontroomen in teelen (ouderwetsche manier). De hoeveelheid melk in één jaar bedroeg 20.400 liter. Daaruit werd gemaakt 592 K.G. boter.

De totale onkosten over een geheel jaar waren :

- a.** Slijting en vernieuwing werktuigen (karn, roomton, teelen, enz.) *f* 20.
- b.** Werkzaamheden voor uitzetten der melk, afroomen, karnen 3 maal per week schoonmaken, bewerken, opmaken en verkoopen der boter, (gemiddeld 3 uur per dag á 10 ct. per uur) *f* 109,50.
- c.** Brandstof voor het maken van heet water, zout, schrobben, dwijlen, enz. *f* 19,20
- d.** Onkosten op het verkoopen der boter *f* 7,60. Totaal *f* 156,30. *Dat wordt dus per 100 liter gemiddeld 77 ct.*

2e. Ontroomen met de centrifuge. De hoeveelheid melk in één jaar bedroeg 20.400 liter. Daaruit werd gemaakt 652 K.G. boter.

De totale onkosten over een geheel jaar waren :

- a.** Slijting werktuigen (ontrooier, roomton, karn, enz.) *f* 25.
- b.** Werkzaamheden voor ontroomen, karnen 2 en 3 maal per week, schoonmaken, bewerken, opmaken en verkoopen der boter (gemiddeld 2 uur en 40 minuten per dag á 10 cent per uur) *f* 97,30
- c.** Brandstof voor het maken van heet water, zout, schrobbers, dweilen, (ca. *f* 13,25,
- d.** Onkosten op het verkoopen der boter *f* 7,60. Totaal *f* 143,15.
Per 100 liter melk dus; f 143,15 : 204 = 70 cent.

Hoe groot at de onkosten per 100 liter melk aan een boterfabriek waarbij minstens 1000 koeien zijn aangesloten !

De hoeveelheid melk kan aan zoo'n fabriek aangenomen worden op 3.300.000 liter per jaar. (Voor onderstaande gegevens zijn gebruikt de onkostenrekeningen van 6 groote boterfabrieken over enkele jaren).

Voorloopig nemen we aan, dat de deelnemers de melk op hunne kosten naar de fabriek brengen.

De onkosten kunnen in 2 groote groepen gesplitst worden.

I. De onkosten, die het gevolg zijn van aflossing van het kapitaal dat de fabriek en de werktuigen hebben gekost, betaling van rente van dat kapitaal en storting in een fonds, dat later dienen moet voor het vernieuwen van machines. (Reservefonds).

II. De onkosten, die komen op de verwerking van de melk.

I

Een boterfabriek voor 1000 koeien kost pl.m. *f* 40.000.

Dit kapitaal zal men in 20 jaar aflossen, de rente zal 4 pCt. bedragen. In het reservefonds zal men storten *f* 500, gemiddeld per jaar.

In 20 jaar geeft men dan hiervoor uit:

a. aflossing *f* 40,000,

b. 4 pCt. rente van de telkenjare met *f* 2000, verminderende schuld over 20 jaar *f* 16.800,

c. 20 maal *f* 500, in het reservefonde *f* 10.000, te zamen over 20 jaar *f* 66.800.

Dat is per jaar *f* 3.340 aan onkosten onder I, wat verdeeld moet worden over 3.300.000 liter melk.

Per 100 liter melk dus onkosten onder I ruim 10 cent.

II

a. Salaris directeur en arbeidsloonen	<i>f</i> 3.960,	=	12.-	ct. / 100L
b. Brandstoffen (steenkool)	<i>f</i> 1.650,	=	5.-	„
c. Olie en machinebehoeften	<i>f</i> 896,	=	1.20	„
d. Zout, kleursel, reincultuur	<i>f</i> 165,	=	0.50	„
e. Sohrobbers, dweilen, soda	<i>f</i> 231,	=	0.7	„
f. Vaatwerk en perkament	<i>f</i> 1.848,	=	5.6	„
g. Behoeften voor melkonderzoek	<i>f</i> 264,	=	0.8	„
h. Kantoorbehoeften, porto's	<i>f</i> 726,	=	2.2	„
i. Vrachten en onkosten verkoop boter	<i>f</i> 1.551,	=	4.7	„
j. Aseurantie, belasting	<i>f</i> 99,	=	0.3	„
k. Onderhoud gebouwen en werktuigen	<i>f</i> 1.155,	=	3.5	„
l. Algemeene onkosten nog	<i>f</i> 1.105,	=	3.5	„
te zamen	<i>f</i> 13.200,	=	40.-	„

Totaal *f* 40.

Per 100 liter melk dus onkosten onder II 40 cent.

Onkosten totaal per 100 liter melk aan eene groote boterfabriek 40 + 10 = 50 cent.

Uit de gegevens van 5 groote zuivelfabrieken kan afgeleid worden, dat indien de fabriek gesticht wordt te Middelburg, de melk op kosten van de fabriek afgehaald en de ondermelk weer teruggebracht wordt bij de leden, dit ongeveer zou kosten voor 3,300,000 liter melk *f* 6.600, is gemiddeld 20 cent per 100 liter melk, of ongeveer 13 cent per koe en per week.

Haalt de fabriek de melk af, dan worden de onkosten dus 70 cent per 100 liter melk.

Lezing Zwagerman.

KOUDEKERKE: Maandagmiddag werd te Koudekerke in het *Café Centraal* door de heer C. Zwagerman, zuivelconsulent te Middelburg, een voordracht gehouden om de wenselijkheid in het licht te stellen van de oprichting van een coöperatieve boterfabriek.

De opkomst was goed; doch slechts twee vrouwen waren aanwezig.

De heer Zwagerman deed tal van statistische opgaven, die onze lezers bekend zijn uit vroegere besprekingen over deze kwestie en uit de door de consulent onlangs in druk gegeven en door ons in hoofdzaak meegedeelde circulaire.

Spreker kwam tot de conclusie dat een flinke coöperatieve fabriek te Middelburg zeer gewenst zou zijn.

Hij wees er op dat de verschillende besprekingen die hij met landbouwers had, alles behalve bemoedigend zijn, wijl men liever maar bij het oude blijft. Hij zal echter niet wanhopen, maar blijven voortwerken om te komen tot de oprichting ener goede coöperatieve fabriek.

De vergadering benoemde een commissie om de zaak te Koudekerke te behartigen, bestaande uit de heren P. Maas Wz, P. Brasser, P. van der Maas en L. Kluijthout.

Er werden, naar ik heb gevonden, in de volgende plaatsen op Walcheren lezingen gehouden:

14 dec.	1908	Koudekerke
21 dec.	„	Middelburg
8 jan.	1909	Grijpskerke
15 jan.	„	Nieuwerkerk en St. Joostland
26 jan.	„	Veere
29 jan.	„	Serooskerke en Biggekerke
6 febr.	„	Oostkapelle
9 febr.		Meliskerke

Zeeuwsche Landbouwmaatschappij. - Zwagerman over zuivelfabriek op Walcheren

MIDDELBURG: Heden ochtend word in een der lokalen van de sociëteit *St Joris* alhier een algemene vergadering gehouden van de afdeling Middelburg der *Maatschappij tot bevordering van landbouw en veeteelt in Zeeland*.

De vice-voorzitter, de heer J. Polderdijk, deelde mee dat de voorzitter, de heer jhr. P. J. Boogaert, verhinderd was deze vergadering bij te wonen, waarom hij deze zou leiden.

De opkomst was ditmaal bijzonder groot.

De notulen van het verhandelde in de vorige bijeenkomst werden gelezen en goedgekeurd.

Daarna werd door de zuivel-consulent een voordracht gehouden over; „*Wat de boerinnen op Walcheren uit de melk maken en de oprichting van een coöperatieve zuivelfabriek op Walcheren*”.

Deze voordracht stond als laatste punt op de agenda, doch een verzoek van de heer Zwagerman om die te houden vóór de andere punten in behandeling kwamen, vond geen bezwaar.

De spreker begon met er op te wijzen dat in de laatste 25 jaren het akkerbouwbedrijf meer is vooruitgegaan dan de zuivelbereiding en de pluimveehouderij.

Wat het laatste betreft is wel iets gedaan tot veeverbetering, maar lang nog niet genoeg in vergelijking met Friesland, de beide Hollanden en de zandstreken.

In de zuivelbereiding zijn de ontromers toegepast en dat is er wel wat aan ten goede gekomen, maar zolang men niet komt tot de oprichting van een goed ingerichte zuivelfabriek, is men nog niet waar men wezen moet.

Te lang is de veehouderij en de zuivelbereiding alleen in de hand der vrouw geweest en meer en meer treedt de wenselijkheid op de voorgrond, dat de man zich daarmee bezig houdt.

Daarna trad de heer Zwagerman in een uitvoerige uiteenzetting van de toestand van de veehouderij in Walcheren, van de zuivelopbrengst en van de onkosten daaraan verbonden.

Daarbij werden door hem tal van cijfers genoemd, die voor het merendeel aan onze lezers bekend zijn, uit de nu en dan door de zuivelconsulent gedane gedrukte mededelingen aan de landbouwers, waaraan wij bij de verschijning ervan het een en ander ontleenden.

Spreker wees er op dat de boerinnen in de laatsten tijd goede prijzen van de boter maakten en te dien opzichte tevreden zijn. Hij is dit echter niet, want, hij toonde het met cijfers aan, de prijzen konden nog veel lonender zijn. Wanneer men te Middelburg en goede boterfabriek had dan konden dezelfde prijzen worden gemaakt als in Friesland en Maastricht, want dan kon niet alleen worden geproduceerd voor gebruik in de streek, maar ook voor verkoop op andere markten en voor export.

De kwaliteit der boerenboter laat veel te wensen over.

De heer Zwagerman zette uiteen dat, hoewel de kwaliteit van die boter op Walcheren door meerdere zorg van de bereidsters, gemiddeld zeker belangrijk beter zou kunnen zijn, een gemiddelde uitstekende kwaliteit daarvan nooit is te verwachten. Er zijn vele oorzaken, als gebrek aan werkkrachten, slechte kelders, zeer slecht water, minder goede hulpmiddelen, de noodzakelijkheid kleine plasjes melk te verwerken, die het velen boerinnen onmogelijk doen zijn goede boter te maken.

Nadat de heer Zwagerman met de eerste helft van zijn voordracht gereed was gekomen werd een ogenblik pauze gehouden en intussen gestemd over de benoeming van drie bestuursleden, nodig wegens periodieke aftreding van de heren J. Koene, J. Kraamer en A. Meeuse. De aftredende leden werden allen herkozen, respectievelijk met 84, 79 en 85 van de 87 stemmen.

Op de heer J. Reijnierse werden 4, op den heer J. K. Mesu 3 stemmen uitgebracht.

Een briefje was blanco.

De benoemden verklaarden zich bereid de benoeming aan te nemen.

Hierna zette de heer Zwagerman zijn lezing voort.

Hij ging de onkosten van de boterbereiding op de boerderij en aan de fabriek en de geldelijke opbrengst van beiden.

Vervolgers besprak de zuivelconsulent verschillende bezwaren, die bij de landbouwers bestaan tegen een zuivelfabriek.

Eerstens het vervoer van de melk naar de fabriek, waarvoor de meest aangewezen plaats Middelburg zou wezen. Wanneer dat vanwege de fabriek geschiedt zal dat hoogstens 20 cent per 100 liter bedragen.

Tweedens de tijd waarop de melk aan de fabriek moet bezorgd zijn. Dat is geen bezwaar.

De boeren kunnen op dezelfde tijd blijven melken als nu.

Een ander bezwaar is de hoedanigheid der ondermelk en karnemelk. Spreker gaf de verzekering dat de fabrieks-ondermelk uitstekend geschikt is voor het opfokken van kalvers.

Op een boterfabriek wordt de ondermelk gepasteuriseerd en deze blijft dan anderhalve dag goed.

Een ander bezwaar is de slechte hoedanigheid van het water op Walcheren. Wanneer echter een flinke fabriek wordt opgericht, laat men inrichtingen maken tot zuivering van het water, terwijl in Middelburg ook gebruik zou kunnen gemaakt worden van leidingwater.

Wenselijk is het dat de landbouwers zelf financieel belang bij de fabriek hebben en dus aandelen nemen, maar nodig is het niet. Kapitaal is ook bij een of andere bank te verkrijgen.

Ten slotte betoogde de heer Zwagerman dat de oprichting van grote fabriek is te verkiezen boven die van meerdere kleine; dat de coöperatieve vorm is te verkiezen boven elke andere; dat de fabriek te Middelburg dient gevestigd; dat het melkvervoer dient te geschieden op kosten van de fabriek en dat de melk naar het vetgehalte moet worden betaald.

Een luid applaus dankte de spreker voor zijn inleiding.

Van de gelegenheid om met de heer Zwagerman van gedachten te wisselen word door de heer D. L. Broeder gebruik gemaakt.

Hij wees er op dat het verkopen van boter voor de winkelier een noodzakelijk kwaad is. Hij stelde in het licht dat herhaaldelijk door de boerinnen slechte waar wordt geleverd en toonde dat door voorbeelden aan. Hij liet zien hoe hetgeen voor boter werd verkocht, verschillende ingrediënten, daaraan vreemd, bevatte. Hij liet ook een monster zien, afkomstig van een zuivelfabriek, dat ook nog ver van zuiver was.

Wordt een zuivelfabriek opgericht, zoals de heer Zwagerman die wenst, dan mag verwacht worden dat er betere boter dan thans zal worden geproduceerd.

De heer Geschiere bracht hulde aan de vele werkzaamheden, die de zuivelconsulent zich ten behoeve van de landbouwers getroost. Hij gaf toe dat de zuivelbereiding op de hofstede veel te wensen overlaat, doch had enkele bezwaren tegen de bereken der bereidingskosten aldaar.

Spreker vroeg of het coöperatieve werken niet leidt tot de z.g.n. trusts.

Hij achtte de kosten voor de fabriek door de consulent genoemd, te laag geraamd, vooral wat de arbeidslonen betreft.

Desalniettemin achtte hij het zeer gewenst dat de landbouwers de wenken van de zuivelconsulent zullen ter harte nemen.

De heer Zwagerman wees er in verband met het door de heer Broeder opgemerkte, op, dat de vervalsing van boter, zoals deze die had aangetoond, wanneer de boterwet in werking treedt, niet zal kunnen geschieden zonder dat men in aanraking komt met de strafrechter.

Wat betreft het door de heer Geschiere aangevoerde, stelde de zuivelconsulent in het licht dat het een sociale eis is, dat men overga tot de stichting van coöperatieve fabrieken. Verder verdedigde hij tegenover de heer Geschiere de door hem genoemde cijfers. De heer Zwagerman besprak ten slotte nog de wenselijkheid dat een commissie werd benoemd ter behartiging van de belangen van de oprichting ener eventuele fabriek.

Van het bestuur hebben zich daartoe bereid verklaard de heren A. Meeuse en H. W. Allaart. Verder deed dat de heer C. Franse. Deze heren zullen trachten zich nog een tweetal personen te assumeren.

De Zeeuw, 1908-12-23; p. 3/4

Aanvulling

(Laatste deel verslag der vergadering van de afdeeling „Walcheren”, uit De Zeeuw)

Omtrent de lezing van den heer Zwagerman, die met groote instemming ontvangen was, stippen wij nog aan dat met den spreker van gedachten wisselde de heer Dirk L. Broeker. Deze beschouwde den boterverkoop voor den winkelier als een noodzakelijk kwaad, en toonde dat meteen aanschouwelijk overzicht aan.

Herhaaldelijk wordt door de boerinnen slechte boter geleverd. Uit een monster dat de heer B. had meegebracht bleek dat er ontzettend althans met deze wordt geknoeid, ook uit de fabriek hier ter stede bleek dat nog geen goede boter bereid kon worden, een zuivelfabriek is wel wenschelijk.

De voorzitter dankte dhr. Zwagerman voor zijn lezing en sprak den wensch uit dat er iets goeds uit geboren zou worden. De heer Geschiere zei niet gaarne te zien dat de arbeid van den zuivelconsulent in den doofpot werd gestopt en brengt hulde aan diens werk op het gebied van zuivelbereiding. Wel gelooft hij dat de kosten op de boerderij wat hoog zijn genoemd, doch over het geheel is het onderzoek goed en er moet heel wat verbeterd worden.

Hij vraagt of de coöperatieve grondslag niet de trusts in de hand werkt. De onkosten eener fabriek zijn naar deze spreker gelooft, te laag geraamd, de kosten per 100 liter zullen wat hooger worden. Maar het moet geen sta in den weg worden. De zaak mits goed aangepakt, kan slager. Men moet bekwame vaklui hebben o.a. directeuren enz. Spr. hoopt, dat er gewoekerd zal worden met de rede van den heer Zwagerman, en hij wekt ieder op mede te werken tot verbetering.

Dh. Zwagerman bespreekt de monsters welke dhr. Broeder heeft medegebracht. Dergelijke knoeierijen zullen niet lang mogelijk zijn zegt spr. daar de opbrengst van vetgehalte moet zijn volgens de boterwet 80 pct.

Dhr. Geschiere antwoordt spr. dat de oprichting een sociale eisch is. De politiek mag hier geen rol in spelen. Deed zij dit spr. zou er geen voet meer voor verzetten. De loonen zijn niet te laag meent hij, hij heeft ze genomen aan de hand van andere fabrieken. Alleen is het gewenscht over te gaan tot oprichting eener fabriek als er 1000 koeien zijn aangesloten. Spr. achtte 't wenschelijk dat er op alle plaatsen waar hij deze lezing houdt eene commissie worde benoemd van 5 leden om deze zaak te onderzoeken. Die commissie moet bestaan uit 2 niet-belanghebbenden en 3 landbouwers. Van het bestuur stelden zich hiervoor beschikbaar de heeren A. Meeuse, W. H. Allaart en C. Franse, welke drie heeren zullen trachten zich nog twee leden te assumeeren.

.....
Van den zuivelconsulent een verzoek om eene bijdrage van *f*10 voor het drukken van een boekje, handelende over het oprichten van een coöperatieve zuivelfabriek en of het bestuur hierover eene lezing wenscht. De *f*10 wordt toegestaan en de lezing is gehouden.

LANDBOUW.

Heden voormiddag werd op de bovenzaal van de sociëteit *St. Joris* alhier, onder voorzitterschap van de heer jhr. P. J. Boogeart, een vergadering gehouden door de afdeling „*Middelburg*” der *Maatschappij tot bevordering van landbouw en veeteelt in Zeeland*.

De opkomst was tamelijk druk.

De voorzitter opende de vergadering, heette de aanwezigen welkom en uitte, in deze eerste zitting van dit jaar, zijn beste wensen voor 1909.

Daarna werd door hem uitgebracht: Verslag over 1908.

Grote, schokkende gebeurtenissen- zei hij - hadden niet plaats, en uiterst kalm verliep het jaar 1908.

.....
Eveneens steunde de afdeling door subsidie en door een adres van adhesie de pogingen van de zuivelconsulent om hier op Walcheren te komen tot oprichting ener coöperatieve zuivelfabriek. De laatste zaak is nog bezig zich af te wikkelen.

.....
Door de heer Zwagerman werden hierna enige mededelingen gedaan omtrent stalvoeding. Wenselijk is het de koeien goed te voeren maar met middelen die waarde hebben. In de laatste tijd worden op Walcheren verschillende minderwaardige voedermiddelen met geheimzinnige namen in de handel gebracht.

Spreker heeft die bij het proefstation doen onderzoeken en het resultaat van twee monsters is geweest dat het ene, in de handel gebracht voor *f* 19 per 100 kilo, eigenlijk slechts een waarde heeft van *f* 9 á *f* 10 en het andere voor *f* 11 wordt verkocht, slechts *f* 9 á *f* 10 waard is.

In het Landbouwblad zal spreker hieromtrent nadere mededeling doen.

Verder zei de heer Zwagerman dat hij aan het eind is gekomen van zijn tocht door Walcheren in verband met de oprichting van een coöperatieve boterfabriek.

Hem is bij die lezingen gebleken dat de hoorders nog niet het goede denkbeeld hebben van de inrichting ener zodanige fabriek.

Daarom is hij op het idee gekomen om te trachten in deze zomer een excursie te maken, naar Gelderland bijvoorbeeld, om zulk een fabriek te gaan bezichtigen.

De heer Zwagerman stelt zich voor tot bespreking ener zodanige excursie in de maand Mei een vergadering te beleggen van alle die daarin belang stellen.

Door de heer Geschiere werd de wenselijkheid betoogd dat landbouwers, die nog in het bedrijf werkzaam zijn, zodanige excursie zouden maken; in dat geval zou hij geen bezwaar hebben uit de kas een zeker bedrag toe te staan voor reiskosten.⁸

De heer Zwagerman lichtte zijn plan nog nader toe, waarna de vergadering werd gesloten.

8 *De Zeeuw* 1909-03-02: „De heer Zwagerman wenschte liever dat de kosten werden gedragen door de mensen zelve.....”

Middelburgsche Courant, 26/04/1909; p. 4/6

LEZING door den heer **ZWAGERMAN** op **Donderdag 29 April a. s.**, 's namiddags **half twee uur**, in de kleine zaal van het »**SCHUTTERSLOF**», te **MIDDELBURG**.

Onderwerp:

Samenstelling en behandeling van consumptie-melk.

Toegang vrij.

Middelburgsche Courant, 30/04/1909; p. 1/4

De lezing over samenstelling en behandeling van consumptie-melk, die heden in het »Schutterslof« door den heer C. Zwagerman, zuivelconsulent der Zeeuwsche landbouwmaatschappij, zou worden gehouden, is wegens gebrek aan belangstelling niet doorgegaan.

Er waren slechts een veertiental toehoorders.

Opvallend in bovenstaande knipsel is de slechte belangstelling!

Enkele dagen later komt het verhaal in de Middelburgsche-Courant (04-05-1909)

Samenstelling en behandeling van consumptie-melk.

We lezen daarin:

Dat op Walcheren door ongeveer 350 landbouwers, ruim 2100 koeien worden gemolken, en dat deze melk bijna volledig bestemd is voor directe consumptie.

Voorbespreking bezoek zuivelfabrieken

MIDDELBURG: Donderdag waren, gevolg gevende aan de oproeping van den zuivelconsulent, een 50-tal landbouwers uit de verschillende gemeenten van Walcheren in een der zalen van het *Schuttershof* alhier samengekomen. Na eene uiteenzetting van het doel der bijeenkomst door den zuivelconsulent, was men het er algemeen over eens, dat het wenschelijk zou zijn te trachten eene excursie te organiseren, met de bedoeling eenige modern ingerichte boterfabrieken en veestapels van daarbij aangesloten boeren te bezichtigen.

Er werd besloten dat de excursie zal worden gehouden op Vrijdag en Zaterdag 25 en 26 Juni a.e. Den eersten dag zal een bezoek gebracht worden aan de boterfabrieken en aan eenige boerderijen te Etten-Leur en te Roosendaal in Noord-Brabant. Voor hen die meer wenschen te zien, zal de gelegenheid bestaan 's avonds nog door te reizen naar Roermond in Limburg. In den omtrek van deze plaats zullen den volgenden dag één of meer fabrieken benevens enkele boerderijen worden bezichtigd. Uitvoerige omschrijving van de excursie en de daaraan verbonden kosten, benovens de adressen waar men zich voor deelneming zal kunnen aanmelden, zullen nader bekend worden gemaakt.

De Zeeuw, 1909-06-29; p. 1/4

Verslag bezoek Zuivelfabriek Etten-Leur en Roermond

MIDDELBURG: Op Vrijdag 25 Juni werd onder leiding van den zuivelconsulent met 28 landbouwers van Walcheren excursie gemaakt naar de zuivelfabrieken ten Etten en Leur en te Rozendaal (N -Brabant). Het gezelschap werd door dhr Struijf, zuivelconsulent, begeleid, terwijl in beide fabrieken de directeur en enkele bestuursleden alle gewenschte inlichtingen verschaften. Ook enkele boerderijen worden bezocht ter bezichtiging van de met fabrieksondermelk opgefokte kalveren.

Een zevental deelnemers aan de excursie bezochten den volgenden dag nog de boterfabrieken te Roermond en te Swalmen, de coöperatieve eieren- en botermijn te Roermond en eenige boerderijen in de omgeving van Roermond. De heer Ament, zuivelconsulent voor Limburg, was zoo vriendelijk het gezelschap te begeleiden. Over het algemeen hebben de deelnemers van de fabriekmatige zuivelbereiding een zeer gunstigen indruk gekregen. Door verschillende van hen zal een rapport over de reis worden opgesteld. Uit deze rapporten zal een algemeen rapport worden opgemaakt en dit vervolgens gedrukt en verspreid worden.

LANDBOUW.

Zoals men weet, is in juni jl. door enige landbouwers uit Walcheren een excursie gemaakt naar Noord-Brabant en Limburg, ter bezichtiging van enige zuivelfabrieken en boerderijen, om zich op de hoogte te stellen van de fabriekmatige boterbereiding.

Een commissie, bestaande uit de heren W. C. Allaart en I. de Buck te Serooskerke, J. H. Geschiere te Grijpskerke, Jac. Pieterse te Biggekerke, J. Vader te Serooskerke, Lein Cysouw P.z. te Westkapelle, C. Franse te Kleverskerke, L. Krijger te Biggekerke en A. van Waarde te Nieuw- en St. Joosland, heeft daaromtrent een breedvoerig rapport uitgebracht, dat in zijn geheel is opgenomen in het Zeeuwsch Landbouwblad.

Wij ontlene er het volgende aan:

De boter, welke de commissie in de bezochte fabrieken zag, zou alle boerinnen van Walcheren, gelet op stevigheid en kwaliteit, jaloers hebben gemaakt. De ervoor gemaakte prijzen geven van die goede kwaliteit ook wel het bewijs.

De toestand der fokkerij blijft dezelfde. Men kan evengoed kalveren en varkens fokken als vroeger, omdat men goed behandelde en zuivere ondermelk en karnemelk in voldoende hoeveelheid terug ontvangt.

De commissie komt tot de conclusie dat de vraag of een fabriek op Walcheren zou kunnen bloeien, volmondig met ja is te beantwoorden.

Verder zegt zij:

Wanneer we de omstandigheden, waaronder de door ons bezichtigde fabrieken verkeren (zorg voor het vee, wegen, grondsoort, bevolking der streek, ligging ten opzichte van afzet der producten, enz.) vergelijken met Walcheren, dan is alles in ons voordeel. Ons melkvee wordt zindelijk gehouden, onze wegen zijn beter, onze grond is beter, twee steden met ruim 40.000 inwoners kunnen veel van onze producten kopen en we liggen gunstig voor de handel op Engeland en België.

Alles hebben wij mee en toch moesten wij de beschamende ondervinding opdoen, dat de fabrieken uit Brabant boter leveren aan enkele voornamen families in Middelburg en in onze badplaatsen en dat tegen prijzen, dat iedere boerin op Walcheren zouden doen watertanden.

Het viel ons zwaar, maar door ons eigen onderzoek werden we gedwongen te erkennen, dat de boertjes op het zand van Brabant meer uit hun melk maakten dan de boeren die wonen in „Zeeland's tuin.”

Is het niet diep treurig dat de notering van onze boeren boter bijna altijd zeer veel lager is dan alle noteringen in het gehele land?

Het wordt tijd dat zulks veranderd en dat ook wij de volle waarde voor ons product ontvangen!

LANDBOUW.

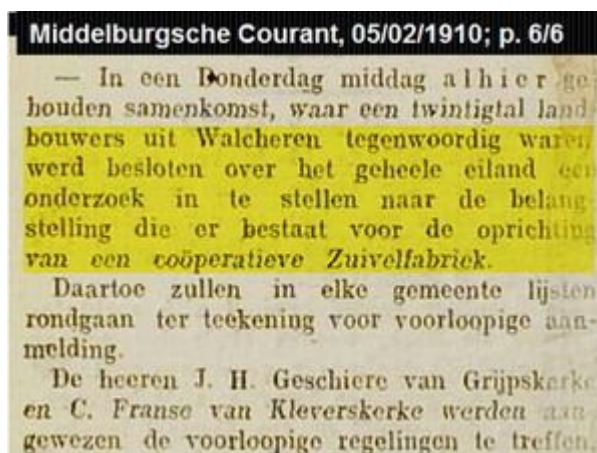
Heden morgen werd in een der lokalen van de societeit *St. Joris* alhier eene algemeene vergadering gehouden van de afdeling Middelburg der *Maatschappij ter bevordering van landbouw en veeteelt in Zeeland*.

De voorzitter, de heer jhr. P. J. Boogaert, opende de druk bezochte vergadering, waarin ook vele niet-leden aanwezig waren.

Hierna deed de heer Zwagerman eenige mededeelingen betreffende de eventueel op te richten zuivelfabriek.

Het voornemen bestaat om binnenkort de deelnemers aan de excursie bij elkaar te roepen en verdere plannen te bespreken.

De heer Zwagerman stelde zich verder beschikbaar om zoo gewenscht over dit onderwerp te kunnen spreken op plaatsen, waar hij nog niet optrad.

Zierikzeesche Nieuwsbode, 1910-02-15; p.2/8

Ingezonden Stukken. Geachte Heer Redacteur

Mag Ik U beleefd verzoeken voor het onderstaande een plaatsje in uw blad af te staan?

Nog slechts veertien dagen en we schrijven 1 maart, en de contracten voor melklevering bij „Van den Bergh's Limited” zijn weer geëindigd. Opnieuw moeten contracten gesloten worden. Nu doet de koopster alle moeite, om de leveranciers zoveel mogelijk uit te betalen, men mag dat in haar prijzen. Als men tevreden is, ja waarlijk dan gaat het goed. Vooral tegenwoordig, wanneer men een vetgehalte heeft van 3,5 pCt. tot 4 pCt. en men levert bovendien nog zoveel liter boven het maximum, dan komt men soms boven de 7 cent per liter. Maar!! dit is ook bijna de beste tijd van levering, en een goed zicht om opnieuw te contracteren.

Het komt echter nog al vaak voor, dat er bussen met melk worden teruggezonden, die de alcoholproef niet kunnen doorstaan, en ik meen in de tijd, wanneer de meeste melk wordt geleverd. Bovendien, men kan zo nauwkeurig zijn in het meten als men wil, toch meet men aan de fabriek in een tijdvak van veertien dagen één, twee of meer liter melk minder, en wanneer er al eens een bus zoek is, of er wordt gestort, dan krijgt men bericht van de fabriek om er goede nota van te nemen, dat er dien datum van de 49 liter maar 34 zijn aangekomen.

15 liter x 6 cent = f 0,90 ???

Nu is er naar mijn mening, een oplossing tot verbetering, en die ligt in coöperatie. Zeker, velen schrikken bij dat woord op. Dit behoeft toch waarlijk niet, de voorbeelden in het algemeen zijn gunstig. Men lette slechts op „De Duif”.

In de eerste plaats wordt ook bij coöperatie bij een hoog vetgehalte ook het meest uitbetaald, en in de tweede plaats, men ontvangt de ondermelk terug voor opfok van kalveren. Juist dit is één van de voornaamste bezwaren van „Van den Bergh's Limited”. Ik weet zeer goed, dat er velen zijn, die zeggen, men kan beter het vee kopen om te mesten dan zelf fokken. Ik geef dezulken echter geen gelijk, eigen gefokt vee is en blijft beter. Eigen gefokt vee brengt doorgaans op 2½ à 3-jarigen leeftijd (gemest) f 50 meer op. Ik zou nog zeer veel hieraan kunnen toevoegen, maar onze zuivelconsulent, de heer Zwagerman, die alle moeite doet in Zeeland, om stieren- en fokverenigingen tot verbetering van ons rundvee daar te stellen, zal dat veel beter doen dan ik. Ik eindig met een opwekking, om eens goed over de zaak na te denken.

Hartelijk dank voor de plaatsing, N. te V.

Vergadering Afd. Middelburg Zeeuwsche Landbouwmaatschappij. Boterprijzen en Coöperatieve Zuivelfabrieken

In de maandag gehouden vergadering van leden der Afdeling Middelburg van de Zeeuwsche landbouwmaatschappij werden, 't reeds in 't kort gemeld in ons vorig nummer, door de heer C. Zwagerman, de zuivelconsulent, enige mededelingen gedaan over boterprijzen en over coöperatieve zuivelfabrieken.

De heer Zwagerman begon met er op te wijzen dat aan de boterbereiding op de boerderij veel bezwaren verbonden zijn en dat het belang van de boer meebrengt zich aan te sluiten bij een vereniging die coöperatieve zuivelbereiding ten doel heeft.

Spreeker zette in het brede de voordelen van een coöperatieve zuivelfabriek uiteen: de boerinnen worden van veel werk ontheven; door aansluiting van de veehouders zal doelmatige voeding en veeverbetering in de hand worden gewerkt; de melk zal belangrijk meer geld opbrengen dan bij verwerking op de boerderij, omdat de onkosten voor de verwerking lager zijn, op de fabriek meer boter uit de melk wordt gehaald, per 100 liter melk 1½ tot 6 ons boter meer, en de fabrieksboter duurt langer in prijs is.

Spreeker wees er op dat de middenprijs der boerenboter in Middelburg in 1909 was f 1.18 per K.G. en van fabrieksboter in Leeuwarden f 1.27 per K.G.

Verder stelde hij in het licht dat de coöperatieve melkinrichting en zuivelfabriek te Roermond, waarbij 317 boeren zijn aangesloten, over het eerste jaar dat zij werkte per 100 liter melk f 4.60 uitbetaalde.

Gratis ontvangen de leden daarbij terug 75 liters ondermelk en 5 liters karnemelk. Deze berekend tegen 1½ en 2 cent per liter, maakten de leden dus zuiver f 5.82½ per 100 liter melk. Deze wordt op kosten der fabriek afgehaald.

Een boerin met vrij goede ontromer op Walcheren maakt aan botergeld ongeveer f 3.70 en aan waarde van karnemelk en ondermelk pl. m f 1.55, samen f 5.25, en dan heeft zij nog niets voor haar moeite en de slijtage van de werktuigen.

De heer Zwagerman hoopte dat deze mededelingen de landbouwers zullen overtuigen van het grote voordeel van een coöperatieve zuivelfabriek.

Door een paar der leden die vorig jaar de excursie naar verschillende zuivelfabrieken hebben meegemaakt werd instemmend getuigd met hetgeen door de heer Zwagerman was medegedeeld.

Een hunner wees er daarbij op dat in de fabrieken de boter werd bereid zonder dat zij met de handen in aanraking kwam, wat hij een groot voordeel achtte. Hij was van mening dat indien meerdere landbouwers, en vooral de vrouwen, eens een kijkje gingen nemen in een zuivelfabriek, dat van grote invloed zou wezen op de toetreding tot een coöperatie.

Een ander lid, die bij de boterbereiding van een centrifuge gebruik maakt, wees er op dat daarop veel toezicht nodig is en dat het lang niet hetzelfde is, wie haar bedient.

Hij beval oprichting ener coöperatieve vereniging aan en geloofde dat een tweede, zo mogelijk derde, excursie naar zuivelfabrieken daartoe zeer bevorderlijk zou zijn. Hij vroeg of het bestuur daarvoor uit de kas niet een zeker bedrag zou kunnen beschikbaar stellen.

Nog een lid weerlegde verschillende bezwaren die hij tegen de oprichting van een coöperatieve fabriek zoo hier en daar vernomen had en sprak den wens uit dat zij die bezwaren hadden die hier in het midden brachten.

Een lid noemde het bezwaar dat zij die in z.g.n. slijkhoeken wonen, veel last zouden hebben om hun melk aan de fabriek te krijgen. Dat bezwaar werd gedeeld maar opgemerkt dat dit in andere streken ook ondervangen is.

Wat betreft het maken van een excursie met boerinnen werd opgemaakt dat dit een uitstekend idee is; de verwezenlijking ervan, door een reisje naar Roosendaal, zou niet zo grote offers eisen. De toestand van de kas is echter niet zodanig dat deze daarvoor kan worden aangesproken. Voor de meeste landbouwers zou het wel geen bezwaar wezen zelf de kleine kosten te dragen.

Door de zuivelconsulent werd het nut van een excursie onderschreven, maar bij achtte het niet gewenst daaromtrent hier een besluit te nemen.

Er bestaat wel enig uitzicht dat spoedig een vergadering van voorstanders daarvan zal worden gehouden om een plan te bespreken.

Vervolgens besprak de heer Zwagerman nog de horzelveug en een middel om die vlieg uit te roeien.

.....

In *De Zeeuw* van zelfde datum (1910-03-19) ook een uitvoerig verslag van de lezing van de heer Zwagerman met nog veel meer gegevens.

Daarnaast iets meer over de bezochten zuivelfabrieken. De heer A. Geschiere was mee geweest en raadde twijfelende boeren en boerinnen aan om dit ook te doen!

Merk verder op dat de heer Zwagerman dit jaar zeer veel energie stak, d.m.v. lezingen, in het stimuleren van Geitenfokverenigingen in de Provincie Zeeland. Er kwam in dat jaar een Provinciale Geitenhouders Bond, waar hij voorzitter van werd.....en jaren zou blijven.

LANDBOUW.

Maandag 13 Juni a. s. zal op een der bovenzalen van de sociëteit *De Vergenoeging* te Middelburg eene openbare vergadering worden gehouden, uitgeschreven door de commissie van voorbereiding voor de oprichting van eene coöperatieve zuivelfabriek op Walcheren.

Op de lijsten, die voor de oprichting van eene zuivelfabriek hebben gecirculeerd, teekenden ongeveer 150 landbouwers met 900 koeien.

Op de vergadering worden de beide volgende punten behandeld:

Is het wenschelijk zoo spoedig mogelijk tot oprichting eener coöperatieve zuivelfabriek op Walcheren over te gaan?

Is het wenschelijk dat nog eens een excursie naar eene zuivelfabriek wordt gemaakt en getracht wordt daaraan ook boerinnen te doen deelnemen?

• • •

Middelburgsche Courant, 1910-06-14; p. 2/6

LANDBOUW.

Een coöperatieve zuivelfabriek op Walcheren.

Door de commissie van voorbereiding voor de oprichting eener zodanige fabriek waren tegen hedenmiddag alle landbouwers, die op de gecirculeerd hebbende lijsten hadden getekend, en ook zij die nog niet tekenden uitgenodigd tot een vergadering in de Kegelbaan der sociëteit *De Vergenoeging* alhier.

De voorzitter, de heer J. H. Geschiere, van Grijpskerke, heette de aanwezigen welkom, het betreurende dat de opkomst, een dertig personen waren aanwezig, niet groter was.

Hij wees er op dat dit te meer te bejammeren is, daar het toch vast staat dat daar de fabriekmatige bereiding meer boter uit de melk kan gehaald worden, dan met de beste centrifuge, terwijl ook de prijzen hoger zullen zijn den bij bereiding der boter op de hoeve.

Verder deelde de heer Geschiere mede dat ongeveer 150 landbouwers uit verschillende gemeenten met ongeveer 900 koeien op de gecirculeerd hebbende lijsten hebben getekend.⁹

Onder dezen, die zich slechts voorlopig opgaven, zullen er zeker zijn die zich niet aansluiten, maar daartegenover staat dat anderen die niet tekenden, toch zullen toetreden.

Daarna werd aan de orde gesteld de bespreking der wenschelijkheid om zoo spoedig mogelijk tot oprichting eener coöperatieve zuivelfabriek op Walcheren over te gaan.

⁹ In dagblad *De Zeeuw*, die vaak wat kritischer was, staat hierna: „Hij erkende dat de werkzaamheden moeilijk waren de medewerking is zeer weinig, de Walchersche landbouwers zijn stug en terughoudend.....”

De vraag werd gedaan waar men de fabriek zou willen stichten, waarop werd geantwoord dat men dat zou willen doen aan de tramlijn naar Domburg en in de nabijheid van Middelburg als centrum van Walcheren.

Op een andere vraag of men een terrein op het oog had, werd bevestigend geantwoord.

Opgemerkt werd dat er nog verschillende personen zijn, die niet op de lijst teekenden maar die toch beslist verklaard hebben zich te zullen aansluiten als de fabriek er is.

De voorzitter zette nog eens uiteen dat zelfs bij de beste bereiding op de hoeve er veel boter verloren gaat, terwijl op een fabriek er veel meer wordt uitgehaald, wat zij die de excursie naar verschillende zuivelfabrieken mede maakten wel zullen onderschrijven.

Ook de gepasteuriseerde ondermelk is beter dan die bij handbereiding.

Hij was van oordeel dat een fabriek, mits er voldoende deelneming is, best rendeerden kan.

Er werd verder op gewezen dat een zuivelfabriek er toch komen moet en dat hoe eerder men tot de oprichting besluit hoe beter het is.

Op een desbetreffende vraag werd daar de voorlopige commissie medegedeeld dat het de bedoeling is een akte van oprichting te doen passeren en dat er voor de voorbereidende maatregelen een voorschot nodig is, te vinden uit bijdragen van de zich aansluitende landbouwers. Komt de fabriek tot stand, dan zijn de kosten voor hare rekening.

Door de heer Zwagerman, zuivelconsulent der Zeeuwsche landbouwmaatschappij, worden vervolgens eenige mededelingen gedaan omtrent hetgeen de akte van oprichting en de statuten moeten bevatten.

Daarbij had bij de gelegenheid er op te wijzen dat de kosten van een zuivelfabriek voor 700 á 1000 koeien op een f 40.000 komen, welk bedrag in den regel wordt gevonden door een obligatielening.

Een ander der aanwezigen wees erop dat ook een deel van het benodigd kapitaal als hypotheek op grond, fabriek en werktuigen kon worden opgenomen..

Ook komt het herhaaldelijk voor dat het benodigde geld bij boerenleenbanken wordt geleend.

Een der aanwezigen verklaarde zich bereid in de kosten van het opmaken der oprichtingsakte f 25 bij te dragen.

Algemeen werd daarna de wenselijkheid uitgesproken om zo spoedig mogelijk tot het opmaken der akte over te gaan.

De meesten der aanwezige tekenden vervolgens een stuk waarbij zij zich tot medewerking aan die opmaking bereid verklaarden.

Hierna kwam in behandeling de vraag: is het wenselijk dat nog eens een excursie naar een zuivelfabriek wordt gemaakt en getracht wordt daaraan ook boerinnen te doen deelnemen ?

Sommigen achtten dit gewenst, aderen vonden het overbodig.

Wel achtte men het nodig dat het te benoemen bestuur vóór tot stichting eener fabriek werd overgegaan, zich op de hoogte zal stellen van de inrichting van andere fabrieken. Dit is echter een kwestie van later zorg.

De oorspronkelijke vraag werd ten slotte ontkennend beantwoord.

Daarna werd de kwestie van de benoeming van een bestuur besproken.

Goedgevonden werd een bestuur te benoemen en dat te doen bestaan uit zeven leden.

Voorgesteld werd - en dit nam de vergadering bij acclamatie aan - dat de heer C. Zwagerman lid van het adviserend bestuur zal zijn.

Deze verklaarde zich bereid als zodanig op te traden.

Vervolgens werd overgegaan tot de benoeming van zeven bestuursleden.

Uitgebracht werden op de heren S. Louwerse met 23, C. Franje met 23, J. H. Geschiere met 22, C. Leijnse met 15, J. Vader Mz. met 15, J. Polderdijk met 15, P. Dingemanse met 15 en 1. de Back met 14 etemmen.

Alzo hadden acht heren de meerderheid verkregen.

De heer De Buck verklaarde dat hij in dit geval niet in aanmerking wenste te komen; de heer Polderdijk zeide ook bereid te zijn van het mandaat af te zien.

De overige heren verklaarden zich bereid de benoeming aan te nemen.

Besloten werd dat tussen de twee heeren I. de Buck en J. Polderdijk herstemd zou worden.

De uitslag dier herstemming was dat de heer J. Polderdijk 19 stemmen verkreeg, tegen 6 op de heer De Back. De benoemde nam het mandaat aan.

Het bestuur werd gemachtigd te trachten het nodige terrein in optie te verkrijgen. Daarna werd de bijeenkomst gesloten.¹⁰

1910-08-11

Middelburgsche Courant, 11/08/1910; p. 1/4

Een bijvoegsel tot de St. Ct no 185 bevat o. a. de statuten van de coöperatieve stoomzuivelfabriek *Walcheren* te Middelburg.

Het doel van de vereeniging is, in eene door haar te drijven zuivelfabriek, melk, afkomstig van koeien van hare leden, gemeenschappelijk te verwerken en de daaruit verkregen producten te verkoopen. Ook kan het verkoopen van melk en van bijproducten van de zuivelbereiding voorwerp harer onderneming zijn.

* * *

Middelburgsche Courant, 23/09/1910; p. 3/4

Zij, die lid wenschen te worden van de **Coöperatieve Zuivelfabriek**, worden uitgenoodigd tot bijwoning der Vergadering op **Maandag 26 Sept**, des namiddags **half twee uur** in de Societeit op de Markt te Middelburg.

HET BESTUUR.

De Zeeuw, 27/09/1910; p. 2/4

Land-, Tuinbouw enz.

Heden vergaderde de afdeeling Middelburg van de Zeeuwsche Maatschappij van Landbouw, onder voorzitterschap van Jhr. P. J. Boogaard.

Alsnu vraagt de heer Zwagerman het woord over de fabriek en deelt mede, dat er beden middag eene vergadering zal gehouden worden voor de oprichting der Zuivelfabriek, hij wijst nog op het noodzakelijke van de oprichting van eene coöperatieve zuivelfabriek, en wekt allen op tot eene getrouwe opkomst.

¹⁰ Opvallend was dat op deze bijeenkomst een uitvoerige lezing / verslag werd gegeven door de heer Zwagerman over.....De Geitenhouderij in Zeeland. Hierbij had hij een beter resultaat dan bij de Middelburgse zuivelfabrieksplannen,,,,,zie lezing in *MAP Zeeland / Zwagerman 1910*

Stoomzuivelfabriek.

Heden middag werd in een der lokalen van de sociëteit *de Vergenoeging* alhier onder voorzitterschap van de heer J. Polderdijk, een vergadering gebonden van de naamloze vennootschap *Stoomzuivelfabriek Walcheren*

De voorzitter deelde mee dat het doel der samenkomst is te tekenen op de lijst der deelnemers in de fabriek. De statuten der vennootschap zijn aan de leden verzonden en gelegenheid werd gegeven om omtrent deze en het huishoudelijk reglement inlichtingen te vragen.

Daarvan maakten enkele leden gebruik en de voorzitter beantwoordde hen.

Uit zijn mededelingen bleek dat men zou kunnen beginnen met 800 koeien, doch dat de fabriek een capaciteit zou hebben om de melk van 1000 koeien te verwerken.

Vóór er 800 koeien verbonden zijn zal met de bouw der fabriek niet worden begonnen.

Gediscussieerd werd over het afhalen van de melk van afgelegen hoeven, die door slechte wegen met de hoofdwegen verbonden zijn en waar de melk niet kon worden afgehaald. Er werd op gewezen dat dit bezwaar bij samenwerking door de betrokken veehouders wel kan worden opgeheven.

Ook werd een bezwaar gemaakt tegen een bepaling het huishoudelijk reglement waarbij *f*100 boete wordt gesteld op het verzwijgen van ziekten onder het vee of het vermoeden daarvan.

Men vond dit bedrag te hoog en zou bijv. wensden dat bij een eerste overtreding *f*50 zou worden opgelegd en bij een tweede *f*100.

Daartegenover werd gewezen op het grote nadeel dat nalatigheid van een alle anderen kan berokkenen. Het bedrag van *f*100 werd ten slotte gehandhaafd.

Thans werd gelegenheid gegeven om voor deelneming in te schrijven. Van de aanwezige landbouwers gaf het merendeel zich als lid op.

Besloten werd Donderdag a.s. gelegenheid te geven in een der koffiehuisen te Middelburg zich als lid aan te melden. Dit zal per advertentie nader worden bekend gemaakt.

Uitgifte grond zuivelfabriek
Walcheren.

Aangenomen wordt het voorstel van Burg. en Weth. tot uitgifte in erfpacht van grond aan de Loskaai aan de Coöperatieve Stoomzuivelfabriek Walcheren voor de stichting eener zuivelfabriek met annexe gebouwen.

De jaarlijksche pacht bedraagt f 0.17* p. c.a.

Alvorens zegt de heer De Veer dat de commissie van financiën in de akte gaarne bepaald zag dat het bestuur der coöperatieve fabriek zich binnen zes maanden na het raadsbesluit zal verklaren of de voorwaarden worden aangenomen.

Burg. en Weth. achten dit niet noodig.

De heer De Veer acht de bijvoeging wel noodig, ook met het oog op mogelijke andere gegadigden.

De voorzitter meent dat, waar aan het verlangen der aanvragers geheel en al wordt voldaan, de bijvoeging niet noodig is.

De heer De Veer meent dat de mogelijkheid bestaat, dat als men voor de fabriek een ander terrein kan krijgen men dit zal nemen.

Men wenscht nu eenvoudig zekerheid te hebben van een terrein.

De heer Heijse is het daarmede eens. Hij meent dat de zaak nog niet geregeld is; men weet zelf nog niet hoe groot het benodigd terrein is.

De heer Den Bouwmeester is er ook voor de door den heer De Veer gewenschte bepaling in het contract op te nemen.

De heer Van Dunné gaat met het voorstel van Burg. en Weth. mee, maar maakt een paar opmerkingen over in het concept-contract voorkomende drukfouten.

De heer De Veer wil zoo noodig den termijn van zes maanden op eene maand brengen.

De heer Den Bouwmeester wijst er op dat, naar mate de toetreding, de fabriek grooter of kleiner zal gemaakt worden.

Hij acht het gewenscht den termijn op zes maanden te stellen, te meer omdat in den winter wel geen aanvragen om den bewusten grond zullen inkomen.

Het voorstel van den termijn op zes maanden te stellen wordt aangenomen met algemeene stemmen, behalve die van den heer De Rijke.

* * *

LANDBOUW.

Van de heden geboden gelegenheid om zich als lid van de Cooperatieve zuivelfabriek Walcheren alhier op te geven, werd zeer weinig gebruik gemaakt.

Middelburgsche Courant, 24/11/1910; p. 4/16

Melkslijters.

Indien door Boerenleveranciersvereenigingen gedwongen wordt tot betaling van hoogerem Melkprjze, gelieven Slijters of Melkslijtersbonden zich te wenden tot groote Zuivelfabriek buiten Walcheren, die gaarne dagelijks Zomer en Winter tegen billijken prjze in de behoefte van Melk te Middelburg en te Vlissingen kan voorzien.

Franco br., onder letter X, aan het Advertentie-Bureau der Nederl. Kiosken-Maatschappij te Rotterdam.

Middelburgsche Courant, 10/12/1910; p. 3/4

INGEZONDEN STUKKEN.

Ingezonden stukken worden in geen geval teruggezonden.

Coöperatieve Zuivelfabriek in Walcheren.

M. de Redacteur.

Het zij mij vergund eenige plaatsruimte in uw blad te verzoeken, teneinde mijne afkenning uit te spreken over de wijze, waarop in eene onder de landbouwers in Walcheren verspreide circulaire wordt ontraden zich te verbinden aan eene op te richten Zuivelfabriek.

Afgezien van de vraag, hoe »Een Rijksambtenaar», die zegt »eenige jaren in verschillende deelen des lands gevestigd te zijn geweest», zoo'n rijpe ervaring opdeed op het gebied van coöperatieve zuivelfabrieken, wil het er bij mij niet in, dat hij zoo door liefde tot de boeren wordt gedreven, dat hij geheel belangeloos de moeite en kosten ervaart over heeft, eene circulaire op zoo ruime schaal te verspreiden, teneinde hen voor eene mogelijke teleurstelling te waarschuwen.

De vraag, of eene dergelijke inrichting voor de landbouwers op Walcheren wenschelijk is, wil ik in het midden laten en evenmin ingaan

op bijzonderheden van het stuk, waar wel wat op zou zijn af te dingen; alleen wil ik opmerken, dat slechts zeer vaag in algemeenheden wordt gesproken en geen enkel cijfer wordt genoemd.

Zoolang »Een Rijksambtenaar» zijne beweringen niet door cijfers kan staven en zijn naam niet heeft genoemd, (als rijksambtenaar kan hij in dit geval m. i. tegen dit laatste weinig bezwaar hebben), komt het mij voor, dat aan bewuste circulaire weinig waarde is te hechten en zij afkomstig moet zijn van iemand, die er wel degelijk groot belang bij heeft, dat een dergelijke coöperatie niet tot stand komt, en die bij gebrek aan gegronde motieven in een dergelijk onwaardig middel zijn toevlucht zoekt.

U, mijnheer de redacteur, dankend voor de opname, hoogachtend

H. J. VAN NEDERVEEN
plaatsverv. districtsveearts.

Middelburg, 8 December 1910.

Plaatsgebrek belette ons dit schrijven in ons vorig nummer op te nemen. Red.

Landbouw, Veeteelt en visscherij.

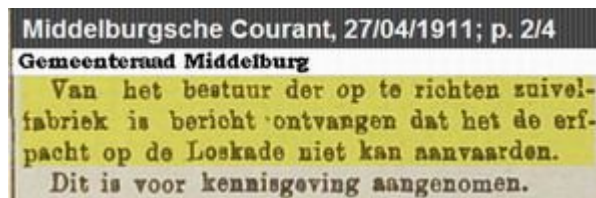
Coöperatieve zuivelfabriek.

Pogingen van den zuivelconsulent der *Zeeuwsche Landbouwmaatschappij om op Walcheren* een coöperatieve zuivelfabriek op te richten, zijn door gebrek aan deelneming mislukt.

Afd. Middelburg der Zeeuwsche Landbouw-Maatschappij.

Op de Maandag te Middelburg gehouden vergadering van de afd. Middelburg der Zeeuwsche LandbouwMaatschappij, hield de heer Zwagerman een lezing over doelmatige veefokkerij en samenwerking op dat gebied in Zeeland.

.....

1912 / '13 Vlissingen

1912 Nu Middelburg niet lukt probeert Zwagerman (ZML ?) het in Vlissingen!
Eerst een nog wat onduidelijke oproep voor Zuivelfabriek in Middelburg!

De Zeeuw, 06/12/1912; p. 3/4

Veehouders Walcheren.

Gij, die nog in principe genegen zijt uw MELK te verkoopen voor een te stichten ZUIVELFABRIEK te MIDDELBURG, gelieve uw adres op te geven aan het bureau der Middelburgsche Courant, onder motto „Melklevering”.

Zierikzeesche Nieuwsbode, 06/12/1912; p. 9/10

— In de Maandagmorgen gehouden vergadering der afdeeling Middelburg der Zeeuwsche Landbouw-Maatschappij hield de zuivelconsulent der maatschappij eene lezing over „Het belang van fabrieksmatige zuivelbereiding van Walcheren”, waarin hij de groote voordeelen van zulk een bereiding in den breede uiteenzette en ten slotte mededeelde dat eenige heeren te Vlissingen in samenwerking met een commissie uit de boeren plannen hebben ontworpen van een aldaar te stichten zuivelfabriek en melkinrichting, waarvan de statuten reeds ontworpen zijn. Het kapitaal zal f 45.000 bedragen, te verdeelen in 900 aandeelen van f 50.

Spreker drong er bij de landbouwers krachtig op aan, aandeelen te nemen in deze zoo belangrijke onderneming.

Mede-Landbouwers !

Beveel ik ten zeerste aan nog geen aandelen te nemen in de te stichten Zuivelfabriek te Vlissingen.

Op een goed kantoor te Middelburg zijn mij vertrouwelijk eenige dagen geleden, de geheele plannen VAN DAM ter inzage verstrekt. Ik ben uit eigen aanschouwing overtuigd, dat wel degelijk de plannen VAN DAM ernst zijn en daar goed en groot kapitaal achter zit.

Ook in de plannen VAN DAM lag de bedoeling dat de Melkleveranciers, die zulks verlangen, aandeelhouder zullen kunnen worden en wel op bijzondere, gemakkelijker manier dan te Vlissingen.

Ik houd mij overtuigd, dat eenig geduld en steunen der plannen VAN DAM, ons, Veehouders op Walcheren, ten voordeele streken zal. Laten wij daarom afwachten en eerst den noodigen tijd geven tot uitwerking der plannen VAN DAM.

K. MELIS, Landbouwer,
Oostkapelle, „Zwanenburg”.

Hedenmorgen vergaderde de afd. Middelburg van de Z.L.M.onder voorzitterschap van jhr. P. J. Boogaert.

Deze vergadering was ook voor niet leden toegankelijk.

Dadelijk werd overgegaan tot de lezing van de heer C. Zwagerman, zuivelconsulent, alhier over:

Het belang van fabriekmatige zuivelbereiding voor Walcheren.

Spreeker begint met op te merken, dat reeds sedert 4 jaren de voordelen van fabriekmatige zuivelbereiding op Walcheren werden bepleit. Dat ondanks dat echter de belangstelling daarvoor onder de boeren nog betrekkelijk gering is.....

Hij schrijft dit toe aan de aard van de landbouwende bevolking op Walcheren, die vasthoudend is aan het oude en nieuwe denkbeelden uiterst moeilijk en langzaam overneemt.....

Op Walcheren worden door ca. 1000 boeren 5300 melkkoeien gehouden, die voor ruim f 1 mln gulden melk produceren. Er is vooral toename van het kleinbedrijf.

Tussen 1892 en 1907 is de bevolking toename 15% geweest

Gebruikers van grond > 1 H.A. Zelfde periode van 1196 naar 1649 is cá 38% en van 1 – 10 H.A. Was dit van 673 naar 1060 wat een toename was van cá 59%

Melkbestemming in 1912

Van 60% wordt boter gemaakt

26% gaat naar de fabriek of Melkslijter

14% wordt rechtstreeks verkocht, veehouder-slijter (melk van 700 koeien)

Volgt een uitvoerige berekening waaruit blijkt dat de boeren in Walcheren

Ingezonden stukken.

DE ZUIVELFABRIEK EN MELKINRICHTING

Mede landbouwers in Walcheren!

Hoewel ongaarne, voel ik mij gedrongen een juist omgekeerd advies te geven in zake oprichting eener Walchersche Zuivelfabriek als de heer Melis van Zwanenburg.

Ongaarne zeide ik, omdat ik den heer Melis hoogacht en liever twee schreden van hem terugtreed, dan met hem in geschil te komen, maar de algemeene belangen van ons „Walchersche landbouwers” nopen mij er toe, daar het mijn vaste overtuiging is dat Melis het ditmaal mis heeft.

Immers de heer van Dam heeft op de landbouwvergadering (afd. Walcheren) gezegd : (en dit eert hem) het is niet uit humaniteit dat ik in Walcheren een zuivelfabriek wil oprichten. Neen ! én mijn, principalen wier agent ik ben én ik zelf trachten zulks te doen om daar geld mee te verdienen. Dit nu was ridderlijk en eerlijk gezegd.

Maar medelandbouwers laten wij die verdiensten dan toch zelf in den zak steken. De heer Van Dam zeide verder, dat het aanbod van f 6.50 per honderd liter misschien wel te hoog is. Dit werd evenwel aangeboden om de ratten aan 't spek te krijgen, om dan desnoods in 't begin met verlies te werken. Dit nu noemt men in Walcheren niet geheel humaan, wijl dit verlies toen door de melkleveranciers zal moeten geleden worden wijl het Vennootschap „van Dam” in winst zal omgezet worden. En terecht, want daarom is het hun te doen heeft hij gezegd. Zoo komt natuurlijk het verlies voor de landbouwers, en de winst aan hen.

Den heer Melis is op een goed kantoor, vertrouwelijk inzage verleend, en hij is door eigen aanschouwen overtuigd dat de plannen van Dam ernst zijn, alsmede dat er voldoende kapitaal achter zit. Hiertegenover verzeker ik die, landbouwers, dat het voorloopig comité tot oprichting van een zuivelfabriek in Walcheren op een even goed kantoor de stukken zullen laten passeeren, dat de zaak ook hen evengoed ernst is en dat de belangen daarin hunner zijds parallel loopen met ons aller landbouwersbelangen, bovendien is het kapitaal met eenigen goeden wil even gemakkelijk in Walcheren te verkrijgen.

Dus medelandbouwers, de kansen voor een zuivelfabriek staan voor beiden precies gelijk. Dit nu is het onderscheid. (En dat is voor mij juist alles) Wij stellen ons niet afhankelijk van een ons onbekenden kapitalist, firma, vennootschap of dergelijke, én wat meer zegt : Wij deelen de winst.

Grijpskerke, 10 December 1912.

A. GESCHIERE,
Mariahoeve.

1916

Jacob L. A. De Lange – (1869 - 1940)

Onderstaande gegevens over de heer Jac. L. A. de Lange uit <http://www.iisg.nl/bwsa/bios/lange-j.html>

Jac. de Lange bij 40 jr huwelijk in 1931 ?.

.....
LANGE, Jakob Leendert Adriaan de (roepnaam: Jaap of Jacobus), redacteur van het Zeeuwse blad *De Toekomst* van 1896 tot 1916, is geboren te Oostburg op 7 oktober 1869 en overleden te Middelburg op 26 augustus 1940. Hij was de zoon van Pieter de Lange, kleermaker en gemeentebode, en Dina Willemina Loijzen. Op 27 november 1891 trad hij in het huwelijk met Anna Kusse, met wie hij twee dochters en drie zoons kreeg.

1908 begon hij een handel in melk, aardappelen, groenten en kippenvoer ('naar de kwaliteit concurrentie onmogelijk')

Na een breuk met Domela Nieuwenhuizen, december 1915 werd er onder zijn leiding, de Landelijke Federatie van Revolutionaire Socialisten in Nederland opgericht. *De Toekomst* werd haar orgaan, De Lange bleef redacteur. Maar reeds op 2 mei 1916 kwam hieraan een einde. Hij was met hulp van burgemeester P. Dumon Tak, wiens rechterhand hij was bij het strakke prijzenbeleid in Middelburg, directeur geworden van een melkfabriek.

Na zijn aftreden verdween De Lange uit de beweging. Een enkele maal schreef hij nog, onder pseudoniem, een artikel in *De Vrije Socialist*. Er kwamen berichten, ook in *De Toekomst*, dat hij lang liet werken voor weinig loon. De Lange was briesend toen zijn blad zo met hem brak. Hij bleef, volgens een zoon, zijn oude beginselen trouw, maar daar zijn geen blijken van. Halverwege de jaren twintig moest hij zijn melkfabriekje opgeven. Hij begon een kaaswinkel, die hij dreef tot hij in 1940 na een hartaanval overleed.

Verdere gegevens van ZHN.

Zoekend op naam (Jac. Lange) kom ik hem de eerste maal tegen in de MC. van 5 okt. 1895. Deze plaatst een ingezonden stuk van hem, waar uit blijkt dat De Lange het niet eens is met de gang van zaken op de Middelburgse Broodfabriek. Één jaar later weer een ingezonden stuk, die hij ondertekend namens de afd. Middelburg vd. *Ned. Bakkerij Gezellen-Bond*. nu in zijn functie van Voorzitter. In 1899 kom ik weer een knipsel tegen met een ingezonden brief van hem, nu is hij het niet eens met het verslag wat de MC. heeft geplaatst van een vergadering van de *revolutionaire socialisten*.

Hij blijkt daar een actief propagandist van te zijn. Dit is te zien aan de vele adv. Van lezingen die in de provincie geeft. Verder is hij (hoofd)redacteur van het door hen zelf uitgegeven blad *De Toekomst*.

In 1903 staan er regelmatige advertentie in de Breskensche Courant – niet meer in de Middelburgsche - waarin staat dat Jac. L. A. de Lange op treed als spreker. 22 febr. 1905 spreekt hij b.v. te Kruisdijk de andere spreker die dag is F. Domela Nieuwehuis.....

Zie enkele knipsels hierna, uit genoemde periode

De onderwerp van de ingezonden stukken - in zijn revolutionaire periode - varieerden nog al:

5 okt. 1895: n.a.v. onjuiste berichtgeving in MC. Over ontslagen werknemers van een Middelburgse broodfabriek.

19 nov. 1908: n.a.v. Verdediging tegenover een verslag in de MC. Over de vergadering van *De Broederbond*, waar hij als spreker optrad,

29 sept. 1909: n.a.v. de Tram Middelburg – Vlissingen in het water,

1 jun 1911: n.a.v. te dure groenten op de veiling voor kooplieden,

19 aug. 1911: N.a.v. de plannen voor een (zuivel)coöperatie.

Enige knipsels:

Breskensche Courant, 22/02/1905

Openbare Vergadering
te *Kruisdijk* gemeente *Groede*, bij J. J.
ROOFACK, op
Zondag 26 Februari a.s.,
des avonds te **6** ure.

SPREKERS:
F. DOMELA NIEUWENHUIS
van **AMSTERDAM**
EN
JAC. L. A. DE LANGE
van **MIDDELBURG.**

ONDERWERP:
Socialisme en
Socialisme en zijne twee stroomingen.

Entrée 5 cent. Debat vrij.

N.B. De vergadering wordt opzettelijk belegd te Kruisdijk om het publiek van Groede, Schoondijke en Breskens in de gelegenheid te stellen haar bij te wonen. Waar bij de aanstaande verkiezingen ook de sociaal-democraten een woordje wensen mee te spreken is het zeer gewenscht daarover ook te hooren de meening van den heer DOMELA NIEUWENHUIS, de veteraan van het Socialisme in Nederland.

Niemand verzuime deze gelegenheid!

Middelburgsche Courant, 27/10/1906; p. 4/4

Wiebren Hogerhuis,
een der onschuldig veroordeelde
GEBR. HOGERHUIS, en
Jac. L. A. de Lange
spreken **Maandag 29 October**, des avonds
8 uur, in het lokaal van **GELDOF, Wal**,
over:
Steunpilaren der Maatschappij.

Entrée 5 cent. Debat vrij.

Breskensche Courant, 02/10/1907

Waarschuwing!
Mede-arbeiders!

Laat u niet verlokken door de advertentie van de **Stuwadoors-
vereniging** te **Rotterdam**, om daar te gaan werken, want de
bootwerkers zijn te Rotterdam in staking.

Bemoedigt den rechtvaardigen strijd uwer mede-arbeiders niet!

JAC. L. A. DE LANGE,
Redacteur van „*De Toekomst*” Middelburg.

28

Kerkelijke Belasting.

Over dit onderwerp spreekt **Maandag 27 November**, 's avonds **8 uur**, in de Zaal van het **SCHUTTERSHOF**.

JAC. L. A. DE LANGE.

Entrée **5 en 10 cent.**

Debat vrij.

'sLands Welvaart in Gevaar!

Over dit onderwerp spreekt op

Maandag 24 Nov;

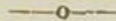
des avonds te **8 uur** in het Schuttershof, **JAC L. A. de LANGE.**

Entree 5 en 10 cent. Debat vrij.

— De viering van den 1 Mei-dag is hier dit jaar al bijzonder kalm verlopen. In het Schuttershof hadden de Middelburgsche Bestuurdersbond en de afd. Middelburg der S. D. A. P. een bijeenkomst georganiseerd, waarin de heer J. A. Bergmeijer als spreker optrad. Voor de pauze hield spr. een rede waarin hij de eischen van den 1 Meidag, algemeen **kiesrecht en 8 uren arbeidsdag** besprak, om na de pauze de eisch van den vrede te stellen.

Het muziekkorps Excelsior en de zangvereniging De Volksstem brachten enkele nummers ten gehore. De zaal was slechts matig bezet.

In de Wermansvereniging sprak de heer Jac. L. A. de Lange voor de vrij-socialisten en werd de avond verder met zang en voordracht aangevuld. Ook hier was de opkomst niet groot.

1916-03-08

1 juni 1911, Daar ging een ingezonden stuk over de te hoge groenteprijzen op de Middelburgse Veiling. Niet de kooplieden, maar de boeren treffen dat verwijt.

Twee maanden later een veel langer ingezonden stuk in de MC. Van 19 aug. 1911. Hier gaat het over de verhoging van de melkprijzen.

Ik heb niet kunnen vinden dat de Lange voor 1916 iets met melk of melkhandel te doen had!

1916 ? Melkinrichting De Nieuwe landbouw Hofplein D76 -Jac. L. A. de Lange

In 1916 word dit anders, op 10 jan. 1916 staat er een ingezonden stuk van zijn hand in de MC, er zouden er nog veel meer volgen. Belangrijk om te weten is dat er toen een *melkoorlog* gaande was in Middelburg.

Om dat deze *melkoorlog* mogelijk de aanleiding was van het oprichten van de Coöperatieve melkinrichting Walcheren is deze hele polemiek geplaatst in de *MAP Middelburg Coöperatie Walcheren*.

Wat hierna volgt zijn nog enige knipsels, die gaan over de persoon De Lange en over zijn eigen zuivelbedrijf.

Middelburgsche Courant, 19/04/1916; p. 4/4

HEEREN WINKELIERS!

De Koopmansbond „Eendracht maakt Macht”, stelt voortdurend ter beschikking van alle winkeliers, een voldoende voorraad, vol verse

REGEERINGSEIEREN

tegen den prijs van f 5.90 per 100 stuks, onder verplichting, die aan het publiek te verkoopen à 6½ cent per stuk, f 1.57½ per 25 stuks, f 6.30 per 100 stuks en zoo vervolgens.

Het Bestuur van den Koopmansbond „Eendracht maakt Macht” te Middelburg:

C. POLDERMAN p/a. MINDERHOUD Nieuwstraat.

J. FLIPSE, Schuitvlotstraat.

JAC. L. A. DE LANGE, Wagenplein.

J. OSTE, Noordstraat.

A. BREEL, St. Pieterstraat.

P. RAAS, Wagenplein.

Middelburgsche Courant, 26/05/1916; p. 4/4

GEMEENTE-EIEREN!

Tweemaal per week verse Zeeuwsche Eieren verkrijgbaar bij

JAC. L. A. DE LANGE,
Wagenplein 115, Middelburg,

à 6 cent per stuk.

Per 25 stuks f 1.40, per 100 stuks f 5.50
Voor wederverkoopters en bakkers f 5.25 per 100 stuks.

1916-08-07 De eerste advertentie over Melkinrichting *De Nieuwe Landbouw*
Stond in de Middelburgsche - en Vlissingse Courant

Vlissingse Courant, 07/08/1916; p. 4/4

Melkinrichting „De Nieuwe Landbouw”

Hofplein D 76, Middelburg.

Filiaal: Kerkstraat, Vlissingen.

Alle producten staan voortdurend onder controle van den heer NONHEBEL
Apotheker Scheikundige te Middelburg.

Het rapport van het onderzoek d.d. 5 Augustus luidt:

Soort. gewicht bij 15 gr. 1030.4.

Vetgehalte 31 pct.

Vetvrije vaste stof 8.20 pct.

Conclusie: De eisch der Melkverordening is 25 pct. voor vetgehalte en 7.8 pct. voor vetvrije vaste stof.

Hieraan is door de percentage's 3.1 en 8.20 ruim voldaan.

w. g. G. K. A. NONHEBEL.

Gestereliseerde en gepasteuriseerde melk in flesschen à 11 cent!

Aanbevelend, JAC. L. A. DE LANGE.

Merk op dat de voormalige melkfabriek *De Landbouw*, van de heer Dekker, per 2 mei 1916 was overgenomen door een Coöperatieve vereniging. Deze zette in het zelfde pand, met dezelfde beheerder – de heer Dekker – het bedrijf voort onder de naam Coöperatieve Melkinrichting en Stoomzuivelfabriek *Walcheren*.

Verder met Jac. L. A. De Lange

1917

Middelburgsche Courant, 07/03/1917; p. 1/4

DE GROENTENPRIJZEN.

Gistermiddag hield de „Koopmans-bond“ een ledenvergadering in de kleine zaal van het Schuttershof welke vergadering druk was bezocht.

De voorzitter, de heer C. Polderman, deelde mede, dat zou worden gesproken over de aardappelen en over de distributie der groenten.

De vice-voorzitter, de heer Jac L. A. de Lange, wees op den critieken tijd, dien de kooplieden doormaken. Tot voor korten tijd was dit niet zoo erg, omdat de overheid te Middelburg een oogje dicht deed. Nu is daar, door een ingezonden slak in de Vlissingse courant en het werken van het sociaal democratisch gemeenteraadslid van Vlissingen Lindeijer, verandering in gekomen en is door de overheid gelast nauwlettend toe te zien op de naleving der distributiewet. Spr. brengt hulde aan den burgemeester voor zijn zorg in de voorziening van aardappelen al is die ook nu spaak geloopen.

Vlissingse Courant, 02/05/1917; p. 3/4

Melkinrichting „DE NIEUWE LANDBOUW“

Hofplein 76, MIDDELBURG, Wagenplein 115. Kerkstraat 3, VLISSINGEN.

 Bij deze geef ik het geachte publiek kennis, dat door den verhoogden inkoopsprijs en de steeds stijgende exploitatiekosten mijn Melkprijzen als volgt zijn vastgesteld:

Volle Melk per Liter 11 cent
Flesschen Melk per Liter 13 cent.

De prijsverhoging door de Coöperatieve Melkinrichting „Walcheren“ voorheen L. DEKKER & Co., door de Vlissingse Melkinrichting en door de Melkvereniging „Samenwerking“ vastgesteld, respectievelijk op 13 cent en 16 cent is tegen het publiek belang, in het nadeel van den geheelen Melkhandel en in het nadeel van de Melkleveranciers zelven, want tengevolge van zulke abnormaal hooge prijzen zal het Melkgebruik zeker enorm veel verminderen, omdat ik overtuigd ben, dat het doel der Coöp. Melkinrichting „Walcheren“, voorheen L. DEKKER & Co. is de geheele particuliere melkhandel te dupeeren in haar eigen belang, immers is reeds bij de oprichting gezegd: „Wij moeten de baas worden.“

Omdat ik niet wil meedoen aan een razernij bovenbedoeld, heb ik mijne prijzen als boven vastgesteld.

Aanbevelend,

JAC. L. A. DE LANGE.

Merk op dat deze prijs door het Ministerie van Landbouw, Nijverheid en Handel was vast gesteld. De andere fabrieken op Walcheren, Vlissingse Melkinrichting en de Middelburgsche Coöp. *Walcheren*, hadden één dag eerder een gezamenlijke advertentie geplaatst, betreft deze melkprijsverhoging.

Vlissingse Courant, 19/05/1917; p. 5/8

Na een lezing van den heer W. N. Vaandrager, voorzitter van den Bond van Melkveehouders in Zuid-Holland, die het groote belang van organisatie uiteenzette, is gisteren te Middelburg een Zeeuwsche Bond van melkveehouders opgericht met ruim 100 leden. Een voorloopig bestuur werd gekozen.

Meer over deze *Bond van Melkveehouders*, waar De Lange mee te maken kreeg, in *MAP Zeeland Div / BvM*

1917-05-08 Een zeer lang ingezonden stuk tegen de Coöperatie en tegen de heer Dekker – Zie *MAP Coöp Walcheren*

1918

1918-01-15 Hier wel een gezamenlijke adv. nav. de – verplichte - verhoging van de Melkprijs

Middelburgsche Courant, 15/01/1918; p. 1

Verhooging Melkprijs.

Ondergeteekenden brengen ter kennis van het geachte publiek dat Z. E. den Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel heeft bepaald dat de melkprijs in de tweede Melk Zone omvattende ook de gemeente Middelburg met 2 cent per Liter zal worden verhoogd en zij alzoo gemoodzaakt zijn om vanaf Woensdag 16 Januari de prijzen vast te stellen als volgt:

Rauwe melk 17 cent per Liter.
 Gepasteuriseerde melk 20 cent per flesch en 11 cent per halve flesch.
 Karnemelk 7 cent per Liter.
 Tapmelk 7 cent per Liter.

Het Bestuur der Melkvereniging Samenwerking,
 De „Nieuwe Landbouw”, Hofplein.
 De Coöp. „Walcheren”, Wal B 37—39.

Middelburgsche Courant, 11/06/1918; p. 1/4

— Van den neer Jac. L. A. de Lange ontvingen we een schrijven waarin hij opkomt tegen de in ons nummer van gister gemaakte veronderstelling dat de brand op het Hofplein alhier zou zijn veroorzaakt door een vonk uit den schoorsteen van de aangrenzende melkfabriek. Hij betwijfelt dat en maakt andere veronderstellingen. Waar wij slechts spraken van een waarschijnlijkheid willen wij van dezen twijfel van den inzonderder gewag maken zonder dat wij echter aanleiding vinden tot het publiceeren van beschouwingen over veronderstellingen.

Middelburgsche Courant, 31/12/1918; p. 7/10

Coöp. Melkinrichting en Stoomzuivelfabriek „Walcheren”
 p. f.

L. DEKKER,
 Directeur Coöp. Melkinrichting en Stoomzuivelfabriek „Walcheren”.
 p. f.

JAC. L. A. DE LANGE.
 Melkinrichting
 „De Nieuwe Landbouw”, Hofplein.
 p. f.

Aan het Publiek !

Het publiek wordt door ons verzocht geen geloof te slaan aan den laster en halve waarheden, gepubliceerd in het blad „De Toekomst”, ten opzichte van onzen patroon,

den heer JAC. L. A. DE LANGE,

Melkinrichting „De Nieuwe Landbouw” te Middelburg.

Eerstens is het eene grove leugen, dat wij door onzen patroon slecht worden behandeld; **het tegendeel is waar.**

Tweedens heeft „men” in „De Toekomst” verzuimd te vermelden dat wij in tijd van een half jaar driemaal een duurtetoeslag ontvingen ten bedrage van 25 gulden, en dat, op een paar uitzonderingen na, ons werk des namiddags bestaat uit jongenswerk.

Ook heeft „men” vergeten? te berichten dat bij ziekte **steeds ons volle loon** wordt uitgekeerd, zonder dat wij daarvoor ook maar één cent premie behoeven te betalen.

Ten slotte kunnen wij hieraan nog toevoegen, dat bij door ons zelven gewenscht verzuim ons nog nooit één cent op ons loon is gekort, en dat bij de mindere werkzaamheden der laatste weken, wij allen, zonder korting op ons loon worden in dienst gehouden, dus niemand aan den dijk wordt gezet, terwijl bij noodzakelijk meerdere werkzaamheden overwerk wordt uitbetaald.

Deze verklaring geven wij niet alleen geheel vrijwillig, maar wij **verzoeken** onzen patroon die te willen publiceren.

Middelburg, 2 December 1918.

L. FLIPSE.
J. REIJNOUDT.
A. J. VAN RIET.
J. VAN SLUIJS.
J. KAPTIJN.
C. HENDRIKSE.

Middelburgsche Courant, 08/02/1919; p. 2/6

HINDERWET.

Burgemeester en Wethouders der gemeente Middelburg brengen ter openbare kennis dat van heden af op de gemeentesecretarie ter visie is gelegd een verzoek met bijlagen van J. L. A. DE LANGE, te Middelburg om vergunning tot het plaatsen van een stoommachine van 12 P.K. in de te veranderen en uit te breiden Melkfabriek in perceel kad. bekend sectie N no. 196, wijk D no. 76;

Middelburgsche Courant, 20/03/1919; p. 2/4

HINDERWET.

Burgemeester en wethouders van Middelburg maken bekend:

dat bij hun besluit van heden aan Jac. L. A. de Lange te Middelburg en zijne rechtverkrijgenden voorwaardelijk vergunning is verleend tot het plaatsen van een stoommachine van 12 P. K. in de te veranderen en uit te breiden melkfabriek in perceel kad. bekend sectie A no. 196 wijk D no. 76.

Middelburg, 19 Maart 1919.

Burgemeester en Wethouders voornoemd,
R. DUMON TAE, Voorzitter.
J. F. VEEREN, 1° Secretaris.

1920-07-13 Uit het verslag van een vergadering van de *Commissie van het tijdelijke distributiebedrijf* (?) Blijkt dat er een schrijven was binnen gekomen van de heren; L. Dekker, Jac. L. A. De Lange en J. A. Visser, waarin deze waarschuwde voor melkvoorziening problemen.....Zie MAP Zeeland div. BvM

Vlissingse Courant, 18/09/1920; p. 6/6

De Melkinrichting „De Nieuwe Landbouw”

JAC. L. A. DE LANGE

HOFPLEIN D 76

MIDDELBURG

brengt vanaf heden in den handel de GEHOMOGENISEERDE

Flesschen- en Maatmelk

REINA

naar een geheel nieuw systeem gesteriliseerd en gepasteuriseerd en daardoor geheel ziektekiemvrij; blijft langen tijd goed en is fijn van kleur en smaak.

Neemt proef en U wilt geen andere!

Let vooral op het merk, waarmede mijne flesschen zijn voorzien.

Breskensche Courant, 19/10/1921

De Fabrik van Melkproducten en Melkinrichting „DE NIEUWE LANDBOUW”

HOFFLEIN D 76 MIDDELBURG TELEF. No. 351.

Levert gehomogeniseerd gestereliseerde MELK in flesschen, gedeponeerd fabrieksmerk „REINA”, die langen tijd goed blijft, beslist zonder bietensmaak, aan sterk concurrerende prijzen, en in flesschen van een Liter inhoudsmaat.

MELK met bietensmaak een marteling ze te moeten gebruiken! De „REINA-MELK” een genot ze te drinken! Steeds versch verkrijgbaar in flesschen en per glas in het Café van den Heer

A. ADRIAANSEN, Haven, BRESKENS.

Aanbevelend,

Jac. L. A. DE LANGE.

Let op onze sterk concurrerende prijzen!

Breskensche Courant, 26/04/1922

't Loopt storm op alle plaatsen
naar de vertegenwoordigers van de

Melkinrichting en Zuivelfabriek,

„De Nieuwe Landbouw” te MIDDELBURG, omdat deze week wordt verzonden naar al mijne vertegenwoordigers

de eerste Gras-roomboter,

prima van kleur en smaak à **1 gulden per pond.**

VERKRIJGBAAR TE:

Breskens: bij den heer KOSTER-Leenhouts.

Breskens: bij den heer WESDORP-v. d. Linde.

Groede: bij Mej. Wed. COLIJN.

Aanbevelend,

JAC. L. A. DE LANGE.

Vlissingse Courant, 30/10/1922; p. 4/4

Gegarandeerd Prima ROOMBOTER

(Rijkscontrole)

à f 1.25 per pond.

JAC. L. A. DE LANGE

Melk-Inrichting „De Nieuwe Landbouw”

HOFFLEIN, MIDDELBURG.

J. P. DE LANGE

SINGELSTRAAT, MIDDELBURG.

Middelburgsche Courant, 29/04/1923, p. 6/8

PRIMA ROOMBOTER

van af heden

90 CENT PER POND.

JAC. L. A. DE LANGE, Melkinrichting, Hofflein

Middelburgsche Courant, 10/10/1923;

Met Ingang van 15 October
is de straatprijs voor VOLLE
MELK gesteld op

14 cent per Liter.

Bond van Melkveehouders.

Coöp. Melkinrichting.

Melkinrichting DE LANGE.

Bond v. Melkslijters M'burg.

BEKENDMAKINGEN.

HINDERWET.

Burgemeester en Wethouders der gemeente Middelburg brengen ter openbare kennis, dat van 18 Januari 1924 af op de gemeente-secretarie ter visie is gelegd een verzoek met bijlagen van J. L. A. DE LANGE te Middelburg om vergunning tot uitbreiding der melkfabriek in perceel, kad. bekend, sectie A, no. 1806 wijk D no. 76, gelegen aan het Hofplein;

dat op Vrijdag den 1 Februari a.s. des namiddags te 2 uur ten raadhuijs gelegenheid zal zijn tegen het verzoek bezwaren in te brengen en deze mondeling of schriftelijk toe te lichten, alsmede dat zoowel de verzoeker als zij die bezwaren hebben in te brengen, gedurende drie dagen vóór genoemd tijdstip op de gemeentesecretarie van de ter zake ingekomen schrifturen kennis kunnen nemen.

Middelburg, 18 Januari 1924.

Burgemeester en Wethouders voorn.,
P. DUMON TAK, Voorzitter.
M. VAN DER VEUR, Secretaris.

BEKENDMAKING.

HINDERWET.

Burgemeester en Wethouders van Middelburg maken bekend: dat bij hun besluit van heden aan J. L. A. de Lange, en zijne rechtverkrijgenden voorwaardelijk vergunning is verleend tot uitbreiding zijner melkfabriek in perceel D 76 sectie A no. 1806 gelegen aan het Hofplein alhier.

Middelburg, 22 Februari 1924.

Burgemeester en Wethouders voorn.,
P. DUMON TAK, Voorzitter.
M. VAN DER VEUR, Secretaris

Met ingang van 14 April a.s. hebben wij den straatprijs VOLLE MELK gesteld op **12 cent per Liter.**

Bond van Melkveehouders:

Coöp. Melkinrichting „Walcheren“, Wal.
J. L. A. de Lange, Melkinrichting Hofplein.
Bond van Melkslijters, Middelburg.

Stoomzuivelfabriek en Melkinrichting
„DE NIEUWE LANDBOUW“
met onderafdeeling
Ijs- en IJscowafabriek **„DE NOORDPOOL“**
Hofplein D 76 — MIDDELBURG.

Bij deze heb ik de eer het geachte publiek van Vlissingen en omstreken te berichten, dat ik aan mijn Zuivelfabriek en Melkinrichting heb verbonden een Ijs- en IJscowafabriek onder den naam

„DE NOORDPOOL“.

De officiële opening dezer zaak zal a.s. Zondag 4 Mei plaats hebben.

Aan mijn inrichting zijn verbonden bekwame vakmensen, zoodat de IJscowafels zijn vervaardigd bij uitstek vakkundig en van prima grondstoffen.

Ook STAVEN IJS voor Hotels, Café's en heeren Slagers worden aan concurrerende prijzen geleverd.

Aanbevelend, **JAC. L. A. DE LANGE.**

 De Melkinrichting annex IJs- en IJsco-fabriek „DE NIEUWE LANDBOUW” te Middelburg, **VERKOOPT** vanaf Donderdag 15 Mei te Vlissingen de **volle maatmelk à 8 cent** per liter franco huis.

Let op de **gele wagens** met den naam J. L. A. DE LANGE.

N.B. Zij die wenschen bediend te worden gelieven even hun adres op te geven.

De Melkinrichting „De Nieuwe Landbouw”

wordt met ingang van morgen (Zaterdag) 10 Januari verplaatst van **HOFFLEIN 76** naar de

LANGEVIELE 208.

De zaak wordt niet alleen geheel op denzelfden voet voortgezet, maar uitgebreid met meerdere ZUIVELPRODUCTEN, als verschillende soorten KAAS etc.

JAC. L. A. DE LANGE.

TELEFOON No. 351.

MELK.

Met ingang van **Maandag 17 November** is de straatprijs volle Melk **16 cent per Liter.**

Bond van Melkveehouders.
Coöp. Melkinrichting

„Walcheren”.

Bond van Melkelijters.

Melkinrichting

JAC. L. A. DE LANGE.

Verkoop Melkfabriek *De Nieuwe Landbouw* / 30 jan aangehouden!

Middelburgsche Courant, 17/01/1925; p. 3/6

De Notaris W. HIOOLEN te Middelburg, is voornemens in het **OPENBAAR TE VERKOOPEN** op **DONDERDAG 29 JANUARI 1925**, des avonds 8 uur in het Veilinggebouw „Mercurius” aan de Koepoortstraat te Middelburg.

DE MELKFABRIEK „DE NIEUWE LANDBOUW” aan het Hofplein te Middelburg, met Bovenwoning en Erf, en met alle de daarin aanwezige machines en gereedschappen, benoodigd voor de bereiding van zuivelproducten, kadaster sectie A nr. 1806, groot 346 Centiaren.

Grondbelasting f 40 87, Straatbelasting f 17.80.

Dadelijk te aanvaarden.

Te bezichtigen daags vóór en op den verkoopdag van 10 tot 12 en van 2 tot 4 uur op vertoon van een bewijs van toegang, met verdere inlichtingen verkrijgbaar ten kantore van den Notaris.

Middelburgsche Courant, 30/01/1925; p. 2/4

AFLOOP VERKOOPINGEN.

— Door notaris W. Hioolen is Donderdag in het Veilinggebouw „Mercurius” in het openbaar geveild de melkfabriek „De Nieuwe Landbouw”, aan het Hofplein D 76 te M i d d e l b u r g bestaande uit fabrieksgebouw met afzonderlijke bovenwoning, groot 346 c.A.

Opgehouden.

Jac. De Lange gaat daarna verder in winkelpand Langeviele 208. Dit was daarvoor in gebruik als Coiffeurszaak - R. R. v.d. Woestijne.(1923), J. Tevel (1924), *De Geus Bonbons* / ijsalon (1924)

Middelburgsche Courant, 09/09/1925; p. 4/6

STOOM-KOFFIEBRANDERIJ en THEEHANDEL
SPIJKER en VERKOREN - AMSTERDAM
 Lijnbaansgracht 92.

Bij deze berichten wij het geachte publiek van MIDDELBURG EN OMSTREKEN, dat wij tot onzen Vertegenwoordiger hebben aangesteld, den heer

JAC. L. A. DE LANGE
 Langeviele 208 MIDDELBURG.

bij wien al onze soorten KOFFIE en THEE verkrijgbaar zijn tegen sterk concurrerende prijzen.
 PRIMA KWALITEITEN

1925-12-19 kort daarna staat er een adv. in de krant waaruit blijkt dat De Lange ook zuivelproducten verkoopt, van *De Vlissinsche Melkinrichting „Koena”*

Een jaar later – 1926 – ook een adv. over verkoop van *Walcheria* ijs.

Middelburgsche Courant, 19/12/1925; p. 8/8

Vlissingsche Melkinrichting
 en
Fabriek van Melkproducten
„KOENA”.

Onze zoo gunstig bekende

ROOMBOTER

merk „KOENA”, onder Rijkscontrole is van af Maandag 21 December

f 1.20 per pond.

Steeds versich verkrijgbaar bij JAC. L. A. DE LANGE, Langeviele en Firma MEERTENS, Korte Delft.

Middelburgsche Courant, 01/05/1926; p. 3/8

N.V. IJSCO-FABRIEK „WALCHERIA” VLISSENEN
OPENING SEIZOEN 1926

De levering van ons IJS aan Hotels, Café's-Restaurants en Particulieren is 't vorige jaar een succes geweest. -:- Wij hebben daarom dit jaar een speciale afdeeling daarvoor aan onze Inrichting verbonden

THUISBEZORGING IN ELKE HOEVEELHEID

Inlichtingen aan de Fabriek of bij onzen Depöthouder

JAC. L. A. DE LANGE, Langeviele 208.
 ONZE PRODUCTEN STAAN ONDER REGELMATIGE CONTROLE VAN HET SCHEIKUNDIG BUREAU VAN DR. SPUIJMAN, - VLISSENEN.

VLISSINGSCHE MELKINRICHTING „K'O E N'A"**J. A. VISSER**

Wij noteeren voor onze melkproducten ;

Gesteriliseerde Melk	per	1/1	tl.	f	0.18
"	"	1/2	"	"	0.10
Karnemelksche Pap	"	1/1	"	"	0.12
Karnemelk	"	1/1	"	"	0.10
Yoghurt	"	1/1	"	"	0.20
Gesteriliseerde Slagroom	"	1/2	"	"	1.00
"	"	1/4	"	"	0.55
"	"	1/10	"	"	0.25
Koffieroom	"	1/4	"	"	0.55
"	"	1/4	busje	"	0.30
Prima Roombater met Rijkmerk	"		p. pond		1.10

Al deze artikelen zijn dagelijks versch verkrijgbaar bij onze

Verkoophuizen

J. CARLIER - JAC. DE LANGE - C. DE KUBBER

Domburg

Middelburg

Goes

1927-10-21 Adv. Waar uit blijkt dat er ook boter van de Middelburgse Coöperatie, *Walcheren* werd verkocht.**BOTER.**Onze prima ROOMBOTER met Rijkmerk kost deze week
11.20 per pond.**Coöperatieve Melkinrichting en
Zuivelfabriek „WALCHEREN,
SINGEL. TEL. 83.**Onze BOTER is verkrijgbaar bij onze Wijkknechten en Melk-
slijters, Filiaal Wal B 37, en verder bij :

Coöp. de Broederband, Langeviele en filiaal Zacharias Jansenstraat, CORNELISSE, Kortedelft.	T. KARS, Giststraat.
L. DEKKER, Dam.	J. KRAAK, Lange Geere.
B. C. GEERS, Noordpoortstraat.	JAC. L. A. DE LANGE, Langeviele
Firma v. d. HARST, Groenmarkt.	Fa. A. LITTOOY & Co. Lange
Firma VAN HEUSDEN, Lange-	Noordstraat.
delft.	L. MELSE, Rouaansche Kade.
Wed. J. v. HOUTE, Burg.	J. POPPE, Zacharias Jansenstraat.
	R. DE STEUR, Kortedelft.
	Fa. VERHAGE, Rotterd. Kade.

De **PRIJS VERBAAST U**, maar de
KWALITEIT SMAAKT U! Dat is
het **WONDER** van de heerlijke
WITTE en KOMIJNE KAAS à 10
cent per ons, en prima **EDAM-**
MERS à f 1.75 per heele bol, in den
KOENA WINKEL,
Langeviele 208, Telefoon 351.
JAC. L. A. DE LANGE.

JAC. L. A. DE LANGE,
Langeviele 208,
in Zuivelproducten enz.

p. f.

1932-12-31 Het laatste bericht wat ik heb gevonden
Van Jac. L. A. De Lange.

MELKOORLOG

Middelburgsche Courant 10-01-1916; p. 2/4

LAATSTE BERICHTEN.

Hedenmorgen kwam ons ter oren, dat ook te Middelburg thans een melkoorlog in het klein is ontstaan en wij hebben daarom een onderzoek ingesteld. Wij kwamen daarbij tot de volgende conclusie.

De melkleveranciers, dat zijn zij die de melk leveren de fabrieken, en de slijters hebben besloten de prijs met 1 cent te verhogen en die te brengen op 8 cent Per liter.

De fabrikanten menen, dal zij moeilijk voor alle melk 8 cent kunnen geven, inzonderheid niet voor die, welke bestemd is voor het maken van boter, op welk product een maximumprijs van 90 cent per halve kilogram bestaat

De boeren dreigen nu hunnerzijds om de melk niet hier te leveren, doch ze naar Holland uit te voeren, daar hen reeds 8½ cent per liter zou zijn geboden voor levering aan de Rotterdamse boot.

Hedenmorgen bleven reeds een drietal boeren, die aan een der fabrieken leveren, doch niet op contract, met hun, melk achter.

Middelburgsche Courant, 1916-01-11; p. 1 /4

Uit Middelburg

Als vervolg op ons bericht betreffende de melkoorlog in ons vorig nummer kunnen wij thans mededelen, dat hedenmorgen met de Rotterdamse boot 1050 liter melk is vervoerd naar Rotterdam en dat contracten voor geregelde levering op deze wijze zijn afgesloten. Deze melk wordt te Rotterdam direct naar Leiden doorgezonden om daar 's-avonds laat aan te komen en onmiddellijk te worden verwerkt, om 's-morgens vroeg weer te worden verzonden o.a. naar Amsterdam.

Verder hoorden wij reeds van een strijd tussen een leverancier en een slijter over het niet nakomen van een contract.

Van bevoegde zijde vernemen wij, dat er geen vrees voor een tekort aan melk voor de inwoners van Middelburg is te vrezen tengevolge van de gerezen geschillen.

Middelburgsche Courant, 1916-01-15; p.6/6

Melkoorlog

Mijnheer de Redacteur,

Ik las in uw veel gelezen blad van verzending van melk naar Rotterdam daar enkele leveranciers en zelf van een die zich verbonden had voor een zekere prijs en een bepaalde tijd te leveren. Ik zou zo willen vragen is dat verenigingsleven. ik zou zo denken neen, maar veeleer oppositie voeren Ik had liever gezien een praktisch samenwerken van beide partijen om de belangen van leveranciers en slijters te behartigen, want ieder werkt toch voor zijn

brood. Wat nu de opslag van melk betreft, die zou ik willen vergelijken bij duurtetoeslag, want door de tijdsomstandigheden hebben wij allen meer uitgegeven en als de leveranciers eens zo gerekend hadden: wij zullen onze afnemers drie kwart cent boven de vastgestelde prijs vragen en een kwart cent voor de slijter, dan hadden misschien beide partijen beter tot een overeenkomst gekomen om de melk met een cent te verhogen.

Dan hadden beide partijen een duurtetoeslag, want dat hebben zij samen nodig, de leverancier voor duur voeder en de slijter voor minder omzet en ook voor levensbehoeften. Men zal mij misschien toevoegen dat de burgerij er dan toch de dupe van wordt, om die hele cent te betalen. Ik zou er dit antwoord op kunnen geven. Er zijn toch al heel veel werkgevers die al een duurtetoeslag gegeven hebben ik hoop dat er nog wel meer zullen volgen. Want het is zeker een zaak die vele werklieden ten goede komt.

U, mijnheer de redacteur, dankend voor de verleende plaatsruimte, teken ik mij

EEN VRIEND VAN SAMENWERKEN

Middelburgsche Courant, 1916-01-19; p. 2/4

PRIJSVERHOGING DER MELK.

Mijnheer de Redacteur!

Blijkens de advertentie van de melkverkopers vereniging „*Onderlinge Samenwerking*”, in uw blad van gisteravond, zal de prijs der melk, te beginnen op donderdag, op 10 cent per Liter worden gebracht!

‘t Is niet de wil van de verkopers, in casu de slijters, mijnheer de redacteur, maar zij worden gedwongen! Laat het publiek dit goed inzien: de slijters worden gedwongen.

Ook heeft deze categorie niet het minste voordeel van de prijsverhoging, daar de slijters het meerdere wat ze ontvangen moeten afstaan aan de leverancier!

In plaats van voordeel heeft deze categorie nadeel van de verhoging, daar het in dezen kritieke tijd niet zelden voorkomt, dat de klanken minder gebruiken.

Dat laat zich ook verstaan! Alles wordt duurder en als de inkomsten van een gezin niet vermeerderen moet de huisvrouw wel bezuinigen!

Evenwel, dit schijnt de melkleveranciers koud te laten, ze eisen de volle verhoging voor zich op.

Mijn leverancier, die, hetzij tussen twee haakjes gezegd, zó unfair handelde, dat hij zelfs ons contract heeft verbroken toen ik hem voor een paar weken niet méér wilde betalen voor de melk, omdat ik prijsverhoging ongemotiveerd vind, durfde zelfs te zeggen: „*dan moet je de melk maar 11 cent verkopen.*”

Nietwaar, de boeren weten er wel raad op!

En juist, omdat zij wel raad weten, hebben wij in deze strijd het onderspit moeten delven!

De boeren zijn in de gelegenheid gesteld, de melk naar Holland te zenden.

Nu vreesden we deze export niet, omdat we wel weten, dat begin februari de koeien in Holland zo vriendelijk zijn een kalf te geven, tengevolge waarvan ze meer melk produceren, en dus de afnemers in Holland de Zeeuwse melk niet meer zouden behoeven.

Edoch, de natuur kwam de Walcherse boeren te hulp.

De ramp, die Noord-Holland heeft getroffen, heeft veel melkkoeien doen verdrinken, de overgeblevenen produceren, tengevolge van het doorgestane leed, belangrijk minder melk, waardoor dus groter schaarste zal ontstaan, en onze boeren langer in de gelegenheid zijn hun melk tegen hoger prijs te verzenden.

Ziet, aan al die machten konden we niet langer weerstand bieden, we moesten de strijd opgeven.

Ziet, mijnheer de redacteur, ik meen dat, in het belang der melkverkopers, Het publiek dit dient te weten.

U zult ons dus een groten dienst bewijzen, met mij enige plaatsruimte in uw blad af te staan, voor bovenstaande.

Ik twijfel niet aan uw bereidwilligheid, waarvoor bij voorbaat mijn besten dank

Middelburg, 19 Januari 1916.

JAC. L. A. DE LANGE.

Vlissingse Courant 1916-01-29; p.6/8

In de jaarvergadering van de *Melkleveranciers vereniging op Walcheren*, gehouden te Middelburg, kwam ter sprake hoe verder na het succes met de verhoging van de melkprijs moet worden gehandeld.

Na toelichting en uitvoerige discussie werd met 42 tegen 2 stemmen blanco besloten te Middelburg en zo mogelijk te Vlissingen een centraal punt te vormen, waar de boeren hun melk brengen, die alsdan gezuiverd wordt. Aan die centrale plaats kunnen dan de melkslijters hun melk komen afhalen en behoeven zij niet meer te nemen dan zij voor hun klanten nodig hebben, terwijl zij nu soms grote kwantums overhouden.

De melk, die niet aan de slijters wordt verkocht zal naar Holland worden vervoerd met een aan te schaffen motorboot, die in de zomer des nachts en in de winter overdag zal varen. Voor deze op coöperatie gegronde samenwerking zullen aandelen van f25 worden uitgegeven.

Bericht waar Varitus op geageerd; „Verslag vergadering Maandag 7 Febr”, niet gevonden in MC van 7 en 8 febr!!!

Ingezonden – door Vitiras

DE MELKKWESTIE - 1

Het dreigend gevaar dat de inwoners van Middelburg en Vissingen worden overgeleverd aan de willekeur van enige Walchersche boeren, met den Heer L Dekker aan het hoofd.

M. de Redacteur,

Met veel belangstelling volg ik als inwoner van Middelburg¹¹ gewoonlijk het nieuws dat ons 's-avonds uit onze omgeving en provincie wordt gebracht. Zo las ik ook met aandacht het verslag, der gehouden bijeenkomst van de Melkleveranciersvereniging op Maandag 7 Febr. in café Groenewegen te Middelburg Met verbazing, afschuw, ergernis en medelijden heb ik dat stuk gelezen en herlezen.

Geeft het niet veel te denken dat dezelfde Abrahamse, die enige dagen geleden mededeling deed aan de leden zijner vereniging dat de verzending van melk naar Holland bij uitstek schitterend ging en gouden bergen beloofde, nu aan zijn leden komt vertellen, dat in een paar dagen tijds al dat moois en illusies zijn verdwenen en hij nu die zaak op eens zóó duister inziet, dat hij meent dat ervan niet het gewenste resultaat is te verwachten.

Hadden die heren bestuursleden zich toch niet eens eerst beter op de hoogte moeten stellen met de toestanden in Holland en wat er aan een melkverzending verbonden is? Zouden die heren wel eens eerst een zeer nauwkeurig onderzoek hebben doen instellen?

Het lijkt er meer naar dat de heren, zo maar, op eens een zaak begonnen zijn waar zij niet het minste inzicht of verstand van hebben, verblind door de betere melkprijzen die op andere plaatsen betaald worden. Nu acht de heer Abrahamse het beter een eigen fabriek te stichten en zulks temeer omdat de leveranciersvereniging thans in gelegenheid is om een bestaande fabriekszaak over te nemen. Zijn ook in dit geval de heer Abrahamse en zijn medebestuurders weer niet te hard van stal gelopen? Heeft het bestuur ook deze aangelegenheid wel eens eerst met kennis van zaken onder de ogen gezien? Op welke gronden durft de heer Abrahamse beweren dat door de heer L. Dekker een billijke prijs gevraagd wordt als overnemingsom? Hebben de heren over de eerst noodzakelijke vereiste nagedacht bij het overnemen van een industrieel zaak, n.l. om een bekwaam accountant boekenonderzoek te laten instellen, lopende over enige jaren? Dan eerst is te beoordelen of voor een bestaande zaak de juiste waarde gevraagd wordt.

Het feit dat de heer Dekker zijn zaak de boeren aanbood, is natuurlijk zijn goed recht. Maar in verband met hetgeen deze winter voorafging is zijn handeling thans meer dan ergerlijk. Als voorzitter der melkslijtersvereniging heeft hij helpen strijden tegen verhoging van de melkprijs in de stad en heeft in verschillende opzichten tegenover zaken en personen beloften afgelegd en verzekeringen gegeven, die, nu hij denkt beter van zijn zaak te kunnen, eenvoudig niet worden nagekomen, terwijl hij intussen met de boeren heulde.

11 De niet met naam, maar als Veritas ondertekende tekst is – na enkele dagen later pas blijkt – afkomstig van Jac. L.A. de Lange, eigenaar van een van de drie melkinrichtingen in Middelburg – ZHN. De andere twee melkinrichtingen zijn van L. Dekker en Reijnierse

Hij had daarmee de Melkslijtersvereniging in kennis moeten stellen. Dit heeft hij echter niet gedaan en is stilletjes voorzitter gebleven ook tijdens het heulen met de boeren en zo worden nu de inwoners van Middelburg en Vlissingen ten opzichte van de melkvoorziening bedreigd, overgeleverd te zullen worden aan de willekeur van de heer Dekker en enige boeren. De melkslijters kunnen nu als bedienden gaan fungeren voor de melkleveranciersvereniging alias de heer Dekker. Wat dit voor het publiek zeggen wil, behoeft geen verder betoog. Iedereen kan begrijpen dat de melk steeds duurder zal moeten betaald worden. Dit is hun parool. De heer Dekker en zijn boerenvrienden, fluiten wel, op hun liefelijke en aangename wijze eigen, dat alle melkslijters hun bestaan mogen houden en de melk niet meer duurder worden zal. Hiervoor kennen wij echter de heer Dekker en de boeren.

Slechts enkele dagen geleden werd door de heer Dekker de actie der boeren bestreden en gebrandmerkt en over sommige boeren, in het bijzonder ook over de heer Abrahamse, met grote minachting gesproken En nu gaat hij met dat gezelschap arm in arm.

Mij dunkt dat in deze zaak het gevaar bestaat dat drie partijen bedrogen zullen uitkomen. Ten eerste de inwoners van Middelburg en Vlissingen Ten tweede de melkslijters aldaar, en ten derde de melkleveranciers die met zulk gezelschap in zee gaan. Men meent wel, nu in Middelburg en Vlissingen de baas te zijn, maar ik heb nog altijd een stille hoop op een andere inrichting waar men het hart niet zoo hoog draagt als de heer Dekker.

Ik meen hierop wel enig vertrouwen te mogen hebben. De boeren daarentegen meen ik dat het zaak voor zal zijn om heel goed uit hun doppen te zien alvorens zich te verbinden

VERITAS.

Middelburg, 10 Februari 1916

Ingezonden - door Abrahamse, voorzitter Melkleveranciersvereniging

DE MELKKWESTIE - 2

Mijnheer de Redacteur

Mag ik een plaatsje verzoeken in uw veel gelezen blad bij voorbaat dank

Vriend Veritas.

Uw ingezonden stuk heb ik niet zonder verwondering gelezen, want het is mij niet recht duidelijk waarom het verslag der vergadering van de melkleveranciersvereniging, gehouden op 7 Febr. j.l., door u met verbazing, afschuw ergernis en tot slot zelfs met medelijden gelezen en herlezen is.

Niettegenstaande het verslag door u gelezen en herlezen is, hebt u het toch verkeerd begrepen. Ik heb gezegd, dat de leverantie naar Holland thans zeer goed gaat en de betaling geregeld geschiedt, gouden bergen zijn door mij niet voorgesteld, en ook heb ik niet beweerd, dat het gewenste resultaat niet te wachten is. Indien u, vriend Veritas, meent, dat de bestuursleden geen nauwkeurig onderzoek instelden naar de fabriek in Holland waaraan wij onze melk leveren, zou ik u willen aanraden daar u er bijzonder veel belang in schijnt te stellen zelf eens te onderzoeken aan welke fabriek en onder welke voorwaarden wij onze melk leveren. Ik weet zeker, dan wel tot andere en betere inzichten zou komen.

Wat de vragen omtrent de plannen tot overname van een fabriek te Middelburg gevestigd, betreft, kan ik u gerust stellen, want ook hier wordt door ons niet te hard van stal gelopen. Er werden door ons reeds direct deskundigen aangewezen om een onderzoek in te stellen. Wij zien ook hier weer de strijd ontbranden legen de coöperatie, doch daar heb ik van speculatieve zijde wel op gerekend, en niet één boompje wordt zonder stormen te kunnen trotseren. Doch ik kan u de verzekering geven dat door ons samenwerking gezocht en gewenst wordt met de melkslijters. Mochten deze van onze samenwerking niet gediend zijn en zich tegen zulke gemotiveerde prijsverhogingen als deze winter door onze vereniging werden voorgesteld, blijven verzetten, dan zullen wij onze belangen krachtadig doorzetten.

Waar vriend Veritas ons bestuur verweet te hard van stal te zijn gelopen, zou ik hem willen vragen af hij dit zelf niet doet, waar hij thans over het duurder worden der melk spreekt. De bedoeling is thans niet de melkprijzen te verhogen, doch een coöperatie te stichten, daar de leveranciers niet langer door fabrikanten en slijters de wetten willen gesteld worden, daar wij hier zeer slechte ervaring bij opgedaan hebben (Wij spreken uit ondervinding!)

Waarom de door u genoemde drie partijen, bedrogen zullen uitkomen is mij niet recht duidelijk. Het vertrouwen dat u op een andere inrichting meent te mogen hebben, delen wij niet. Met de waarschuwing, door u aan de boeren gedaan, om heel goed uit hun doppen te zien, alvorens zich te verbinden, kan ik mij heel goed verenigen, vooral als hiermee bedoeld wordt de andere inrichting waar men het hart niet zo hoog schijnt te dragen als de heer Dekker. Zou het niet een eerlijker strijd zijn vriend Veritas indien u evenals ik u naam onder stukken schreef? Of durft u wellicht niet?

Met dank voor de verleende plaatsruimte

K. ABRAHAMSE.

Voorzitter der melkleveranciersvereniging

Ingezonden — door Vitiras.

DE MELKKWESTIE - 3.

Vriend K. Abrahamse!

Was ik de redactie van de „*Midd. Crt.*” reeds zeer dankbaar voor de bereidwilligheid, waarmee zij mijn ingezonden stuk van woensdag j.l. opnam, dubbel dankbaar ben ik haar thans, nu eindelijk van uw zijde op mijn schrijven wordt ingegaan.

Want, vriend Abrahamse, deze kwestie *moet* de aandacht trekken van het *ganse* publiek, opdat tijdig het *ganse* publiek de ogen wordt geopend voor het dreigend gevaar!

Het ligt zeker aan mijn snappingsvermogen, maar ik herlas nogmaals het verslag in de „*Midd. Crt.*” van de vergadering van maandag en ik kan tot geen andere conclusie komen dan ik trok.

Immers, in dat verslag lees ik:

„De heer Abrahamse hield vervolgens een inleiding over het hoofdpunt der agenda, de coöperatie. Spr. is na overdenking, tot de conclusie gekomen, dat van de in de vorige vergadering aangenomen plannen niet het gewenste resultaat is te verwachten. De ½ cent winst, die op de melk zal komen, na afkoeling, zal ten voordele komen van de tussenpersoon uit Amsterdam, maar niet voor de boeren zijn, terwijl na de oorlog Holland de melk wellicht niet meer nodig zal hebben.”

En waar ik nu weet dat u, heer Abrahamse, met de ex-voorzitter, Joos Maas, gouden bergen hebt voorgespiegeld van de melkverzending naar Holland, dat Holland voortdurend de melk kon gebruiken, dat de Zeeuwsche melk in Holland uitstekend beviel, enz enz, daar is uit uwe woorden, zo-even geciteerd, toch duidelijk op te maken, dat de verzending naar Holland niet het gewenste resultaat geeft.

Maar ik wil mijne conclusie nog wel wat nader motiveren:

Op een vergadering van zuivelfabrikanten, voor een tiental dagen in Den Haag gehouden, is duidelijk gebleken dat de persoon met wien de boeren handelen niet is de man die gijlieden in hem ziet, maar een tussenpersoon, die met ulieden contracten wilde afsluiten, waartoe hij - geen machtiging had.

En waar u, vriend Abrahamse, beweert, dat uw bestuur direct door deskundigen een onderzoek liet instellen naar de zaak van de over te nemen fabriek, daar weet ik positief, dat uw bestuur eerst donderdag 10 dezer na de middag, opgeschrikt als gij waart, door het stuk van „*Veritas*” een onderzoek hebt ingesteld.

Voorts, vriend Abrahamse, praat u uw neus voorbij!

U zegt, samenwerking te willen met de slijter, en in uw vorige vergadering is, alweer volgens het verslag uit de „*Midd. Crt.*” door uw bestuur gezegd dat de boeren „de baas moesten worden”; dat heeft niet veel van samenwerking, is ‘t wel? Nogmaals beweer ik dat drie categorieën gevaar lopen, bedrogen te worden.

De heer Dekker kan niet zijn belofte nakomen, aan de leveranciers gedaan, tenzij de prijs van de melk belangrijk wordt verhoogd en een eventuele verdere verhoging kan niet zonder hevige strijd passeren!

Daarmee is opeens duidelijk gezegd, dat drie categorieën in het gevaar zijn bij de neus genomen te worden de boeren, de consumenten, de slijters.

‘n Klein voorbeeld

De leveranciers willen 8 cent van de slijters; dat eerstgenoemde daarmee niet zijn aan het top-punt hunner wensen, is meer dan voldoende bekend, al verbergen de boeren dat! Waar moet die 8 cent vandaan komen? Waarin moet het salaris van de heer Dekker, loon van het personeel, onderhoud fabriek, gevonden worden, om nog niet te spreken van aflossing kapitaal en rente?

De aanstaande directeur, de heer Dekker zal melkpoeder en andere producten produceren. Maar de heer Dekker weet, *dient* althans te weten, dat gedurende de oorlog geen enkele complete machine, die deugdelijke producten oplevert, daarvoor is te bekomen en - na de oorlog is de grote vraag naar die producten afgelopen, en dus ook dalen de prijzen belangrijk.

Ik vriend Abrahamse, weet nu al, verstaat u, weet, dat het in de bedoeling ligt van de boeren de melkprijs op te voeren tot 12 cent per Liter. Ziet als de slijters daaraan meewerken, heus, dan zal het van uw zijde niet aan samenwerking ontbreken maar anders.....
En ten slotte kunnen de slijters daaraan niet meewerken.

Wat zal dan gebeuren?

Indien de boeren het dan niet kunnen winnen, zal de coöperatie dreigen zelf de melk uit te voeren en dan, dan worden de slijters voor de keus gesteld knecht te worden bij de boeren-coöperatie, indien ten minste het publiek de slijters in de steek laat. Wat dan te doen? De tijd wordt steeds meer kritiek en de slijters zullen, om der wille van hun beslaan, genoodzaakt zijn toe te geven.

Is het *nu* duidelijk dat drie categorieën bedrogen worden, of gevaar lopen benadeeld te worden? Het zal zaak zijn, dat dus de slijters vooral de ogen open houden, maar ook de boeren, want de mogelijkheid bestaat toch, dat de ganse burgerij zich keert tegen hun coöperatie en indien dan de producten niet genoeg opbrengen bij verzending, dan moet niet de directeur, die zijn zaak voor goeden prijs verkocht, de tekorten dekken, maar de boeren

U, heer Abrahamse, schijnt niet veel vertrouwen te stellen, volgens uw uitlating, in de door mij in mijn vorig schrijven bedoelde inrichting. Ik wil u wel zeggen, dat ik bedoelde de fabriek „Zeeland” aan de Loskade alhier, directeur de heer A. Renierse.

U, heer Abrahamse, hebt toch zeker geen reden om dit vertrouwen in twijfel te doen trekken?

Het zal u ongetwijfeld bekend zijn, dat vanaf de maand november 1915 herhaaldelijk besprekingen hebben plaats gehad tussen melkslijters, eigen-melkverkopers, de heer Dekker en de firma Renierse, hoewel de laatste geen lid van de melkslijters-vereniging was en derhalve tot niets verplicht.

Wat ik met mijn vertrouwen bedoeld heb, berust op het volgende: De eigenmelkverkopers, melkslijters en de heer Dekker wezen erop, dat indertijd de eigen-melkverkoper de heer P. Ton, de vraag gesteld heeft, of de eigenaars der melkinrichtingen meenden de melkslijters te kunnen helpen, indien onverwachts de laatsten door hun leveranciers mochten worden in de steek gelaten. Daarop is direct met zeer weinige woorden door de heer Dekker en ook door de heer Renierse bevestigend geantwoord, d.w.z. zolang hun dit enigszins mogelijk zou zijn.

Op 'n ogenblik, toen enige leveranciers hun actie om tot verhoging te komen, doorzetten, werd slechts één slijter, n.l. De Lange van het Wagenplein, getroffen; terwijl de heer Dekker ook een drietal leveranciers moest missen. Afgaande op bovengenoemde belofte ging De Lange op de morgen dat zijn leverancier niet leverde naar het dichtstbijzijnde adres, n.l. de inrichting aan de Loskade, met het verzoek geholpen te worden. De heer Dekker was door het weg-blijven van enigen zijner leveranciers op dat moment in een geheel andere positie gekomen dan hij zich had voorgesteld, want in plaats in nood komende slijters te, kunnen helpen, moest hij nu, zelf ook zijn toevlucht nemen tot de melkinrichting aan de Loskade, om dien dag in het te kort aan melk te kunnen voorzien.

De heer Renierse voldeed aan zijn belofte en hielp genoemden melkslijter aan de benodigde melk, maar ook de heer Dekker werd geholpen op zijn verzoek, hoewel door de heer Renierse nimmer belofte was gedaan ook zijn collega te helpen.

Tot op het moment, dat de verhoging ingevoerd werd, is door de heer Renierse aan zijn belofte voldaan, terwijl na die tijd De Lange, volgens zijn eigen mededeling afnemer werd en dezelfde prijs betaalt als aan de boeren.

Afgaand, op genoemde feiten, en de wijze, waarop de heer Renierse met de slijters, eigen-melkverkopers en de heer Dekker is geconfereerd, meen ik het vertrouwen te mogen hebben, dat ook in het vervolg al moge de inrichting aan de Loskade, niet alle slijters direct van melk kunnen voorzien, men daar toch bereid zal blijven om de melkslijters met goeden raad bij te slaan

Ten slotte uw insinuatie heer Abrahamse of ik wellicht mijn naam niet durf noemen? Laat ik u zeggen, dat die overal gelukkig mag genoemd worden! En als u mij kent, zult u weten, dat ik, in het goede, nog wel meer durf bezit, dan het noemen van mijn naam. In dit geval heb ik gegronde redenen mijn naam voorals nog geheim te houden, later zult u dien weten, dat belooft ik u.

Bij voorbaat ook mijn dank betuigend voor de opname dezer regelen, teken ik hoogachtend,

Veritas
Middelburg, 14-02-1916.

Ingezonder - door Abrahamse Voorzitter

DE MELKKWESTIE – 4 Slot

Geachte redactie,

Heel gaarne zou ik nogmaals van uw bereidwilligheid gebruik maken om "*Vetaris*" van antwoord te dienen. Nu deze, zijn naam om volgens zijn schrijven gegronde redenen nog niet wil noemen (ik betwijfel nog steeds of hij dit wel durft) weet ik niet of hij de naam van vriend wel waardig is. Ik ben het met „*Veritas*” eens, dat deze kwestie de aandacht van het publiek moet trekken, want door dwingelandij van sommige fabrikanten zou er wel eens een tekort aan melk kunnen ontstaan. Wordt echter een coöperatieve fabriek opgericht, dan is een tekort aan melk uitgesloten.

Het ligt zeker aan het snappingsvermogen van „*Veritas*”, dat hij steeds verkeerde conclusies trekt uit de gelezen verslagen. Ik vermoed, dat hij echter het verslag niet goed wil lezen. „*Veritas*” toont zelf aan, dat mijn conclusie, op de vorige vergadering getrokken, juist is en dat de persoon met wien wij handelden een tussenpersoon was, wat mij reeds lang bekend was. Daarom is onze melk ook niet aan hem verkocht, maar direct aan de directeur eener melkrichting te Leiden, die mij Woensdag j.l. persoonlijk gezegd heeft, gaarne onze melk te willen blijven betrekken.

De vorige maal schreef „*Vitaris*” dat ik de man was, die gouden bergen zou hebben beloofd, doch, zeker om meer kracht bij te zetten, hebben nu de exvoorzitter Joos Maas en ik het gezegd. Ik kan echter nogmaals verzekeren, dat door ons geen van gouden bergen zijn beloofd, en verzoek tevens „*Veritas*” mij alleen maar aan te vallen en niet nog een derde in deze penstrijd te betrekken.

„*Veritas*” beweert positief te weten, dat ons bestuur Donderdag 10 Febr. bang geworden is door het schrijven van „*Veritas*” en toen eerst een onderzoek liet instellen. Hij is echter verkeerd ingelicht. want persoonlijk zijn door mij 7 en 8 Februari de deskundigen bezocht en is toen een onderzoek opgedragen. Dit zou ik desgewenst schriftelijk kunnen bewijzen, doch tegenover iemand die zijn naam niet eens durft bekend te maken voel ik mij daartoe niet. Verplicht .

„*Veritas*” weet veel, tenminste doet of hij veel weet, want van een opvoeren van de melkprijs tot 12 cent de liter door de boeren, is mij nog niets bekend. Ik meen beter op de hoogte te kunnen zijn dan „*Veritas*”, want ik woon toch alle vergaderingen over deze kwestie bij, terwijl ik zeer betwijfel of hij dat doet. Heeft hij dit misschien ook in het verslag gelezen óf willen lezen?

Wat den strijd tussen de melkleveranciers en de slijters betreft, zou ik willen vragen: wie dragen in dezen de risico? Het antwoord op deze vraag zal toch zeker luiden: de melkleveranciers, en als „*Veritas*” dit met mij eens is zal hij toch ook moeten toestemmen, dat de melkleveranciers als het er op aan komt, de prijs zullen moeten bepalen waarvoor zij hun melk willen verkopen, Dit neemt natuurlijk niet weg, dal wij zeer gaarne met de slijters willen samenwerken.

Dat de heer Reijnierse (volgens „*Veritas*” *Renierse*) steeds een zoo laag mogelijke prijs aan de boeren betaalde, is zijn recht, doch „*Veritas*” zal het toch zeker met mij eens zijn, dat het meer dan tijd wordt dat de boeren zich gaan verenigen en trachten zoo hoog mogelijke prijs van hun melk maken; dit is ook hun recht. De heer Reijnierse heeft niet alleen in het belang van de slijters, maar grootendeels in zijn eigen belang de melkslijters van melk voorzien, want hierdoor dacht hij den strijd die toen gevoerd werd over de melkprijsverhooging te winnen, wat hem echter niet is mogen gelukken.

Ten Slotte wil ik „*Veritas*” nog de raad geven voor hij nog eens stukken in de courant schrijft, zich eerst wel beter op de hoogte te stellen, en wil ik hem waarschuwen niet te wachten met zijn naam bekend te maken tot het te laat is.

U dankend voor de verleende plaatsruimte teken ik mij.

K. ABRAHAMSE.

[Nu beide partijen tweemaal gelegenheid hebben gehad hun gedachten uiteen te zetten, sluiten we onze kolommen voor dit onderwerp. Red.]

LANDBOUW.

Coöperatieve zuivelfabriek en melkinrichting „*Walcheren*”.

Gisterenmiddag werd op de bovenzaal van café „*de Vriendschap*” alhier wederom een vergadering gehouden van de Melkleveranciers vereniging op Walcheren onder voorzitterschap van de heer A. Abrahamse.

De voorzitter opende de vergadering en bracht dank aan de loden voor hun trouwe opkomst, waaruit hij opmaakt de grote belangstelling in de coöperatie.

Spr. stelde de vraag of men er ook op tegen had, dat de aanwezige niet-leden der vergadering bijwoonden.

De heer H. Dekker acht het in het belang van de zaak, dat die personen blijven, want het blijkt uit hun aanwezigheid, dat ook zij, belang stellen in de plannen der vereniging.

Besloten werd de bedoelde personen te laten blijven.

Onder de ingekomen stukken was een schrijven van L. Goedbloed te Vlissingen waarin deze zich bereid verklaart, daartoe aangezocht door het bestuurslid, de heer Theune, om op te treden al, ontvanger der melk te Vlissingen en waarin hij zijn pakhuis als leverlokaal aanbiedt.

Besloten werd dit verzoek in overweging te nemen als tot oprichting der coöperatie bestolen wordt.

Thans kwam het hoofdpunt der agenda aan de orde, namelijk om definitief tot oprichting der coöperatie te besluiten.

De voorzitter riep de medewerking van alle aanwezigen in om de totstandkoming te bevorderen, de oprichting is niet in het belang der bestuursleden, doch van alle leden. Men moet niet zeggen, nu hebben wij de cent verhoging gekregen en nu zijn wij tevreden. Als de melk uitvoer eventueel mocht ophouden dan zal een fabriek ook van belang zijn, maar dit zal niet spoedig gebeuren, want zoals spr. bij persoonlijk onderzoek gebleken is, hebben de fabrieken in Holland de melk gaarne en zeker als zij eerst in een fabriek bewerkt is voor de verzending. Als men nu niet doorzet, zullen de fabrikanten en de slijten alles in het werk stellen om de door hen verloren slag weer terug te winnen.

Alsnu legt de voorzitter de door een notaris opgemaakte statuten over en leest zowel deze als het ontworpen huishoudelijk reglement voor.

Uit de statuten blijkt o.a. dat de naam der Coöperatie zal zijn: „*Coöperatieve Zuivelfabriek en Melkinrichting, „Walcheren*”

Na voorlezing van een en ander ontspan zich enige gedachtewisseling, waaruit wij aanteekenen, dat deskundigen overtuigd zijn, dat het geld voor een coöperatie op goede grondslag altijd te krijgen is, ofschoon men vindt, dat de boeren zoveel mogelijk zelf het kapitaal bijeen moeten brengen.

De angst van sommige aanwezigen, dat de melkprijs aan de fabriek betaald, lager zal zijn, dan de thans geldende, werd door de voorzitter ongegrond verklaard.

Met de melkslijters en de, eigen melkverkopers is geconfereerd, daar men door samenwerking tot het goede doel moet komen, want afzonderlijke actie voeren heeft nooit het goede resultaat gehad.

De melkleveranciers, die liever de melk direct aan de slijters blijven leveren, kunnen dit doen, maar de afrekening zal door de coöperatie moeten geschieden en de overtollige melk moet aan de fabriek worden gebracht, terwijl ook de leverantie aan de slijters onder controle van het bestuur zal staan.

Terwijl enige personen de verkoop, van melk door personeel der fabriek langs de huizen wilden doen ophouden, werd door het bestuur medegedeeld, dat dit een grote schadepost zou zijn; wel wil men degenen, die de melk uitleuren een percentage toekennen. In de zomer zal de melk lager in prijs moeten zijn dan in de winter.

Door het bestuur werd voorgesteld leden-oprichters geen entree-geld te laten betalen, terwijl een tweetal leden het tegendeel wenselijk achtten. Het voorstel van het bestuur werd aangenomen met 54 tegen 2 stemmen.

Door 45 leden werd daarop het gezegeld stuk getekend, waarbij zij verklaarden tot de coöperatie toe te treden, terwijl nog enkele personen, die verleden week zich voorlopig verbonden, thans niet aanwezig konden zijn.

Tot zaterdagavond 8 uur zal er ten kantore van de firma Dekker & Co. gelegenheid zijn zich als lid-oprichter aan te melden. Zij, die na die tijd toetreden, zullen entreegeld moeten betalen. Na de gebruikelijke rondvraag werd de vergadering der melkleveranciersvereniging gesloten en direct overgegaan tot een vergadering der coöperatie.

Ook deze vergadering werd geopend door de heer Abrahamse, die allereerst de verkiezing van bestuursleden en commissarissen aan de orde stelde.

Tot bestuursleden werden gekozen de heren K. Abrahamse met 34, A. Theune met 24, W. besuijen met 31, H. Dekker met 20, L. van Zoelen met 23, J. Lampert met 22 en J. Maas met 20 stemmen. Uitgebracht waren 38 stemmen, De heer Lampert was niet ter vergadering; de overige heren namen de benoeming aan.

Tot commissarissen werden gekozen de heren Chr. Verhage met 18, I. de Buck met 21 en J. Kodde met 16 stemmen, de laatste was afwezig; de beide eerstgenoemde heren namen de benoeming aan

Vervolgens werden de statuten en het huishoudelijk reglement artikelsgewijze behandeld en vastgesteld.

Zeer lang ingezonden stuk van zuivelfabrikant Reijnierse

Veel van wat in deze brief wordt geschreven is in de hier voor uitgewerkte knipsels al ter sprake gekomen. Daarom in het hierna volgende uittreksel allen nieuwe punten.

Melk en nog eens melk.

Reijnierse heeft de hoofdpersonen der melkslijtersvereniging gewaarschuwd om toch vooral geen courantengeschrift uit te lokken.

Vanaf najaar 1915 is de atmosfeer alhier vergiftigd door de vele berichten over melkschaarste en hogere prijzen in andere steden.....er is hier geen melkschaarste. Tot heden is er op Walcheren zelfs een melkoverschot in het najaar van 1915 b.v. verwerkte ik regelmatig overschotten in mijn fabriek, ook van de heer Dekker!

De melkleveranciers hadden kort daarvoor succes geboekt met verhoging van de verkoopprijs van de melk. Reijnierse was van oordeel dat deze verhoging niet meer tegen te houden was nu Dekker was overgestapt naar de melkleveranciers kant. (Hoe het precies gegaan is heb ik niet kunnen vinden, maar Melkinrichting eigenaar Dekker zou uiteindelijk zijn fabriek over doen aan de (nieuw) te vormen coöperatie en daar dan directeur van worden – later meer hier over.

Merk op dat in het hele verhaal de naam De Lange niet voor komt.

Een lijstje met spelers;

- Melkinrichting van A. Reijnierse & Co. *Loskade* sinds 1897 (Dwarskade) 1902 (*Loskade*) in deze ingezonden brief *N.V. Zeeland* genoemd
- Melkinrichting van De Lange
- Melkinrichting van L. Dekker & Co. *De Landbouw* sinds 1902 (de Wal)
- Melkslijtersvereniging - Dekker was hier voorzitter van
- Slijters die melk betrekken van Melkinrichtingen
- Slijters die melk betrekken rechtstreeks van Melkveehouders
- Melkveehouders Slijters zg eigen melkverkopers (waren soms lid van Melkslijtersv.)
- Melkleveranciersvereniging (voorzitter Abrahamse)

Reijnierse en Dekker hebben regelmatig overleg en zijn het vaak met elkaar eens betreft melkschaarste.

Betreft het argument van de melkleveranciers dat het krachtvoer zo duur was geworden; dat is in rond de grote steden in Holland misschien zo, maar hier waar het vee vaak gevoerd wordt met *afval* van de akkerbouw niet zo. Reijnierse heeft er zijn twijfels over dat de Zeeuwse boeren zoveel duur krachtvoer bijkopen voor hun melkvee.

Er werd toen Reijnierse deze brief schreef al melk verzonden naar Rotterdam. Ook dit veroorzaakte geen melkschaarste was zijn mening. Wel was het hierdoor mogelijk dat sommige slijters hun vaste leverancier kwijt raakten en mogelijk geen nieuwe konden krijgen.

Reijnierse bood aan om als het om enkelingen ging, in dat geval de melkslijtersvereniging te helpen, door van zijn *overvloed* de melkslijters te leveren. Reijnierse vermoedde dat de heer Dekker het zelfde zou doen.

Als Reijnierse in de Mc. Van 8 febr. Leest dat Dekker zijn fabriekszaak en melkverkoop in Middelburg en Vlissingen wil overdoen of verkopen aan de melkveehoudersverenigind dacht

hij; *Dat is zoo stom nog niet.....als het goed afloopt.* Hij heeft zelf ook wel eens het voorstel aan zijn commissarissen gedaan om met de detail-verkoop van melkproducten te Middelburg en Vlissingen te stoppen, zoveel brengt het niet op!

Wel neemt hij het Dekker kwalijk dat hij het uit de courant moet vernemen, hij had verwacht dat zijn verhouding met hem anders, beter, was.

Hij is het in grote lijnen – 95 % - wel eens met de ingezonden brief (09-02-1916, zie hiervoor) van Vitaris.

Minder te spreken is Reijnierse over de ingezonden brief van de heer Abrahamse (11-02-1916). Waarin deze schreef dat de melkleveranciers door de kopers van de melk werden *geringelood!*

„Neen, Abrahamse, althans ik ringeloor mijn boeren niet, bedrieg ze niet en wens ze dit ook nimmer te doen. Heus, ik houd wel van de bezadigde goede boeren, en mijn eigen belangen niet over het hoofd ziende, wil en zal ik steeds gaarne ook hun belangen, zoveel mogelijk bevorderen.”

Daarna komt er een uitvoerig verhaal waarin de heer Reijnierse zijn toekomstvisie voor de melkvoorziening van Walcheren geeft:

Uit hygiënisch oogpunt zouden alle melkproducten uit een goede inrichting moeten worden betrokken. De huidige toestand, meerdere bedrijfjes en rechtstreekse levering van de boerderij, is lang niet altijd hygiënisch. *Het is ook geen kleinigheid tegen een zich zó snel vermenigvuldigend volkje (bacteriën) te moeten strijden.* Nodig is dus een centrale

Ook hij heeft in de loop der jaren, door schade en schande moeten leren dat alleen pasteurisatie garant staat voor gezonde melk.

Zijn raad is om de melkslijtsters en slijters trouw te blijven. Deze zijn verre te prefereren boven een eigen melkverkoper. Een melkslijter kan bij slechte waar, over stappen op een andere melkleverancier. Dit is bij een eigen-melkverkoper niet mogelijk.

Misschien zou het ook goed zijn als gemeenten hun eigen melkverordeningen eens zouden herzien. En daarin b.v. opnemen dat alleen melk verkocht mag worden, afkomstig van koeien die de tuberculine-proef met goed gevolg hebben doorstaan.

Tot slot roept hij op om van coöperatie af te zien, „*U bent dan niet meer vrij*” en „*Bezint eer gij begint, of je zelf voor altijd vastzet*”.

Hij geeft vooral weer om hem - Reijnierse - te vertrouwen. „Zijn jullie nu eens wijzer, en zie eens niet in mij dengene, die u om den tuin leidt of u iets wijs-maakt”. En „Beantwoord zelf de vraag of ik wellicht één uwer in eenigerlei opzicht en opzettelijk heb bedrogen”.

Een, nog niet eerder gehoord argument van een particulier tegen de coöperatie is, dat zij – de particuliere industrie - altijd een beter product kunnen maken omdat de apparatuur die daar voor nodig is in handen – monopolie – van ons is en gewaarborgd door patenten etc. in vele landen. Was de oorlog niet uitgebroken, dan hadden wij reeds lang onze werktuigen tot het vervaardigen van bovenbedoelde producten in het gebruik. Zonder twijfel hadden wij, meaar ook onze (melk)leveranciers daarvan reeds, zeer goede vruchten genoten.

Het is daarom geachte melkleveranciers op Walcheren wien het om een goede prijs te doen is, dat ik u, in eigen belang verzoek en aanbeveel, om niet lichtzinnig u te verbinden en vast te zetten aan een coöperatieve melkerij.

DE MELKOORLOG.

Gisterenavond behandelde de heer Jac. L. A. de Lange uit Middelburg in een openbare vergadering in het Concertgebouw de Melkkwestie en het gevaar, dat de burgerij dreigt van een extra-belasting van f 142.000.

De voorzitter, de heer L. P. van Oorschot opende de vergadering en deelde mee, dat de bedoeling is te geraken tot de oprichting ener commissie die de belangen der melkslijters en melkverbruikers zal behartigen.

De heer de Lange begon met er op te wijzen, dat de indirecte invloeden van de oorlog voor Nederland groot zijn, door het duurder worden van de eerste levensmiddelen, hieronder melk, waarvan vooral in de laatste jaren het verbruik zeer is toegenomen.

Reeds geruime tijd geleden brak in Holland een melkoorlog uit; voor Middelburg en Vlissingen liep het betrekkelijk goed af; een paar jaar geleden steeg de prijs van 8 op 9 cent en deze prijs bleef gehandhaafd tot en met najaar 1915, toen de leveranciers ook eens wilden beproeven meer uit de zakken der consumenten te halen. De boeren zeiden niet meer te verdienen, ja te verliezen. Spr. heeft zich verzet tegen prijsverhoging en dit deed ook de heer L. Dekker, voorzitter der slijtersvereniging, daarin gesteund door de burgemeester van Middelburg, die prijsverhoging der melk ongemotiveerd noemde en zei die tegen te zullen werken.

Een van sprekers leveranciers zei toen geen melk meer aan hem te zullen leveren.

De leveranciers begonnen toen melk naar Holland uit te voeren; waarbij de watersnood hen te hulp kwam. Mede door intrekking van de circulaire van den minister van landbouw, werd de verhoging toch ingevoerd. De heer Dekker wekte toen de leveranciers tot meer krachtiger optreden op; dit is zeker een goede raad geweest. In de melkleveranciersvergadering te Middelburg werd door de heer Klaas Abramamse gezegd, dat de boeren nu eens de baas moeten worden en dit heeft spreker doen schrikken. Het middel, dat de heer Abramamse aan de hand deed, was dat van de oprichting ener coöperatie. Wat spreker het meest verwonderde was dat de heer Dekker zijn fabriek aan de coöperatie wilde verkopen; hij noemt dit eens infame handeling.

Toch is de heer Dekker nog steeds voorzitter van de leveranciersvereniging. De heer Dekker heeft spr. gezegd, dat juist de coöperatie voor de slijters en het publiek voordelig zou zijn; dit gaf spr. toe, als het publiek maar genoeg betalen wil.

Reeds vroeger is gepoogd tot coöperatie te komen en wel onder leiding van den heer Zwagerman, rijkszuivelconsulent, Dit heeft spreker de heer Zwagerman steeds kwalijk genomen; het hoort niet tot zijn taak de boeren te wijzen langs welken weg zij het best het publiek kunnen afzetten; hij moet hen inlichten over zuivelbereiding. Dat de boeren tevreden zullen zijn met 8 cent per liter betwijfelt spr. maar al ware dit zo, dan wordt het publiek nog de dupe der coöperatie. Spr. vraagt, waar moeten de bedrijfskosten, aflossing en rente vandaan komen. Dit zal moeten verhaald worden op de consumenten. De prijs zou dan 12 cent per liter worden en dat wel in zeer korten tijd.

Als men spreker toevoegt, dat de boeren mannen van eer zijn, dan zet spr. daartegen over, dat een der bestuursleden der coöperatieve het contract met spreker verbrak.

Spr. vraagt of het dan niet nodig is macht tegenover macht te zetten.

Het plan om van de overblijvende melk melkpoeder te maken, besprekende wijst de heer de Lange er op, dat die thans door de oorlog zeer hoog in prijs is, maar na die tijd zal hoogstens 5 cent van een liter kunnen worden gemaakt. Bij bereiding van boter kan slechts ongeveer 7 cent van een liter worden bereikt, bij kaasbereiding slechts 6 à 6½ cent. En nu kon zelfs geen voldoende koper worden verkregen voor het monteren van een machine voor poederfabricage.

Om de kosten te dekken is dus alleen prijsverhoging een uitkomst. Spr. ontkent, dat de steden zullen bloeien door de coöperatie, zoals de heer Zwagerman dit heeft gezegd, maar zij zullen bloeden. Er moet een organisatie tot stand komen, die aan een en ander paal en perk stelt, want als de melkcoöperatie goed gaat, zal men met groenten en andere producten de zelfde weg opgaan. Het is hier een belang, dat het gansche publiek te Middelburg en Vlissingen raakt, en daarom moet er een comité zijn uit alle standen samenwerking, die controle houdt op de voorziening.

Spr. ontkent ten enenmale, dat de thans gemaakte melkprijs billik is want bij doelmatige voeding kan gerust voor 5 a 5½ cent worden geleverd. Het publiek kan het niet helpen, dat de boeren bij verpachting zulke hoge prijzen voor het land geven en de grote grondeigenaren zulke sommen geld toeduwen. Dit zal trouwens tot een debacle leiden, zoals dit ook een 40 jaren terug het geval is geweest. Deze krankzinnigheden van de boeren moeten de burgers toch niet betalen.

Het voederen wordt duur, doordat de boeren producten verbouwen waar zij verhoogde prijzen van trekken. Daarbij komt dat de 6 maanden dat het vee buiten loopt, het bijna niets kost. 's Winters heeft de boer nog nooit iets verdiend op de veestapel, maar 's-zomers daartegenover veel en men moet toch over een geheel jaar rekenen.

Spr. berekent, dat men te Middelburg en te Vlissingen te samen extra f 142.000 per jaar zal moeten betalen als de melk 12 cent wordt, want de statistiek heeft bewezen, dat per dag en per persoon ¼ liter melk wordt gebruikt.

Spr. acht de strijd tegen de coöperatie makkelijk als ieder weigert te kopen direct of indirect van de coöperatie, dan zal deze direct te riel zijn gegaan, want als in Holland de toestand weer normaal is zal ook de verzending van melk ophouden en dan verdrinkt de coöperatie, niet zoals de boeren in Holland in het water, doch in de melk.

De voorzitter wees er op, dat de heren, die uitgenodigd zijn tot debat, niet aanwezig zijn en vroeg of ook een der aanwezigen vragen te stellen had. Dit bleek niet het geval te zijn.

LANDBOUW.

Statuten *Coöp. Melkinrichting en Stoomzuivelfabriek „Walcheren” te Middelburg.*

In de bijvoegsels der Slaatscourant van heden zijn opgenomen de goedgekeurde statuten van de *Coöp. Melkinrichting en Stoomzuivelfabriek „Walcheren”* te Middelburg.

Het doel van de vereniging is, in een door haar te drijven melkinrichting en zuivelfabriek melk, afkomstig van koeien van haar leden, gemeenschappelijk te verwerken en de daaruit verkregen producten te verkopen. Ook zal het verkopen van melk en van bijproducten van de zuivelbereiding voorwerp van haar onderneming zijn.

De vereniging tracht dit doel te bereiken:

- a) door het kopen of in erfpacht verkrijgen van een terrein en het daarop doen bouwen en in werking stelden van een melkinrichting en stoomzuivelfabriek óf wel door het kopen en het voortzetten van een reeds bestaande melkinrichting of zuivelfabriek.
- b) door het verrichten van verdere werkzaamheden, voorgeschreven door deze statuten, het huishoudelijk reglement en genomen en nog te nemen besluiten der algemene vergadering.

Tot het in sub a. bedoelde zal eerst worden overgegaan als een voldoende aantal landbouwers of landbouweressen, met minstens vierhonderd melkkoeien, het ledenregister hebben betekend

leder jaar zal worden afgeschreven:

van de waarde der gehouwen minstens twee pct. ;

van de waarde der machines minstens tien pct.,

van de waarde der gereedschappen minstens vijftien pct., totdat de waarde, dier eigendommen, volgens het oordeel van het bestuur en de raad van commissarissen, zal zijn teruggebracht tot de helft van het daarvoor benodigde stichtingskapitaal.

jaar

Het procent der afschrijving zal jaarlijks door de algemene vergadering worden vastgesteld.

Er zal jaarlijks ten laste van de exploitatierekening, onder het hoofd „*Ledenkapitaal*” de leden zulk een bedrag te goed worden geschreven als het bedrag, dat voor aflossing bestemd is meer bedraagt dan de afschrijving.

De akte is getekend door

K. Abrahamse, (tevens gemachtigde van verscheidene anderen), W. Besuijen, H. Dekker Jr, A. Theune, L. van Soelen, J. Maas, C. Zwagerman, J. Joosse, J. van Keulen, W. Bommeljé N. Cysouw, P. Kodde, A. Besuijen Jz, P Besuijen, C. van den Bosse, J de Klerk, Jac Joziasse, C. J. Walrave, Chr. Verhage, C Poppe, A. Luteyn, P. de Potter. M. Poppe. W. Reynierse Jz, C. Jasperse Hz. J. Pouwer, J. de Witte, A. Kesteloo, J van Liere, C. Dingemanse, D. J. de Visser. J. Simonse Jz., Iz de Buck, Js. de Witte, J. J. Mesu, J. Coppoolse, L Verhage, C. Verhage, J. Looise, C. Alewijnse, A. Joziasse, L Marinissen. A. de Nood Az., P. Vader Jz., A. Wisse, J. Narijs, L. Dingemanse, J. J. Reynierse Jz., J. Goedbloed Jz., A. de Visser, J. Riemens Jz., L. Brasser Hz., J. Koster, I. Huysman, J. Coppoolse Jz, Jac. Weststrate, A. de Lange, W. Aarnoutse, J. A. Gideonse, C. J. Vader. A Poppe, C. de Visser, P. Pouwer, J. Buys, Chr. Volkers Jz.

Zie vervolg Coöp. Melkinr. *Walcheren* in de MAP Zeeland Middelburg Coöp.

Melkinrichting „DE NIEUWE LANDBOUW“

Hofplein 76, MIDDELBURG, Wagenplein 115.

Kerkstraat 3, VLISSINGEN.

Bij deze geef ik het geachte publiek kennis, dat door den verhoogden inkoopprijs en de steeds stijgende exploitatiekosten mijn Melkprijzen als volgt zijn vastgesteld :

Volle Melk per Liter 11 cent
Flesschen Melk per Liter 13 cent.

De prijsverhooging door de Coöperatieve Melkinrichting „Walcheren“ voorheen L. DEKKER & Co., door de Vlissingse Melkinrichting en door de Melkvereniging „Samenwerking“ vastgesteld, respectievelijk op 13 cent en 16 cent is tegen het publiek belang, in het nadeel van den geheelen Melkhandel en in het nadeel van de Melkleveranciers zelven, want tengevolge van zulke abnormaal hoge prijzen zal het Melkgebruik zeker enorm veel verminderen, omdat ik overtuigd ben, dat het doel der Coöp. Melkinrichting „Walcheren“, voorheen L. DEKKER & Co. is de geheele particuliere melkhandel te dupeeren in haar eigen belang, immers is reeds bij de oprichting gezegd: „Wij moeten de baas worden.“

Omdat ik niet wil meedoen aan een razernij bovenbedoeld, heb ik mijne prijzen als boven vastgesteld.

Aanbevelend,

JAC. L. A. DE LANGE.

DE VERHOOGING VAN DE MELKPRIJS.

Mijnheer, de Redacteur !

Met genoegen las ik uw aanmerkingen op een paar onjuistheden - ik zal maar niet schrijven opzettelijk verzwegen waarheden - in het ingezonden stuk van de *districtscommissie inzake de melkvoorziening op Walcheren*, voorkomende in uw blad van 3 Mei jl. Uw aanmerking, mijnheer de redacteur, zijn zeer terecht en zeer juist! Maar ingewijden in de melkhandel zullen met mij, bij het lezen, nog meer onjuistheden hebben opgemerkt, onverminderd andere aanmerkingen hebben te maken, die de gehele zaak der prijsverhoging der melk in een geheel verkeerd licht stellen!

De districtscommissie insinueert bovendien ook, waar ze zegt, dat *belanghebbenden; bij de melkhandel* denkbeelden verspreiden, die kant nog wal raken. Het zij mij daarom vergund mijnheer de redacteur, een en ander verder recht te zetten, waarvoor bij voorbaat mijn welgemeende dank.

In de eerste plaats de insinuatie aan het adres van belanghebbenden. De districtscommissie had beter gedaan te schrijven; *Belanghebbende*, want ieder die bij de melkhandel is betrokken, zal met mij gevoelen, dat mijn persoon bedoeld wordt. Hoewel, mij de schoen volstrekt niet past en ik haar dus niet kan aantrekken, gevoel ik zeer goed dat ze voor mij gemaakt is.

Indien er sprake is van belanghebbenden bij de melkhandel, welke belanghebbenden onjuiste denkbeelden verspreiden, dan wil ik er op wijzen, dat de heer C. Zwagerman bestuurder is van de coöperatieve melkinrichting „*Walcheren*” v./h. L. Dekker en Co. gevestigd op den Wal te Middelburg, en dat de heer G. v.d. Putte, zelf is melkleverancier te Vlissingen en naar ik meen te weten, ook is lid der coöp. Melkinrichting „*Walcheren*” v/h L. Dekker en Co. gevestigd aan de Wal te Middelburg. Van belanghebbende gesproken..... Indien een districtcommissie, waarin twee dergelijke belanghebbenden zitting hebben, moet gewezen worden op onjuistheden, als waar op in uw blad van gisteren, zo terecht wordt gewezen, dan mag zo'n commissie waarlijk wel spreken van belanghebbenden, die denkbeelden zouden. verkon- digen, welke kant noch wal raken.

Men moet toch heus maar durven!

Nu de verdere onjuistheden: De districtcommissie zegt, dat de kosten verbonden aan het uitvoeren van melk op Walcheren zouden bedragen, drie cent per liter, waar haalt die commissie die wijsheid vandaan? 'n Exceptioneel geval is het, mijnheer de redacteur, dat een leverancier aan een slijter 2½ cent winst op een liter melk toestaat, regel is 2 centen! Maar - ook de coöperatieve melkinrichting „*Walcheren*” v./h. L. Dekker en Co., van welke coöperatie de onder- tekenaar van het ingezonden stuk de heer Zwagerman bestuurder is, staat haar melkslijters zelf maar 2 centen per liter toe? Van belanghebbenden gesproken, die denkbeelden versprei- den die kant noch wal zouden raken.!.....

Zoals terecht in uw nummer van gisteren wordt opgemerkt mag minder betaald worden, dan resp. 11 en 13 cent per liter melk. Terecht wordt opgemerkt, dat de commissie zelf, dit reeds toegeeft. De minister stelt, de maximumprijs, opdat in uiterste gevallen dáár boven niet zal worden verkocht, maar de commissie laat de leveranciers in de waan, dat er niet *beneden* verkocht mag worden. Laat ik er even op wijzen, dat ook in meer andere plaatsen in Holland op het ogenblik de melk goedkoper wordt verkocht dan hier de Coöp. Melkinrichting „Walcheren” v.h. L. Dekker en Co., ze thans verkoopt, welke coöperatie van haar afnemers 13 centen, de volle maximumprijs eist.

De gehele zaak van de opdrijving van de melkprijs is alleen dwang van de Coöp. Melkinrichting „Walcheren” v.h. L. Dekker en Co. Op de vergadering, de 30ste April gehouden, hebben bestuurders en aandeelhouders van de Coöp. Melkinr. „Walcheren” v.h. L. Dekker en Co., dan ook dóórgedreven. Daartoe moest de voorzitter der Coöp. Melkinrichting „Walcheren” v.h. L. Dekker en Co, zich zelf bedienen van onwaarheden. Die voorzitter, de landbouwer Chris Verhage, deelde de vergadering mee dat hij overleg had gepleegd, met de melkfabrieken, en dat deze meelingen met de prijsverhoging tot 13 cent per Liter melk.

Toen dien voorzitter, de heer Chris Verhage, werd gevraagd, welke fabrieken dat waren, antwoordde hij: „Dat doet niets ter zake.” Nu, mijnheer de redacteur, noch met mij, noch met de directie van een andere fabriek hier ter stede, welke laatste trouwens ook geen melkinrichting is, dus buiten de consumptiemelkvoorziening staat, had de heer Verhage enig overleg gepleegd. Had hij soms met fabrikanten te Amsterdam of in een andere grote plaats overleg gepleegd over prijsverhoging van de melk te Middelburg?

Zie, mijnheer de redacteur, dat noem ik onjuiste denkbeelden verspreiden door belanghebbenden bij de melkhandel, en de heer Zwagerman zij bij deze in overweging gegeven, zijn medebesuutder - belanghebbende - even op de neus te tikken! De vergadering van dien maandag 30 April is eenvoudig misleid: dat bleek duidelijk, toen ik op een tweede vergadering, vrijdagavond 4 mei gehouden, de zaak duidelijk toelichte. De vergadering stemde op een drietal uitzonderingen na, geheel met mij in, met het gevolg, dat de melkvereniging „*Samenwerking*” alhier besloot de verkoopprijs der melk op 11 cent te stellen, ingaande op Maandag 7 mei. (Maandag 30 april kon ik niet op de vergadering tegenwoordig zijn.)

Nog sterker, mijnheer de Redacteur.

Zaterdag jl. kregen mijn leveranciers bezoek van een paar personen, die hen *namens de heer Zwagerman* hebben bewogen, bij mij de melklevering te staken, dus hun schriftelijke contracten *te verbreken*, opdat ik geen melk zou hebben om mijn zaak te, kunnen voortzetten en ik alzo genoodzaakt zou worden, ook tegen de prijs van 13 cent per Liter te verkopen. Het gevolg van deze waardige (?) bemoeingen van de heer Zwagerman was, dat 18 mijner melkleveranciers staakten met levering, met de boodschap erbij, dat zij de levering zullen hervatten, indien ik mijn melk tegen 13 centen per Liter verkoop en aan hen 11 centen uitbetaal.

Zover gaat dus de dwinnelandij van de Coöp. Melkinrichting „Walcheren” v.h. L. Dekker en Co. en de dwang op het publiek, om 13 centen voor een liter melk te betalen.

Het zij terloops gezegd, dat ik niettegenstaande deze schandelijke handelingen, nog voldoende voorzien word van consumptiemelk, om het publiek tegen de prijs van 11 centen te blijven bedienen. Ik zou te veel plaatsruimte vergen, indien ik nog méér handelingen van de Coöp. Melkinrichting „Walcheren” v.h. L. Dekker en Co., voor welke coöperatie de heer C. Zwagerman *b e s t u u r d e r* is, moest signaleren.

Ik zal dus eindigen, maar wil nog even de lezers van het ingezonden stuk der Districtscommissie er op wijzen, dat ik er ongerust over ben, dat de zorgvuldige voorlichtingen en berekening, welke voor zover Zeeland betreffen aan hogere autoriteiten zijn voorgelegd, zeer waarschijnlijk of wel vrij zeker van de zelfde Districtscommissie afkomstig zijn.

Uit het bovenstaande kan het publiek zien, in hoeverre de Districtscommissie; althans voor zover haar leden geïnteresseerd zijn bij de Coöp. Melkinrichting „Walcheren” v.h. L. Dekker en Co., recht hebben om te schrijven Belanghebbenden, die onjuiste denkbelden verspreiden, enz.

JAC. L. A. DE LANGE.

Middelburg, 8 Mei 1917.

DE MELKPRIJS.

Onder voorzitterschap van den heer D. de Buck had Zaterdagmiddag in het Militair Tehuis een vergadering plaat, van den *Bond van melkveehouders*, waartoe ook niet-leden waren uitgenodigd en welke belegd was met het doel den melkprijs te bespreken.

Een 70-tal melkveehouders waren ter vergadering opgekomen.

De voorzitter opende de vergadering en zag in de drukke opkomst een bewijs van het belangrijke der vergadering.

Spr. wees er op, dat, al zag men gaarne vele crisismaatregelen opgeheven, dit niet zoo het geval was met de maatregelen inzake den melkverkoop. Spr. geeft toe, dat de melk de laatste anderhalf jaar een goed product is geweest voor de melkveehouders.

In afwijking met de agenda van de ledenvergadering van den Bond, werd nu eerst de melkprijs besproken.

Op een vraag van een der leden werd gezegd, dat de voorzitter der slijtersvereeniging, de heer Sanderse,¹² toegang tot de vergadering heeft verzocht en verkregen.

De heer De Buck deelde mede, dat de slijters en de fabrikanten Dinsdag te Vlissingen den prijs voor het publiek op 15 cent brachten, doch slechts 11 cent aan de leveranciers willen geven; deze winstmarge acht spreker veel te groot; gewenst ware geweest 16 cent voor het publiek en 13 cent te betalen aan de leveranciers.

Spr. leest nu het verslag voor van een vergadering van de Bond, te Rotterdam gehouden, waarin een motie werd aangenomen, in welke een prijs van 14 cent wordt geëist, onder bedreiging met staking der leverantie, terwijl in Noord-Holland 14½ en 15½ cent zijn gehandhaafd. De Bond in Utrecht bepaalde 14 cent vanaf boerderij en 15 cent franco stad.

De heer Verlare meent, dat men niet te zoetsappig moet wezen en wil, dat de vergadering zich uitspreekt in den geest van bedoelde motie met een prijsbedinging van 14 cent.

De heer Sanderse geeft toe, dat het verkeerd is, dat de slijters de prijs bepalen. De directeur en de secretaris der coöperatie zijn de oorzaak van hetgeen gebeurd is, de slijters hadden zich bij 13 en 16 cent gaarne neergelegd, en namens alle slijters te Middelburg verkaart hij, dat men tot gemeenschappelijk overleg bereid is, een eis van 14 cent zou echter tot moeilijkheden aanleiding geven.

De voorzitter zegt, dat hij juist de slijters van Vlissingen voornamelijk heeft bedoeld, hij geeft toe, dat het niet gemakkelijk gaat nu de verkoopprijs weer op 16 cent te brengen.

De heer Sanderse zegt niet zo zeer bedoeld te hebben dat de Coöperatie de schuldige is; Vlissingen heeft ook 12 cent willen geven en 15 cent verkoop, maar de heer De Lange was de man, die alleen voor 15 cent wilde verkopen, als hij 11 cent kon inkoop.

De heer De Nood wil 15 cent handhaven als de boeren 12 cent krijgen.

¹² Er waren op de vergadering twee Sanderse; hier bedoelde Voorzitter van de Slijtersvereeniging en Sanderse melkleverancier.

De voorzitter meent, dat men daarmee tevreden zal zijn, gezien de hoge prijzen van de vorige periodes.

De heer De Nood komt op voor de belangen der minder goeude consumenten.

De heer Jansen, lid van het bestuur, kan met deze woorden niet medegaan, en waarschuwt dat men, gezien den hoge boterprijs, meer zal gaan karnen.

De voorzitter zegt, dat de melkslijters voorspeld hebben dat de boter Donderdag jl, wel 75 cent zou zakken, naar dat is niet gebeurd.

De heer P. Koole zegt, dat de roomboter voor f 1.50 zal worden aangeboden; dit komt doordat de uitvoer voor deze maand zal worden stop gezet Spr. zou 12 cent af boerderij eisen willen, en dit met kracht doorzetten. Men zou dan over 14 dagen weer kunnen vergaderen en zien hoe de zaak dan gelopen is. Men had nu eerder moeten vergaderen en niet wachten op de slijters.

De voorzitter zegt, dat hij niet eerder kon vergaderen, daar de toekomst nog zo onzeker was en eerst kort officieel bekend is, dat de melk vrij kwam.

De heer A. de Feijter zegt, dat de boeren in Walcheren zich door één man laten ringeloren.

De prijs van 12 cent vindt hij te laag nu, hij stelt 13 cent voor gedurende één maand, maar dan franco stad.

De heer Arendse acht het voorstel Koole in de praktijk onuitvoerbaar; de slijters zijn ontwend de melk te halen van de boerderij. Hij meent, dat men moet rekening houden met de omstandigheden zo zij nu gelopen zijn, en voor 12 cent franco stad moet leveren. Spr. wil dan trachten met slijters en fabrikanten voor het vervolg voeling te krijgen; de belangen lopen toch parallel.

De heer De Reijter kan met de vorige spreker niet medegaan, omdat de slijters en fabrikanten de boeren niet gekend hebben. De fabrikanten moeten, naar de boeren komen.

De heer Jansen gelooft niet, dat er één boer zal komen op een vergadering waar De Lange aanwezig is.

De heer Arendse geeft toe, dat de slijters verkeerd hebben gehandeld, maar daarom wil hij liever overleg dan een eeuwigdurende strijd. Men zal elkaar, in de toekomst toch nodig hebben en men moet trachten elkaar te bereiken.

De heer Sanderse zegt, dat de slijters tot het uiterste hebben gewacht of er van de leveranciers een prijsopgave zou inkomen; dit is echter niet gebeurd, Hij gelooft zeker, dat 12 cent door de slijters zal worden geaccepteerd; met de heer De Lange zal men toch in ieder geval strijd krijgen. Ter wille van de goeden gang van zaken raadt hij aan. 12 cent franco stad te vragen.

De voorzitter zegt, dat de Minister in het geding is gehaald in de advertenties, maar dat dit onrechtvaardig is, want de Minister grijpt alleen in als de particuliere prijs hoger wordt dan 18 cent.

De heer De Feijter zegt, dat dit een handigheid van „minister” De Lange is. De boeren kunnen zo nodig zelf de melk doen uitventen.

De heer De Nood acht dit onmogelijk.

De heer De Buck acht dit wel mogelijk, gelijk, maar wellicht niet wenselijk.

De heer Koole is nu ook voor 12 cent franco stad: hij zelf zal daar niet van af gaan en zo nodig zal zijn melk toch onder de burgerij komen.

De heer Verlare wil de markt aan de boeren laten die toch eigenaars van het product zijn.

De voorzitter zegt, dat er een besluit genomen moet worden waar men aan vast houdt en dat niet uit angst voor de vrouwen de boeren weer laks moeten worden.

De heer Arendse zegt, dat de besluiten der melkvergaderingen, gewoonlijk toch niet worden gehandhaafd; hij wijst er op, dat het aantal aanwezigen maar een klein onderdeel is der producenten. Welk middel moet worden toegepast om het besluit door te zetten? Zou het niet gewenst zijn van den Landbouw, van de plaatselijke landbouwverenigingen steun te krijgen?

De heer Jansen gelooft niet, dat een besluit gehandhaafd zal worden, want toch zal men weer voor 11 cent gaan verkopen.

De heer Verlare meent ook, dat men bij de landbouwersorganisaties moet aankloppen om steun.

De heer De Buck zegt, dat bij de organisatie der Z.L.M. de oprichting van een afdeling melk in het zicht is gesteld; dit is echter nog niet gebeurd.

De heer Verlare zegt, dat men daarop nu moet aandringen.

De heer Sanderse, melkleverancier, zegt dat, als De Lange niet wil, men hem niet leveren moet.

De voorzitter waarschuwt, geen contracten af te sluiten.

De heer Sanderse, melkleverancier, wijst op de handelswijze van den heer De Lange en waarschuwt met dezen man niet meer in connectie te treden, evenmin als met de heer Reijnierse.

Namens het bestuur der coöperatie wordt gezegd dat, als men van De Lange geen 12 cent kan krijgen, men de melk dan aan de coöperatie kan brengen.

De heer Sanderse, slijter, deelt mede, dat de heer De Lange zal gaan werken met melk van 13 cent en hij roept alle leveranciers op 12 cent met kracht te handhaven.

Het voorstel, 12 cent franco stad van 1 Mei tot 1 Juni wordt ten slotte aangenomen met algemene stemmen; slechts één lid stemde blanco.

Nog wordt gezegd, dat men bij de coöperatie lid kan worden of een jaar los leverancier.

De aanwezige niet-leden gaven zich voor een deel als lid op, waarna de vergadering overging in een huishoudelijke.

AGENDA VAN HET DISTRIBUTIEBEDRIJF :

WOENSDAG 14 JULI:

Verslag van de vergadering van de Commissie van het tijdelijk distributiebedrijf op maandag 12 juli 1920, des avonds ten 3 ure.

Door de heren L. Dekker, Jac. L. A. de Lange en J. A. Visser was een schrijven gezonden er op wijzende, dat er groot gevaar bestaat voor de melkvoorziening van deze stad in de komende tijd, zulks tengevolge van de absoluut onjuiste verhouding tussen de boter- en de melkprijzen. De boerenboter toch wordt in Middelburg en Vlissingen grit verkocht tot de prijs van f 3.40 per K.G., terwijl de melk wordt verkocht tot de maximumprijs van 15 cent.

Alhoewel de bezwaren door bovengenoemde heren aangevoerd, in enkele opzichten juist zijn, schijnen zij evenwel niet van zulk een ernstige aard te zijn aangezien er nog fabrieken zijn welke zelf nog boter maken. De teruggang in de hoeveelheid aangevoerde melk vindt zijn oorzaak ook wel in het toenemen van mond- en klauwzeer.

Hoewel in de nabuurschap van Vlissingen daarvan nog niet veel te bespeuren is, komt deze ziekte dieper Walcheren in, veelvuldig voor en in meerdere gevallen bij hetzelfde beest dat de ziekte had in voorgaande jaren, hetgeen vroeger niet zo dikwijls voorkwam. In Zeeuwsch-Vlaanderen bestond ook de vrees voor besmetting, waardoor men er over dacht om geen hoornvee op de tentoonstelling te brengen. Aangeraden wordt om de melk na het koken, niet direct af te nemen bij het opborrelen, maar steeds volle tien minuten te laten doorkoken, wil men verzekerd zijn van kiemvrije melk te hebben. De melk kan overigens goed zijn, want er is veel gras en het gras is goed.

Van de melkveehouders was geen klacht ingekomen omtrent de melkprijs en ook ontvingen wij, noch de gemeente Middelburg, enigerlei schrijven van de zijde der melkslijters.

Waar de gemeente Middelburg ook van oordeel is om de prijs van 15 cent per liter onveranderd te laten, vermeent de levensmiddelen-commissie voornoemd om het gemeentebestuur dezer gemeente niet te moeten adviseren om in te gaan op het voorstel der bovengenoemde heren om de prijs nader te doen vaststellen op 17 cent per liter.

.....

De melkprijs.

Onder voorzitterschap van de heer *Theune* werd zaterdagmorgen in het *Militair Tehuis* te Middelburg een vergadering gehouden van de *Vereeniging van Melkleveranciers*, waartoe alle melkleveranciers op Walcheren waren uitgenodigd. Ruim 30 personen waren aanwezig.

De voorzitter vond dit een gering aantal. Hij zei, dat het bestuur gehoopt had zonder ledenvergadering de melkprijs verhoogd te zullen krijgen, maar dat is niet gelukt door de tegenstand der autoriteiten. De bestaande melkprijs is een noodtoestand en te laag tegenover andere producten. Verhoging van de melkprijs is niet alleen in het belang van de leveranciers, doch ook van het publiek, daar er anders gebrek aan consumptiemelk zal komen. Er zal meer en meer melk worden thuis gehouden om boter te maken en daarbij komt nog het heersen van het monden klauwzeer.

Spr. uit zijn verwondering, dat ofschoon er met de heer Van Nittrik o.a. door spr. een conferentie is gehouden en daar de moeilijkheden uiteen zijn gezet, in het verslag van het distributiebedrijf te Vlissingen gezegd wordt, dat er van de zijde van de leveranciers geen klachten inkwamen en dat de prijsstijging niet nodig is omdat er nog zoveel boter gemaakt wordt. Men kan na zulke dingen niet langer wachten en moet een andere houding worden aangenomen. Woensdag is nog telegrafisch een onderhoud met de minister aangevraagd, doch het antwoord luidde dat men zijn belangen schriftelijk kon bepleitten, wat echter veel te lang zal duren.

De heer Dekker, directeur der coöperatieve melkfabriek, zegt dat er eerst een conferentie is geweest met de directeur van het distributiebedrijf te Middelburg, toen heeft de heer De Lange geconfereneerd met de burgemeester van Middelburg en ten slotte hebben spr. en de voorzitter met de heer Van Niftrik onderhandeld. Er is steeds op gewezen, dat de eigen karners meer geld van hun boter maken, en dat zelfs de leden der coöperatie reeds melk achterhouden. Spr. heeft verklaard persoonlijk tegen elke opdrijving te zijn, maar hier is het noodzakelijk. Juist de verhoogde boterprijzen zijn oorzaak van liet gebrek aan consumptiemelk.

Men had gehoopt, dat Middelburg en Vlissingen overtuigd zouden zijn geweest, maar dit is niet het geval; men krijgt geen medewerking. De burgemeester van Middelburg heeft gezegd voorzichtig te moeten zijn met verhogen van prijzen en spr. neemt het hem niet kwalijk. Er zijn zeker boeren, die er wel tegen kunnen de melk goedkoop te leveren, maar als men er thuis 13 cent van kan maken, brengt men ze toch niet voor 10, 10½ of 11 cent naar de stad.

Sommigen maken maar 9 cent. De winstmarge moet voor de fabrieken ook hoger zijn dan vroeger door de hogere exploitatiekosten, 5 cent is nodig. Het publiek moet het betalen. Als vlees of een ander artikel stijgt, dan wordt dit in een advertentie bekend gemaakt en daarmee is het uit, maar als de melk in prijs stijgt met 1 of 2 cent, komt er van alle zijden oppositie. Men moet meewerken. Het is in het belang van de producenten, maar ook van de consumenten. De boeren zullen hun melkvee gaan opruimen en dan wordt de melk nog duurder.

De voorzitter wees er nog op, dat de heer Visser, directeur der melkfabriek te Vlissingen, reeds heeft toegezegd van maandag af 13 cent te betalen, wat ook zeker de oorzaak is dat er zo weinig leveranciers uit die omgeving aanwezig zijn.

Namens de slijters voerde de heer Sanders het woord en zei, dat in deze de belangen van slijters, leveranciers en publiek samengaan. De slijters dachten er reeds lang over de prijs te ver-

hogen, om zeker te zijn melk te hebben, het bedrijf lonender te maken en het publiek te kunnen bedienen. De slijters juichen de plannen toe, omdat het gekheid is met 11 cent tevreden te zijn als men 13 cent kan krijgen.

Nu wij de woordvoerders van ieder der betrokken partijen, leveranciers, fabrikanten en slijters uitvoerig hebben weergegeven, menen wij de hierop volgende discussie niet geheel te behoeven te volgen, maar aan te geven, welke meningen daarin naar voren kwamen.

Het bestuur meende, dat een verhoging van 2 cent, wat dus wil zeggen dat het publiek 17 in plaats van 15 cent zal betalen, moet worden aangenomen, wat echter verschillende sprekers nog te weinig achtten en daarom 3 cent verhoging wilden, dus 18 cent verkoops prijs. Zowel de voorzitter als de heer Dekker achtten daarin geen onbillijkheid, maar meende dat men voorzichtig moet zijn. Voor 17 cent is wellicht nog steun van autoriteiten te winnen, maar voor 18 cent niet, als men nu 17 cent aanneemt, dan kan men later, zo nodig weer vergaderen. Daarbij komt nog dat men niet weet, welke invloed het stopzetten van de uitvoer van boter en kaas op de prijzen zal hebben, terwijl aan de andere zijde bij uitbreiding van het mond- en klauwzeer de schaarste vanzelf weer tot prijsverhoging zal kunnen leiden.

Ten slotte legden allen zich bij een prijs van 13 cent aan de fabriek of bij de slijters en 17 cent voor particulieren neer.

Een zeer brandende kwestie was ook nu weer of men op alle leveranciers kan vertrouwen, dat zij zich aan dezen prijs houden. Hierover werd opgemerkt, dat de coöperatie ruim 200 leden vertegenwoordigt, dat de heren Visser en De Lange ook meegaan met de prijs van 13 cent, zodat het gering aantal aanwezigen geen maatstaf is voor de belangstelling van de zijde der leveranciers.

De vraag voor hoelang deze prijs zal gelden, maakte ook een onderwerp van veel discussie uit, sommigen wilden voor een maand, anderen voor 14 dagen, doch ten slotte verenigden de leden zich met het voorstel van de voorzitter om geen termijn vast te stellen en de loop der zaken af te wachten.

Bij de vaststelling van eten dag waarop de verhoging zal ingaan, noemde het bestuur heden (maandag), de heer Dekker vroeg uitstel tot woensdag, omdat men nu eerst weer met de burgemeester moet raadplegen en deze zich tot de minister zal moeten wenden, wat voor maandag onmogelijk tot een resultaat kon leiden. Men hield echter vast aan Maandag te beginnen.

Er zijn nu verschillende mogelijkheden: de boeren houden hun melk een paar dagen thuis, de burgemeester geeft voorlopig toestemming of wel hij handhaaft de prijs van 15 cent en dit kan leiden tot proces-verbaal tegen hen die 17 cent vragen. De leveranciers bleken over het algemeen niet bereid hun aandeel in de daardoor ontstane boeten te willen dragen, maar dit zal ieder met zijn slijter uitmaken, terwijl de coöperatie nog nader zal overwegen wat haar te doen staat.

Ten slotte werd besloten dat 2 bestuursleden de heer Dekker zouden vergezellen naar de burgemeester om het resultaat der vergadering mee te delen.

Bekendmaking.

Ondergeteekenden maken bekend, dat met ingang van 1 JULI 1921 de **MELKPRIJS** is verhoogd met **2 cent** per Liter en aldus is gebracht op 18 cent per L.

Bond van Melkveehouders.

Coö. Zuivelfabriek „Walcheren“.

Bond van Melkslijters.

MIDDELBURG, 28 Juni 1921.

LOCAAL RIJKSTELEFOONNET.

Telefoon- Nieuwe aansluitingen :
nummer :

66 Coöp. Zuivelfabriek en Melkinrichting
„Walcheren“, Filliaal Aagje Deken-
straat 161.

Middelburgsche Courant, 26/06/1925; p. 2/6

AFLOOP VERKOOPINGEN.

— Door Notaris W. Hooelen werden gisterenavond in het openbaar verkocht de eigendommen der Stoomtimmerfabriek „Zeeland” alhier

VII. Een fabrieksgebouw, zijnde de voormalige boterfabriek, met bijbehorend erf, nabij de Seisstraat, groot 697 Centiaren.

Koopers G. en J. van Sluijs, beiden te Middelburg, voor f 3009.

Middelburgsche Courant, 03/12/1925; p. 6/6

— Door den bond van melkveehouders is in een Maandag j.l. gehouden vergadering te St. Maartensdijk besloten den melkprijs te bepalen op 16 cent per Liter. Voordien 14 cent.

Zie vergadering Bond v Melkveehouders 1925

Gegevens Walcheren 1925/26		
1100 melkveehouders		
5500 melkkoeien		
22 mln. kg melk	2 mln voor kalver of varkens voer	9 %
	7 mln. voor menselijke consumptie	32 %
	13 mln verwerking tot zuivelprod	59 %
22 mln	11 mln blijft op boerderij	50 %
	2 mln vent de veehouder zelf uit	
	2 mln gaat naar de slijters voor verkoop	
	7 mln gaat naar de 4 fabriekjes	4 mln. naar <i>Walcheren</i>
	1) <i>Walcheren</i> Coöperatie <u>R.S. Meine</u>	De Wal ?? b. cm.
	2) <i>Anglo-Zeelandia</i> <u>A. Reijnierse</u>	Loskade b. mp. gm. sp.
	3) <i>Samenwerking</i> Slijters <u>C. J. Polderman</u>	Hofplein D 76 b. k. cm.
	4) <i>Vlissingsche Melkinr.</i> J.A. Visser	Glacisstr. 163 b. k. cm.

1927

Middelburgsche Courant, 24/08/1927; p. 1/4

— Verleden week meldden wij, dat de prijs van de melk verhoogd werd van 12 op 14 cent. Deze verhooging is een gevolg van de actie van den Bond van Melkveehouders. De melkslijters alhier hebben aan den eisch van dien Bond gehoor gegeven.

Te Vlissingen echter weigerden zij en had dit tot gevolg dat de leden van den Bond geen melk naar die stad meer brachten. Men wist toen melk van elders te krijgen, maar ook daaraan wist de Bond een einde te maken. Als er een tekort blijft, zullen ook te Vlissingen de consumenten 14 cent moeten gaan betalen. In verband met deze verhooging mag er wel eens op worden gewezen, dat b.v. te Bergen op Zoom 10 cent wordt betaald.

—o—

Meer bij Bond v Melkveehouders; 1927

Middelburgsche Courant, 23/09/1927; p. 8

B O T E R.

Onze prima ROOMBOTER met rijksmerk, kost deze week
slechts f 1.175 per ½ K.G.

Coöp. Melkinrichting en Zuivelfabriek
"WALCHEREN".

SINGEL. Tel. 83.

Afd. Zeeland Crisis-Zuivel-Centrale.

Volgens ontvangen bericht van den Regeerings-Commissaris moet vanaf **Maandag 7 November a.s.** de straatprijs van de volle melk op **10 cent per L.** worden gesteld.

Gehoor gevende aan de opdracht van den Regeerings-commissaris belast met de uitvoering van de Crisis-zuivelwet hebben wij de eer onze geachte cliënte te berichten dat wij met ingang van **Maandag a.s.** den straatmelkprijs op **tien cents per liter** hebben gesteld.

Melkslijtersvereniging
„Onderlinge Samenwerking”.
Coöp. Melkinrichting en
Zuivelfabriek „Walcheren”.
N.V. Slijtersmelkinrichting „Samenwerking”.
MIDDELBURG.

BELANGEN GEMEENSCHAP

Hiermede berichten wij onze geachte Cliëntèle, dat tusschen de Coöperatieve Melkinrichting en Zuivelfabriek „WALCHEREN” en de N.V. Slijters Melkinrichting „SAMENWERKING”

EEN BELANGENGEMEENSCHAP IS AANGEGAAN.

Dientengevolge wordt vanaf Maandag 28 November a.s. het Filiaal op den Wal **OPGEHEVEN** en zijn vanaf dien datum de producten der Coöperatie „Walcheren” ook verkrijgbaar bij de Slijtersmelkinrichting „Samenwerking”, Hofplein D 76, Telefoon 466.

Beleefd aanbevelend,

Het Bestuur van „Walcheren” Coöp.
Middelburg, November 1932. Het Bestuur van „Samenwerking” N.V.

In Goes zijn er moeilijkheden bij de Coöp. Zuivelfabriek, waar de zuivelfabriek in Middelburg bij betrokken raakte.

Vlissingse Courant, 28-12-1932; p. 1/8 – zie volledige tekst in [MAP Zuid-Beveland](#)

GOES.

.....de moeilijkheid is veroorzaakt door de slechten gang van zaken met de Coöp. Zuivelfabriek te Goes, die momenteel in liquidatie is. Deze fabriek werd tijdelijk gedreven door een onderneming te Alkmaar, maar ook zij wenst de fabriek niet langer te exploiteren, als het contract met de ledenmelkleveranciers is afgelopen. En dat is met 1 Januari as. het geval.

Er lopen geruchten, dat de leden dezer coöperatie een groot bedrag zullen hebben bij te passen en dat vooral de kleine boertjes er lelijk door gedupeerd zullen worden.

De melkveehouders zitten dus aan alle kanten vast. Zij dienen straks te weten, waar zij met de melk heen kunnen. Daarom is enkele weken geleden te Goes reeds een vergadering van melkveehouders gehouden, waar deze moeilijkheid is besproken. Als resultaat van die vergadering is toen een commissie gaan onderhandelen met de coöperatieve Zuivelfabriek te Middelburg.

Het resultaat van die onderhandelingen werd gisteren in een tweede vergadering medege-deeld. De Middelburgsche fabriek verklaarde zich bereid liefst de room en in bepaalde gevallen ook de melk uit Zuid-Beveland te willen verwerken. De verrekening der verkregen boter zal geschieden op de basis der Leeuwarder notering. Voor de verwerking wordt 15 cent per K.G. in rekening gebracht. De Zuid-Bevelandsche melkleveranciers dragen geen financieel verantwoordelijkheid. Alleen verbinden zij zich de room of de melk te leveren. Met een termijn van drie maanden kunnen zij de levering opzeggen.

Hierna werd gelegenheid gegeven de ledenlijst te tekenen. Hiervan maakten echter nog slechts 30 personen gebruik.

Het voorlopig bestuur zal aanblijven tot het aantal leden wat is gegroeid.

Goessche Courant, 31/12/1932; p. 7/16

JAC. L. A. DE LANGE,
Langeviele 208,
in Zuivelproducten enz.
p. f.

Goessche Courant, 31/12/1932;

Het **BESTUUR** der N. V.
SLIJTERS-MELKINRICHTING en
STOOM-ZUIVELFABRIEK
„**SAMENWERKING**”
Hofplein D 76, Telef. 466, M'burg,
wenscht met de intrede van 1933
hare geachte cliëntèle en begunsti-
gers veel heil en zegen.
C. J. POLDERMAN,
Directeur.

HET BESTUUR DER N. V.
SLIJTERS-MELKINRICHTING
EN STOOMZUIVELFABRIEK
„**SAMENWERKING**”,
Hofplein D 76, Tel. 466, M'burg,
wenscht haar geachte Melkleveran-
ciers in 1933 een gezegend jaar.
C. J. POLDERMAN,
Directeur.

*De productie van boerenboter op Walcheren in 1932 was 260.000. KG.
Melk werd geleverd door 2400 koeien van 450 bedrijven (Bouman blz. 352)*

Vlissingse Courant, 21/01/1933; p. 2/12
Handelsregister Kamer van Koophandel.
W i j z i g i n g e n :
Zeeuwsche Eilanden (Middelburg).
 The Condensed Milk Company of Holland
 N.V. en N.V. Fabriek van Melkproducten
 „Uithoorn“, Goes, Poelweg, fabricage van ge-
 condenseerde melk, zuivel, kaas. De filialen
 te Goes opgeheven.

Goes: zuivelfabriek werd gesloten

Vlissingse Courant, 28/06/1933; p. 1/6
Kring Walcheren der Z.L.M.
 Maandagmiddag vergaderde bovengenoem-
 de kring onder voorzitterschap van den heer
 mr. C. M. van der Minne in een der zalen
 van het café „de Eendracht“ te Middelburg.
 De voorzitter heette de aanwezigen welkom
 inzonderheid den heer Zwagerman.
 De heer Zwagerman zette hierna in het
 kort uiteen wat de consumptiemelkregeling
 voor Walcheren beteekent. Hij wees er op, dat
 de wettelijke grondslagen om ontbindende
 krachten te bestrijden heel wat versterkt zijn
 en sprak met waardeering over den steun van
 regeeringscommissaris, rechterlijke macht en
 politie-autoriteiten om de afbrekers van deze
 nuttige regeling tot hun plichten te brengen.
 Met algemeene stemmen besloot de verga-
 dering aan den regeerings-commissaris der
 crisis zuivel-centrale te zenden :
 „De kring Walcheren der Z.L.M. in alge-
 meene vergadering bijeen dankt u hartelijk
 voor steun, welslagen der consumptiemelkre-
 geling op Walcheren, die zegenrijke gevolgen
 heeft voor melkveehouders en melkhandel.
 Zij verzoekt u dringend krachtige onderdruk-
 king van ontbindende krachten“.

De Zeeuwsche rundveestapel.

Volgens officieele gegevens bestond de Zeeuwsche rundveestapel in Juni van dit jaar uit 2670 springstieren; 26.530 melken kalfkoeien; 7554 stuks mestvee; 14.501 stuks vrouwelijk vee beneden 1 jaar; 7247 stuks mannelijk vee beneden 1 jaar; 10.650

stuks drachtig jong vee boven het jaar; 26.615 stuks gult jong vee boven het jaar en 1169 mestkalveren; totaal 91.937 stuks.

In 1933 bedroeg het aantal veehouders in Zeeland 7073; runderen per veehouder 13. Het aantal melkveehouders 6591; melken kalfkoeien per veehouder 4.2. Van de Zeeuwsche melkveehouders heeft ongeveer 17 % 1 melkkoe, 19 % 2 melkkoeien, 15 % 3 melkkoeien, 4 % 10 of meer melkkoeien.

Vlissingse Courant 24-11-1934

Samenvatting Verslag algemene najaarsvergadering „*Walcheren*”.

Directeur deelt mee dat er al meer dan 10 mln. KG. melk is was, terwijl rechtstreeks 2 mln. liters melk rechtstreeks van de veehouders aan de melkslijters werden geleverd. Van de 10 mln. is 1.1 mln naar Rotterdam geleverd en 3.4 mln. ging als naar consumptiemelk. Van de rest werd boter, kaas, melkpoeder, gesteriliseerde melk, slagroom en andere nevenproducten. Ook aanwezig de heer Zwagerman

Uit het zakenleven

NIEUWE ZUIVELWINKEL GEOPEND.

Donderdagmiddag heeft de heer J. Wisse zijn nieuwe zuivelwinkel aan de Jozef Israëlslaan 37 te Vlissingen officieel geopend, welke zaak de enige is in melk-, boter-, kaas-, eieren- en nutricia producten in geheel Plan Oost. De heer Wisse zag met deze opening zijn ideaal verwezenlijkt. Vele bloemstukken o.a. van de Coöp. Stoomzuivelfabriek „Walcheren” en de slijtersvereniging gaven de nieuwe winkel een feestelijk aanzien.

OP WALCHEREN EN ZUID-BEVELAND STANDAARDISATIE IN- EN VERKOOP CONSUMPTIEMELK

Koena Vlissingen en BMC trekken zich terug

Met ingang van maandag 16 september aanstaande zal worden overgegaan tot standaardisatie van de in- en verkoop van de consumptiemelk op Walcheren en Zuid-Beveland. In het algemeen is overeengekomen, dat „*Hollandia*” afdeling „*Koene*”, tot nu toe in Vlissingen gevestigd zich met ingang van 15 september aanstaande zal terugtrekken van Walcheren. De Coöperatieve melkinrichting en Zuivelfabriek *Walcheren*, gevestigd te Middelburg en de coöperatieve vereniging *Bevelandse Melkcoöperatie* (de BMC) zullen met ingang van dezelfde datum geen boerenmelk meer ontvangen van en consumptiemelk afleveren aan Zuid-Beveland.

Zoals bekend, beraamde de overheid reeds plannen om op korte termijn ook in Zeeland over te gaan tot standaardisatie van de consumptiemelk. Het gevolg van de uitvoering van deze plannen zou dus zijn dat er zowel in de aanvoer van boerenmelk als in de afvoer van consumptiemelk belangrijke wijzigingen nodig zouden zijn.

Teneinde dit vervoer zo economisch mogelijk te kunnen doen, is deze week overleg gepleegd met de beide bedrijven, die op Walcheren de boerenmelk verwerken. Er is thans een overeenkomst tot stand gekomen, die geheel tot bevrediging van beide partijen is.

Zowel de afdeling „*Koena*” van „*Hollandia*” te Vlissingen, als de BMC in Wemeldinge houden dus op met de ontvangst en aflevering der melk. Op Beveland zal dit dus geschieden door het melkontvangststation „*Hollandia*” N.V. te Goes, terwijl dit op Walcheren geschiedt door de Coöperatieve Melkinrichting „*Walcheren*” te Middelburg.

Het is gebleken, dat de vroegere regeling te duur was, omdat produkten van Beveland naar Middelburg en produkten van Walcheren naar Goes vervoerd moesten worden. Voor Vlissingen werden de kosten zelfs nog hoger. Deze standaardisatie zal dus er rationeler verwerking en een beter, distributie van de melk tot gevolg hebben.

Coördinatie melklevering op Walcheren en Z.-Beveland.

Ander emplooi voor arbeiders.

In aansluiting op het dinsdag gepubliceerde bericht over „standaardisatie” van melk op Walcheren en Zuid -Beveland vernemen wij nader, dat er voorlopig alleen sprake is van een coördinatie in de levering van de consumptiemelk. Ook standaardisatie wordt echter op korte termijn verwacht.

De coördinatie betekent o.m., dat de afdeling „*Koena*” van Hollandia in Vlissingen gesloten zal worden. Voor een tiental werknemers wordt op het ogenblik nog ander emplooi gezocht. Een aantal arbeidskrachten kon reeds naar andere bedrijven worden overgeplaatst. Voor de gebouwen is nog geen bestemming gevonden.

Naar men ons van de zijde der coöp. vereniging „*Bevelandse Melkcoöperatie*” te Wemeldinge verzekerde, zullen vermoedelijk geen arbeidskrachten ontslagen worden. Voor het tiental werknemers verwacht men eveneens emplooi te kunnen vinden in andere bedrijven. Zoals gemeld houden zowel de „*Koena*” te Vlissingen als de B.M.C. in Wemeldinge op met het afleveren van melk, hoewel over een definitieve sluiting van het bedrijf in Wemeldinge nog geen beslissing is gevallen. Deze wordt evenwel deze week verwacht.¹³

Wel zal het B.M.C. station in Goes gesloten worden.

Laatste melding in ZJB 1957 – nog verder zoeken

	Aardenburg	Kloosterzande	Middelburg	Wemeldinge	IJzendijke	
1944	1.357.383	1.070.900	10.311.971	1.478.258	1.840.949	
1945	1.109.593	911.281	10.614.727 *	2.705.529	1.501.802	
1946						
1947						
1948	1.885.000	1.582.497	10.789.554	1.740.452	2.396.955	
1949	2.375.814	2.144.864	15.418.724	1.907.659	3.600.000	
1950	2.195.171	2.040.571	14.601.506	2.009.074	2.991.233	
1951	1.914.384	1.541.540				
	1959	1970	1979 / 1972	1952 ??	1973	† / de Wit

- stond 1 veranderd in 10.....

¹³ Niets over gevonden ZHN

Bestuur, directie en personeel van de coöperatieve melkinrichting en zuivelfabriek *Walcheren* te Middelburg hebben gisteren afscheid genomen van twee personeelsleden, die een belangrijke staat van dienst achter de rug hadden.

Het waren de heren G. Nieuwenkamp, chef-botermaker, die 42 jaar aan het bedrijf verbonden is geweest, en H. Bijl, chef-machinist, die 36 jaar bij de fabriek heeft gewerkt. Hun vele verdiensten voor de onderneming zijn niet onopgemerkt gebleven: tijdens een bijeenkomst in de kantine reikte burgemeester mr. J. Drijber van Middelburg aan beide scheidende personeelsleden een Koninklijke onderscheiding uit, de zilveren medaille in de orde van Oranje-Nassau.

A small, rectangular photograph showing two men standing side-by-side. They are both wearing dark suits and light-colored shirts. The man on the left is slightly taller and has a mustache. The man on the right is shorter and has a mustache. They are both looking towards the camera. The background is a plain, light-colored wall.

De twee scheidende chefs van de Walcherse melkfabriek kregen gisteren van burgemeester mr. J. Drijber het koninklijk zilver opgespeld. Links chef-botermaker G. Nieuwenhouwer, rechts chef-machinist H. Bijl.

Burgemeester Drijber schetste de zuivelfabriek in zijn toespraak tot de beide chefs als een belangrijk bedrijf, waardoor geaccentueerd wordt, dat Middelburg als agrarisch centrum meetelt. „Aan de opbouw van de onderneming heeft U in belangrijke mate bijgedragen”, verzekerde mr. Drijber, en U heeft dat beiden met grote bekwaamheid en toewijding gedaan.

Uit het feit, dat de heer Neuwenkamp vier medewerkers onder zich had, maakte de burgemeester op, dat de chef-botermaker een verantwoordelijke functie heeft. die een waarborg

moet zijn, dat de Walcherse fabriek zijn goede naam behoudt. Voorts herinnerde mr. Drijber er aan, dat de heer Nieuwenkamp bij landelijke boterkeuringen 3 gouden en 20 zilveren medailles behaalde. De burgemeester roemde de heer Bijl, die, voordat hij naar Zeeland kwam o.a. werkzaam is geweest bij de schaatsenfabriek Nooitgedacht, om zijn daadwerkelijke bijdrage aan de modernisering en aanpassing van het machinepark van de fabriek; de heer Bijl ontwierp zelf ook installaties. Voorts wees mr. Drijber er op dat de heer Bijl ouderling-kerkvoogd is van de Ned. Herv. Kerk van 't Zand. Nadat de burgemeester de onderscheidingen bij de chefs had opgespeld, overhandigde de bestuursvoorzitter van de melkfabriek, de heer A. Poppe, de erbij behorende draagmedailles.

De heer Poppe verzekerde vervolgens dat het vakmanschap van de heer Nieuwenkamp heeft geleid tot de vervaardiging van eerste klas boter. „U heeft een waardevolle plaats in de maatschappij ingenomen” merkte de voorzitter op. Tot de heer Bijl zei de heer Poppe, dat deze al die jaren de machines uitstekend verzorgt heeft. De bestuursvoorzitter bracht beide chefs dank voor hun trouw, ijver en plichtsbetrachting en overhandigde hen een enveloppe met inhoud.

De heer J. Lampert, de directeur van de fabriek, verklaar, dat hij als „jongmaatje” zijn opleiding ontving van de twee scheidende chefs. Hij kenschetste hen als twee mensen uit het goede hout gesneden, die hem van de grond af bijbrachten waar het nu precies om ging. Hij noemde de heren Nieuwenkamp en Bijl waardevolle pijlers voor het bedrijf, hetgeen zeker tot uiting is gekomen, zo zei de heer Lampert, onder moeilijke omstandigheden tijdens de oorlogsjaren.

Daarna bood de bestuursvoorzitter mevrouw Nieuwenkamp bloemen aan; mevrouw Bijl, die in het ziekenhuis vertoefde had daar eveneens bloemen ontvangen. Tot slot werd het woord gevoerd de oud-voorzitter S. Simonse, die het bedrijf feliciteerde met een dergelijke vaste kern van werknemers. De avonds nam het personeel afscheid van de beide chefs en ook toen werden nog talrijke waarderende woorden tot hen gericht.

Leeuwarder Courant 1975-12-17

Grote zuivelfusie in zuiden voorlopig op losse schroeven

(Van onze correspondent)

EINDHOVEN — Nu het bestuur van de Maasvallei in Roermond heeft besloten het voorstel tot fuseren met **Campina** (Eindhoven), **VCZ** (Middelburg) en **St. Martinus** (Breda) niet aan de ledenraad voor te leggen, is de gehele transactie, ongeveer twee maanden geleden aangekondigd als een van de grootste fusies in de zuivelwereld, op losse schroeven gekomen. In elk geval hebben ook de overige partners gisteren in Eindhoven tijdens een overleg met de vakbonden besloten het samengaan voorlopig op te schorten.

De vakbonden toonden zich na afloop van het gesprek zichtbaar teleurgesteld. De heer H. Cleve van de voedingsbond **NKV** zei dat het niet moet worden uitgesloten dat de 5000 personeelsleden en 20.000 melkveehouders het initiatief zullen nemen voor acties om de besturen van de coöperaties te wijzen op het belang van de eerder voorgenomen fusie.

Vlissingen

intro

Vlissingse Courant, 13/01/1902; p.

Dagelijksche levering aan huis van :

Ziektekienvrije, Gepasteuriseerde Melk.
BACTERIËNVRIJE,
GESTERILISEERDE MELK.

Gewone volle, Gefiltereerde Melk.
FOSGOMELK.
ROOMKARNEMELK.

Gewone en Slagroom.
PRIMA ROOMBOTER,

uit Gepasteuriseerde Room bereid.

Een en ander onder Bacteriologische
Controle van den Heer G. K. A. NON-
HEBEL, te Middelburg.

Sloot-Zuivelfabriek en Melkinrichting.

A. REIJNIERSE, Loskade.

1903 Vlissingen V.M.I. 1 Hörstmann

Zierikzeesche Nieuwsbode, 03/11/1903; p. 2/4

Vlissingen. Aan den heer J. J. Hörstmann is een stuk gemeenteground verkocht om daarop een zuivelfabriek te bouwen.

Vlissingse Courant, 17/12/1903; p. 4/4

KARNEMELK

Dagelijks versch verkrijgbaar Vliss.
Melkinrichting, naast R. K. Weeshuis.

Vlissingse Courant, 14/01/1904; p. 4/4

AANBESTEDING

op Woensdag 20 Januari 1904,

des avonds ten 8 ure, in het gebouw
„BLIM,” van:

het bouwen van een ZUI-
VELFABRIEK met BO-
VENWONING en eenige
bijbehorende werken, op
een terrein gelegen aan de
Glacisstraat,

voor rekening van den WelEdelen Heer
J. J. HÖRSTMAN alhier.

Aanwijzing heeft plaats 15 Jan. ten
10 uur. Bostek met teekening liggen in
bovengenoemd lokaal ter inzage en zijn
vanaf 12 Januari te bekomen bij den
heer J. LOUIS, Lange Groenewoud G 18.

Aan deze besteding kunnen deelnemen
de in Vlissingen gevestigde patroons.

Vlissingse Courant, 22/01/1904; p. 4/4

Karnemelk

dagelijks versch verkrijgbaar

VLISSINGSCHES MELKINRICHTING

naast het R. K. Weeshuis

J. J. HÖRSTMANN.

Vlissingse Courant, 22/01/1904; p. 2/4

Verkoopingen en Aanbestedingen.

Giaterenavond werd in het gebouw „Elim“ voor rekening van den heer J. J. Hörstman aanbesteed: het bouwen van een zuivelfabriek met bovenwoning en eenige bijbehorende werken op een terrein aan de Glacisstraat. Inschrijvers waren de heeren F. N. de Rooij voor f 10797, W. Anker f 10770, A. C. Limonard f 10750, Feij & Stroo f 10700, D. Bijl f 10695, Joh. Goozen & J. de Mooij f 10531, P. van Beers f 10500, J. J. Krijger f 10400, A. Callier f 10375, en A. van der Hof & P. Bax f 10175. De gunning is aangehouden.

30-01 stond in VC. gunning A. Caljé

Vlissingse Courant, 10/04/1906; p. 4/4

Prima Roomboter,
onder Rijkscontrôle,
EERSTE KWALITEIT ZEEBOTER
65 cent per 5 ons.
Vlissingsche Melk-Inrichting,
J. J. Hörstmann.

Laatste adv. Van de V.M.I. met de naam J.J. Hörstman.
In 1914 weer adv. Van V.M.I., met andere eigenaar; J.A. Visser.

Vlissingse Courant, 28/02/1914; p. 2/10

Vlissingsche Melkinrichting en Stoom-Zuivelfabriek.

Door ondergeteekende wordt bij deze aan het geachte publiek van Vlissingen en omgeving beleefd medegedeeld, dat bovengenoemde inrichting vanaf 15 Maart **onder scheikundige controle** staat van den WelEd. Heer S. J. ENGERING, Apotheker-Scheikundige, Palingstraat, Vlissingen, bij wien inlichtingen omtrent de Inrichting, Pasteurisatie en Sterilisatie der melk en verdere bewerking der melk en melkproducten steeds gratis verkrijgbaar zijn. Ook wordt aan belanghebbenden gaarne toegestaan de inrichting te bezichtigen.

Beleefd aanbevelend,

J. J. HÖRSTMANN.

1911

Vlissingse Courant 1911-04-03

Vergunning aanvraag van M. W. v.d. Linde voor het oprichten van een zuivelfabriek aan de Korenstraat no.14 te Vlissingen, welke ook werd verleend..... Niets meer over

Vlissingse Courant, 03/04/1911; p. 5/8

HINDERWET.

Kennisgeving.

Burg. en Weth. van Vlissingen;
gezien de artt. 6 en 7 der Hinderwet;
geven bij deze kennis:

dat bij hen is ingekomen een verzoek van M. W. VAN DER LINDE, wonende te Ritthem, om vergunning tot het oprichten en in werking brengen van eene zuivelfabriek, gedreven door een stoomwerktuig, in het perceel kadastraal bekend: Gemeente Vlissingen, Sectie D, no. 114, plaatselijk gemerkt Korenstraat no. 14; dat dit verzoek met de bijlagen, te beginnen met Vrijdag den 31 Maart 1911, op de Gemeente Secretarie ter visie zal gelegd worden en dat den veertienden dag na dien, zijnde den

14 April 1911, ten Raadhuize, des namiddags ten 2 ure, gelegenheid zal gegeven worden om bezwaren tegen het oprichten der inrichting in te brengen, zullende zij die niet overeenkomstig art. 7 der Hinderwet voor het Gemeentebestuur of een of meer zijner leden zijn verschenen, ten einde hunne bezwaren mondeling toe te lichten, niet tot beroep gerechtigd zijn, terwijl gedurende drie dagen voor dat tijdstip, ter Gemeente-Secretarie van de ter zake ingekomen schrifturen kennis kan genomen worden.

Vlissingen, 31 Maart 1911.

Burg. en Weth. voornoemd,
VAN DOORN VAN KOUDEKERKE.
De Secretaris,
WITTEVEEN.

gevonden.....

Vlissingse Courant, 01/05/1911; p. 5/8

PUBLICATIE.

Hinderwet.

Burg. en Weth. van Vlissingen;
gelet op art. 8 der Hinderwet

brengen ter openbare kennis dat bij hun besluit van heden aan M. W. VAN DER LINDE, te Ritthem vergunning is verleend tot het oprichten en in werking brengen van een zuivelfabriek gedreven door een stoomwerktuig;

in het perceel Kadastraal bekend gemeente Vlissingen sectie D no 114 plaatselijk gemerkt Korenstraat no. 14.

Vlissingen, 28 April 1911.

Burg. en Weth. voornoemd,
VAN DOORN VAN KOUDEKERKE.
De Secretaris,
WITTEVEEN.

1912

Vlissingen plannen voor een coöperatieve zuivelfabriek

Zou er niet komen!

Vlissingse Courant 1912-12-03; p.2/4

Middelburg, 2 December.

Een grote zuivelfabriek en melkinrichting te Vlissingen.

In de hedenmorgen te Middelburg gehouden vergadering van de afdeling Middelburg van de *Maatschappij tot bevordering van landbouw en veeteelt in Zeeland*, werd door den heer C. Zwagerman, zuivelconsulent der maatschappij, een lezing gehouden over het belang van fabrieksmatige zuivelbereiding voor Walcheren.

Na in *den brede* uiteen gezet te hebben de grote voordelen voor de landbouwers, zowel in het belang hun andere bezigheden als op financieel gebied, deelde de heer Zwagerman mee, dat door enige heren te Vlissingen, die zich geldelijk voor de zaak interesseren en door de commissie uit de boeren, die reeds enige jaren deze kwestie bestudeert, gedurende enigen tijd gewerkt wordt aan plannen voor de oprichting van een grote zuivelfabriek en melkinrichting te Vlissingen.

Het melkvervoer daarheen zal iets kostbaarder zijn dan naar Middelburg, maar daartegenover staan de voordelen van: een groter en gunstiger terrein dat te Vlissingen beschikbaar is, gunstiger ligging voor de handel en meer medewerking van de ontwikkeling van het bedrijf als melkinrichting.

De fabriek zal een zuivelfabriek en melkinrichting worden. De melk wordt op haar kosten bij de leden afgehaald en de gepasteuriseerde ondermelk teruggebracht.

Het bedrijf zal worden naamloze vennootschap worden op zodanige grondslag, dat de boeren daarin de leiding hebben of in de toekomst, kunnen krijger.

Statuten zijn reeds ontworpen. Het kapitaal zal f45000 bedragen, te verdelen in 900 aandelen van f 50.

Er zullen zijn vaste en uitlootbare aandelen; maatregelen zijn genomen dat de uitlootbare aandelen later allen in het bezit kunnen komen van de boeren-melkleveranciers. Niemands aansprakelijkheid gaat verder dan het bedrag van zijn aandeel. Iedereen kan aandelen nemen, ook boeren die geen melk kunnen of willen leveren.

Spr. raadt vooral de boeren aan om aandelen te nemen, om de zaak, die hun belang bedoelt, te steunen.

De vennootschap zal onderscheiden vaste melkleveranciers en losse melkleveranciers.

De vaste leveranciers moeten 1, 2 of 3 aandelen nemen en geregeld hun melk aan de fabriek leveren. Wanneer daarvoor werkelijk geldige redenen zijn, kunnen ze van hun verplichtingen worden ontslagen.

Van de losse leveranciers wordt de melk op contract voor een of meer jaren gekocht.

Een losse leverancier kan op verzoek vaste leverancier worden. Ten zijnen behoefte worden dan uitlootbare aandelen uitgeloot.

De fabriek wordt bestuurd door een raad van commissarissen uit 15 personen bestaande en benoemd door de aandeelhouders. Zo mogelijk zal deze voor minstens de helft uit boeren bestaan.

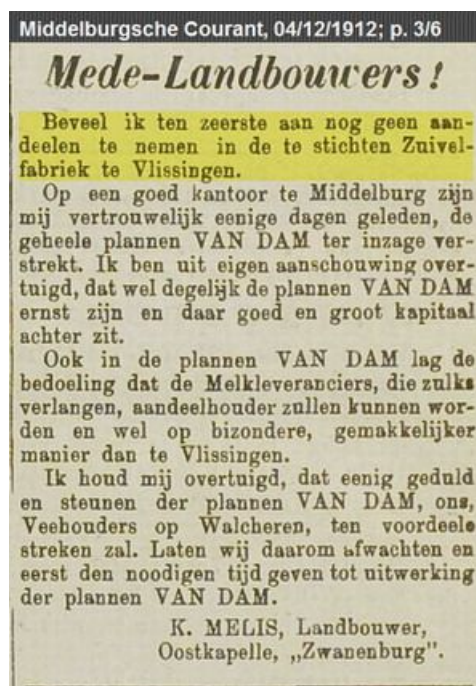
De melk wordt uitbetaald naar vetgehalte en per liter. De raad van commissarissen stelt aan het einde van elk jaar vast de melkprijzen voor de verschillende maanden van het volgende jaar. De vaste leveranciers krijgen iets hoger prijs dan de losse. Van de winst komt maar 45 pCt. aan de aandeelhouders. De rest wordt in het belang van het bedrijf gebruikt.

Zodra 1/5 van het kapitaal geplaatst is, wordt de fabriek voorlopig opgericht. Direct zal dan een raad van commissarissen worden benoemd en de melkprijzen bekend gemaakt worden van het eerste jaar dat de fabriek werkt. Deze winter zal overal op Walcheren gelegenheid zijn aandelen in de fabriek te nemen en zich als losse of vaste leveranciers daaraan te binden. Spr. eindigde met de landbouwers op Walcheren op te wekken deze voor hen zo belangrijke onderneming krachtig te steunen.

Na afloop der rede van den heer Zwagerman volgde enig debat o.a. met den heer S. van Damme Hz. uit Rotterdam, die zich deed kennen als de vertegenwoordiger van enige kapitalisten, wier doel het is een fabriek te Middelburg te stichten.

De heer Zwagerman bleef er krachtig op aandringen dat de boeren zelf de zaak zouden aanpakken en zouden zorgen niet de dupe van kapitalisten te worden.

Binnenkort zal een vergadering belegd worden, waarop aandelen genomen kunnen worden.

Belangrijk Bericht.

Heeren en Veehouders, die het voornemen mochten hebben aandeelhouder te worden in een te stichten Zuivelfabriek te Vlissingen, geeft acht en doet uw voordeel met de wijze raadgevingen van den heer K. MELIS.

Laat U niet misleiden door incorrecte, onjuiste voorstellingen van sommigen, terwijl men U zelf reeds voorbereide, niet op groote resultaten te moeten rekenen.

Denkt aan 8 jaren terug. Wie heeft toen gestreden tegen de eischen van het vetgehalte in de ontworpen melk-verordeningen te Middelburg en te Vlissingen? Omdat het vetgehalte der melk op Walcheren niet hooger kon gerekend worden dan gemiddeld 2,6 à 2,7 %.

Wie tracht indruk te maken door de eindcijfers der Lonneker- en Roermondsche fabrieken?

Maar verklaarde men U wel duidelijk, dat men te Lonneker en te Roermond melk leverde met 3,15 % vet? Had men te Lonneker en te Roermond ook niet de waarde van een halve kilo boter op 70 cts. minder betaald per 100 liters als men **daar** melk had geleverd gelijk die van Walcheren met 2,7 % vet?

Is er dan drie jaren geleden aan de **Gezondheidscommissies** en **Gemeentebesturen** van Middelburg en Vlissingen zulk een onjuist advies gegeven, of heeft men ter bereiking van het **doel** U niet duidelijk voorgerekend dat de geleverde melk te Lonneker en Roermond 70 cts. meer waarde aan boter had dan de melk op Walcheren?

Veehouders en anderen; neemt nog geen aandelen en **verkoopt althans nog geen melk** voor de andere fabriek, welke waarschijnlijk komt te staan onder leiding van **eenen** die blijkt geeft de oude spreuk: **het doel heiligt de middelen**, zeer juist te verstaan.

Heeren Veehouders bedenkt nog dit:

Wel kunt gij een coöperatieven bond vormen of daartoe toetreden, maar volgens de wet op de coöperatie blijft gij nimmer zonder persoonlijke aansprakelijkheid voor de schulden en verplichtingen van den bond. Bedenkt dat door een enkelen gril van de fortuin uwe met vlijt en zorgzaamheid overlegde spaarpenningen verloren kunnen gaan.

Hoedt U dus voor onberaden stappen.

Immers volgens artikel 7 der wet op de coöperatieve vereenigingen van den 17en Nov. 1876 Stbl. no. 227, aangevuld bij de wet van 7 Mei 1878 Stbl. no. 4, moet de aete van oprichting, op straffe van nietigheid, de bepaling bevatten in welke mate de leden persoonlijk aansprakelijk zijn voor de verbintenissen van den bond.

Binnen eenige weken hopen wij U een zeer aannemelijk contract voor te leggen en garandeeren U dat onze groote relatien in staat stellen om U den hoogst mogelijken prijs voor uwe melk te kunnen betalen.

Daardoor zal het mogelijk worden, dat U tegen goed salaris ook voldoende melkpersoneel zult kunnen houden. En wat nog meer zegt, zonder het nemen van aandelen zullen wij **toch** onze heeren melkleveranciers mede-aandeelhouders doen worden en met hen samenwerken.

Met de meeste hoogachting,

S. VAN DAM Hz.

De zuivelfabriek te Vlissingen.

In een hedenmiddag te Middelburg gehouden vergadering van belangstellenden in het oprichten van een zuivelfabriek en melkinrichting te Vlissingen, welke vergadering slechts matig bezocht was, bleek men algemeen de pogingen der commissie toe te juichen.

Nu uiteenzetting van het verschil tusschen uitlootbare en niet uitlootbare aandelen, werd gelegenheid gegeven in te schrijven. Het resultaat hiervan was, dat het aantal genomen aandelen zeer steeg, zoodat de kans tot de oprichting der fabriek een groote stap verder is gekomen.

Landbouw.

— Zaterdagmiddag sprak te Serooskerke voor belanghebbenden de heer C. Zwagerman, Zuivelconsulent voor Zeeland over de aansluiting bij de Naamlooze Vennootschap St omzuivelfabriek en Melkinrichting «Walcheren» te Vlissingen. Na gewezen te hebben op de groote toename van het kleinbedrijf op Walcheren in de laatste jaren, besprak hij aan de hand van een gedrukt formulier, dat rondgedeeld werd, de melkveehouderij in Walcheren, de opbrengt van 100 L. melk op de boerderijen die bij verkoop aan melkinrichtingen. Verder behandelde hij den opzet der fabriek te Vlissingen, de voorwaarden van melklevering, de prijs der melk van vaste leveranciers en die van losse leveranciers enz.

Zoodra de zekerheid bestaat, dat de melk van 700 à 800 koeien is toegezegd, zal met het bouwen der fabriek worden aangevangen. Met toezegging van voldoende melk zal de fabriek 1 Mei 1914 in werking treden.

Natuurlijk werden door de hoorders over enkele punten nadere inlichtingen gevraagd. Daarna had plaats de verkiezing der plaatselijke commissie voor de Zuivelfabriek.

1915

Vlissingse Melkinrichting-2 Visser

Dit zuivelbedrijf werd – naar ik vermoed – in 1914 /'15 door de hr. J. A. Visser overgenomen van de oprichter. **J.J. Hörstman**. Visser gebruikte de naam *Koena (Melk)* voor zijn melkproducten.

Vlissingse Courant, 01/06/1915; p. 4/8

Telefoonnet Vlissingen.

AANGESLOTEN :

No. 53

J. A. VISSER.

Vliss. Melkinrichting en Stoomzuivelfabriek.

—o—

Vlissingse Courant, 09/10/1915; p. 7/8

De Vlissingsche Melk-Inrichting en Stoom Zuivel-Fabriek

Verlengde Glacisstraat 163 - Telefoon 53
levert prima

Gepasteuriseerde-, Gestereliseerde- en rauwe Melk.

Karnemelk, Fosco (Chocolade Melk), Koffie-, Slag- en Kookroom,

Room-Karnemelksche Pap met eerste soort GORT,

Boter met Rijks Contrôlemerk en diverse soorten Kaas.

Bestellingen worden spoedigst aan huis bezorgd.

AANBEVELEND,

J. A. VISSER.

Vlissingse Courant, 03/09/1917; p. 1/4

H I N D E R W E T.

Burg. en Weth. van Vlissingen ;
Gelet op artikel 8 der Hinderwet ;
brengen ter openbare kennis, dat bij besluit van 31 Augustus jl. aan J. VIS-SER alhier vergunning is verleend tot het uitbreiden van zijne melkinrichting en stoomzuivelfabriek van de bestaande stoomketels en den electro-motor, in het perceel kadastraal bekend gemeente te Vlissingen, Sectie B nos. 956 | 1231 plaatselijk gemerkt Glacisstraat no. 163.

Vlissingen, 3 September 1917.

Burg. en Weth. voornoemd,
VAN DOORN VAN KOUDEKERKE.
De Secretaris,
J. P. v. ROSSUM Jr.

1920 Vlissingen V.M.I. ook Koena

Eerste Advertentie
met het woord *Koena*
Werd een begrip in
Vlissingen en omge-
ving.....

Breskensche Courant, 24/09/1919

Boter- en Kaashandel
EN GROS EN DETAIL
J. A. VISSER,
Melkinrichting, Fabriek van Zuivelproducten,
Glasstraat 163 - VLISSINGEN - Tel. Int. 53.

Vlissingse Courant, 17/07/1920; p. 4/6

**Vlissingsche Melkinrichting en Fabriek
van Melkproducten.**

Door verhoogde inkooprijzen der melk en steeds
stijgende productiekosten, zijn wij genoodzaakt de
prijzen der onderstaande artikelen met ingang van MAANDAG
a.s. te wijzigen als volgt:

$\frac{1}{4}$	Liter	Flesschenmelk	Koena	24 cent.
$\frac{1}{2}$	"	"	"	13
$\frac{3}{4}$	"	SLAGROOM	"	125
$\frac{1}{4}$	"	"	"	70
$\frac{1}{5}$	"	"	"	60
$\frac{1}{10}$	"	"	"	30

Aanbevelend, **J. A. VISSER.**

Vlissingse Courant, 02/11/1920; p. 2/4

Kasmaakverbod.

Op de lijst van het Zuivelkantoor
Koninginnegracht 19 te 's-Gravenhage
komt voor betreffende de gemeente
Vlissingen :

De Vlissingsche Melkinrichting en
fabriek van Melkproducten te Vlissin-
gen, aan wie met machtiging van den
minister van landbouw, nijverheid en
handel 'n verwerkingsvergunning werd
uitgereikt.

HINDERWET.

Verdaging der beslissing op een verzoek om vergunning.

Burg. en Weth. der gemeente Vlissingen, gelet op het verzoek, onder dagteekening van 23 September 1920, ingediend door J. A. Visser, waarbij vergunning wordt gevraagd tot het uitbreiden der bestaande melkinrichting en stoomzuivelfabriek, door het plaatsen en in werking brengen van nog 10 electro-motoren, welke bestemd zijn voor het steriliseeren, pasteuriseeren, het ontroomen en karnen van melk en het fabricceeren van boter en kaas, benevens het plaatsen van een veldsmidse (of vuurhaard)) voor reparatiewerk der fabriek.

Overwegende, dat de beslissing op dit verzoek niet kan worden genomen, binnen den termijn, bepaald in art. 8, eerste lid, der Hinderwet, op grond dat door het hoofd van het 10e district der Arbeidsinspectie te Dordrecht nog niet kan worden afgegeven de mededeeling overeenkomstig artikel 7bis der Hinderwet.

Gelet op art. 8, tweede lid, der Hinderwet, **besluiten**: de beslissing op voormeld verzoek te **verdagen**.

Vlissingen, 12 November 1920.

Burg. en Weth. voornoemd,

VAN WOELDEREN.

De Secretaris,

F. BISSCHOP.

Boter.

Het zuivelkantoor, Koninginnegracht 19 te 's-Gravenhage, bericht dat aan de zuivelfabriek der Vlissingsche Melkinrichting te Vlissingen vergunning wordt verleend tot het verwerken tot boter van room, volle of gedeeltelijke afgeroomde melk.

GEMEENTEBESTUUR

HINDERWET. Kennisgeving.

Burg. en Weth. van Vlissingen, gezien de artikelen 6 en 7 der Hinderwet, geven bij deze kennis, dat bij hen is ingekomen een verzoek van J. Visser, alhier, om vergunning tot het uitbreiden der bestaande melkinrichting en stoomzuivelfabriek, door het verplaatsen van een electro-motor van 7½ P.K. en het bijplaatsen van een electro-motor van 20 P.K., in het perceel kadastraal bekend gemeente Vlissingen, sectie B no. 1298, plaatselijk gemerkt Glacisstraat 163;

dat dit verzoek met de bijlagen, te beginnen met Maandag den 14 Augustus 1922 op de gemeente-secretarie, 3e afdeeling, ter visie zal gelegd worden en dat den veertienden dag na dien, zijnde den 28 Augustus 1922 ten raadhuijs, des namiddags ten 3 ure, gelegenheid zal gegeven worden om bezwaren tegen het uitbreiden dier inrichting in te brengen, zullende zij, die niet overeenkomstig art. 7 der Hinderwet voor het gemeentebestuur of een of meer zijner leden zijn verschenen, teneinde hunne bezwaren mondeling toe te lichten, niet tot beroep gerechtigd zijn, terwijl gedurende drie dagen voor dat tijdstip, ter gemeente-secretarie, 3e afdeeling, van de ter zake ingekomen schrifturen kennis kan genomen worden.

Vlissingen, den 14 Augustus 1922.

Burg. en Weth. voornoemd,
VAN WOELDEREN.

De Secretaris,
F. BISSCHOP.

**Gevraagd nette, flinke
Meisjes en Jongens,
niet boven 16 jaar. Zich
aan te melden Donderdag-
avond van 8-9 uur Ver-
kuyl Quakkelaarstraat 167
bij den Chef der Vlissing-
sche Melkinrichting.**

CUISINOT.

Wie kan mij leveren of adres
verstrekken van het zomerappeltje
genaamd **Cuisinot**.

J. A. VISSER, Melkinrichting,
Vlissingen.

Een adv. met „Koene”
De V.M.I deed zeer
veel aan reclame.

Vlissingse Courant, 29/07/1927; p. 4/4

Wanneer U gaat fietsen, roeien, kampeeren, of wat ook, overal kunt U de bekende „KOENA”-producten als:
Melk - Room - Pap medenemen.

Wij leveren U bovenstaande artikelen in **blikverpakking**, kwaliteit gegarandeerd.
Inlichtingen worden gaarne verstrekt.

FABRIEK VAN MELKPRODUCTEN J. A. VISSER

Vlissingse Courant, 1927-09-14, p. 2/4

In deze gemeente is gevestigd de Vlisingsche Melkinrichting en fabriek van Melkproducten. De directie schrijft ons hierover het volgende: Over het afgelopen jaar werd over het geheel met meer personeel gewerkt dan het voorafgaande jaar, dat zijn oorzaak vond in vermeerdering van den afzet onzer melkproducten. Er werden in Zeeland op enkele plaatsen nog depots van ons gevestigd, waardoor de omzet in Zeeland van onze producten nog belangrijk vermeerderde. Vooral de omzet in room ging goed vooruit, zoowel in binnen- als buitenland, zoodat wij ongeveer over 't afgelopen jaar 75 % room meer omzetten, dan in het voorafgaande jaar. De omzet hiervan was voornamelijk toe te schrijven aan uitbreiding van export, te weten, naar Engeland en West-Indië, Ned. Oost-Indië en de Belgische Congo. De laatste drie genoemde landen voornamelijk melk in blik.

In onze eigen stad was ook uitbreiding van afnemers te constateeren. Door aansluiting in het vorig jaar van onze fabriek bij den controledienst der vereeniging voor Melkhygiëne en Zuivelindustrie (VVZM) te Den Haag, werd op onze melkleveranciers een strenge controle op de melk uitgeoefend, wat zeer ten goede kwam voor de aflevering van een goed product, voornamelijk met het oog op onzen export. Ook werden door genoemde vereeniging onze eigen producten aan een strenge controle onderworpen, zoodat het ons in staat stelde een goed en betrouwbaar artikel in, den handel te brengen.

Vlissingse Courant, 14/12/1927; p. 6/8

Een reclame-plaat.

De Koena-melkfabriek alhier heeft een aardige reclameplaat uitgegeven, waarop aanschouwelijk wordt voorgesteld dat Koena-melk gezonde kinderen maakt. Drie jongens trekken naar het voetbalveld en zij zien er zoo welvoldaan mogelijk uit. Dat hebben zij voor een groot deel te danken aan de Koena-melk!

Vlissingse Courant 20/12/1939; p. 4/10

Door de Feestdagen:
„KOENA”-CHOCO

bereid met Droste Verpleegster Cacao, speciaal voor Vereenigingen, Zondagsscholen e.d.
Vanaf 15 Liter warm aan huis bezorgd.
VRAAGT PRIJS.

Fabriek van Melkproducten „KOENA”, Tel. 53, Vlissingen

Provinciale Zeeuwse Courant 20-02-1941; P.7/8

Rechtszaken

KANTONGERECHT TE MIDDELBURG. Slappe melk

Voor de kantonrechter had zich Woensdag te verantwoorden de directeur van de *Koena* melk-fabriek te Vlissingen, T. V.,¹⁴ omdat op 15 Januari in Middelburg wagen aangetroffen 8 bus-sen, gevuld met melk van zijn fabriek die, blijkens het onderzoek, ingesteld door den keu-ringsdienst van waren te Goea, te veel water bevatten.

Verd. gaf dit feit toe, en zei, dat in zijn fabriek een fout gemaakt is. Aanvankelijk was het hem niet duidelijk hoe de melk zozeer verdund kwam, doch later is gebleken, dat de ondermelk, die in verband met de standarisatie bij de volle melk moet worden gevoegd, niet aan de eisen heeft voldaan. Verd. zette uiteen, dat de centrifuge en de pasteurs steeds met water worden nagespoeld. Hij vermoedde dat het in deze toestellen achtergebleven water door een fout van den centrifugist bij de ondermelk terecht is gekomen. Door een ongelukkig toeval is op deze wijze 25 á 30 liter water bij 250 á 300 liter ondermelk gevoegd.

De kantonrechter vroeg hoe lang de man, die de centrifuge bedient al in dienst is.

Verd.: „Ongeveer 15 jaar.”

De ambtenaar van het O.M. achtte het al zeer onwaarschijnlijk, dat iemand, die zo vertrouwd is met zijn beroep, aan een verkeerde kraan zal draaien.

De keurmeester van de keuringsdienst van waren, die de steekproeven heeft genomen, ver-klaarde, dat bij de Koena per dag rond 3000 liter melk gestandariseerd wordt. De partij, die

¹⁴ J.A. Visser was dus al vervangen door – zijn zoon ? - T. Visser! (ZHN)

hij in Middelburg niet aan de eisen bevond te voldoen, was 320 liter, en zij bevond zich in 8 bussen. Get. vond het al zeer toevallig, dat juist alleen de naar Middelburg vervoerde, en dus door hem aangetroffen hoeveelheid te veel water zou hebben bevat.

Verd. merkte op, dat dit helemaal niet vreemd is, omdat de laatste ondermelk altijd wordt gebruikt voor de melk, voor Middelburg bestemd.

Op een vraag van de kantonrechter antwoordde de keurmeester, dat zijn directeur de door verd. aangevoerde fout niet zeer aannemelijk acht Hij zei verder, dat de *Koene* altijd uitnemend bekend heeft gestaan, en dat nooit afwijkingen zijn aangetroffen.

Verd. merkte op, dat bij de gemaakte fout zeer betreurde. Zijn bedrijf heeft zich juist altijd op goede kwaliteit toegelegd.

De ambtenaar vond het vreemd, dat degene, die in de fabriek de melk onderzoekt, niet heeft ontdekt dat zij zoveel water bevatte. Aan de hand van het rapport van de keuringsdienst berekende hij, dat aan de melk ook aanmerkelijk meer water was toegevoegd dan de 25 tot 30 liter, die volgens verd. In de centrifuge en de pasteurs zou kunnen zijn achtergebleven. 14 tot 15 % van de melk bestond uit water.

De kantonrechter achtte het gewenst in de fabriek de centrifuge te bezichtigen om na te kunnen gaan of hier inderdaad van een niet opzettelijke fout sprake kan zijn. Dit zal Vrijdag 28 Februari geschieden. In afwachting van de resultaten van dit bezoek schorste hij de zitting.

Provinciale Zeeuwsche Courant 30/04/1941; p

IN BULGARIJE

worden 65 x zooveel menschen 100 jaar als in ons land. Niet in de laatste plaats is dit te danken aan het veelvuldig gebruik van het oorspronkelijk Bulgaarsche melkproduct, de **YOGHURT**.

MELK-YOGHURT is een prachtig middel om oud te worden en jong te blijven. En daarbij smaakt het zóó heerlijk, dat iedereen het gaarne eet, zelfs menschen met zwakke maag of ingewanden.

MELK-YOGHURT bevordert bovendien het snel verwijderen van de afvoerstoffen uit het lichaam.

Bijzonder smakelijk is **MELK-YOGHURT** met vruchten of beschuut en suiker.

Dit kostelijke melkproduct is vrij van distributie en kost **slechts 17 cent per flesch.**

FABRIEK VAN MELKPRODUCTEN

„KOENA” - VLISSENGEN

N.V. Fabriek van Melkproducten „Koena”
Vlissingen

De Vrije stemmen (S-D) 06/08/1946; p. 2/4

Melkfabriek „Koena” te Vlissingen

Leverancier voor geheel Schouwen en Duiveland:

R. P. HOGERHEIJDE

Oude Haven - Telefoon no. 1 - Zierikzee

Vanaf heden iederen dag

VERSCHE YOGHURT

Verkoopprijs aan publiek 16 cent

Verkrijgbaar bij de volgende adressen:

R. P. HOGERHEIJDE, OUDE HAVEN

R. P. HOGERHEIJDE - MELKMARKT

P. DE OUDE - MELKHANDEL

D. v. d. WEKKEN - MELKHANDEL

J. S. DE FEIJTER - RENESSE

Melkslijters welke dit artikel wenschen te verkoopen, gelieven zich te vervoegen bij R. P. HOGERHEIJDE. Levering geschiedt franco met door de regeering vastgestelde winstmarge.

De Schakel, 02/05/1947; p. 3/6

— Toen Woensdagmorgen j.l. een melkauto van de Koena-fabriek uit Vlissingen met de boot op weg naar onze gemeente meevoer, werd de tank met melk, welke zich op de auto bevond, vanwege de ruwe zee van de wagen geslingerd en den geheelen inhoud van pl.m. 1400 liter ging verloren.

1953 eerste bericht met de naam Hollandia (afd. Koena)

Provinciale Zeeuwsche Courant 07/02/1953; p.

Voor het Rampenfonds.

Het personeel van de melkfabriek „Hollandia N.V.”, afd. Koena, te Vlissingen, heeft besloten het loon van één dag aan het Nat. Rampenfonds af te staan. Hetzelfde geschiedt door het personeel van alle andere „Hollandia”-fabrieken in het land. De directie zal een gelijk bedrag bijstorten.

Zeeuwsch Dagblad, 22/05/1954; p. 8/8

hollandia

HOLLANDSCHE FABRIEK VAN MELK-
PRODUCTEN EN VOEDINGSMIDDELEN N.V.
TE VLAARDINGEN

vraagt voor haar melkinrichting KOENA te
Vlissingen een

**tweede
botermaker/centrifugist**

Loon volgens C.A.O.

Schriftelijke sollicitaties met vermelding van
leeftijd, burgerlijke staat, ervaring en referenties
te zenden aan de afd. Personeelszaken te Vlaar-
dingen.

Provinciale Zeeuwse Courant,
31/05/1957; p. 16/16

DIVERSEN

Goed tehuis gezocht voor mooi
bruin poesje. HOLLANDIA
N.V., afd. KOENA, Vlissingen.

1957 Vlissingen bericht van sluiting

Provinciaalse Zeeuwse Courant 11/09/1957; p

Coördinatie melklevering op Walcheren en Z.-Beveland.

Ander emplooi voor arbeiders.

In aansluiting op het dinsdag gepubliceerde bericht over „standaardisatie” van melk op Walcheren en Zuid-Beveland vernemen wij nader, dat er voorlopig alleen sprake is van een coördinatie in de levering van de consumptiemelk. Ook standaardisatie wordt echter op korte termijn verwacht.

De coördinatie betekent o.m., dat de afdeling „Koena” van Hollandia in Vlissingen gesloten zal worden. Voor een tiental werknemers wordt op het ogenblik nog ander emplooi gezocht. Een aantal arbeidskrachten kon reeds naar andere bedrijven worden overgeplaatst. Voor de gebouwen is nog geen bestemming gevonden.

Naar men ons van de zijde der coöp. vereniging „Bevelandse Melkcoöperatie” te Wemeldinge verzekerde, zullen vermoedelijk geen arbeidskrachten ontslagen worden.

Voor het tiental werknemers verwacht men eveneens emplooi te kunnen vinden in andere bedrijven. Zoals gemeld houden zowel de „Koena” te Vlissingen als de B.M.C. in Wemeldinge op met het afleveren van melk, hoewel over een definitieve sluiting van het bedrijf in Wemeldinge nog geen beslissing is gevallen. Deze wordt evenwel deze week verwacht.

Wel zal het B.M.C.-station in Goes gesloten worden.

Jubilaris in Bergen op Zoom gehuldigd

BERGEN OP ZOOM — Woensdagmorgen werd op het kantoor van de melkinrichting Hollandia N.V. te Bergen op Zoom door directie en personeel de heer B. van de Ketterij voorman op de flessenafdeling, gehuldigd in verband met zijn 40-jarig dienstjubileum. Van deze 40 jaar was hij er 33 werkzaam aan de boterfabriek Koena te Vlissingen welk bedrijf nadien ook in de Hollandiafabrieken werd opgenomen.

De directeur de heer Van Sprundel sprak de jubilaris en familie toe, schetste zijn levensloop bij de melk en haalde verschillende herinneringen op. Namens de hoofddirectie bood hij de jubilaris een geschenk onder couvert aan, terwijl de echtgenote een bloemenhulde mocht ontvangen.

De heer Van de Berge sprak Van de Ketterij toe namens het personeel en bood hem enkele geschenken aan.

Koninklijke onderscheidingen

De heren B. van de Ketterij en A. Visser van de N.V. Koninklijke Hollandia Melkfabriek in Bergen op Zoom ontvin het door de Katholieke Jeugdraad in zilver, verbonden aan de Orde van Oranje-Nassau. De heer Van de Ketterij is momenteel voorman in het consumptiebedrijf, terwijl de heer Visser chef van de technische dienst is. Beiden zijn hun loopbaan begonnen bij de N.V. Hollandia, afdeling „Koena” te Vlissingen. Ze zijn in 1957 naar Bergen op Zoom gegaan.

Gegevens uit ZJB:

1926 t/m 1935	<i>Vlissingsche Melkinrichting</i> Glacisstraat 163 Eigenaar J. A. Visser. Producten; boter, kaas en cons. melk. - na 1932 ook gest. melk.
1941	Fabriek van Melkproducten „Koene” J.A. Visser – zelfde producten
1947	Fabriek van Melkproducten „Koene” M. Visser – zelfde producten
1941 t/m 1957	Fabriek van Melkproducten „Koene” (Hoofdbedrijf N.V. „Hollandia” Vlaardingen Tj. Visser – zelfde pr. > ‘47 zonder kaas.

GEGEVENS

Bron knipsels (Inwoners Zeeland)

	1890	1908	1916			2010 *
Middelburg	17.300	19.400	18.700			48.000
Vlissingen	13.600	20.700	21.970			44.645
Goes	6.600	7.400	7.680			36.605
Zierikzee	6.980	6.900	6.910			34.118 **
Terneuzen	6.500	9.400	9.580			54.878
Zeeland	201.000	229.000	242.100			301.409

- * Gemeente aantallen
- ** Schouwe-Duiveland

v v v